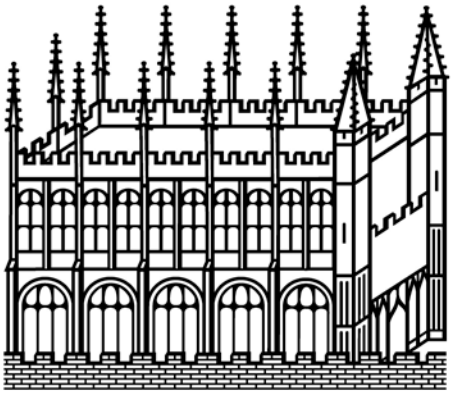

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

دیوان حضرت خواجہ قطب الدین بختیار کاکی - کلام پُر تاثیر -

دیوان حضرت احمد جام ژندہ پیل سرخیل عارفان -

دیوان خواجہ معین الدین چشتی - یہ دیوان نایاب محض عنایت ایزدی سے اس مطبع کو ملا تبرکاً طبع ہوا -

دیوان حضرت غوث الاعظم - پیر دستگیر شیخ محی الدین عبد القادر گیلانی قدس سرہ -

دیوان مخفی - اوستاد اہل زبان کا کلام ہے ازجلوہ طبع مخفی رشتی اور جو ناواقف کلام نیب النسا کہتے ہیں وہ نادرست ہے مخفی کرون سے ظاہر ہے -

دیوان غنی - درسی دیوان مصنفہ ملا محمد طاہر غنی کشمیری -

دیوان موزون - از خوش فکری عالیجاہ راجہ رام نرائن شہری واستویہ کھتری -

دیوان ناصر علی - شاعر نامور کا کلام -

جوہر معظم - یعنے دیوان اعزا گل محمد نگرانی اہل زبان اور اسکے ساتھ منشی جواہر سنگھ کا کلام ہے جو تلامذہ فقیر اصاحب سے تھے -

دیوان کشفی - ازجلوہ خیال بلند مولوی شاہ سلامت اللہ -

دیوان ہلالی - کلام اہل زبان -

خیال بیخودی - دیوان منشی ہتیل سنگھ بنارسی بیخود تخلص -

دیوان قاسم - کلام سرکردہ شعرائے نامی زمانہ بلا قاسم دیوانہ -

دیوان نویدی - فارسی غزلیات مفید یاد آوری معتقدیان -

رباعیات عمر خیام - مجتبیٰ یہ رباعیات مثل دواوین اور استادون کے کلام کے اعلیٰ درجے کی سندی ہین -

ایضاً - مجلد - مطبوعہ بمبئی کاغذ عمدہ -

اختراع جدید - صنائع شعری مین نادر کلام ہے ازجلوہ فروز طبع رائے کشن کمار عیش ضیع مراد آباد -

قصائد ماجدیہ نظام - نواب نظام الدولہ محمد مردان علیخان -

قصائد بیخوان - مصنفہ مولوی عبد الاحد -

قول فیصل - نادر کتاب محاکمہ و فیصلہ مین درمیان اعتراضات سراج الدین علی خان آرزو کے جو اشعار شیخ محمد علی حزین پر ایراد کیے مصنفہ مولوی امام بخش صہبائی دہلوی بڑے معرکہ کا رسالہ ہے۔

کلیات نظم غالب - مرزا اسد اللہ خان غالب دہلوی۔

انتخاب کلیات عناصر خسرو - اسمین چار دیوان ہین۔

۱- دیوان تحفۃ الصغر صغر سن کا کلام ہے۔

۲- دیوان وسط الحیات - عنوان شباب کا کلام

۳- دیوان غرت الکمال جو کمال اعتدال پر سن مین فرمایا - ۴- دیوان بقیہ نقیہ - کلام ہنگام پیری - یہ کلیات ایک انتخاب ہر چار دیوان روشن طبع مغفور صاحب کمال ملقب بہ طوطی ہند حضرت امیر خسرو دہلوی ہے۔

کلیات جامی - تصنیف ملا عبد الرحمن جامی

کلیات نظیری نیشاپوری - از خوش فکری ملا نظیری نیشاپوری۔

کلیات ظہیر فاریابی - جدید شمولہ دیوان تصنیف صدر الحکما ابو نصر فاریابی۔

کلیات مرزا جلال اسیر - استاد کامل السند کا کلام ہے۔

دیوان صائب کاہل - از مرزا محمد علی صائب تبریزی۔

ایضاً - انتخاب دیوان - 〃

کلیات انوری - بڑے مستند استاد کا کلام ہے۔

کلیات عرفی - بڑے استاد کامل کا کلام ہے۔

دیوان عرفی - 〃

دیوان ملا نور الدین ظہوری جو شیخ طرازی مین شہرہ آفاق تھے۔

دیوان کلیم - استاد کامل السند کا کلام ہے۔

دیوان حافظ - مجتبیٰ خوشخط از انکشاف طبع روشن صاحب باطن ملقب بلسان الغیب حضرت خواجہ شمس الدین حافظ شیرازی۔

ایضاً - مطبوعہ جدید بہت خوشخط۔

شرح دیوان حافظ - باحل معانی و مصطلحات صوفیہ از تصنیفات مولوی سید محمد صادق علی از جانب مطبع۔

دیوان شمس تبریز - مشہور کلام از روشنی طبع ولی مادر زاد محمد بن ملک داد معروف بہ شمس تبریز

بخاک می ریزد گویند که در قدح نگاری طبع تیزش شمشیر خونریز بلکه صور قیامت انگیز بود
و در مدح طرازی دریای جوش فکرش موج در موج نخستین حکیم تخلص میداشت من بعد
عالی چنانچه از خزانهٔ عامرهٔ میر غلام علی آزاد حالی ست بالجمله بمقتضای تیزی ادراک
و فهم و درّاک سوای غزلیات و مخمسات که وصفش هرانچه بزبان آید افزود ازان شاید
چندی از رباعیات و قطعات و تواریخ و معما و غیرهم در آخر این دیوان بطرز حسن و
لطافت کلامی افزوده قابل تماشای نظارگیان عالی طبع است چون اصل منقول عنه
بوجه اندراس از جاها مخدوش بود و نسخهٔ ثانیش بهم نرسید لهذا منشی شیو پرشاد صاحب منیجر
و هم مولوی سید تصدق حسین صاحب رضوی مصحح که هر دو صاحب موصوف از پایهٔ استعداد علمی
و سخن فهمی بهرهٔ وافی میدارند برفع خدشات همت گماشته مهما امکن تعمق نظر خود بها
درست فرمودند بحمد الله که دیوان مذکور بماه اپریل ۱۸۵۱ع مطابق ماه
جمادی الاولی ۱۲۶۷ هجری نقش انطباع پذیرفته اشاعت گزین شد الهی مطبع
و مالک مطبع را مدام باصحت جسمانی و کامیابی روحانی ترقی روزبه فائز گردانا و زبانم را
کامیاب گردان و دعایم را مستجاب تا ریم افسانهٔ دنیا طلبی از خاطرم فراموش کن
و زبانم را چون زبان شمع گویای خاموش بمنه و کرمه

فروغش گر چنین دارد جهانتاب | کسی شب را نخواهد دید در خواب
کلف داغ مه از رشک صفایش | فلک خورشید دارد در نمایش
چو عاجز گشت نظمم از ثنایش | شدم جویای تاریخ بنایش
پی تاریخ آن گفت زمانه | بر و زنگ دلم آئینه خانه ۱۰۹۰ھ

خاتمة الطبع چکیدهٔ قلم بلاغت رقم سید ابن حسن معنی ودی دیرینه خدمتی مطبع

زیبائش سر سخن ستایش کریمی که از خوان الوان نعمت بیدریغش دو عالم به بهره یابی سرفرازست و در رونق آغاز کلام نعت سید الانامی که به تشریف قدس لولاک لما خلقت الافلاک ممتاز پس برای مهر انجلای سخنوران سحر گفتار و زبان آوران عالی افکار کالشمس فی نصف النهار روشن و آشکار باد که اگرچه از عنایات ایزدی درین مطبع فیض منبع منهل مروت و سخا چشمهٔ فتوت و عطاحق کوش نصاف نیوش صاحب رای رزین در آغاز انجام بین مهد قواعد انتظامی موسس اساس نکونامی ملازم پرور قدر افزای اهل علم و هنر صاحب خلق موفور منشی نولکشور صاحب دام اقباله ذخیرهٔ کامل هر قسم کتاب از علوم و فنون بحیاب مهیاست لیکن با انهمه پیوسته همت عالی مالک مطبع موصوف بدان مصروف می ماند که کتاب بی جدید از مصنفات کملای قدیم بهر سد تا بطبعش نام مصنف بجهان از سر زنده گردد چنانچه درین نزدیکی دیوان ندرت توامان یعنی دیوان نعمت خان عالی شیرازی ثانی الحال مخاطب به دانشمند خان که جامعیت علوم و فنون را صاحب کمال بوده و در اعجوبه نگاری عدیم المثال از تصور آب و تاب سخن آبدارش کام صدف از مروارید عدن آب بدهن می آرد و قلم بوقلمون رقمش رنگ نگارخانهٔ از رنگ

باسم جعفر

رحمتش درماندگانرا سوی مطلب خوانده است | عفو بے پایان او در کار ہر درمانده است

باسم اعتماد خان

کے تواند رنگ عصیان وحسود | طاعت بابی سرو سامان زود

باسم طاہر

کے شود مطلب پسیر بی تعب | پای از سر ساز در راہ طلب

مثنوی در تعریف خرگاہ طلق نواب زیب النسا بیگم

بیا اے ناطقہ مانند بلبل | دہان اول بشو با شبنم گل
ز نواب علیہ مدح سر کن | بساط صفحہ را گنج گہر کن
مشو از مدح او یک لحظہ غافل | چو غنچہ صد زبانش ہا زو یکدل
بود زیب النسا بیگم بعالم | شرف بخش وجود نوع آدم
صفاتش چون صفات کردگار است | کہ خود پنہان و لطفش آشکار است
ز نقش پای او اختر نشانے | زمین از جلوۂ او آسمانے
بگوش گل رسیدہ عصمت او | کہ بود در غنچہ پنہان میکند رو
کفش چون پنجۂ خورشید پر نور | بزر بخشی جہان را کرد معمور
شدہ طوبے عصای جانبانش | ز نقش سجدہ فرش آستانش
ازان خرگاہ طلقش چشم بد دور | کہ شد از جلوہ اش نور علی نور
تعالی اللہ چہ روشن بارگاہی | کہ دولت را در ینجا نیست راہی
ز نورش خیرہ گشتہ چشم کوکب | کمینہ خانہ زادش ماہ نخشب

میمون وخرس وکفتار رفتند چون پس کار — این شکل شد پدید از زشت وپشت ومضحک
آن خرس کشتی آموز گامیش شکل خربوز — عرعر زنان شب وروز زشت وپشت ومضحک
ترزیق گوی خیره تیپ سرخ چهره — عفریت را نبیره زشت وپشت ومضحک
در حرف وصوت وخنده ناقوسی دلنده — ناخوش گریه وگنده زشت وپشت ومضحک

معما باسم صادق

خاطر فراق او هرچند تسلا شد — چون چشم بچشم افتاد یکباره دل از جا شد

معما باسم حکیم محمد علی

اول از دود درون چون لاله داغ آمد برون — رفته تا آتش سرکشی درماندگی چون شمع فرو رفت

باسم سید یاسین

ساغر زرین خور چون شد نمایان روز عید — داد ساقی جام خود را گردش و بر سر کشید

باسم قابلخان

رخیت یکیک اشک بلبل بی رخ گل زر ندا — آنکه جان از وصل یابد اخترش با شد بلند

باسم معصوم

چون دو روزی گذشت در هجران — میشود راز دل دو روزه بیان

باسم شیخ محمد

بستی باعث آوازه دنام — شود جام مکرر همچو جمشید

باسم سید حسین

هر سوی پشت دست زند آفتاب را — در مجلسی که حرف تو رو داد درمیان

در علم جفر و اعداد گر دیده خوب باد — داد و اینچه داشت بر باد بسیار شود مهمل
هذیان حق کلامش انشا نهار نامش — صفحک بود تمامش بسیار شود مهمل
بنود ازان حبنق دعوای فضل ناحق — از فضله گشته مشتق بسیار شود مهمل
خرگوره که دارد همسنگ خود شمارد — پای کی نیارد بسیار شود مهمل
موذی بزنگ زنبور بارد بسان کافور — زشت و حقیر و فی نور بسیار شود مهمل
عیار روز نامرد بی رو ثقیل بیدرد — کلپتره گوئی رم سرد بسیار شود مهمل
پنجسم بود ازانها بوزینه مقوا — فارغ زدین و دنیا بسیار شود مهمل
غماز عیب جوئی خامی درد عگوئی — بدخوی زشت روئی بسیار شود مهمل
دستک زن و غزلخوان بیهوده حرف گویان — در رقص و نبه گردان بسیار شود مهمل
هنگام رود خشمی در حمله سست چشمی — مانند خرس پشمی بسیار شود مهمل
بارد چو لرزه در تب مبرم چو سرفه در شب — موذی چو مار و عقرب بسیار شود مهمل
نقش جبین قباحت سبع نگین کثافت — با این همه فلاکت بسیار شود مهمل
عادت همه سماجت خصلت همه نجابت — دیگر بیان چه حاجت بسیار شود مهمل
آخر شد این قصیده مثلش کسی ندیده — هر کس که مه شنیده بسیار شود مهمل

ایضاً

آن گیدی دو ادو نوزشت و بلشت و منصحک — آن کهنه پاجی نوزشت و بلشت و منصحک
بد هضم و مسخ پیما چون غوج حیدرآباد — گر گیست میش فریاد زشت و بلشت و منصحک
این گرگ نیز نگست این فیل مزغ سنگست — این صنعت فرنگست زشت و بلشت و منصحک
بینی چو لوک دقاق گردن بشکل طقماق — خود مستحق شلاق زشت و بلشت و منصحک

ناکار ناتمامت او بندهٔ غلام ست — این شیوهٔ عوام ست بسیار حشو و مهمل
نادیده لفت ولیسی شد همدمی انیسی — لعنت بهمچو پیسی بسیار حشو و مهمل
چشمش حیا ندارد دل هم صفا ندارد — مطلق وفا ندارد بسیار حشو و مهمل
آن لک لکی خرامش وان عف عفی کلامش — کس گوید از کدامش بسیار حشو و مهمل
زرد ارد آن مرائی از زردی ودغائی — زانست خودنمائی بسیار حشو و مهمل
قدش بسی غریب ست اندازهٔ صلیب ست — هی هی چه جامهٔ ریب ست بسیار حشو و مهمل
ثالث عتل تنبل با قامت مطول — وان چشمهای احول بسیار حشو و مهمل
در عشق خط نشسته بهر مسطری از شکسته — جاروب دست بسته بسیار حشو و مهمل
بد دل کریه ظاهر اسکیه چون خضاجر — نی مسلم و نه کافر بسیار حشو و مهمل
رخسار شلغمی رنگ گفتار بوق آهنگ — رفتار همچو خرچنگ بسیار حشو و مهمل
لبریز بی کمالی گویا خمی ست خالی — چینی نما سفالی بسیار حشو و مهمل
آن ابروان بد رنگ چلپاسهای در جنگ — گردن کشیده چون منگ بسیار حشو و مهمل
یک پهلو و دو روئی کم ظرف سفله خوئی — بی شرم یاوه گوئی بسیار حشو و مهمل
رابع لسان ارقم دشمن نوع آدم — آن نکبت مجسم بسیار حشو و مهمل
قدی کشیده چون میل روی بزرگ چون نیل — ریشی بشکل زنبیل بسیار حشو و مهمل
رفتار چون حوصل گفتار لغو و باطل — دیدار رسم قاتل بسیار حشو و مهمل
خود هیچ خیر میسند دارد عبارتی چند — پشتوی فرس مانند بسیار حشو و مهمل
تصنیف او فراوان از هر مقوله چندان — غیر از زبان انسان بسیار حشو و مهمل
در کیمیا سر آمد از جد و جهد بیحد — زر را چو خاک ساز د بسیار حشو و مهمل

جملہ ابنائے بوالفضولی او | ہمہ رقاص بے اصولی او
دانشش مستراح مردم باد | نامش از صفحۂ جہان گم باد

ایضاً

دیدیم پنج آدم بسیار حشو و مہمل | تردتمام عالم بسیار حشو و مہمل
ہریک ازین دو دوام دارد سبندنی نام | جا کرده در الف لام بسیار حشو و مہمل
این پنج نوع مفعول بیودود خرد غول | پنجم کہ ماندہ مجہول بسیار حشو و مہمل
حیوان ولی نہ ناطق از بہر قتل لائق | چون لحمیہ فواسق بسیار حشو و مہمل
اول خرنجیبی واماندۂ طبیبی | دیوانۂ عجیبی بسیار حشو و مہمل
معشوق بود و لائق اکنون شدست عاشق | پس داد قرض سابق بسیار حشو و مہمل
گہ ہر زبان ترانہ گہ بیت عاشقانہ | گہ عشوۂ زنانہ بسیار حشو و مہمل
در رزمہا گریزد در بزمہا ستیزد | ناحق بجنگ خیزد بسیار حشو و مہمل
با غایت جبانی دعوای پہلوانی | جنگش ہمہ زبانی بسیار حشو و مہمل
گہ مست و گاہ بنگی با انیمہ و بنگی | اظہار شوخ و شنگی بسیار حشو و مہمل
غدار بیحیائی طرار بیوفائی | ہر دم کند ادائی بسیار حشو و مہمل
طینت بسان خناس قامت بشکل سناس | ہیئت برنگ آماس بسیار حشو و مہمل
عشقی بزور آرد تا ہرچہ یاد دارد | بر دیگران شمارد بسیار حشو و مہمل
ثانی دو طومیلے بازندۂ مخیلے | نادیدۂ بخیلے بسیار حشو و مہمل
حراف بوالفضولی رقاص بی اصولی | کان داد بھر بولی بسیار حشو و مہمل
در ہر دکان و بازار سر جنگ خود بیارد | از بھر نیم دینار بسیار حشو و مہمل

طرفه طرحی بشاهدی داری — هر که گوزد تو ریش پیش آری
بر فیق الله کی رعایت کن — بلکه پس مانده را عنایت کن

او ندیده گواه گر دیده — هیچکس دیده همچو نادیده
مست می گشته افترا گردید — کز لب جام باده که خوردید
تف بران بزم عیش و جام شما — لعنت الله بر تمام شما
چه خبر از برادر داماد — آنکه شد مهر مادرش فواد
آن برودت نپاه نیج آئین — فضلة الدهر میر شرف الدین
زاعتبار پدر بزرگ بدان — بر سر خویش میری اندیشان
پا چو شویند مادر و فرزند — روی بر پای یکدگر سایند
این نه از مهر امی و ابی ست — سنگ پای بابن در شتی نیست
پنجه زان روی کرد و مستوری — که رخش پرده است زنبوری
پیش اولی ست چون پس آخر — باطن هر دو بدتر از ظاهر
از پس و پیش آن دو نیک نهاد — روز و شب باده داد و بیداد
شهر ازین اهل فسق آباد ست — عکس تخت سمت بنیاد ست
بگدا اهانداد و مائده — از تبعج ندید فائده
ماجه خر با نمیزدند پسر — بر خر خود نشست باز آن خر
شهر دار الخلافه از آنان — گشته دار الخلافه امی یاران
هیچکس را دران مباد معاش — تا که هستند اینچنین اوباش
کار هر یک اگرچه ناپاکیست — همه از آن بلشت تر یاکیست

داد او را سیلمه کابین — فرض صبح و نماز وقت پسین
تو و آن فاسق دگر باهم — نپذیرند عهدها محکم
او نبود او خانهای نزول — که بزن جنس یا بزن بر پول
سنگ و چوب و زمین فرو بردی — نازم این اشتها چها خوردی
تو با و داده اجازت عام — هر چه یابی برو بذر تمام
نقشها گر بزنی چو یاری نرود — داخل واقعه نخواهم کرد
هر دو بنمود چهر ذاتی — اوست ناگوری و تو گجراتی
تو بعباس فرس برد نسب — اوست دیدان معده شعب
گنج میراثی تو ز آب و راخ — تخته بندست در زمین چون بیخ
با وجودی که هست کین همه مال — نیکنی حال خلق را پامال
این چه حرص ست ای لئیم برو — یوم تکوی جباهکم بشنو
چند محنت کنی و بگذاری — گنج داری و مردم آزاری
بچه رو بر خوری ز خلق ای پست — مار را هر که دید خواهد کشت
ای تو مجموعهٔ فسوق و فجور — طعن تو عقل و شرع کرده ضرور
ضرورت نوشتم این نامه — که چه حیف این زبان و این خامه
هم سلامی بگو بیارانت — وقت شب پایجامه دارانت
پسری با نجبان سلام علیک — کیف تصبح اذا اردت الیک
بوده شاهد روزگار شدی — این زمان شاهد شکار شدی
شرمی آخر بدار از ریشت — همچو عقرب بلند شد نیشت

لطیفه

داد نواب نسب نامهٔ خود را بفقیر
تا بیابم ز کجا این دُر نایاب رسید

به تتبع ز تواریخ بجوییم که به که
نسب سامی این گوهر خوش آب رسید

من بیچاره نمودم چه قدر سعی و تلاش
تا بآدم نسب نامی نواب رسید

ایضاً

ای پسر خواندهٔ کفایت خان
با دبیرت کفایت از دوران

ای تو مظلوم روی دل ظالم
صورت هندوان نه مسلم

یادگاری ز قوم عنطرته
ولد کشنداس بکسریه

جعل مردهٔ فتاد با آرد
شکل زیبرفراز دسته کارد

خرک کج نهاد طنبوره
بقچه بردار کنجنی پوره

هر که بیند ببر سد این چه کس ست
چهره بسته مگر خر مگس ست

مینماید که از میوجاتی
ماجه خر پوزن بیوتاتی

زن ترا کرد خود زن همه است
تو سجاحی و او مسیلمه است

آن دو ملعون بهم چو پیوستند
عقد تزویج درمیان بستند

هبه کرد از برای زوج سجاح
نیمهٔ ماه روزه حق نکاح

نامزدی ست درج فصل شریف کلیه دارد ۱۲

باقیش دو چیز نست ولی هر دو بمعنی		یک چیز بود آئنه سان در نظر آید
آنگاه نظر کن بدو نامش که تماشاست		دستش عربی و عربی فرس بر آید
	قطعه	
امروز پیر زال کریهی دو چار شد		چین و شکنج بر رخش افتاده بیشمار
کردم نظر زروی تامل دران نقوش		دیدم نوشته دست قضا با خط غبار
فرد است کین مصیبت پیری رسیده است		غافل نشسته اند جوانان روزگار
	وله	
راضی شدم از تو از دل و از جان من		ممنون گشتم ز شفقت و احسان من
شکر نعمت بصد زبان میگویم		پس نعمت خان توئی و شاکر خان من

چو زر از فیض عامش گشت روشن — که عالمگیری او سکه زر شد

قطعه تخلص و ادن لعبد الوهاب

ای نور دیده مصرع تو میل سرمه است — روشن کند چو مهر بچشمی که جا کند
کار صبا کند نفس دلکشای تو — در رنگ غنچه معنی سربسته وا کند
در باغ فیض نخل خیال بلند شد — آرد بر مراد چو نشو و نما کند
خط تو از سعادت قرآن نوشته است — جا بر ورق بگیرد و بال هما کند
چون خواستی تخلص را خلاصمند خویش — نامت شود بلند بخوبی خدا کند
واهب تخلصی ست مناسب نصیب باد — هر موهبت که واهب مطلق عطا کند

قطعه

دل غنچه ساز ای گل باغ وداد — کز رنجش تو خار به بستر فتاد
رفتی که چرا دست بسر ننهادیم — برگرد که سر بدست خواهیم نهاد

قطعه

آن خامه که خورده است خدا سوگند بش — از نشتر تو ارجمند شد هر بندش
معجز بسیار از نبی ظاهر شد — اعجاز دگر این که تو ئی فرزندش

در تعریف فیل

این فیل که میخانه شادی باشد — از بهر می نشاط ساقی باشد
دندان عیناست گوش ساغر خرطوم — خم طوم چه گردن صراحی باشد

قطعه

آن چیست که از فارسی و تازی نامش — حرفی بدو اسلوب اگر خود بدر آید

زانکه حضرت بخلق موتو گفت | بعد ازان قبل ان تموتو گفت
کی کسی پیشتر ز مردن مرد | گر نه از وست من دوائی خورد
تو همین قبض روح بتوانی | صنعت کار ما چه میدانی
بر مریضان سلام چون گویم | اخسئوا لا تکلمون گویم
گوید اندر جواب ما بیمار | وقنا ربنا عذاب النار
اولین صید ماست همپایش | بعد ازان میزنیم بر جایش
نبرد جان اگرچه ده باشد | فی بروج مشیده باشد
خلق دارد اگرچه داد از تو | کشته ما بود زیاد از تو
داروی ما بکس امان ندهد | که ستاند ز ما که جان ندهد
داروی ما بقیمت جان ست | ای گرانجان ببین چه ارزانست
گر نداری قبول بنمایم | خوردم انیک دوا دمی آیم
چون دوا از گلو درون آمد | جان مسکین ز تن برون آمد
گرچه نقد حیات خود گم کرد | در حقیقت علاج مردم کرد
هاتفی چون حکیم طاهر مرد | گفت جان داد و خلق هم جان برد
۱۱۸۴

نقش سکه برای اشرفیها حسب الحکم بادشاه گفته شد

بعدل و حلم و کرم بادشاه عالمگیر | سر آمد همه شاهان هفت کشور شد
گرفت قرص زر از نام همچو او زینت | ز نور سکه او آفتاب دیگر شد

ایضا بطرز دیگر گفته شد

ملیک الملک عالمگیر غازی | ز عدلش دین و دینار آمد و شد

تاریخ

بخشی الملک مرد و هر که شنود | گفت فی النار و السقر شد زود
۱۰۹۰

تاریخ

حکیم الملک آن شیخ اطبا | جهانی را ز مرگ انداخت در غم
علاج خویش کرد و مرد گفتم | که از جان داد نوش جان یافت عالم
۱۱۳۲

تاریخ

گفتم این گبد یکه مرد که بود | هاتفی بانگ زد مهاتبخان
۱۰۹۹

تاریخ فوت حکیم طاهر

طرفه کاری حکیم طاهر کرد | در طبابت وقوف ظاهر کرد
گشت بیمار و شد معالج خویش | هر دوائی نبود کم از بیش
ملک الموت دید می میرد | بی اجل خود چگونه جان گیرد
بر سرش رفت تا کند آگاه | که اجل نیست دست دار نگاه
کرد آغاز مدعا بدلیل | کیستی گفت گفت عزرائیل
جست و چسپید بر گریبانش | کرد قصد گرفتن جانش
نعره میزد کزین دیار برو | کار و بار مرا شریک مشو
هست این شهر در اجارهٔ من | مرگ وقف علاج و چارهٔ من
گرچه جان سوز و دلخراشی تو | لیک در پیش من چه باشی تو
کی توانی شدن برابر من | بلکه شاگرد یا برادر من
در حدیث نبی ست این فحوا | که نباید طبیب غیر از ما

بست از غنیم سرکش هر سو سری بقبراک — بنگر که حلقهٔ چشم او را رکاب زین شد
نازم بضرب دستش هنگام تیغ راندن — قرص سپهر خورشید بر چرخ چارمین شد
در کارهای عمده تاریخ رسم باشد — چون بود فتح خوبی تاریخ هم همین شد

قطعه تاریخ گفتهٔ امیر الامرا خانجهان حق تعالی بسیری دیگر داد

شد مبارک قدمش بر نواب — دولت افزون شود و عمر دراز
یافت رونق چمن جاه و جلال — زان سیادت نسب قدسی تراز
یارب آن گوهر دریای کرم — چون پدر نامور عالم باد
آفتاب افق دولت گفت — پیر عقل از پی تاریخ ولاد

۱۱۰۶

تاریخ سر بریدن سنتا مقهور

بادشاه دین امیر المومنین — شاه عالمگیر غازی بنده باد
قوت اسلام از شمشیر اوست — کفر در عهدش ز عالم برفتاد
چون سر سنتا رسید ایل بگو — شه سر کافر بریده از جهاد

۱۱۰۸

تاریخ

شگفت از بهار سعادت گلی — درین گلشن دلکشای جهان
گرامی نزاد ست دوالا جناب — بنازش همه عمده های جهان
الهی مبارک بود مقدمش — برای پدر میرزای جهان
پناهش بود سایهٔ جذبه اش — بود تا دوام و بقای جهان
پی سال میلاد عالی نوشت — نگهبان بادش خدای جهان

۱۱۰۹

حجله ام را مدرسه کردی توای خانه خراب — هم زبان آمد بدر د از گفتگو هم نور تین
دخلها از موشگافی کار ملا زاده است — توبحجت اللفظ واعظ گشته چون ملا حسین
شد دراز این بحث آهی تاجری از زیر با — حجتی محکم بیار د رفع سازد و شور و شین
با خرد گفتم سخن را دلشکامی شد دلیل — پیش اهل دل بود تاریخ گفتن فرض عین
جمع گشتن شد بجان و شوار در بر من بشیر — قافیه تنگ د نمانده هر دو حاضر خصیتین
حرف مدرا ساخت مدغم سیر عقل آنگاه گفت — نحو جائز کرد اینجا التقار ساکنین
بهر غزل از خان سامانیست تاریخ دگر — غزل بدهش از زفاقش همچو از نازاده قین
خواستم از خان صله گفت از سخن خان طلب — من نخواندن عاجزم پس ورنه فهمیدن چنین
ایها الناس از شما هر کس که خواند قطعه را — در خور حالت صله بخشد ز همره تا بعین

قطعه در مدح و تاریخ بنام خانجهان بهادر کوکلتاش ظفر جنگ

خان بهادر عهد آن بی بهادر دهر — فتحی که کرد در جنگ شایان آفرین شد
فرزند شیر یزدان شد حمله ور بگفتا — تبعیت پدر کرد حامی برای دین شد
میراث شاه مردان از همت و شجاعت — تنها باو رسیده است با تمدن تقین شد
تسخیر ملک کرده تیغش چو خاتم جم — نامش بلند هر جا چون نقش از نگین شد
هر گاه او بر آورد شمشیر از غلافش — گویا که دست قدرت بیرون ز آستین شد
از ترکتازی او کو فرصت کشیدن — شمشیرهای کفار و مهای واپسین شد
انداخت هند و انرا چون داغ لاله در خون — آن گنجهای پنهان در یک گل زمین شد
تیغش بروی دشمن جا کرد همچو ابرو — تیرش بسینهٔ خصم مصراع دلنشین شد
هر حمله که آورد چندین هزار کس کشت — جای سنان رمحش صفر محاسبین شد

از سر نو خواست وصلی چند با نقشی زند | بازی چرخ دغا بازش نسازد کر سنین
مهره در شش شد نیفتد گر کشادی دو دهر | میزند بر تخته از ترس حریفان کعبتین
زاد راهی در سفر برداشت از ساق عروس | مانده آنهم همچنان بر گردنش مانند دین
نفقه و کسوت بسر افتاد نگرفت جهاز | قد رجع من جانب البلد باحدی الحسنین
از مقولات عشر شد بحث داماد و عروس | او زکم و کیف میگفت این منی میگفت و این
او سند از جبر آورد این دلیل از اختیار | این سخن هم در میان مانده ستاد مرهبین
گفت بهر من جهاز آورده کاید بکار | گفت آری هم چکش آورده ام هم کلبتین
زان طرف خفتن نباشد زین طرف برخاستن | شرطها شد وقت اجابت قبول از جانبین
گفت خان ار صبر مفتاح الفرج را کنست | کنز استعمال مفتوحش کند ای نور عین
گفت زن شد جرم پیشم نیست شد و مد و زیر | در محالات است فتح الیاس اخذ الراحتین
گفت دخلی میکنم بشنو دو قسم آمد حلول | هست سیرانی و طیرانی بنا بر مذهبین
گفت تو شکل عروس از هندسه گر خوانده | ضع عمودا فی المثلث قائما بالنقطتین
گفت من در انتظار ساعتم معذور دار | شمس طالع زهره راجع ماه ماند در ثلثین
گفت بس شد ساعت اینجا معنی یوم القیام | یوم باقی گوی و مستقبل کن از حرف اثنین
گفت نزد یکست آنهم انیمه تعجیل چیست | گفت انسان از عجل شد خلق ای عجل انقرین
گفت من مستقبل از زمان جستم حکم کرد | داخل و خارج شود وقتی که باشد نصر تین
از طبیبی هم دوائی خواستم نادیده گفت | از برودتهای تو پیداست ضعف کلیتین
ساخت زرعونی ز خولنجان و جوز و زنجبیل | تو دری و دار فلفل سعد و قسط و بهمنین
گفت نی امیانمی آید بکار از من شنو | چاره ات فصد و دوا حصن است و گی صد غتین

هر دو رگ کردن ۱۲ داغ کردن ۱۲ هر دو شقیقه ۱۲

تاریخ عمارت دیوانخانهٔ خود

ز خورشید فضل خدا جل شانه — براحوال این ذرّه افتاد پرتو
ز ملک دکن آمدم سوی دهلی — چو از ظلمت آید کسی جانب ضو
بنا کردم اینجا و تاریخ گفتم — الٰهی مبارک کنی خانهٔ تو

۱۱۰۱ھ

تاریخ عمارت خلوتخانهٔ خود

الٰهی دائما آباد باشد — کسی کانجا نشیند شاد باشد
پی اتمام شد تاریخ بیشک — بود این خانهٔ عالی مبارک

۱۱۰۳ھ

تاریخ عمارت محل خانهٔ خود

الحمد لواهب العطایا — اتمام نمودم این بنا را
پیرایه بخاک و آب بستم — چون روح بکام دل نشستم
هاتف پی سال آن ندا داد — این خانه همیشه باد آباد

۱۰۹۳ھ

تاریخ تولد فرزند زادهٔ خود

محمد صادق آن فرزند ممتاز رشید من — که در سال و کمال و مرتبه اولاد شد فائق
ندارد گرچه با من الفتی از روی صدق اما — بدیدارش ز جان و دل همیشه بوده ام شائق
بحمد الله نخل آرزوے او ببار آمد — عطا فرمود فرزند گرامی حضرت خالق
بجعفر کرد شاهنشاه عالمگیر موسومش — برای خدمتش یارب شود شائسته و لائق
پی تاریخ میلادش بدیهه مصرعی گفتم — الٰهی عمر او وافر بحق جعفر صادق

۱۱۱۰ھ

تاریخ کدخدائی کامگار خان

کدخدا شد بار دیگر خان والا منزلت — با کمال عز و تمکین و وقار و زیب و زین

جوش شادی خاطرم را کرد لبریز سرور — گوئیا از جانب حق این مسرت حکم شد
الحق این شادی بجا و این خوشی در موقع است — زانکه کام دل ز درگاه خلافت حکم شد
صاف تر گویم برای نجبتی الملک جهان — لله الحمد از زیاد جاه و دولت حکم شد
از پی تاریخ چون گوش سخندانی زدم — این صدا آمد مبارکباد نوبت حکم شد
۱۰۹۸ھ

تاریخ

میرزا واهب چمن آرای باغ دوستی — نو گلی باز از بهار فیض خود داد ش خدا
تا شود از لطف ایزد کامیاب شایقین — همچو برگ تاک برداریم دستی در دعا
خرم و سرسبز باد از سایه جد و پدر — برخورد پیوسته یارب از نهال مدعا
با خرد گفتم چگویم از پی تاریخ گفت — گو بواهب موهبت دیگر شد از واهب عطا
۱۱۰۹ھ

تاریخ یافتن خلعت

خان جم قدر فلک رتبه علی مردانخان — که بتوفیق خدا زیب ده دولت شد
از عطا و کرم بادشه عالم گیر — صاحب جاه و جلال و حشم و شوکت شد
جوهر ذاتی فولاد که در تیغش بود — همه جا نقش ظفر بار قرین نصرت شد
از صف معرکه اش کوفته یافت شکست — در جهان فتح نمایان سبب شهرت شد
خلعت خاص شهنشاه بجلدی ظفر — از حضور آمد و تاریخ همان خلعت شد
۱۱۰۰ھ

تاریخ باغ خود

صد هزاران شکر کز الطاف شاه با کرم — باغ عالی در زمین صالحی بنیاد شد
غنچه دل بهر تاریخش چو گل خندید و گفت — نعمت آباد از عطای حق چو رود آباد شد
۱۱۰۰ھ

تاریخ خطاب خانیت عالی گفت | درد و الم از جهان حاذق خان رفت
۱۱۰۸ھ

تاریخ کار خیر خدابنده خان با دختر اسد خان

یارب بود مبارک و مسعود سازگار | این وصلت دو جم صفت با دوشه نشان
بر جاست اتفاق دو بازوی سلطنت | زیشان قویست دولت شاهنشه جهان
پیر خرد جوان شد ازین انبساط و گفت | با این مرید سلسلهٔ آصفی نشان
تاریخ کار خیر خدابنده خان بگو | سعدین کرده اند بهم اسد قران
۱۰۹۹ھ

تاریخ تولد پسر مکرمت خان

صد شکر که وقت عیش و عشرت آمد | بشگفت دل و بهار بهجت آمد
بخشید خدا به مکرمت خان پسری | گو نو گل بوستان دولت آمد
۱۱۰۲ھ

تاریخ مسند وزارت که به اسد خان عطا شد

نواب یگانه جملة الملک | آصف جاه سپهر حشمت
سرمایهٔ آبرو گرفته | از نقش جبین او سعادت
از فخر نوشته خانه زادم | در سجع نگین خویش دولت
در دفتر جود او ز حاتم | تدریست کشیدهٔ سخاوت
از جوهر تیغ او به رستم | برقیست رسیدهٔ شجاعت
بر مسند اقتدار بنشست | با جاه و جلال و شان و شوکت
آمد بقلم حساب تاریخ | زیبا شده مسند وزارت
۱۰۹۷ھ

تاریخ مبارکباد نوبت که به اسد خان عطا شد

در نشاط از بسکه دیدم خلق را پیدا شتم | وحی آمد ز آسمان عیش و عشرت حکم شد

جواب حرف عدو گفت قوت بازو — عنان برق صفت شهبش گرفته خیال
بوقت تاختنش روبرو کسے نشود — کراست جرأت و طاقت کراست حد و مجال
بغیر سایه بهنگام گشتن آید پیش — ازانکه در دم رفتن بماند در دنبال
زمین نسبت اندام تیغ او هر ماه — بفتح شهر نوی سر بلند گشته هلال
سوای مدحت او لغو مدح لائق نیست — بر اسمی که همین است وجه سکهٔ لال
خدای بازز شهزادهٔ دلش خوش کرد — زهی سعادت ماه و زهی شرافت سال
نوشت خامهٔ عالی برای تاریخش — طلوع تیر دولت بمطلع اقبال

تاریخ تولد پسر شاهزاده محمد بیدار بخت

لائق تاج و نگین زیبای تخت — زادهٔ شاه جهان بیدار بخت
سرور شهزادگان دهر هنر — آفتابی در کواکب جلوه گر
تیغ او صاحبقران را زنده کرد — همت ابر آسا جهان را زنده کرد
رشتهٔ عمرش چو تار سبحه ها — وقف ذکر حق بود نام خدا
از برای سجدهٔ خلق آفرین — همچو خورشید است سر تا پا جبین
از قبول ایزدی شد کامیاب — چون دعا از اسم اعظم مستجاب
حق ز فضل و لطف بخشیدش پسر — روشن از این شمع شد شمعی دگر
شاه عالمگیر غازی زیب تخت — کرد نام نامیش فیروز بخت
سال تاریخش دل از هاتف شنود — گوهری در تاج سلطانی فزود

تاریخ خطاب حاذق خان

هر بیماری که از پے درمان رفت — گریان پیش تو آمد و خندان رفت

تاریخ فتح سالیر بخدمت اعظم شاه نوشته شد

از سعی شاه اعظم غازی جنت یوسر ملک دکن تمام بشمشیر فتح شد
آمد بوید فتح ز سالیر نزد شاه عالی بدیهه گفت که سالیر فتح شد ۱۰۹۸

تاریخ خان سامانی روح الله خان

خان ماشد وزیر لشکر خدا عالم از فیض او گلستان شد
دم روح اللهی دمید بخلق نفسش در تن جهان جان شد
صبح دولت دمید عالم را آفتاب از افق نمایان شد
تا در آمد بحل و عقد جهان مشکلی هر که داشت آسان شد
روی اقبال چون بجانب اوست باتفی گفت خان سامان شد ۱۱۰۷

تاریخ تولد پسر شاهزاده محمد بیدار بخت

بهار گلشن قدرت محمد اعظم شاه که از وجود تو نرگسش مجسم ست کمال
ز روی حجت اثبات بی نظیری او ز نور چهره در آئینه کم شود تمثال
چو داشت بخت بلندی که تا بود بر سر هزار پایه ترقی نمود جاه و جلال
مراد اهل لغت کینه و محبت اوست ولی بلفظ عرب گفته شد حرام و حلال
ز خاکبوس درش آبرو که یافت دگر که از گدا ز گهر بحر گشته مالا مال
سخای او نگذارد بوعده بخشش که لام حال شود نصف سین استقبال
مثال او بتصور چو یافتم خود بود گرفته ست که فرض محال نیست محال
بلطف طبع زهر گونه اختراعی کرد چسان که طرز مکرر دهد بذهن ملال
ز جمله انیکه قوای محرک و مدرک شوند نائب هم در مجاری افعال

تاریخ صحت اعظم شاه

لله الحمد شد ز صحت شاه	خاطر بادشاه عالم شاد
بهجت از این عطای ربانی	بر خدیو جهان مبارکباد
دل زار از الم برآمد و گفت	شاه را حق شفای کامل داد ۱۱۰۵

تاریخ سر بریدن ننتا مقهور

مژده باد ایدل که ملک کفر را مفتوح ساخت	شاه عالمگیر غازی ظل رب العالمین
شد مسخر تا بهر جا موکب جاهش رسید	میزند سم سمندش سکه بر روی زمین
رفعت قدرش نموده سر کشان را خاکسار	بهر بوس آستانش لب شده چین جبین
سنگها را دل ز بیم نسبت بت آب شد	از نهیب نام او قالب نهی سازد نگین
گشت از توفیق حق هنگام عزم این جهاد	بخت و دولت همعنان و فتح و نصرت همنشین
سر بریدار کافر زندیق شد تاریخ فتح	محی دین شاه عالمگیر کرد احیای دین ۱۱۰۹

تاریخ در شکر عنایت خطاب بخدمت بادشاه نوشته شد

چون ولی نعمت ز روی مرحمت نام مرا	در شمار بندگان خویش نعمتخان نوشت
بنده را میباید از عجز و نیاز و مسکنت	شکر این نعمت بقدر وسعت امکان نوشت
بادشاها دین پناها بسکه کردی عاطفت	عید کرد این نامه زاد و خویش را قربان نوشت
ذره چون مهر ترا بر خاتم دل نقش کرد	سر فدای خاکپای جان بلاگردان نوشت
لطف تو بیش از شماریست ایخداوند جهان	تا بکی بتوان شمرد و تا کجا بتوان نوشت
دولت و عمر ترا افزون نوید از حساب	ان تعدوا نعمة الله آنکه در قرآن نوشت
بهر تاریخ خطاب خود چو عالی فکر کرد	سر بر آورد از حساب و خان عالیشان نوشت ۱۱۰۵

تاریخ فتح حیدرآباد حسب الحکم بادشاه عالمگیر گفته شد

زهق الباطل ست جاء الحق — معنی فتح شاه عالم گیر
سال تاریخ از خرد جستم — قطعه گفت عقل خوش تقریر
بوالحسن داشت جا بجا رحل — بدرش کرد از نیکان تقدیر
چون بر دون رفت او بجایش نشست — شاه اورنگ زیب عالمگیر

۱۰۹۸ھ

تاریخ فتح بیجاپور حسب الحکم بادشاه عالمگیر گفته شد

شاه عالمگیر غازی بادشاه دین پناه — مالک الملک جهان از قوت شمشیر شد
چون تبائید الهی بود بهر عزمی که کرد — هر زبان تقدیر یاور یاور تدبیر شد
کرد رو با دولت و اقبال بر فتح دکن — ملک بیجاپور و گلکنده همه تسخیر شد
خواستم تاریخ این کشور ستانیها ز دل — گفت دل فتح جهان آن شاه عالمگیر شد

۱۰۹۸ھ

تاریخ گرفتن توپ ملک میدان

شاه عالمگیر غازی بادشاه دین پناه — آنکه داد عدل داد و ملک شاهان را گرفت
فتح بیجاپور کرد و بهر تاریخ ظفر — رو نمود اقبال و گفتا ملک میدان را گرفت

۱۰۹۰ھ

گرفت غیرت عشق حقیقی ام دامن — که اے فریفتہ برگرد با سراب چکار
چہ بود انیکہ مرا تشنہ باز گردانند — شدم بہجر لبالب زجام استغفار
ہمین کہ دیدم ادائی زقدر نشناسی — زبی تمیزی محبوب گشت دل بیزار
چہ ذوق خاطر ازانجا کہ امتیازی نیست — کدام سیر چو ہمرنگ شد خزان و بہار
زگلشنی کہ وفاق و نفاق یکسانست — کہ چند گل کہ شبیہ است غنچہ با سر مار
چنین تجربہ پنجاہ سال عمر گذشت — کہ در ریاض محبت نرست غیر از خار
دگر شگفت گلے از نہال بہر کیا — سمومی از نفس حاسد آمدش مگذار
خدا کند کہ بگیرد نفس منافق را — ہمان نفس کہ بر آئینہ دل ست غبار
بجز نفاق نباشد خطر محبت را — کہ شہد باد زنبور دور دہ گنج از مار

قصیده

خوشا دلی که نه شد پای بند یار و دیار — بود چو آئنهٔ همدم فارغ از غم یار
تعلق ست که اندیشه زای خاطر هاست — وگرنه اصل غمی را بکم و کیف چکار
گل تجرد ازان نکهت تغیری یافت — که بیقراری رنگ غرض گرفت قرار
درین حدیقه ز دلبستگی ست آفتها — چو فکر گل نکند غنچه هست زحمت خار
عجب که عاقل ازین نکته غافل و جاهل — جدا گذاشت ز هم نقطه کلک صنع نگار
دل علاقه منش هیچگاه منعم نیست — که حادث ست جهان و تغیرش بسیار
چو نیست رفع حوادث باختیار کسے — نبوبت از غم هر چیز خاطرست فگار
گهی ببوتهٔ غم در گداز باید بود — از نکه سوخت زر و سیم را آتش او بار
گهی ز بارش اقبال غرق لجهٔ فکر — که تا چگونه شود ضبط درهم و دینار
دمی حزین که فلان یار از چه رنجیده است — گهی ملول که آن دوست از چه شد بیمار
تمام عمر بکدر کسے چرا باشد — گهی بجلب منافع گهی بدفع مضار
از نجبت من آزاد طبع وارسته — تعلقے نگزیدم بیار و با اغیار
یکے به طعنه بیگانگے کشود زبان — یکے بشکوه نمود آشنا لب اظهار
یکے بدشمنی و کینه ساخت منسوبم — یکے به بیخبری از رسوم خویش و تبار
اگرچه هیچ یک ازین صفات در من نیست — ولی مرا بدو وجه ازینچنین شده است شعار
نخست اینکه بجز آفریدگار کسے — برای نیک و بدی نیست قادر مختار
دوم همین که لیاقت نیافتم در هیچ — که بگذرد همه عمر عزیز در آزار
دگر بحکم محبت که خصلتی ست شریف — بسان تشنه دویدم بر آب یکدو سه بار

چو کم شد آئنه در عکس مه بتاوان رفت — بجستجوی چراغ آمده شب دیجور
چرا هلال نگیرد همیشه شهر نوی — که از شباهت شمشیر او بود منصور
اگر کند نقش ضبط عالم ترکیب — حکیم را نبود فرض اعتدال ضرور
کجا عدالت او میگذاشت ناخن شیر — اگر نه حزر شدی از برای گردن گور
ز نعل توسن او کز لکی اگر سازند — توان ز نکته لغتی حک نمود معنی دور
چو گشت رسم تردد ز عزم او منسوخ — محال شد حد ممکن ببرد اهل شعور
بروی نامهٔ او صف کشد چو نقش حروف — حلاوت سخنش را اگر نیابد مور
بصحبت همه کیفیتش بیاز اهد — به بین که هست درین نشئه شراب طهور
شده است درگهش از فیض نور خانهٔ چشم — عزیز گشت چو مردم کسی که کرد عبور
ایا فرید زمان مدح من چه لائق تست — که وهم و فهم شده معترف بعجز و قصور
نظیر ذات تو در روزگار نتوان یافت — ز هستی تو نیارد بخود سنین شهور
رسید سجل قبولش ز آفتاب بمهر — علوشان تو چون گیرد از فلک منشور
نیفتد آنکه تو برداریش مگر قرعه — نخیزد آنکه تو برداریش مگر کافور
همیشه از پی دریوزه طرف میسازد — برنیزه چینی خوان نوال تو فغفور
مشو بصبح مقابل که باقی ست هنوز — امید طاعت زهاد و توبهٔ مخمور
چو عاجزم ز ثنا ختم میکنم بدعا — بصدق دل همه آمین کنند انات و ذکور
چو آفتاب درخشنده باد سایهٔ تو — بفرق اهل جهان تا بوعده گاه نشور

ز لطف و قهر خداوند روزگار بود — محب جاه تو مسرور و دشمنت مقهور

همین سخن ز تاسف بخویش میگفتم — خروشنید و بگفت ای سخنورِ مشهور
چه مطلب است ز گل مدعا ز یوسف چیست — بگفتمش که بود حسن معنوی منظور
امید صحبت انسان کاملی دارم — کز و معاینه هستم تجلیات ظهور
گرفت دستم و برداشت گفت ای طالب — بیا که من بر مت چون کلیم جانبِ طُور
مرا بخدمت خان جهان بهادر برد — چو مس بجانب اکسیر و سایه جانبِ نور
تمام دیده روشن شدم چو ذره ز مهر — ببرق لمعه شان و شکوه او از دور
تنم ز زهر رگ و پی گشت جوی آبحیات — دلم ز دیدن آن خضر بسکه شد مسرور
تبارک الله ازان آفتاب عالمتاب — بفیض ظاهر و باطن کند جهان معمور
مرا بیک دم جانبخش خود حیات دمید — چنانکه حضرت عیسی دهد باهل قبور
ز جوش خرمی طبع مطلعی گفتم — درین قصیده که گفته است غزنیِ مغرور
نه من ز عرفی و اوفی ز خانخانان کم — خدا زیاده کند قدر ناظر و منظور

مطلع ثانی

زهی یگانه که دارد هر انچه هست ضرور — حسب نسب هنر اقبال دل کرم زر و زور
اگر حقیقت انسان چنین بود که در و ست — پس اهل عصر دو اند یا وحوش و طیور
چو سبزه زار زمینا شود فلاطون زار — اگر بابر دهد قطره ز بحر شعور
وگر بباد رود ذره ز خاک رهش — بچشم کم نگرد سوی اهل بنیش کور
شکسته حال کسی را مروتش نگذاشت — عجب که در عدد نام یافتند کسور
ستم رسیده او نیست غیر حاتم و من — که صیت همت شان یافت در زمانه فتور
بغیر جوهری از وی کسی زبان ندید — که آب شد گهر از رشک آن رخ پرنور

نماند غنچهٔ دلتنگ باغ آفرینش را — بهار از فیض او گر مایه دار رنگ و بو باشد
لب موجش نمی آید بهم از خندهٔ شادی — اگر بالفرض کوثر بهراد آب وضو باشد
کند از سبحه اش کسب سعادت رشتهٔ مریم — که یوسف را بچاک پیرهن تار رفو باشد
چو عطر خلقش افشاند گلاب عیش در باغیها — بیزم تازه روئی غنچه بر جای سبو باشد
ببزم از آهن و فولاد هرگز رو نگرداند — اگر چون جوهر آئینه صفهار و برد باشد
دهد بر باد خاک هستی دشمن بجولانی — چو آب تیغ در کف برسمند شعله خو باشد
اگر چه قطرهٔ آبیست تیغش لیک اعدا را — بوقت غرقه در بحر هلاکت تا گلو باشد
زبس صاف و رسا شد ناوک فکر بلند او — گذارا هر زمان از آسمان تو بتو باشد
دلیل جوهر فردست فکر موشگاف او — که صفر آخرین در قسمت یکتا رمو باشد
ز خوبیهایش چشم حاسد بیمغز حیران شد — بلی همست در عالم که نرگسدان گدو باشد
نشد چون دسترس مدحش برآرم در دعائی — خدا حافظ جهان تابع سعادت یار او باشد
فلک تا از کلید صبح بگشاید در دولت — هوا خواهش بعالم سر بلند و کامجو باشد
زمین تا از گل و سنبل نماید رار پنهانرا — بداند لیشش ز دنیا کم جو پیرار نکو باشد

قصیده بنام خانجهان بهادر

سپیده دم که شدم روشناس بزم حضور — شنیدم آیت لا تقنطو ز عالم نور
گذشته بود شبم حلقه ور کشاکش فکر — گسسته تار طرب همچو رشتهٔ طنبور
بسان نغمهٔ نی گشته جان بلب نزدیک — برنگ رنگ شکسته دل از نوا شده دور
درین دریغ که عمری گذشته غنچهٔ دل — نشد شگفته دمی چون گل از نسیم سرور
شمیم پیرهن یوسفی بجان نرسید — بجان رسید ز محرومیم دل مهجور

لب از خمار سخن گشت جام خمیازه — دمی که گوش مرا ساغر شراب نشد
ز عکس روی تو هر قطره شد گهر در بحر — صدف ز لطف تو شرمنده سحاب نشد
مزاج دهر ز فیض تو قوتی دارد — که امتیاز ز شیخوخت و شباب نشد
سیادت از نسب و دولت از حسب داری — بهم دو رشته گوهر چنین تباب نشد
بهر صفی که تو سردار غازیان نشدی — چو سبحه قافله رو جاده ثواب نشد
پس از ائمه احدی عشر بسیف و قلم — کسی مثال تو از نسل بوتراب نشد
از نیکه قدر بلندت بعرش نزدیکست — کسی نکرد دعایت که مستجاب نشد
الهی از تو جهان شاد باد تا گویند — که هیچ سائل محروم از تو باب نشد
عدوی جاه تو با دا ملول تا دانم — که سبحت یاد آن خانمان خراب نشد

قصیده برای نواب مخلص خان

بخلق احسان نمودن موجب اجر نکو باشد — حنا از دستگیر مهای مردم سرخرو باشد
گهر طبعی که از صدق و صفا با خلق پیش آید — گرامی همچو چشم و تازه چون آب سبو باشد
صفای خاطر آدم نماید سنگ و آهن را — ز فیض پاکی طینت به بین آئینه رو باشد
نداند هر که کام دیگران عین مراد خود — ندارد جز الم خیری اگر عالم ازو باشد
ثنا خورشید فیضی را که وقت تیره روزی مها — دلش گم کرده مطلب را چراغ جستجو باشد
بیک تار نگاه او به بند صید مقصد را — دلی کز حلقه های دانع دام آرزو باشد
بنام ایزد جهان دارد چنین هر چشمه فیضی — که نقش پای راست رجا در شست و شو باشد
رشید و دودمان سید کونین مخلص خان — که نور مصطفی تابنده از سیمای او باشد
شود قارون عزت خاکسار آستان او — بکشکول گدائی صدف گوهر آبرو باشد

عطیه بخشی او کم ز آفتاب نشد — کسے نماند بعالم که کامیاب نشد
بخرج همت او کان ز رنگ و روغا — بغیر بوته چرا از رشرم آب نشد
دوات در دهن انگشت حیرت از خجلت — چرا گرفت اگر عاجز از حساب نشد
گلاب نکهت خلقش علاج ضعف دلست — دهان غنچه ز حسرت چرا پر آب نشد
چنان ز روشنی طبع شد جهان افروز — که لفظ برخ معنی دگر نقاب نشد
خط شکسته تعلیق هیچگه ننوشت — که زلف یار ز غیرت بهیچ و تاب نشد
کدام سطر نگارش نمود خامه او — که میل سرمه خواننده کتاب نشد
چه وقت دوده کلکش کشید دائره — که نافه هیچ شکم بهر مشکناب نشد
به بحر معرکه تا آن نهنگ غوطه نزد — ز موج تیغ سر دشمنان حباب نشد
بلند گشتن شمشیر او قیامت بود — ز برق تیغ سپر مه شد آفتاب نشد
تبارک الله ازان ابرش سبکسیرش — زمین ز سایه اش ابلق بماهتاب نشد
ز جستنش بادب کرد چرخ پابوسی — هلال نعل شد و حلقه رکاب نشد
نخست گام بجا ماند زان بود خرسند — که صبح گرد رهش در دم شتاب نشد
اگرچه چرخ برغمش نواخت بمغیری — که دوی آب پر از نغمه رباب نشد
حسود خواست تقلیدش آبرو یابد — ولی قرینه بحر آخر آن سحاب نشد
فلک جنابا چون مطلع بلند تو دید — مجال دم زدن صبح از حجاب نشد

مطلع ثانی

بحیرتم که فلاطون ز شرم آب نشد — بخم نشست فلاطون شد و شراب نشد
دلم ز نشئه کفار تست مست نشاط — می حلال مرا بیم احتساب نشد

کشائش گرهٔ دل بهیچ باب نشد
هزار حیف که انگور ما شراب نشد

ز بیم طعنه بمیخانه گرچه شب رفتی
عجب که جام بدست تو آفتاب نشد

گران بهائی یاقوت از چه رو باشد
اگر ز رشک جمال تو آتش آب نشد

شهید عشق ترا خلد جاودان دادند
ولی چه سود که اجر یک اضطراب نشد

مگر بصبح قیامت ز جای برخیزد
کسی که شب بخیال رخت بخواب نشد

بهار خواست که گل را چو عارض تو کند
شد انیقدر که شد آماده آب و تاب نشد

شراب مستی چشمت حرام باد برو
دلی که از نگهٔ گرم تو کباب نشد

چو عمر خضر نشد هیچ عمر مشهور ست
شب فراق مگر داخل حساب نشد

کم ست عیش جهان پیش غم که خندهٔ برق
بقدر رشحهٔ از گریهٔ سحاب نشد

حباب وار مبادا نفس کشی بیجا
چه خانه ها که بیک دم زدن خراب نشد

بچشم خلق ز نرمی تو ان شیرین
بغیر موم سر انجام شهد ناب نشد

سخنور ا سخن عالی آفرین دارد
کدام بیت که از شعرش انتخاب نشد

ز فیض صحبت نواب عمدة الملک است
که خلق را به سخن قدرت جواب نشد

یگانه خسروی تخت و تاج خانجهان
که همچو او دگری مالک الرقاب نشد

این فیل که شست از دلم کلفت غم — بنشاند بآبروی من گرد الم
جسم ابر و صدایش رخمد رفتارش برق — خرطوم چه ناودان باران کرم

ایضاً برای بزرگی که وعده اسپ بخشیدن کرده و انتظار بسیار داده گفته شد

گر وعده ات از غم نرهاند مارا — تا عمر طبیعی برساند مارا
گفتی اسپی که ما دوانم اورا — این طرفه که اسپ میدواند مارا

ایضاً

آن اسپ که چون حنا نیامد دستت — بیهوده امید من حنا بروی تست
چندانکه دونده بود رفت از یادت — از بسکه جهنده بود از خاطر تست

ایضاً

چون بلبل نطق من نوا بردارد
آهنگ خوش از شکر عطا بردارد
از شوق و شغف زبسکه بالید تنم
باور نکنم فیل مرا بردارد

ایضاً

این فیلک من چو باغ آید بنظر
غنچه است زبان گلبن خرمن زده سر
افراخته سرو سهی از خرطومش
از گوش نمود برگ نیلوفر تر

ایضاً

با آنکه سیه برنگ مورست این فیل
در دیدهٔ من تمام نورست این فیل
گویند ز کوه طور خیزد سرمه
سبحان الله کوه طورست این فیل

ایضاً

فیلم شده از کجک شتابان انیست
شام ست و هلال هم نمایان انیست
می پاشد آب هر دم از خرطومش
آری ظلمات و آب حیوان انیست

ایضاً

این فیل که هم بلند و هم نستک ست
هر کس که سوار شد رفیق ملک ست
از بسکه بلند دست منجم بشک ست
کایا فیلست یا نخستین فلک ست

ایضاً

گشتم چو سر افراز جهان نماید
از اوج نشیب ها عیان نماید
بر فیل نشاند آنخداوند مرا
تا همت پست دیگران نماید

ایضاً

خورشید کشیده تیغ بر حلق جهان | شهر رمضان چه هرج و مرجی دارد

ایضاً

آگاه کسی ز کنه ذات حق نیست | الله ز هیچ صیغه مشتق نیست
در نیست و هست هر دو حرفست اما | مطلق هستی ست نیستی مطلق نیست

ایضاً

بشنو سخن و مگوی ای صاحب هوش | بنشین به بهانه شنیدن خاموش
خواهی که لبت همیشه خندان باشد | چون پسته نگهدار زبان را بد و گوش

ایضاً

دارم بچه فیلکی خوش اندام و نکو | یارب که بود دیدهٔ بد دور ازو
بنگر که چه خوشنماست در زیر یکجک | چون مردمک چشم بزیر ابرو

ایضاً

این فیل بچه که از هوسهای دلست | از شوخی و شنگی فرح افزای دلست
پر دلچسپ ست اگرچه خردست و سیاه | این فیلک مطبوع سویدای دلست

ایضاً

این لعبت موزون که غم از دل برداشت | بیننده غلط کرد که فیلش پنداشت
نقاش ازل چو صورت صنع نگاشت | بر چهرهٔ آفرینش این خال گذاشت

ایضاً

این تحفه ارجمند بی مثل و عدیل | موجود شده ز قدرت رب جلیل
زیبنده شوخ و چست و چالاک سیاه | پس چشم غزالست بتحقیق نه فیل

ایزد دو مسیح را زخلقِ عالم
ممتاز نمود از رهِ فضل و کرم

یارب که بود زندگی هر دو چو هم
او زنده بدم میکند و این بقلم

ایضاً

محتاج نیم بعیب جُو میدانم
هر عیب که هست مو بمو میدانم

بدگو در حق من چه خواهد گفتن
من خود بد خویش را نکو میدانم

ایضاً

هر چند فقیر و لاشے نابودم
باور نکنی که در جهان موجودم

مشناس حقیر طائر ابرهه ام
مشمار ضعیف پشهٔ نمرودم

ایضاً

عذر آوردم بخدمت از طالع پست
این بود گمان که حج مرا ممکن هست

محرومم زهر دو کعبه گشتم آخر
نقشم نبشت و کعبتین رفت از دست

ایضاً

ای بندگیت سعادت اختر من
در خدمت تو عیان شده جوهر من

گر جیغه خرید نیست پس کوزر من
ور نیست خریدنی بزن بر سر من

ایضاً

زن گفت بخان اگرچه جابی نگانه نیست
آما چکنم که وسعتِ حوصله نیست

گفتی تو که نیست قوت منفعله
نی نی غلط است قوت فاعله نیست

ایضاً

ماه رمضان رسید و خرجی دارد
عاجز شده هر که بطن و فرجی دارد

ایضاً

تا چند کسی دست دعا بردارد
کین ظالم ازین مسلکه پا بردارد

نشسته چنان قوی که برداشتنش
کار دگری نیست خدا بردارد

ایضاً

دنیا بفضای تقضی میماند
آهم بصدای جرسی میماند

جا مکاه دو با طبیعت دسرور کم
آن آب و هوا بیک کسی میماند

ایضاً

میرزا که بود خدا نگهبان اورا
من داشته ام دوست ترا زجان ورا

امروز به بخشید بمن قرآنے
فردا بخشد خدا بقرآن اورا

ایضاً

میرزا که مرا بلطف ممتاز نمود
از دادن مصحفم سرافراز نمود

پیغمبر غیر مرسلش میخوانم
زیرا که رساند وحی و اعجاز نمود

ایضاً

چون بر ورق صنع خدا راند قلم
بنوشت به پشت و رو همه لطف و کرم

بر پشت فلک مسیح اعجاز دمست
بر روی زمین مسیح اعجاز رقم

ایضاً

قرآن که در فیض شود باز از دو
دائم قلمت بود سرافراز از دو

کلک تو مگر عصای موسی شده است
پیوسته شود ظهور اعجاز از دو

ایضاً

ناخوانده نماند هیچ علمے آما | صحیف سواد خط پیشانی نیست

ایضاً

قاصد آنجا که تو شرح غم ما خواهی کرد | بیخودی را بچه اندازا و اخواهی کرد
ناله و گریه و بیتابی و زاری و فغان | هرچه من کرده ام اینجا بخدا خواهی کرد

ایضاً

ای دل همه دم شکر الهی میکن | در گوشه فقر با دشاهی میکن
ای چرخ بگرد و چون منی پیدا کن | آگاه بمن هرآنچه خواهی میکن

ایضاً

ای شیخ بگو که بیش و کم یعنے چه | جائیکه وجود با عدم یعنے چه
طوطے گوید خدا کریم ست کریم | ما نشناسد که کرم یعنے چه

ایضاً

کام دل حاسدی فلک داد از من | بر چرخ هزار آفرین باد از من
هرچند که شد زبان من سود حسود | خوشحال شدم که شد دلی شاد از من

ایضاً

گه در غم جان و گاه در فکر تنم | گه مومن متقی و گه برهمنم
یارب بهانکه خود تو دانی که توئی | بیخود بکن آنسان که ندانم که منم

ایضاً

ای از تو گرفته مُعْنِ تعلیم سخا | گر حاتم عهد گویمت هست روا
در یاب که در زمانه دارد شهرت | این قول که الکریم اذا وعد وفا

بیت بیست و ۲۲ ای بود در اب

رباعیات

آن طایر قدسم که چو شد ایجادم — در اول پرواز بدام افتادم
با تار نفس بسته مرا صیادم — این رشته گسست چون شود آزادم

ایضاً

ای زاهد خشک این همه چیست تری — خلق آزاری و از خدا بیخبری
هر روز خری کرهٔ نو بهر زدن — پیری و هنوز میکنی کرّه خری

ایضاً برای محمدعلیخان

در سر داری بزرگی بسیاری — ما هیچ ندیدیم بجز دستاری
با دین داری محبت سرشاری — زین شوق که هست نیمهٔ دیناری

ایضاً

بیهوده بحرف لب گشودن چه ضرور — تیغ همه بر خود آزمودن چه ضرور
دانا محتاج نیست نادان سنگر — پس مصدر فعل لغو بودن چه ضرور

ایضاً

چون چاره بجز عطای ربانی نیست — بیچاره گیم ز راه نادانی نیست

پس از عمری دلت را با محبت آشنا کردی
ادا کردی بجا کردی کرم کردی وفا کردی

خدا هرگز نمیدارد روا بر من جفا کردن
پشیمان شو که بد کردی غلط کردی خطا کردی

ز من داری شکایتها که چون کردم فراموشت
ترا هم یاد می آید چسا گفتی چسا کردی

تلاش دوستداران از برای وصل میباشد
تو چندین سعی کردی تا مرا از خود جدا کردی

دلم چون شیشهٔ ساعت غبار از بر دو سو دارد
که بر خود هم ستم کردی و بر من هم جفا کردی

بیا عالی بر من از سر بگذشتها بگذر
چو بید روی تو هم رفتی و لب از شکوه وا کردی

کرا بغیر تو دارد نه تکیه نه پناهی

رنگ هوش بردازمن چهره قبا پوشی
جام بیخودی نوشی موج باده آغوشی

موی سر نگهداری پان خوری مسی مالی
چیره کج بسر بندی طره تا سر دوشی

شوخ غمزه پستی گل همیشه دردستی
برگ لاله رخساری یاسمن بناگوشی

شعله خو عبث رنجی خرم دل نمکپاشی
عهدها بتا قی زن وعدها فراموشی

میکشد بگرد نقاش صورت خیالش را
از پریدن رنگم برده گرد او هوشی

مطلب از ادا نهمی محمد کن باندازی
از نگه سخنگوئی لب چو غنچه خاموشی

عالی آنکه در فکری غنچه سان بخود پیچد
بر کلام رنگینت وا کند چو گل گوشی

دیر یست نه دل بسته بوئیست نه رنگی
آزادی من نیست کم از قید فرنگی

برقی که مرا سوخت ندانم ز کجا جست
هر ذره ز خاکستر من بود بر نگی

رنجیده ام از انیکه نیم لائق رنجش
امروز بنا صلح کنم بر سر جنگی

هرگز دلم از دست تو بی آه نبوده است
گویا که برد غنچه سوفار خدنگی

در دولت دیدار تو خواهیم رسیدن
گر بخت شتابی کند و عمر درنگی

گر عاشقی از پا نشینی در طلب یار
دیگر مکن اندیشه چه نامی و چه ننگی

از دوست بما هر چه رسد لطف و عطا ست
ما فرق نکردیم چه شهدی چه شکر نگی

خواهم که بر آتش زنم از دست تو خود را
کو طاقت بر هم زدن آهن و سنگی

عالی ز لب لعل و خط سبز جدا ماند
شاد از چه نشیند نه شرابیست نه بنگی

گرده خاکه
نقاشان که
رنگ سوده را
از کاغذ سوزن زده
گذرانند تا طرح
نقش بر کاغذ
دیگر نشیند
غ ۱۳

دراندولت احوال من آیا چه توانکرد
خود بر سر دعویست گواهی که تو داری

عالی عجبست اینکه دلش نرم تو سازد
سنگ آب کند ناله و آهی که تو داری

بی یار تو ان بود چنین غمزده تا کی
وصلش چه شود دست دهد زود خدا هی

بی نشئه دیدار چه خط از گل و سروست
بیهوده بود ساغر و مینا تهی ازمے

از سردی مهرش نگهی افتاد ز چشمم
چون برگ که افتد ز نهال از اثر دے

مطرب مده از نغمه تر آب حیاتم
بر لب برسد جان نرسد گر بلبم نے

بر روی هم افتاده گل عیش ز وصلش
ساقی تو هم امروز بده جام پیاپے

عالی مکن اندیشه که محرومم نگردی
زان رحمت عامی که رسیده است بهر شے

چه کرده ام نه خطائی نه خلقی نه گناهی
چه کرده نه سلامی نه پرسشی نه نگاهی

کجا رسید باثبات جرم عاشق مسکین
نه آیتی نه حدیثی نه حجتی نه گواهے

دل از جفای تو صد پاره شد بتیغ تغافل
در انتظار تو هر پاره نشسته براهے

چه رفت از تو بجز عشوه غمزه و نازے
بمن چه ماند بجز حسرتے و اشکی و آهے

بعمر خضر و مسیحا توان شمرد برابر
دمی که بسمل نازت نیافت فرصت آهی

برای وصل تو دست دعا کشاده ز مژگان
دعای دیده من مستجاب باد الهی

چو آمدی بخیال من و بگردنت گشتم
نمود رنگ رویم پریده هاله ماهی

خدا نصیب کند آن روز صحبت رنگین
شراب سرخی و محبوب سبز و ابر سیاهی

کجا رود بکه آرد پناه عالی مسکین

ز نور دل بود پیراهن گل دوش در ظاهر
ندارد جامه شب زنده داران زرقی در بر قے

نبات اول شود حیوان پس انسان بعد ازان جانان
به بین خورشید هستی را که هر غربی بود شرقے

شود از اشک ریزی زاهد سالوس رسوا تر
گل کاغذ بود طبعی که دارد شیرینی زرقے

نرگشت آرزو هر دانه چشم انتظاری شد
نیم گر لائق یک شعله ای ابر کرم بر قے

حباب آسا اگر بیرون کنی عالی هوا از سر
نمیدارد کلاه فقر و تاج سلطنت فرقے

شوری افگنده است جنبش دام وحشی بیدادے
باز شیرینی دگر پیدا شده فرهادے

دام شد دشت جنون از حلقه های دیده ام
چشم بر راه توام غافل مشو صیادے

طاقت یک ناله در شکر ستمهایش نماند
خامشی تا کی بفریادم رسی فریادے

مهلتی کو تا ز حال دل خبردارت کنم
بیخبر دل میبری پرکار هی استادے

رنگ از رخ میپرد دل میطپد جان میرود
یار می آید کجائی خاطر ناشادے

قاصد او خود بشنود اما تو فریادی بکن
یاد باشد آنکه ما را بوده از یادے

شیشهٔ دل را بدست شوخ مستی داده ام
هر نفس لرزم بخود افتاده ام افتادے

لاله را چون دید عالی غیر ازین چیزی نگفت
سوختی از رشک ما را داغ مادرزادے

همچشم بلبلی ست نگاهی که تو داری
شد خیمهٔ او چشم سیاهی که تو داری

خورشید نمیگشت شب از شرم تو پنهان
میداشت اگر روی چو ماهی که تو داری

از بسکه کند وعدهٔ دیدار تو بیتاب
سیماب شود چشم براهی که تو داری

صف گشته بجولانگه تو لشکر دلها
فتحش ز شکست ست سپاهی که تو داری

باختن در شرط دل بستن ز خاطر بردنست
باد باشد بسته با ما جناغ دوستی

بیخبر مستانه وا کردی در میخانه را
با خبر باشی که لبریزست ایاغ دوستی

خادم دستان بست در سازند داغ عاشقی
من ز دلگرمی نهم بر سینه داغ دوستی

همت روشندلان از کارها دشوار نیست
یک جواب گرم افروزد چراغ دوستی

رو مده کم ظرف الفت را که بدمستی کند
میشود از بوسهٔ لبریز ایاغ دوستی

بیوفائی همچو بوی لاله آرد در دو سر
گل خدایت همت بزنانک وداغ دوستی

کم نشد عالی ز نایاب الفت در جهان
از نگاهی میتوانکردن سراغ دوستی

ز دل شاید برآید قطرهٔ خون گر بفشاری
بگیری کاش یکباری مرا در بر بفشاری

مبفگن از نظر کز پاک چشمیها نظر بازم
نه بینی همچو اشک من اگر گوهر بفشاری

مه نو پر کند از مهر شکول گدائی را
اگر با پنجه خود در دمی از ساغر بفشاری

بچشم کم مبین ز یاد لیهامی سر شکم را
چو دندان بر جگر از دست چشم تر بفشاری

بزر مفروش آب روکه لب هم تر نخواهد شد
اگر در دست خود چون غنچه گل زر بفشاری

نمیترسی که شوئی نامهٔ اعمال مردم را
اگر دامان خود در عرصهٔ محشر بفشاری

نماند آب دوات از لبس نوشتی معنی روشن
بزور فکر خود عالی مگر اختر بفشاری

نماند شادی و غم از پیوستن بهم فرقی
جدا از گریهٔ ابری نباشد خندهٔ برقی

نصیب خضر شد در چشمهٔ حیوان فرو رفتن
اگر چه بود اسکندر هلاک اینچنین غرقی

چه خوش گرمست صحبت میان شمع و پروانه
که چون وا شد زبان شعله بر جانی بود حرقی

عالی اگر بود غزل تازه بیار
تا کی ز عندلیب نوا بشنود کسے

نهفتی روی عالم را بلاک جستجو کردی
چنین روی نکوی را تو پنهان از چه رو کردی

پریشان سر ز لفم زخاکم بوی مشک آید
غبارم را صبا پیش تو آورده است بو کردی

ره آمد شدی بهر خیالت بود در خاطر
ستم کردی که چاک سینهٔ ما را رفو کردی

تو کز عالی و ما نخجهانه محتاج بوی گل
دل ما را چرا گلدسته بند آرزو کردی

بلای درد هجران را تحمل گر نمیکردی
عبث عالی بدل حرص وصال خویش را کردی

گویید دلم که مشتری ما شود کسے
پنهان نشسته ایم که پیدا شود کسے

در رشتهٔ نفس چو گره ماند نکتها
فهم سخن کجاست که گویا شود کسے

پنهان ز ما چو غنچه مسازید بوی یار
در رنگ گل مباد که رسوا شود کسے

سرو سهی ز جلوه اش انگشت حیرت است
کی ممکن است انیمه ز عنا شود کسے

چشم و نگاه نشئهٔ دیدار میدهد
ممنون چرا ز ساغر دنیا شود کسے

هرگاه سنگ شیشه شود از صفای دل
بهر چه سنگ شیشه دلها شود کسے

وارستگی ز کار جهان نیز عالمی است
تا چند صید تلهٔ دنیا شود کسے

آئینه ها ز حلقه جوهر شدست دام
قید خودیست گر تماشا شود کسے

آید بیاد هر چه ز هر کس خوش آمده است
بهتر ازین چه بزم که تنها شود کسے

عالی سخن بگوی که جای سخن بود
شعر آنچنان خوش است که از جا شود کسے

برفگندی پرده و گل کرد باغ دوستے
جلوه کردی روشن شد چراغ دوستے

در دیدهٔ دل هیچ فراری نگرفتی
چون عکس درین آینه ها آمده رفتی

خلقے تماشا گه جولان تو بودند
بسیار بطور و باوا آمده رفتی

چون دانه تسبیح بدست ای دریکتا
آخر بصد آمین و دعا آمده رفتی

در خلوت دل بود نهان یار تو عالی
بیجا به طلب در همه جا آمده رفتی

لطفی ترحمی کن یا شورشی عتابی
کردم ترا سلامی آخر بده جوابی

هر صحبتی که باشد دلخواه تو بفرما
سازی می قماری شعری کنی کتابی

حسن انهمه نباشد رنگیست از بهاری
عشق انیقدر ندارد بویست از گلابی

کشته است بازمارا خنجر بکف نگاهے
ابرو دو تیغه بازی برق آفرین نقابی

عکسش بچشم عالی میخانه بنا کرد
هر قطرهٔ ز اشکم شد شیشهٔ شرابی

از جور عشق شکوه کجا بشنود کسے
رنگے که بشکند چه صدا بشنود کسے

فریاد میکنم که نمیرسی از خدا
شاید که از برای خدا بشنود کسے

بازم بسوی بزم رقیبان فتاد راه
دیگر بیا به بین که چها بشنود کسے

دارند حرف از نیکه بهشت برین کجاست
جائیکه بود حرف بجا بشنود کسے

حرف طبیب زود تر از درد میکشد
فرصت کجا که نام دوا بشنود کسے

داند که جان بوصل عزیزان نمیرسد
گر مردن فراق زما بشنود کسے

برگ گل از زبان تو ام یاد میدهد
مشکل که از تو حرف وفا بشنود کسے

در روزگار امید ترقی نمانده است
این مژده از زبان گدا بشنود کسے

با همه سعی از زلال مدعا لب تر نشد
خوش فریبی میدهد ما را سراب زندگی

گرچه سیری داشت این بیهوده گردی در جهان
در دسر آورد آخر آفتاب زندگی

محتسب در عهد ما بیهوده تلخی میکند
هر که شد از شور بختیها شراب زندگی

روزگار از رشتهٔ آه رسا شیرازه بست
پر پریشان بود اوراق کتاب زندگی

در مقام خاموشی هرگز نباید دم زدن
میرود بر باد از یکدم حباب زندگی

میفزاید بهر نفس در شیوهٔ کم فرصتی
چیست بهر کشتن مردم شتاب زندگی

زنده دل چون شیر قانع میشد آسایش طلب
بستر مخمل اگر میداشت خواب زندگی

نیست جای خالی از کلفت چه سازد آدمی
دوزخی زان نشئه هجران عذاب زندگی

در شب وصل تو قرص مه چه زیبا مینمود
بود گویا نقطهٔ بر انتخاب زندگی

میتوان گفتن که ترک بیقراری کیمیاست
عاقبت سیماب را کشت اضطراب زندگی

چون خزان پیری آمد برگریزان قوتست
در جوانی دان غنیمت آب و تاب زندگی

عمر من گیرم که باشد عمر تا روز حساب
زیستن بیتو نباشد در حساب زندگی

طبع عالی شد ازین مصراع صاحب سخن
خضر چون آورد تا امروز تاب زندگی

انیست که از راه وفا آمده رفتی
شد راه غلط ورنه چرا آمده رفتی

خندان ننشستی که شود غنچهٔ دل باز
چون بوی گل و باد صبا آمده رفتی

شد لذت دیدار مرا نام تو بردن
مانندهٔ جان بر لب ما آمده رفتی

چون عمر که هرگه بسر آمد برود زود
خود بر سر این بیسر و پا آمده رفتی

کردم همه شب سعی که در دست من آئی
ای شوخ تو چون رنگ حنا آمده رفتی

کافری گر بود اینطور دگر میباکی
دل و دین برده بتی بر در حاشا زده

شوق دیدار که بیخود کند ذوقی چیست
می در شیشه دل جوش تمنا زده

سرخروئی نه تمنا یست که در دست آید
گر نباشد به لقا همچو حنا پا زده

حرف بیهوده زدن تهمنه بر نگجنین ست
میشود صبح قیامت دم بیجا زده

عالی اندازه دیوانگیت میباید
چاکی از جیب تو تا دامن صحرا زده

کی بود کز من ربایند هوش مست تازه
هر دم از زلفش رسد بر دل شکست تازه

تا هوسهای دگر راره نباشد در دلم
خار خار نو گلی شد خار بست تازه

از حنا بر پای خود آن شوخ کفشک بسته است
تا زند بر عاشقانش روی دست تازه

پشت پای زن بدنیای کهن ورنه برخ
میخوری هر دم ز دستش روی دست تازه

عالی بهر صید دلها همچو ماهی مطلبی
غیر قلاب محبت نیست شست تازه

جز گوهری که ساخته گوشواره
همدوش آفتاب که دیده ستاره

بلبل چو دید بر دل صد پاره غم گرست
گفتم بگل شبیه بود گفت پاره

خوش باش ای رقیب که کار تو بدعاست
مائیم و نیم جان که رود در نظاره

آنکس گرفت شاهد مقصود در کنار
کز مدعای خویش گرفته کناره

کرده علاج وحشت دل ای از سیر دشت
عالی نبود ندید جز این هیچ چاره

مانع از نور بقا باشد حجاب زندگی
خضر را تیغ فنا شد موج آب زندگی

مرد دنیا را همان هشیار بودن غفلت ست
مردنش بیدار میسازد ز خواب زندگی

ترا تقلید مه شایان نباشد آفتاب من
که پیر چرخ پر کرده است جام آهسته آهسته

سرت گردم من پروانه مشرب را چه میسوزی
بسان شمع خواهم شد تمام آهسته آهسته

تا نی خوش بود در کارها آمانه در هر جا
رمد صید ار کشد صیاد دام آهسته آهسته

برای یار شیرین گفته اند آهسته آهسته این
فتاده در زبان خاص و عام آهسته آهسته

شهان یکباره می بخشند گنج از همت عالی
بها مفلس و هر بهر غلام آهسته آهسته

اگرچه میروی از پیش من رنجیده رنجیده
ولی گاهی نگاهی میکند دزدیده دزدیده

چنان کرده است بیخود نشه پیمانه مستم
که راه رفتن از خود را روم پرسیده پرسیده

دلم زان آتشین خو دمبدم چون شعله میلرزد
کنم عرض تمنا پیش او ترسیده ترسیده

زیان عمر باشد پیچ و تاب از دست غم خوردن
چرا کوتاه سازی رشته را تا بیده تا بیده

فتادم آشکارا مقصدست آخر نمی بینی
که چون صیاد باید فرت ره خوابیده خوابیده

ندیدم خبر کشاکش چون کمان در خانه شاهان
بیا تا گوشه پیدا کنم گردین گردیده

مبادا از میان چون تار موی بگسلد از هم
مصور آن کمر را میکشد لرزیده لرزیده

چرا از باغ سخن گلدسته بندی بایدت عالی
که معنی ها به بندی در غزل برچیده برچیده

گیستم از سر سودای جهان پا زده
دست ردی ز گل داغ بدنیا زده

جانم از تنگی دل آهوی صحرا شده
چشمم از گریه خود خنده بدریا زده

دام از جور نمک بر جگر شوق نی
دل پر شور ز شیرینی جان وا زده

از پی سوختنم خاست ز جا شعله و شی
آتش فتنه بدل از قد و بالا زده

گر از تو سخنگوئی در رفتن هر سوئی
پرسد که چه میجوئی برخیز و بگو الله

در خلق خدا میباش چون گل بصفا میباش
در یاد خدا میباش برخیز و بگو الله

ای سالک راه دین نومید حزین منشین
هر گاه شوی غمگین برخیز و بگو الله

از حق نشوی غافل رنجیر نه بندی دل
بگشا گره مشکل برخیز و بگو الله

دل دوش بجوش آمد وز غم بخروش آمد
از غیب بگوش آمد برخیز و بگو الله

عالی تو چه حیرانی تدبیر نمیدانی
هر جا که تو درمانی برخیز و بگو الله

برخیز ای ایدل گم گشته خبر ده
گر رفته از خویش ره آورد سفر ده

از سر شدن نشه گذشتم ز سر خود
ساقی بسر من بر بس جام گران ده

آن شعله بیداد برافروخته آمد
امی ناله بیداد و دل از دیده تر ده

گر تخم امل کاشته شوره زمین است
بنمای بهاری و نشانی ز ثمر ده

بی ساخته حسنی نظر بهت که گفته است
دلرا بخم زلف کج و پیچ کمر ده

ای بسته بتار نفس آهوی تهوت
مقراض درین شه بلا فگن بسر ده

کفران بکافات کشد اهل نعم را
تا لذت ظل نشناسند شکر ده

نازم بمحبت که ترا روز ازل گفت
گنجی که نهانست بتاراج نظر ده

لب تشنه آفات بود ساحل مقصود
تن را بقضا بسپر و دل را بخطر ده

جان و دل عالی بستان و بدل آن
یک ذره اکسیر ازان خاک گذر ده

که گوید ذره خواهد یافت کامم هست آهسته
کجا هرگز نمد خورشید گامم آهسته آهسته

در خشم یک سخن که درشت ست کافی ست — دشنام و نعره وقت خشونت برای چیه
در رزق سعی کن که بکلّه یمین رسد — خود را کفی بغیر حوالت برای چیه
روز ازل بهر انچه مقدر شده است هست — از نیک و بد سر و روملالت برای چیه

عالی تمام شد غزل پند نامه ات
خود گوش کن بغیر نصیحت برای چیه

حال دل را اگر نسنجد در عرش ها سنگ کوه — با گرانیهای خاطر کی شود ها سنگ کوه
از جنون ما بزرگان کار طفلان میکنند — میکشد هر روز بهر ما بدامان سنگ کوه
سفله را هر کس بلندی داد کی بند و کمر — خود ز پا افتاد از بس برد بالا سنگ کوه
ناصح ما گر بکوهستان سخن را سر کند — حرف سختش را باو واپس دهد ها سنگ کوه
بر دل نازک بود اندک درشتی هم گران — قدر یک جو میشود از بهر مینا سنگ کوه
صاحب طبع بلند از هر سختی میکشد — ورنه دیگر از کجا کرده است پیدا سنگ کوه
گرچه دنیا پر شد از آدم ولی یکان کم اند — لعل باشد اندکی باقی سراپا سنگ کوه
نیست لازم سخت روئی رتبه را سازد بلند — گر چنین می بود پس میگشت هر جا سنگ کوه

فطرت عالی ندارد پای کم از هیکپس
میرند بر شیشه افلاک اینجا سنگ کوه

گر طالب معبودی برخیز و بگو الله — چون بندهٔ مقصودی برخیز و بگو الله
دست از پی مطلبها بردار بیا رهها — ایجان بدل شبها برخیز و بگو الله
رفتیم به صحرائی کانجا نبود جائی — گر همسفر مائی برخیز و بگو الله
باید که شتابی تو شاید که بیابی تو — تا چند بخوابی تو برخیز و بگو الله

کتبه بلخ و قبر — دیوان علی بلخی — دست ارادت — معنی ارادی — قوت بازو — ۱۲

در رزمگاه تجربه باید قیاس نیست — تا دیده جنگ لاف شجاعت برای چه
فی عقل و فی توکل و فی مشورت بدوست — دادن مدار کار بحیلت برای چه
گر در بلا فتادی و رستی بصد دعا — دانسته باز انیمه جرأت برای چه
گیرم که بار دیگر ازان خوف جان بری — تشویش و هول و بیم و ندامت برای چه
گر وسعتی خدا دهدت خوش معاش باش — هنگام تنگ و عسر قناعت برای چه
هر گه عبادتی بریا معصیت بود — کسب و گنه بترک و ریاضت برای چه
حج و نماز و روزه همان به که خود کنی — افتاده کارها بوصیت برای چه
مال حرام جمع نمودن بصد تلاش — انگه زمال غیر سخاوت برای چه
وای ار زسیر چشم بگیرد ترا بدور — آما فزون زمایه طاقت برای چه
وصلت بهر که برتر و کمتر بود مکن — بر خویش و خویش ننگ و مذلت برای چه
یاران ز عز و جاه دگر گونه میشوند — بهر نیاز موده مسرت برای چه
تالیف قلب اگرچه بحرف خوش آمده است — لیکن فزون ز رتبه و حالت برای چه
دیدار هر شقی که بکفاره لائق است — گفتن که هست بخت و سعادت برای چه
از بهر طالبی که بود خون او حلال — نذر و دعا و چارهٔ صحت برای چه
خواهی صلاح کار خود از مرگ دیگری — از مرگ خویش انیمه غفلت برای چه
بهتر ز هر چه خواستی آرام خاطر است — کاری که هست مایهٔ دهشت برای چه
چون گوش بر سخن نکند کس خموش باش — بر حرف لغو اقامت حجت برای چه
باور نشد اگر سخنت گو مشو چه باک — هر جا قسم بغیر ضرورت برای چه
بهر مصاحبت نبود قحط گفتگو — حرفی کز و ست بیم مضرت برای چه

چون صحبت نفاق بود رسم روزگار — آمد شد مجالس صحبت برای چه
الفت بآن کسی که بود قدردان خو شست — هرگاه نیست مهر و محبت برای چه
پرسش ز آشنا خبر خیر خود بس ست — دیگر تمام حال معیشت برای چه
خطے ندارد از تو و یادت نمیکند — از آشنا همیشه شکایت برای چه
تحریر نامه نیست میسر مکن گله — ننوشت نامه اینهمه مدت برای چه
نالی ز بے مروتی اهل روزگار — آخر بگو امید مروت برای چه
مگذر ازان دکان که خریدار نیستی — بیهوده جنگ بر سر قیمت برای چه
در کار خود اگر غلطی سر زد از کسے — گر دوستی نساز ملامت برای چه
در دشمنی بحال گذارد خموش باش — تا خود فتد بچاه شماتت برای چه
چون دست یافتی بکش از دشمن انتقام — دیگر بخصم دادن فرصت برای چه
با هر کسے که از تو نخواهد اعانتے — بر خوردن مخالف عادت برای چه
بر دوستی که بے غرض دنیوی بود — تکلیف و جبر بهر اطاعت برای چه
احسان تو بهر دو جهان دستگیر تست — بر مردمان نهادن منت برای چه
گر انچه میدهی بغرض یا عوض بود — لاف و گزاف جود و سخاوت برای چه
کاری گرت ز دست برآید بگیر دست — ورنه فریب طالب حاجت برای چه
امیدوار کردن ارباب احتیاج — بر وعدهٔ زیاده چه طاقت برای چه
ناکرده کارها شده پنداشتن چرا — با خود دعای محض سفاهت برای چه
گرچه بدست بخل ز مردان ولی بخیل — گر مال خود ندارد عداوت برای چه
هرگز مگو بدِ کس اگر راست گر دروغ — غیبت چه نفع دارد و تهمت برای چه

همه جا هستی و احوال چنین است که من
در بدر در طلبم طرفه تر آنست که تو

خود مرا در غلط افکندی از نیست که من
راه گم کردم و این سنگ نشانست که تو

سخت کردی دل و دل بر سر کین است که من
زنده چون مانده ام از هجر گمانست که تو

فکر عالی نکنی راستش انیست که من
دانمش سنگدل اما نچنانست که تو

دگر ای سرو روان خوش باد آمدهٔ
گل بسر فاخته رنگ قبا آمدهٔ

دل و جانم همه قربان سراپای تو باد
که بپرسیدن این بی سر و پا آمدهٔ

در و دیوار چو محراب کشاید آغوش
که تو اینجا بصد آمین و دعا آمدهٔ

بنشین باده طلب کن بکشا بند قبا
گر بدلداری ارباب وفا آمدهٔ

فرصت از دست مده تیغ بکش عربده کن
تو که مستانه بخونریزی ما آمدهٔ

رفتم از خود که چو دانست تمنای مرا
چنین برابر روز دو پرسید چرا آمدهٔ

میچکد خون دل از بسمل نظارهٔ من
کس نپرسید که عالی ز کجا آمدهٔ

لت خوردن از تمنی دولت برای چه
خواری کشیدن از پی عزت برای چه

مطلب اگر گذشتن عمرست در خوشی
بگذر ز مطلب انهمه زحمت برای چه

چون نیست بهره بیشتر از قسمت نصیب
بر خلق رشک و شکوه ز قسمت برای چه

ای آنکه زر ز رنج و تعب جمع میکنی
بهر که باشد این زر و محنت برای چه

اظهار احتیاج که کفران نعمت ست
وقتی غنی و مکنت و ثروت برای چه

گر هست استطاعت او ساز دین خلق
انداختن بروز قیامت برای چه

گفتم از وصل تو شکرست و شکایت از فراق
گفت از ما خیر کو از خود سرا سر شر بگو

گفتم آیا در دولت دارد دعای من اثر
گفت شو خاموش عالی یا سخن بهتر بگو

منم آئینه دو عالم همه پیداست درو
حاش لله که منم قطره و دریاست درو

لاف بود این نه من آئینه ام و نی قطره
ذره ام ذره و خورشید دل آراست درو

این گزافست کجا ذره شود مظهر مهر
شیشه ام شیشه که در میکده صهباست درو

شیشه هم نیستم و هستی موهوم منم
یک دل تنگ که صد وسعت صحراست درو

بلکه این نیز نتوان گفت مرا هیچ منم
لیک در هیچ نظر کن چه تماشاست درو

باز کردم غلط این حرف چه گفتن دارد
دیده در دیده اگر دیده بینیاست درو

سهو شد بار دگر دیده کجا می بیند
عالمی را که نه در جائی و نی جاست درو

هی ستم این چه سخن بود که عالم گفتم
صد هزاران چو جهان عالم و دنیاست درو

آه ظلمست که تشبیه بدنیا کردم
هر چه در عقل نگنجید هویداست درو

این سخن نیست خطا زانکه بهر موجودی
هست چیزیکه نه پنهان نه هویداست درو

عالی آخر سخن خویش رسانید بجا
ورنه هر جا سخنی هست سخنهاست درو

مطلب زین همه جان کندنم آنست که تو
همچو جان در برم آئی نچنانست که تو

بفراقم بکشی ورنه یقین ست که من
هم نیایم چو تو سوگند بجانست که تو

نروی از دل و دل در غم دین ست که من
خیر را قبله کنم کفر همانست که تو

روی از خاطر دشمن بکمین ست که من
ز تو غافل شوم این راز نهانست که تو

یار به عالی حزین گفت چگونه عاشقی
آه کشید و جان خود کرد فدا که همچنین

هر که گفته است تو هست بگو چیست بگو
هر که گفته است تو نیست بگو کیست بگو

از عدم دم نزنی زانکه خود ست اصل وجود
از وجود و عدم خود که مساویست بگو

تا تو بر سینه کشی هر طرف از عشق الف
کی بیک حرف شود هست همه نیست بگو

از زی خویش برون رفته هدر شد خونش
ز لیست در هر دو جهان هر که در آن لیست بگو

هستی و نیستی ما بود از جانب حق
حق اگر جانب ماهست بگو نیست بگو

سخن عالی ازین عالم فانی گفتم
در جوابم سخنی گر ز تو باقیست بگو

گفت دل وصفش خوش آمد گفتمش دیگر بگو
گفت آخر شد بدآمد گفتمش از سر بگو

گفت حرف عاشقانرا وعده روز محشرست
گفتم از هجرش قیامت شد پس از محشر بگو

گفت محشر معنی طوفان بحر هستی ست
گفتمش من غرق این بحرم تو از گوهر بگو

گفت آن دریا ندارد قطره غیر از گهر
قطره ها گفتم جدا گر دود زیکدیگر بگو

گفت چون گردد جدا گوهر نمی ماند بجای
گفتمش پیچیده گفتی حرف روشن تر بگو

گفت رو آئینه صیقل کن که روشن میشود
گفتم این آئینه را هم هست خاکستر بگو

گفت باید زآتش عشقی تن و جان سوختن
گفتم اینک سوختم گفتا بگو دیگر بگو

گفتم ای دل غنچه سان لب بر ز خاموشی ببند
گفت نیست انچه دانستم تو زین خوشتر بگو

گفتم آنمه دوش آمد بر سر بالین من
گفت اکنون چیست حال ای سوخته اختر بگو

گفتم احوال من از بی مهری خود کن قیاس
گفت از ما شکوه گر داری ای کافر بگو

از بسکه در فراقت کاهید گلشن از غم — فرقی نماند گل را از خار تا بگردن
هر لحظه شد مصور از حسن یار بیخود — ممکن نشد کشیدن یکبار تا بگردن
هر چند سرگرانیم از عشق سرکشی نیست — افتاده است ما را این بار تا بگردن
تا خاکپای یاریم از بسکه سر بلندیم — هر جا رویم آید دیوار تا بگردن

سر رشتهٔ نیامد از دین بدست عالی
در عشق او نکردم زنّار تا بگردن

برتر ز خود مشاهدهٔ حال غیر کن — بر پشت بام آینهٔ مهتاب سیر کن
خواهی تمام چشم شوی بر رخ مراد — مانند قرعه نیّت خود را بخیر کن
بر شوق نامهٔ مهر خموشیست سر بسر — آرا ز حرم کبوتر و طاؤس پر کن
عمر دوباره لذت تکرار تیغ تست — با عاشقان سلوک علی البصیر کن
سوهان خاطرست زبان در دهان گوی — آمد و گر رقیب الّا تو خیر کن

عالی بخواب بیخبری عمر مگذران
بکشای چشم غفلت و یاد عزیز کن

هر که ز غنچه دم زند لب بگشا که همچنین — هر که ز گل سخن کند رخ بنما که همچنین
آبحیات را لبش خواست بمن بیان کند — معنی آن ببوسه کرد ادا که همچنین
از پی او روان شدم دست زدم بدامنش — کرد بمن تبسمی رو بقفا که همچنین
گر تو بخنجر جفا سر ز تنم کنی جدا — پا نه کشم من از وفا حق خدا که همچنین
هر که بگوید این سخن عمر دوباره چون بود — از بر من دمی برو باز بیا که همچنین
گفتمش ای بهانه جو نیست چو طور من نکو — طور پسند خود بگو بهر خدا که همچنین

گل اشک چشم و لاله داغ دل سنبل پریشانی
گرفته هر کسی در عشق چیزی یادگار از من

نه بینی گلبنی را با غبان هرجا قلم کرده است
بیاض حسن او را نسخه میگیرد بهار از من

بقدر رتبه معشوق باشد حالت عاشق
کسی از عاشقان افزون نشد در اعتبار از من

اگر نه شست عالی یار بامن شکوه نتوانکرد
که دارد از غرور ناز معشوقانه عار از من

ساغری بی رخ آن نازنین نتوان زدن
در فراقش جام می جز بر زمین نتوان زدن

کی کند دم سردی واعظ مرا افسرده دل
بر چراغ لاله هرگز آستین نتوان زدن

آخر اهل کبر پامال حوادث میشوند
همچو نقش بوریا چین بر جبین نتوان زدن

کی شود دولت میسر گر نباشد سرنوشت
سکه شاهی بغیر این نگین نتوان زدن

آسمان را تیر آه ما مشبک کرده است
میتوان زد خصم را اما چنین نتوان زدن

با رقیبان همزبان گردیده حیف از لبت
این نمکسا را صلای انگبین نتوان زدن

پیش اهل طبع عالی آنچنان باید سخن
کز پیش حرفی بغیر از آفرین نتوان زدن

برداشت برقع از رخ دلدار تا بگردن
چون شمع بود زآتش سرشار تا بگردن

گر آهوی ختن گفت او را کسی خطا کرد
حسن غزال باشد بسیار تا بگردن

دل شاد چون نگردد آورد مش در آغوش
شد شیشه هم پر از می این بار تا بگردن

شاخ شکوفه شد دست از بس گذاشتم داغ
این گل هزار باشد بشمار تا بگردن

روئی نداشت نرگس در پیش چشم یارم
شد جمله چشم حیران رخسار تا بگردن

دانی گل پیاده بر چیده دامن از چیست
گل شد ز اشک چشمم گلزار تا بگردن

همیشه وضع جهان بوده اینچنین عالی
قیاس مردم بیش از زمانه خود کن

خداوندا هدایت جانب راه صوابم کن — کرم فرما ز طوق بندگی مالک رقابم کن
محیط نه فلک را مرکز توفیق من گردان — سراپا جبهه بهر سجده همچون آفتابم کن
اگر از خنده خوش داری لبالب ساز از زخمم — وگر از گریه خشنود همچشم سحابم کن
دران وادی که طوفان قطره دریای حیرت شد — سراپا تشنه لب مانند موج سرابم کن
حضیض هر گنه سازد ز رنگم نقش بر آبی — باوج هر نوائی شعله پرداز شتابم کن
ز سوز عشق دارم در نظر همچشمی سرمه — نظر باز تجلی زار حسن بی نقابم کن

منه در کفه میزان عدل اعمال عالی را
بفضل بیحساب خویش در محشر حسابم کن

الهی ای بی مروت رحم بر حال خرابم کن — تغافل کش مکن ظالم شهید اضطرابم کن
نباشد سوز هجر از شعله دیدار سوزان تر — چو میسوزی مرا آخر باین آتش کبابم کن
بیاض گردنت از بوسه هر جا نقطه میخواهد — بدستم ساعتی بسپار و سیر انتخابم کن
وفادارم بهر جائی ز عشقت رو نمی تابم — بسوزان خاک کن برباد ده رو آتش آبم کن

ز بس کردم دعا عالی زبان بچیده در کامم
وصال اوست کام من الهی کامیابم کن

نشد نقصی بجام و باده یا باغ و بهار از من — نمیدانم چه بد کردم که رنجیده است یار از من
چه خوش باشد که زود آئی مبادا دیر نما باشد — ز دل بیتابی از تو دیر کردن انتظار از من
ندیدار من بدی آماز انصافش عجب نبود — که گیرد انتقام دیگران از روزگار از من

زبانی نیست از کرد و کسادی جنس عالی را
شود خاکستر آئینه اگر سوزد دماغ من

بسکه دارم شمع سان در سر هوای سوختن
قطره بر کشتم شرر گردد برای سوختن

سوز دل را بعد ازین در سینه باید ضبط کرد
بر تنم دیگر ندارد داغ جای سوختن

چشم بد باد ابد دور از بزم خاموشان عشق
کز سپند اینجا نمی خیزد صدای سوختن

عشق هستی سوز را ارباب بینش میکنند
سرمه گردیده است سنگ از فیض پای سوختن

همین گفتار است خاموشی زبان شعله را
شمع زد پروانه را بهر دم صلای سوختن

آتش افگنده است در جان تپیدن اشک من
خار و خس دیگر چکار آید سوای سوختن

فیض یابی گر شوی خاکستر از سوز و گداز
میشود آئینه آخر رونمای سوختن

آتش افتد در نی کلک از شرار نقطه
گر نویسم شرح شوق هجر ای سوختن

نم نماند دیده را بهر گاه خالی گشت عشق
اشک ریزد چوب تر در ابتدای سوختن

آتش از خاکستر خود دودمان برباد داد
گر کسی سوزد دلی باید سزای سوختن

کیست عالی آنکه گوید نیست در دنیا عذاب
هجر یاران دوزخ است و غم بجای سوختن

هجوم جلوه بجسن یگانه خود کن
چو دیده آئنه را آستانه خود کن

ز هر خدنگ بروی تو وا کنم چشمی
مرا بکوری دشمن نشانه خود کن

دل از خیال تو هر دم برنگ دیگر شد
بیا و سیر چمن را بهانه خود کن

برای گوشه نشینی دو رها بود نزدیک
چو چشم سیر جهانی بخانه خود کن

سوار ابلق چشمی ازین جهان بجهان
اشارهٔ مژه را تازیانه خود کن

عالی از سر باختن سرمایهٔ دولت
خویش را پامال کردن به زمان اندوختن

کی توان ترک تو ای آفت دلها کردن — که محال ست دگر مثل تو پیدا کردن
اشک و آه و تب و تاب غم و درد ست ضرور — مشکلست اینهمه اسباب مهیا کردن
در فراقت چمنی سبز شد از گریهٔ من — می توان لحظه آمد تماشا کردن
من دل باخته فارغ شدم از سود و زیان — که نمانده ست دگر مایهٔ سودا کردن
بحر با این همه ناخن که مهیاست موج — نتواند گره از کار کسی وا کردن
نکهت غنچهٔ گل شور سبکروحی خویش — تا توانی بدل خلق جهان جا کردن
نکنی قطع محبت بشکایت از دوست — مشکل مقراض بود در گله لب وا کردن
راز عاشق مکن افشا ز زلیخا دریاب — کار طفلانه بود شیوهٔ رسوا کردن
لب خاموش صدف بین و بدان حاجت نیست — پیش ارباب کرم عرض تمنا کردن
عالم ناز بهشتی ست که بر جاست در و — عبث آرزده شدن شکوه بجا کردن

چون دو مصراع گواه سخن عالی شد
میرسد دعوی اعجاز مسیحا کردن

چو پرد نامه بر و آشنا دل سپرد و داغ من — بزنگ گل نسیمی میکند روشن چراغ من
ز هستی محو گشتن نقش پای رفتن از خود شد — دلی هر جا در آید در طپش داند سراغ من
بهارست از جنون چون لاله خواهم سر بصحرا زد — شگوفه کی تواند پنبه بگذارد بداغ من
گل آتش سرو شعله غنچهای گل شرر باشد — سمندر میشود بلبل در آید گر بباغ من
دل بیتاب را از کار برد ایمای ابروی — شکست از موج می از بسکه نازک بود داغ من

گریهٔ ابری کند خندان گل باغ مرا
برق از سر گوشه چشمک میزند شب بهر من
بی نیازیهای فقر از ضعف من قوت گرفت
مور یاگردد زمین هر جا رسد پهلوی من

عالی آخر پستی طالع بکار آید مرا
سیل خون از دل چو آید میکند رو سوی من

دل بآن زلف پریشان دهد از کل بستن
بنگه یاد دهد دستهٔ سنبل بستن
گله مند از تو نیم شیوهٔ صیاد بود
صید نزدیک بدرم راز تغافل بستن
رنگ و بو را گل مقصود شمردن عیش است
تهمت عشق نبایست به بلبل بستن
متواضع نکند اهل دول قامت خم
نیست در آب گهر قاعدهٔ پل بستن
حلقه بودن چه ضرور ست اندیشهٔ کار
میکشاید گره از دل تو کل بستن
صید توفیق بفتراک عمل باید بست
رشتهٔ عمر نشاید بگل و مل بستن
چارقل خوان که رود محتسب جن سیرت
تا نباید دهن شیشه ز قاقل بستن
سر و موزون شد و یک معنی رنگین آخر
نتوانست بتعریف تو چون گل بستن

نیست عالی سندی بهر فضیلت امرو
غیر دستار بزرگ کمر شل بستن

عشق را کامل کند از سوز دل افروختن
میشود پروانه را روشن چراغ از سوختن
در محبت آنچه من کردم بخود دشمن نکرد
طور و طرز دوستی باید ز من آموختن
وائه دیدار را سامان نمیباشد ضرور
سوزن مژگان بس است از بهر چشمی دوختن
گر ندانداز آشنا قدر ترا بیگانه شو
چاره ارزان خریدن میکند بفروختن
منع دل کردم ز فرط دوستی راضی نشد
آه ازین گرمی که آخر بایدش افسوختن

صاف طینت روسفیدی درنخاذ است / شیر را هر چند وحشی بیشه آید برون
زیت دشوار است در خلق جهان کوه روز حشر / تا کسی زین عرصه پرشور و شر آید برون
جان تن بیرون شدن پیش بخیل غنچه دل / نیست مشکل اینقدر کز مشت زر آید برون

چون انار از بس دلم پر شد دماغ گریه نیست
اشک من عالی بصد خون جگر آید برون

گل را که چراغ ست بدیار تو روشن / از غنچه فتیله است بگلزار تو روشن
شمعیست بهر جا که فتد سایه قدت / گلشن همه گردیده ز رفتار تو روشن
کویت بنظر پرده فانوس نماید / از جلوه زبس شد در و دیوار تو روشن
چون آئنه مهر که ز خورشید جلا یافت / خورشید شد از پرتو رخسار تو روشن
در روز رخ سبز صفای رخت افزود / این طرفه که گرد آئنه ز نگار تو روشن
صد عمر ابد در عوض رشته شمع ست / چون خانه کند عاشق بیمار تو روشن
خیزد ببرش گر ذ ز سر نجیر کشیدن / زین سرمه شود چشم گرفتار تو روشن
زد شعله بدل شوق که بوسیم خطت را / این آتش ما شد ز خس و خار تو روشن

عالی قلمت مصقل آئینه صفحه ست
گردد ورق از کلک گهربار تو روشن

داشت در عشقت شکایتها دل بدخوی من / اشک آورد آخر آنها را همه بر روی من
غرقه شد در خون سویدای دل رم کرده ام / لاله را کرده است داغ این نافه آهوی من
رفت عمرم در نظربازی بآن خورشید رو / تا ز پیری شد هلال آسا سفید ابروی من
گرچه می بینی کمانم رزم چون موج شراب / توبه را خواهد شکستن قوت بازوی من

عالی اگر اسلام بود اینکه تو داری
پس نصف دلم خوش که مسلمان شده ام من

آبرو بعد از جوانی چیست هذیان ریختن
در گریز این شاهبانه آمد زندان ریختن

خوشتر است از اینکه جا بر دیده مردم کنی
گوشه گیرفتن و اشکی بدامان ریختن

خشت خامی زیر سر کافیست آخر تا بکی
طرح منظرها کشیدن رنگ ایوان ریختن

همت ناکس برون از حلقه اغراض نیست
دانه را در مذهبش میدانم نتوان ریختن

سبحه گرداندن برای آنکه مال افزون شود
کم نمیباشد ز خون صد مسلمان ریختن

جان خود کردن نثار ار بی نیازی های یار
نمیاید چون گهر در بحر عمان ریختن

تیره روزی در شب هجران نسوزاند ترا
گر توانی شمع را از رشته جان ریختن

شعله دیدار خواهد دل همند رطمینت است
آتش افشاندن بروبه را بجیوان ریختن

مهر یار از دل بصد خون جگر بیرون نرفت
از سبوی تنگ می را میتوان ریختن

از وفا دور ست عالی گریه باید چون انار
خون دل را از شگاف سینه خندان ریختن

چون نگه در وصل او از چشم تر آید برون
زورقی گو باز گرداب خطر آید برون

در حقیقت میرساند عاقبت عشق مجاز
از شگوفه هر کجا بینی ثمر آید برون

سالک راهش کند هر دم وداع خانمان
چون کسی کز خانه با عزم سفر آید برون

صاحب سامان ز قید غصه فارغ بال نیست
آفت از دولت مرغی را که پر آید برون

تا توانی از لب صاحب سخن فیضی ببر
این صدف چون وا شود از هم گهر آید برون

آنچنان کز موج باطل میشود نقش حباب
شاید از تیغم هوای او ز سر آید برون

زنهار اگر سخن بهجا میکنی مکن

ای بوالهوس ازدل غم دلدار بدر کن — عشق از تو محالست برو فکر دگر کن
مهجور چرائی همه جا جلوهٔ یارست — یکبار به بند از همه جا چشم و نظر کن
قاصد اگر از خود بروی نامه نویسم — هرگاه شوی بیخبر از خویش خبر کن
یا از در و دیوانهٔ ما گاه درون آی — یا ازدل ما خواهش دیدار بدر کن
یاری که دهد جان برهت لائق یارست — بر دست اگر سر نهد دست بسر کن
دولت همه دریا دلی و سیری چشمست — لبریز بیک قطره سبو را چو گهر کن
در عرصهٔ تقدیر قضا چون بکشد تیغ — خواهی تو زخمی نرسد ترک سپر کن
زنهار درین ره مدد از غیر نخواهی — از پارهٔ تن شمع صفت زاد سفر کن
نتوان در دل را بگل و سنگ برآورد — از خانه بکش پای و ره بادیه سر کن
ناکامی من چند دهد کام رقیبان — ای آه بگو شش برس ای ناله اثر کن

سودی نبری عالی دیوانه ز دیوان
یک مصرع شوخ ست قدیار ز بر کن

از شورش سودای تو حیران شده ام من — دل باز بمن ده که پشیمان شده ام من
گر صحبت دلچسپ تو شیرینی جانست — دور از تو چرا قالب بیجان شده ام من
حیرت نگذارد که روم یکنفس از خویش — تا واله آن سرو خرامان شده ام من
مانندهٔ جوهر که در آئینه شود گم — از بهر تماشای تو پنهان شده ام من
هر ذره شد از موج هوا پای بزنجیر — تا عشق ترا سلسله جنبان شده ام من
سامان جنونم سر موئی نه شود گم — سودائی آن زلف پریشان شده ام من

حسن تو گشت باعث بر عاشق آفرین

یابی ز رنگ زرد نشاط نهان من
چون زعفران یکیست بهار و خزان من

چشمم بیک نظارهٔ دل از دست من ربود
گیرنده تر ز دزد بود پاسبان من

شد فاش مدعای دلم از تغافلش
خاموشیش چها که نگفت از زبان من

دل پر شده است و راه دهانم گرفته است
از چاک سینه چون جرس آمد فغان من

هر قطره اشک من شده آئینهٔ رخش
یوسف شده است سر بسر این کاروان من

عمریست در خیال کسی رفته ام ز خود
غمّاشده است گم شدهٔ نام و نشان من

شد محو بند بند ز شیرین ادائیش
نیشکّریست هر قلم استخوان من

از بس دلم نمونهٔ پیکان یکی شدست
سوگند راست خورد خدنگش بجان من

فکر بلند مشرق خورشید معنی ست
عالی شود زمین غزل آسمان من

بیدرد قصد اهل وفا میکنی مکن
کاری که کس نکرده چرا میکنی مکن

آزرده بیگناه زما میشوی مشو
بیجا شکایتی که زما میکنی مکن

بر دل خدنگ ناز اگر میزنی بزن
دانسته گر ز رحم خطا میکنی مکن

ما را بجرم بیگنهی میکشی بکش
اندیشه گر ز روز جزا میکنی مکن

دشنام ز اتفاق اگر میدهی بده
گر از ره نفاق دعا میکنی مکن

گر معصیت بصدق بجا آوری بیار
طاعت اگر ز روی ریا میکنی مکن

ای چرخ هر طریق که کج میروی برو
امّا اگر ز یار جدا میکنی مکن

عالی اگر بجمع رقم میکشی بکش

میزند آب گهر جوش ز فوّارهٔ من

صد شکر که یار آمد و برجاست دلِ من
امروز بکام من شیداست دلِ من

سر حلقهٔ سودازدگانِ غم عشق ست
از زلف تو تا سلسله برپاست دلِ من

گیرد نگهِ چشم تو شاید بکندش
رم کرده ترا از آهوِ صحراست دلِ من

هر حلقهٔ داغی برخت دیدهٔ بازیست
طاؤس ترا دام تماشاست دلِ من

صد جا دل من رنگ هوس بر سر هم ریخت
آخر همه آن شد که نمیخواست دلِ من

عشق از کف خاکستر من رنگ جهان یخت
واسوختهٔ لذت دنیاست دلِ من

درهم شکنم شورش فرعون خرد را
عشق ست کلیم و ید بیضاست دلِ من

راهی بدل و دلبر خود یافتم آخر
جائیست که جانیست همانجاست دلِ من

در قیمت و قدر از دو جهان چون نبود بیش
عالی صدفِ گوهرِ یکتاست دلِ من

عیشی بود دیدن از شوق یار دیدن
صد جا ز خویش رفتن تا کوی او رسیدن

سودای دل بدلبر خوش داد و بستدی شد
از سوی یار نازست از سوی دل کشیدن

در صید گاه حسنش از شوق باز ماند
رنگِ گل از پریدن بوی گل از رمیدن

بیتاب قتل من شد در تیغ یار جوهر
ترسم برون نیفتد چون ماهی از طپیدن

افتاد چون دل از کار شد آرزوی من بیش
مانند ساغری شد این قطره از چکیدن

از وصل دوستداران قطع نظر نشاید
اینجاست سر بریدن بهتر ز دل بریدن

لب بود غنچهٔ اول گل گشت تا شود گوش
یعنی بدان نگفتن خوشتر بود شنیدن

ای جان فدای عشقت غافل مشو ز عالی

نباشد مرد میدان صف عشاق غیر از دل
دلم عالی چو رفت از کف نیاید هیچ کار از من

از دست اگر رفته مرا پای دویدن — تا کوی تو خود را برسانم بطپیدن
از سعی بجای نرسد کار غریزان — کی چشم کند طی مسافت به پریدن
هر چند که چون آئینه باشم همه تن چشم — هرگز نشوم سیر ز دیدار تو دیدن
دل بستگیم کی رود از چین جبینت — نتوان دل من از تو بشمشیر بریدن
دریاب که مانده است ز دل قطره خونی — آن قطره هم از دست تو لبریز چکیدن

وقتست که عالی تماشای تو آید
ره مانده نگه داری ازو تا برسیدن

پرده برداشت ز رخ شوخ ستمگاره من — میچکد رنگ گل امروز ز نظاره من
بر در میکده پروای فلک نیست مرا — خم و پیمانه بود ثابت و سیاره من
خانه زاد غم عشقم تپش دل میداد — وقت طفلی همه دم جنبش گهواره من
طلب کیست که چون رشته دُر هر ساعت — سر برآورد ز جای دل آواره من
زاری دل نگرا و را بسر رحم آرد — غیر بیچارگی من نبود چاره من
کار را برست گهر ریزی دخورشید بکن — دُر فشانی بعرق از رخ مه پاره من
بجفا یم بکشی یا بوفا زنده کنی — چیست ای یار بگو فکر تو در باره من
آتش عشق تو آنروز که پیدا کردم — جان سخت آهن من بود و دولت خاره من
چون شکست آئینه بسیار شود جلوه عکس — سیر گاهیست ز جورت دل صد پاره من

عالی از خامه من معنی روشن ریزد

غرق عرق ز خجلت حرف طلب مشو — ضبط نفس اگر نتوانی شنا مکن
گر کام نیست رحمت نومیدیم بس است — کس در زمانه حاجت من کور وا مکن

عالی چو نیست آگهی از خیر و شر ترا
هرگز برای مطلب دنیا دعا مکن

بدرد من بس ای بیوفا وقت دوا نیست — علاجم کن بحبس صندلی رنگت صداع است این
مرا بی رنجش خاطر فگندی از نظر آخر — چرا ظالم چرا در چاه ظلمت اخترع است این
بهجوم ناز و شور عشق خواهد کشت عالم را — قیامت را میا بنجی کن چه نحو غنا ی نزاعت این
بگیر این نقد جان از دل بهای جنس ناز خود — بده یک بوسهٔ لالی که سودای متاعت این
زنی بر زخم دل ناخن که انیسم زخمه ساز است — چو بسمل میطپد عاشق که قصد است این سماعت این
ز هجرت بسکه از شیرینی جان تلخ کام من — سرت گردم نمیدانم سرت این یا صداعت این

نگاهی کرد و روشن ساخت عالم را به بین عالی
که خورشید جهانگیر مرا خط شعاعت این

ز بس بگذشت گرم عشوه آن گلگون سوار از من — رگ گل گشت در دستی عنان اختیار از من
بر نگی میبرد هر دم دل از من جلوه گلزاری — چو کردم خاک توان ریختن رنگ بهار از من
بیا ای مدعی بهمن اگر داری سر سودا — گذشتیم پا ز مطلبها و دو عالم از تو بار از من
اگر بوی گلی آید بی تعظیم برخیزم — که بر دل غنچه را نیز نشیند غبار از من
زبان شعله چون شد صبوری از من آموزد — شرر گیرد بلوح سنگ سر مشق قرار از من
نماند از بیخودی یارم که بر جانم چها کردی — چه خواهم گفت اگر پرسند در روز شمار از من
مشبک کن به تیر ناز و در نخچیر گاهم بر — کشد چون سایه ام دامی توان کردن شکار از من

عمری نفس از بهر طلب آمد و برگشت
عالی بگذار این همه اندیشه طلب کن

با همدمان دم از طلب مدعا مزن
بیگانه شو ز کام و ز آشنا مزن

دنیا بسان رنگ حنا میرود ز دست
زنهار لاف از الفت این بیوفا مزن

کار تو نیست عشق نگهدار دین و دل
زر را بآتش از هوس کیمیا مزن

چون موج هم طناب رفیقان راه باش
همچون حباب خیمهٔ خود را جدا مزن

نوشید خضر آب و سکندر گرفت نان
چون آب و نان نماند کسی را صلا مزن

آئینه ساز دل که نماید لقای یار
ورنه نمانما بعبث هر کجا مزن

چون نرگس از تو چشم وفا هر که داشته است
حرفی بغیبتش خوزنان در قفا مزن

مانند شعله گر زبان میدهد بشمع
انگشت باز بر لب خاموش ما مزن

گل رفت و هیچ گوش بافسانه ات نکرد
بلبل دگر نوا بمن بی نوا مزن

چون دست و پای تست بمحشر گواه خویش
عالی برای بیگنهی دست و پا مزن

یارب نگاه کس بر خی آشنا مکن
گر میکنی کرم کن و از هم جدا مکن

نشنید آخر از من و دل را خراب کرد
هر چند گفتمش مکن ای بیوفا مکن

از دوری تو عیش غزال رمیده است
ای شوخ خوش نگاه تغافل بما مکن

هر گوشهٔ ز مستی چشمت قیامتی ست
چندین ستم بخلق برای خدا مکن

حیف ست پاس قدر محبت نداشتن
یا شرط دوستی بعمل آر یا مکن

سیل بنای عزت خود را به بند راه
لب را بحرف بیهده زنهار وا مکن

رفت روز و شب در گریه زاهد ترا هر کس که دید — گفت از رحم خدا گویا که مایوس ست این
هیچ پروا نیست او را از دل نالان من — کافر بیرحم پندارد که ناقوس ست این

طرفه بیدردی که در دور فراقش زنده‌ام
شرم کن عالی چه ننگست این نه پوس ست این

نقاب برفگن ای مدعای خاطر من — جگی جگی بسر خود برای خاطر من
شب ست روز من از هجر تو برای دمی — چو آفتاب زصبح صفای خاطر من
طریق صحبت بیگانگان نمیدانم — بس ست عشق که شد آشنای خاطر من
نیافتم کسی از اهل درد و دل تنگم — که گم شده ست جهان در فضای خاطر من
هزار قسم پریشانی از غم عشقش — که جمع کرده بیک جا سوای خاطر من
شرار مجمر افلاک شد ز بیتابی — ستاره که بود رهنمای خاطر من
تو اوج بی طمعی سر فرو نمی آرد — باستخوان گهر هم همای خاطر من
خلاصهٔ سخن دوست این که دشمن شد — بخویش هر که بجوید رضای خاطر من

چو دیده بود سبب در هلاک دل عالی
ز نقد اشک دهد خونبهای خاطر من

اثبات حق از نفی هر اندیشه طلب کن — از ریشه بی بر ببری ریشه طلب کن
هر لحظه ترا شد صنمی طبع کج تو — وقتی که ترا کم شود این تیشه طلب کن
محرومی ازین بیشه ز کم ظرفی هوش ست — خمیازه بود جام مرو شیشه طلب کن
پرخونی دل زینت خندانی نازست — شادی طلبی از دل غم پیشه طلب کن
دارم به نیستان قلم نکته گیرا — شیری که بدرد وصف ازین بیشه طلب کن

صد لشکر سرافراز ایم از دولت مهر بست
چندانکه بود از نم ابر کلاهم

از گریه زند خنده بصد صبح قیامت
گر شمع بریزد کسی از رشته آهم

در روز بد آمد بنظر خوبی یاران
شد سرمه بینائی من بخت سیاهم

هرگز نکشد مزرع من منت از آفت
خود دانه شرر میشود و شعله گیاهم

عالی چه غم از روز جزا اهل گنه را
میزان عمل شکند از بار گناهم

سخن گویند جانست این سخن زاکی عجب دارم
ولی از رو در دل پیش تو گفتن جان طلب دارم

پریشانم ز سودایت حسابم موبموبش ده
که از هر حلقه زلف تو دو عالم مطلب دارم

چو داغ نو رسیدگان جاست و مینا شعله آهم
بیا چو شمع زنیم امیل که سامان طرب دارم

کجا از روزگار کینه دار ایمن توان بودن
پلنگ خشمگینی در کمین از روز و شب دارم

چسان گویم ندارم یادگار از دوستان چیزی
که من پیوسته از هر چیز این باران عجب دارم

نمی جنبد ز ضعف نبض هنداری رگ تنکیست
گهی ز دست این سر رشته جان را در تعب دارم

بمطلب میرسد سالک چو بگذشت از سر مطلب
عبث خود را ز هر اندیشه در رنج و تعب دارم

چه می پرسی سبب عالی چرا رفتم بکوی او
نمیدانم عاشقم دیوانه ام چندین سبب دارم

جان بلب آمد ز شوقش خواهش بوسست این
گرد بالش را نیابم جای افسوسست این

استخوانی چند م در دل خیال روی یار
گرد من پروانه میگردد و کاه فانوسست این

گرچه داغم سرسبز امانز بختم ایمنم
مار بگریزد ز من داند که طاؤسست این

دل بجستن جا بجا میرفت تا لذت برد
گرد در زنجیر زلف او که جاسوسست این

پا بر سی صیاد بشکرانه ضرورست — گر ضعف گدازد که سر از دم برآرم
قاصد تو بدلدار چه گوئی نفسی باش — تا جان بنفس همره پیغام برآرم

عالی ز غزلخوانی من سیر چمن کن
گلچیده بتا تازه همه بر بام برآرم

نگویم ای ستمگر کز تو امید وفا دارم — تو خود انصاف ده آخر که من دیگر چرا دارم
ز سودایت تو انگر گشته ام با این پریشانی — دگان آرزو چیدم تماشا کن چها دارم
نمیباید کشید از دستاین بیدست و پا دامن — بدامن پا کشیدم لیک دستی در دعا دارم
برو باد صبا از من بپیام ناله شوقی — درین گلزار غربت عندلیبی آشنا دارم

گر افتد عقده در کارم گهر از آب برآرم
ز فیض همت عالی توکل بر خدا دارم

عکس یارم که به بینمای ندیدن رفتم — عمر صبحم که بیک آه کشیدن رفتم
توبه بودم که شکستی همه جایش آمد — مژده بودم که بتاراج شنیدن رفتم
جلوه کرد که از حسرت دل آب شدم — قطره گشتم و آخر بچکیدن رفتم
از سر کوی دلم تا تماشاگه جان — قدمی بود که آنرا بطپیدن رفتم
خاک بودم که مگر یار گذاری بکند — کلشنی گشتم و بهوده بچیدن رفتم

عالی افسوس که دادوستد عمر خطاست
زر قلبم که بدشنام خریدن رفتم

پیوسته چو تصویر ترا چشم براهم — از بیخودی آماده رخصت نگاهم
چون چشم مرا خیره کند نور جمالت — سرچشمه خورشید شود دست پناهم

رهزنی بر سر این گنج نگهبان کردم

یافت از طرز نگاهم که گرفتار شدم
کرد از ناز ادائی که من از کار شدم

آگهی از عشق نبودم که چسان میباشد
بی خبر کرد چنانم که خبردار شدم

چشم اعجاز مسیحا نگهی یاد آمد
دست من زود بگیرید که بیمار شدم

غنچه بست چمستان تماشا بودم
صبح آئینه دمید از دل و بیدار شدم

سود سودست مرا کش مکش ناز و نیاز
بیع کردم دل خود را و خریدار شدم

قاصد از خویش روم تا تو بمانی بر من
نامه از دور بیند از که از کار شدم

عشق هندو بچه کرد مرا از ضعیف
صندل ساخته شدم رشته زنار شدم

برو ای عالی دیوانه ز همسایگی ام
چیست این ناله زار تو که بیزار شدم

از نرم دلیها همه را کام برآرم
چون موم ز نقش دگری نام برآرم

در سجده خورشید بر همن بشک افتد
هر صبح که من از خم می جام برآرم

روزی که شدم صید تو این نذر نمودم
مرغی که بود در قفس و دام برآرم

یکره چه شود خود ز در خانه درآئی
تا آرزوی این دل خود کام برآرم

از بسکه ضعیفم ز غم و درد جدائی
گر صبح کشم بتیو نفس شام برآرم

خشکست دماغم ز تغافل نظری کن
تا از نگهت روغن بادام برآرم

جان از پی پرسیدن حالم بلب آمد
هر گه نفسی بتیو بآرام برآرم

از سنگدلی ست اینکه جوابی نفرستاد
تا من دل خود از طمع خام برآرم

بردار نقاب از رخ دانش بجهان زن
تا دود دل خویش ز ایام برآرم

ما در بیاض دل چه غلطها نوشته‌ایم

در غمش صبحی سر از چاک گریبان برزدم
پنجهٔ خورشید شد دستی که من بر سر زدم

تا بجای آبرو از اشک غلطانم رسید
کز طفیل گریهٔ خود خنده بر گوهر زدم

صحبتش با هر خس و خاری چو آتش در گرفت
من بر نگ شعله از غیرت بخود خنجر زدم

نو بهاری دیدم از یاد تو خون آمد بجوش
همچو شاخ از برگها بر هر رگی نشتر زدم

تیره شد خاطر ز عکس مدعا و اسوختم
باز این آئینه را صیقل ز خاکستر زدم

طول عمرم صرف راه کوی او چون جاده شد
از قد خم گشته آخر حلقهٔ بر در زدم

شب چو ساق لاله از دستش نمی‌افتاد جام
من هم از خمیازهٔ خود تا سحر ساغر زدم

حیرت باغ خیالم بلبل تصویر کرد
جای خود نگذاشتم چندانکه بال و پر زدم

قطرهٔ شبنم بخورشید از طپیدن نهاد پی
فال نیکی عالی از این گمشدن اختر زدم

بی تو هر گه که تماشای گلستان کردم
همچو گل دامن خود پر ز گریبان کردم

هر چه دل بستهٔ آن بود گذشتم ز سرش
عقدهٔ مشکل من بین که چه آسان کردم

بستم از عشق خطش از سر نو زنار دگر
دل کافر شده را باز مسلمان کردم

انیمه غنچه نشد گل که من از نالهٔ خود
هر کجا خاطر جمعیت پریشان کردم

شور محشر شد ازان سوی جهان گشت بلند
نالهٔ را که من از ترس تو پنهان کردم

من بیدرد بفتوای تو خاکستنی ام
یار را از گلهٔ جور پشیمان کردم

عشق اگر ملت کفرست قضا باید کرد
طاعت رفته که در حالت ایمان کردم

عالی از سهو سپردم بزبان نقد سخن

دارد از دشت جنون تنگ نظر خانهٔ دل
چشم آهوست که من حلقه در ساخته ام

میشود داغ که چون لاله ز هم میریزد
آشیانی که بصد خون جگر ساخته ام

همه تن چشم امیدم بره ناوک ناز
پیش او آئنه سان سینه سپر ساخته ام

سر نوشتم بنمودند که رسد نامهٔ یار
خاطر خویش تسلی به خبر ساخته ام

چاک چاکست تن از اشک من و خاک رهش
جامه از پارچهٔ شیر و شکر ساخته ام

کی چو پرکار بسر گشتگی از پا افتم
خانمان را همه در عین سفر ساخته ام

عالی از دور فلک نیست مرا سود و زیان
چون مه از پارهٔ تن زاد سفر ساخته ام

هر گه بیاد عرض تمنا نوشته ایم
بی نقش لفظ معنی تنها نوشته ایم

مد با تمام موج و نقطها همه حباب
یک صفحه شرح شوق ز دریا نوشته ایم

بهر دل شکسته که مشق جنون کند
سطری ز جاده با قلم پا نوشته ایم

خورشید قرص در دسر زندگی نشد
رنج فراق را بمسیحا نوشته ایم

کی میرسد بگوش دوات و زبان کلک
رمزی که ما ز ساغر و مینا نوشته ایم

دیباچه ایست صبح بر اوراق روزگار
بهر بیاض گردن او ما نوشته ایم

چشم غزال بود دوات آنزمان که ما
نقل نگاه او بتماشا نوشته ایم

چین جبین سطر جواب طلب بود
تا سر نوشت مردم دنیا نوشته ایم

هر جا که حرف ما و منی بود نشسته ایم
انیست نامه که بعنقا نوشته ایم

امروز اگر کسی رقمی از جفا کشید
ما در جواب وعده بفردا نوشته ایم

عالی دعا ز اهل جهان جز دعا نبود

بسان باد صبا در ریاض انجمنت
نفس گسسته عنان ناکشیده می آیم

اشارهٔ ز طلب گر کنی بگوشهٔ چشم
چو اشک دیدهٔ عاشق دویده می آیم

طلب چه وعده کجا من ز شوق تو غافل
مثال حرف بخاطر رسیده می آیم

چو صید زخمی از آسیب روزگار فراق
تمام راه ز دل خون چکیده می آیم

هوای حلقهٔ بزم تو گرم پی دارد
که چون خدنگ کمان کشیده می آیم

ببزم غیر اگر بارم هست بار غم ست
که از گرانی خاطر خمیده می آیم

چه حالتست که از اضطراب دل دارم
بباغ میروم و گل ندیده می آیم

ز کوی یار مرا منع میکنی عالی
برو برو که سخن ناشنیده می آیم

ببزمگی نالهٔ از یاد رخش در انجمن کردم
که بلبل را خجل از روی گلهای چمن کردم

طپیدم سوختم نالیدم افتادم بخاک و خون
نیم شرمنده از دل هر چه می آمد ز من کردم

مرا سرگشتگی شد خانمان از بسکه بی صبرم
بسان شعلهٔ جوّاله در غربت وطن کردم

صفای سینه چون طوطی مرا گویا کند هر دم
ببین آئینه را من تختهٔ مشق سخن کردم

ز بس نگذاشتم بر تن سراپا داغ را پنبه
گریبان را خلاص از دست فکر پیرهن کردم

عجب ذوقیست مردن در تمنای وصال او
ازین لذت چو مغز استخوان جا در کفن کردم

دماغ اهل دل را تازه کن از این غزل عالی
که من هر نقطهٔ را نافهٔ مشک ختن کردم

از ببر و بحر جهان قطع نظر ساخته ام
بلب خشک خود و دیدهٔ تر ساخته ام

غم نان نیست مرا باد سلامت یارب
آبروی که بآن همچو گهر ساخته ام

روزی که من نقاب کشیدم ز روی یار
خورشید راز غیرت جانانه سوختم

در راه عشق شعله شمع است جاده ام
هرگام تا رسیدن کاشانه سوختم

بر جلوه اش که نام خدا شعله خیز بود
جامی سپند سبحه صد دانه سوختم

گرچه آشنائی بجهان نیست همچو من
دیدم ترا بصحبت بیگانه سوختم

عالی ستاره داغ شد از روزن دلم
شمع از خیال یار درین خانه سوختم

ساقی از توبه من امروز حجابی دارم
آخر انصاف چه شد حال خرابی دارم

اگر از ناز بگوید که عتابی دارم
من هم از دادن جان خوب جوابی دارم

دانه ها بر سر هم جمع چو اوراق شده است
عشق را ملت خود کرده کتابی دارم

کاش در خواب تسلی شوم از وصل و لیک
در خیال تو کجا فرصت خوابی دارم

مدت وعده وصل تو شمارم ز هلال
بهر تسکین عطش موج سرابی دارم

آبرو ریختن من ز طمع نیست جز این
که ز تیغ تو امید دم آبی دارم

دل سبو داغ قدح اشک می و غم ساقی
مطرب ناله بیا بزم شرابی دارم

شکر لله که من از معصیتم طالب عفو
نه چو زاهد طمع اجر ثوابی دارم

حسن بی پرده گل غنچه دل را نه کشود
نظر اکنون برخ بسته نقابی دارم

دفتر لاله تمامی بورق داغ منست
با دل خون شده خویش حسابی دارم

رگ ابریست مرا کلک سخنور عالی
چشم بدور گهر ریز سحابی دارم

چو موج آب ز شوقت دو دیده می آیم
بخاک راه چو ماهی طپیده می آیم

رو م افتان و خیزان پیش او از خاکساریها — گهی چون گرد برخیزم گهی چون نقش بنشستم
چنان زار از جفای سرد مهریهای او گشتم — که چون برگ خزان از جا بتحریک صبا افتم
رفیق یارم اما بیقرارم از سیه بختی — برنگ سایه گاهی پیش و گاهی در قفا افتم

توکل پیشه کردم از مدد و سوختم عالی
که من چون آتش با شعله هر جا از عصا افتم

بیمار درد هجرم نه تمنا یکی منم — بسیار خسته است ازانها یکی منم
عالم ز عکس جلوه اش آئینه خانه است — حیران روی او بتماشا یکی منم
طوفان بحر عشق چو زد موج بیخودی — شد قطره لبالب دریا یکی منم
مجنون که بود خسرو و فرهاد کیستند — عاشق بدهر اگر شده پیدا یکی منم
غافل ز صید گاه محبت گذر مکن — کز خیل تیغ تمنا یکی منم
داری سری بجمع پریشان کاکلت — گردو سرت بگردم ازانها یکی منم
بیگانگی ز خود سبب آشنائی است — از همدمان محرم عنقا یکی منم

عالی بخلق طعنه زد و یافت عافیت
کز جاهلان باطل دنیا یکی منم

بی اختیار من نه چو پروانه سوختم — خود را زدم بر آتش و مردانه سوختم
همچشم سرمه خاک مرا میتوان شمرد — من هم خود از تجلی جانانه سوختم
سیمای سجده خواست دل می پرست من — داغ جبین بصورت پیمانه سوختم
آهی درون سینه ام از شوق شعله زد — من هم بآتش دل دیوانه سوختم
تا مهربان شود دل بیرحم کافرش — بردم چراغ نذر به بتخانه سوختم

ای دل بچه قیدی نه کمندیست نه دامی | حیرانی ازین شیوهٔ صیاد تو دارم

عالی مشو از پاس دل غمزده غافل
این شیشه من از پی هر باد تو دارم

ز راه کوی آن عاشق کش بیباک برخیزم | چو آواز جرس گر از دل صد چاک برخیزم
مرا صحبت بکس نگریز از غم جانان نمیسازد | که با هر کس نشینم ساعتی غمناک برخیزم
چنین کاندر خمار انداخت بر جا نه ام ساقی | مگر از پا میر دستی تا ک برخیزم
ز ضعف افتاده ام جائی که صیادم نمی بیند | اگر دانم که هستم لائق فتراک برخیزم
بگیر ای بیروت دست من یکدم که میخواهم | برای کشتی خصمانه با افلاک برخیزم
ز درد انتظارت ناتوان گردیده ام چندان | که نتوانم چو نرگس بی عصا از خاک برخیزم
نسازم جمع گر چون پرتو خورشید دامن را | چو دل پاکست از هر سرزمینی پاک برخیزم
دمی کان سنگدل در بزم با تمکین ناز آمیز | برای رفتن از خود چون شرر چالاک برخیزم
عجب نبود ز لطف بیحساب ساقی کوثر | بر نگ لاله گر ساغر بکف از خاک برخیزم

مهیا میشود زرین قبائی خود بخود عالی
بسان شعله گر از بستر خاشاک برخیزم

ز بهر آب و رنگی در پئی مردم چرا افتم | برای یکدو روزی چون حنا در دست و پا افتم
خدا ناکرده گر گاهی بدست آشنا افتم | بچاه افتم چو یوسف در برآیم از سها افتم
بزور گریه دارم مصقلی چون موج از آب خود | نه چون آئینه در هر دم بآهی از صفا افتم
دهم تن در تعب از ترس ناز هر خس و خاری | بخاک از غصهٔ چین جبین بوریا افتم
ز فیض دل بزم دهر مینای گلابم من | بریزد آبروی عالی گر من زپا افتم

دامن دشتی مگر امشب بدست افتد مرا
ضامن اندازهٔ چاک گریبان نیستم

عرصهٔ شوقی نما کز خود برون تازد کسی
گر چنین تنگست دل من مرد میدان نیستم

پیش عشق از عقل خود کی لاف دانائی زنم
اینقدرها هم من دیوانه نادان نیستم

از خود آرم رزق خود چون شمع بخشم فیض عام
میزبانم هر کجا خوانیست مهمان نیستم

زلف بکشا تا کشایم حلقه گرداب اشک
خونبهای کشتگان از من پریشان نیستم

چشمهٔ فیض ست عالی چون سخن شد آبدار
زنده از این چشمه ام از آب حیوان نیستم

طاقت هجر مرا نیست بدیدار قسم
از سر خویش گذشتم بسر یار قسم

مزهٔ بی نمک حرف تو در صحبت نیست
تلخ شد عیش بآن لعل شکربار قسم

دل بیرحم تو زدلاف مروت عجبست
باورم نیست خوری گر همه صد بار قسم

خط او دین و دلم برد بمصحف سوگند
کافرم کرد سر زلف بزنار قسم

زانتظار تو شده مجلس ما نرگس زار
چشم برراه تو داریم بدیدار قسم

عالی از راست نرنجی که درو صحبت همه
راست گو را چه ضرورست بگفتار قسم

نی شکوه ز چرخ و نه ز بیداد تو دارم
جان رفت چه شد زندگی از یاد تو دارم

فریادرس خاطر غمدیده توئی تو
پیش که برم داد که فریاد تو دارم

کی بیم خزانست وچه جاجت بهارش
باغی که من از حسن خداداد تو دارم

خمیازه شود جوهر آئینه بحسرت
زین زخم که از خنجر فولاد تو دارم

تعلیم جفا کرد و وفا هیچ نیاموخت
زین درس غلط بحث برُاستاد تو دارم

ایوان

نرتار و پود کثرت کی نقاب وحدتم باشد
بهر خار و خسی آمیزم و چون شعله تنهایم

مبادا از طپید نهای بیتابی بدی افتم
صبوری مشکل ست امروز میشد کاش فردایم

ز بس داری نمک لب تشنه تر کرد آب شمشیرت
چو موج از زخم دیگر میرسد مرهم بر اعضایم

که محرومم تواند ساختن از مدعا عالی
ز نومیدی بود طغرای منشور تمنایم

گرچه من حاجت طلب از شرمساری نیستم
لیکن آخر خالی از امیدواری نیستم

از عصای خویش طفلی را جنیبت میکشم
از رکابش دور رو قت نی سواری نیستم

پیش خورشید جمالش زود از خود میروم
از چه رو مانند رنگ گل قراری نیستم

برق داری خنده خرمن سوز اندوهم نشد
چند گریم از غمش ابر بهاری نیستم

این کمان چین ابرو چیست قربانت شوم
از تو خود شرمنده یک زخم کاری نیستم

میتوان خواندن مرا هم ساعتی نزدیک خود
دورم انداری چرا تقویم یاری نیستم

بوسهٔ لعل لبش گیرم همین یک آرزوست
بیش ازین از بخت خود محتاج یاری نیستم

بیمروت یک نفس نگذاشت دل را پیش من
انبقدرها لایق بی اعتباری نیستم

نقش پا در کوی او باشد نگین خسروی
کمتر از شاهان بمین خاکساری نیستم

آبروی عاشقی در خاک و خون افتاد و رفت
غرقم عالی چه شد بر صد زخواری نیستم

عاشقم عاشق بفکر دین و ایمان نیستم
مذهبی جز عشق اگر دارم مسلمان نیستم

هر کجا باشد کمالی در نظر نقصان بلاست
درد اگر افزون شود محتاج درمان نیستم

در طریق حق شناسی شکر نعمت میکنم
للہ الحمد از کسی ممنون احسان نیستم

بازمرگانت کرا خون نخیت کز روی هوس
استخوان سینه خنجر شد برای سینه ام

در مزاج من نمیسازد بغیر از اشک و آه
عشق او پرورده در آب و هوای سینه ام

میکنم از خویش عالی انقدر بیگانگی
تا غم ولدار گردد آشنای سینه ام

دل ما سرد مکن گرمی بازار توایم
چهره با ما مشو آئینه دیدار توایم

بی تو گلدام شود باغ ز دلگیری ما
عندلیبان گل گوشه دستار توایم

خواستم از غم دوری بکنم خانه دل
گفت آهسته که ما در پس دیوار توایم

کار ما نیست نگاهی که ترا بس باشد
انقدر بیش که حیرت زده انکار توایم

نیست چیزی که ز سودای تو ارزد بجوئی
که دهد قیمت ما را که خریدار توایم

هر چه آمد بنظر بود نظر بند دگر
وسعت دهر قفس گشته گرفتار توایم

تو که شد صاحب ما قبلهٔ ما کعبهٔ ما
ما اسیر تو غلام تو پرستار توایم

عالی از ما به بهائی برسان پیغامی
طوطی شکر شیرینی گفتار توایم

بجز نامی نباشد هستی اندیشه فرسایم
که چون نقش نگین از بود نم خالی بود جایم

بر نگ غنچه از هم وا شود هر قطره خون من
بسیر گل روم هر جا در آید خار در پایم

من از گم گشتگیها اعتباری کرده ام پیدا
که سازد جانشین خود رم آهوی صحرایم

چه پروا دیگر از غوغای محشر خلق عالم را
که سر جوش قیامت صرف شد در شور و سودایم

خجل شد هر که با من عی شد سینه صافی را
هنوز آئینه رو میسازد از شرم تماشایم

سراسر میروم در باغ از فیض بهار خود
ز آب آبله شد سبز هر خار کف پایم

میشود گرد ره بیخودیم سرمهٔ شوق
نکهت پیرهنم روی بکنعان دارم

بسکه سودم بره آمدنت حلقهٔ چشم
داغها در رهت از دیدهٔ حیران دارم

میتوان از نگهم دستهٔ سنبل بستن
روز و شب در نظر آن زلف پریشان دارم

امشب از سرکشی ناله زبا افتادم
حسرت جلوهٔ آن سرو خرامان دارم

قطرهٔ اشک بیاد لب تو غنچه شود
در خیال تو چه گلها که بدامان دارم

میروم از خود اگر یاد وصال تو کنم
تا ز خود نیز غم عشق تو پنهان دارم

سینه را کز گل داغ تو گلستان شده است
چاکها میزنم و فکر خیابان دارم

اشک در دیده و جان بر لب و حسرت در دل
تا پریشان توام اینهمه سامان دارم

هندرا عالی ازین ره بحقارت نگرم
سرمه واری بکف از خاک صفاهان دارم

بیخودی را یک زمان میخواستم غافل کنم
تا نگاهی بر گل رویش بکام دل کنم

منکه خود را در طلسم دوستی افگنده ام
سحر این جادو نگاهها را چسان باطل کنم

از خیال گلشن حسنی دلم بیطاقت ست
چون گل گر باشد این دیوانه را عاقل کنم

همتم چون موج بر خود میچید از شرمندگی
بحر را گر در حباب کاسهٔ باطل کنم

عالی اندر بوتهٔ عشقش گدازم خویش را
چون زر خالص عیار خویش را کامل کنم

مینماید راز پنهان از صفای سینه ام
داده اند آئینه گویا بجای سینه ام

چون روم اندر چمن دل بستگی باشد مرا
یاد روی اوست باغ و دلکشای سینه ام

هر الف سر خوش اندامی و هر داغی گلست
رشک گلشن شد ز عشق او فضای سینه ام

زشعر خود غزل تازه بده عالی
باین بهانه صدائی بگوش یار کشم

نه خوش از صلح و نه آزرده دل از جنگ توام
شسته طرز نگاه شفقی رنگ توام

زان لب لعل سخن گوی که مدهوش کند
نشئه بیخودی از بادهٔ گلرنگ توام

چشم بندیست که آن نرگس جادو کرده است
در طلسم نظر افتاده زنیرنگ توام

کی روا بود که سوزم ز فراموشی تو
منکه مانند شرر در دل چون سنگ توام

چمن بزم ترا غنچه سخن چین شده است
میرساند سخنی از دهن تنگ توام

بلبلان چمن حسن تواند اهل سخن
محو این نغمه سرایان خوش آهنگ توام

عالی از عشق شدی شهره تو دانی دولت
فارغ از ننگ و بدنام تو ز ننگ توام

کنم یاری وفاداری محبت جان فشانی هم
که داری در ربائی نازکی شوخی جوانی هم

چه رنگ آمیز گلزاری بهار عاشقی دارد
سرشک ارغوانی هست رنگ زعفرانی هم

بجای نامه شمع روشنی دادیم قاصد را
که طومار یست شرح سوز و پیغام زبانی هم

بموی خامه نقاش دلرا امید هم تسکین
کشتها میتوان کردن بزور ناتوانی هم

فدایش تا نکردم جان محبت دیدهٔ خود را
ندانستم که می آید بکاری زندگانی هم

کجا عالی برون از عهدهٔ شکر تو می آید
محبت میکنی الفت عنایت مهربانی هم

دل پر زخمی از ان خنجر مژگان دارم
سر همچشمی بادام فروشان دارم

نکشاید دل تنگم ز تماشای چمن
غنچه سان بهر گلی سر بگریبان دارم

فارغ نیم ز گریهٔ بی اختیار خویش | تا اختیار خویش بدست تو داده ایم

عالی بطوف کعبهٔ مقصود میرویم
توفیق اگر مدد کند نیست ارادهٔ ایم

آشفتهٔ آن مویم و بنگر چه پریشانم | آیینه آن رویم و نیست که حیرانم
از یار جدا گشتم بی برگ و نوا گشتم | کمتر ز گدا گشتم لب یار چه شیرینم
ای دل بکجائی تو خوش بی سر و پائی تو | آخر چه بلائی تو از دست تو حیرانم
یارم گل و بویش من او بادهٔ بویش من | از پرتو رویش من پیدا ایم و پنهانم
کی جام و سبو گیرم جز غم بکه خو گیرم | تا دامن او گیرم چاکست گریبانم
گشتم همه حیرانی زان غمزهٔ پنهانی | من آنچه تو میدانی تو آنچه نمیدانم
من بندهٔ فرمانم دریاب که حیرانم | ای درد تو درمانم مگذار که درمانم

عالی بغم خاطر تا چند بود صابر
رحمی بکن ای کافر آخر نه مسلمانم

چگونه خار دل از سیر لاله زار کشم | زخ تو هست چه امنت بهار کشم
بیک نگاه تو میدان دل آرزو دارم | که انتقام فراقت ز روزگار کشم
نگاه حیرتم آماده بیخودی حاضر | دگر برای چه در وعده انتظار کشم
ز بیم خوی تو تا کی بدل فغان و زنم | اجازتی که دگر ناله آشکار کشم
بصرفه می نگرم برخ تو میترسم | که این شراب شود آخر خمار کشم
بنای خانه ز سر گشتگی و حیرانی ست | گهی چو شعلهٔ جوّاله گر حصار کشم
نگاندم از سر خود بار عقل و بیعقلی ست | که هیچ بار نیاید بکار و بار کشم

بسر کردم پی سرسبزی خود عمر در محنت — به از این بود اگر چون دانه بر سر خاک میکردم
خوشا وقت جوانیها که رعنائی نمیشد کم — اگر چون شعله پوشش از خس و خاشاک میکردم
عبث ای مدعی خواهی گریبان گیر من گردی — اگر من جامه مبدا شتم خود چاک میکردم
گرفتم خط آزادی خود را از خط ساغر — همانروزی که میبیع خود بدست تاک میکردم
اگر نجمی مدد میکرد در نخچیرگاه او — زخون خویش رنگین حلقه فتراک میکردم

رهائی نیست ممکن عالی از دست غم جانان
بمردن چاره گر میشد من بیباک میکردم

بهجر از ناتوانیها بجائی میرسد حالم — که میسوزد نفس هرگاه بالا میرود سالم
چنین عالی که من دارم کجا محتاج رحمالم — شکست قرعه بس باشد برای دیدن فالم
ز بس چون غنچه تنگی قفس شد آرزو دارم — که پروازم چو بوی گل فتد پیش از پر و بالم
بچشم خود دهد جا اهل بینش ناتوانا نرا — شود مژگان برای دیده آئینه تمثالم
بسان سایه گاهی پیش افتم گاه پس مانم — بدست تست ای خورشید رو ادبار و اقبالم

بسان خوشه ام عالی بدست بیوفائی چند
که از من فیض میبایند و میسازند پامالم

دیوانه وار روی بصحرا نهاده ایم — از نخچیر گشته است بپا نقش جاده ایم
از بسکه داشتم سر پرواز بخودی — بال و پر شراب شده موج باده ایم
چون سیل کی روم پی ویرانی کسی — بر جای خود چو آب گذر ایستاده ایم
تفسیر خاکساری من هرزه تازی ست — بر خاک ره چو پرتو کوکب فتاده ایم
نقش نگین کینه نشد چین جبهه ام — مانند آب آینه از موج ساده ایم

بفصل گل جنون طغیان کند اما تماشا کن
که شد از نو بهار حسن او دیوانه عاقل هم

نیارد کاسه در یوزه رامه خرپه پیش مهر
علو همتی لازم بود در طبع سائل هم

در اندازد فلک با همدگر ابنای آدم را
بلی شطرنج بازی میتوان با مهره گل هم

دم آخر نگهدارد خدا ایمان عالی را
دلم لرزد که این فرق خطر دارد بسال هم

چون صبا همدم آن غالیه بو گردیدم
بسکه رفتم ز خود آخر همه او گردیدم

خضر گم گشتگیم را هبر مقصود است
راه نا برده بسوی همه سو گردیدم

یکدل آنجا ز پریشانی خود جمع بنود
حلقه سان زلف ترا موی بمو گردیدم

خاکساری نه درین نشاء بکار آمد و بس
عاقبت خشت خم و خاک سبو گردیدم

نیست چون آئنه پروای بد و نیک مرا
محک تجربه زشت و نکو گردیدم

گشت بر خاکره افگند و تغافل ز دو رفت
محو بیباکی آن عربده جو گردیدم

جان بنظاره اول نشد از سینه برون
وه که شرمنده آن روی نکو گردیدم

همچو تمثال ز حیرت تن بیجان ماندم
روبرو تا بتوای آئینه رو گردیدم

برخ کار چرا نجیه نیفتد عالی
من خود از کاهش غم تار رو گردیدم

نگاهی گر بر آن رخسار آتشناک میکردم
هم از خاکستر خود رنگ و بو را پاک میکردم

بقدر غنچه گر میداشتم سامان جمعیت
بزیر افگنده سر فکر دل غمناک میکردم

کمال زور عاشق عجز باشد ورنه میدیدی
در این افتادگی سر در سر افلاک میکردم

دلم شد سرد از دنیا بکوشش کاش میرفتم
علاج خویشتن زانروی آتشناک میکردم

رقیب سوخت که خاکم گرفت دهن بار — خلم بچشم حسود ار چه تو تیا شده ام
بفیض دوست همه دوستان ز من شادند — بگوش مرده بدل حاجت روا شده ام
براه عشق مرا خار پا گذشت از سر — هنوز سرورم از چه برهنه پا شده ام
ز دل کشائیت آئینه گر شوم چه عجب — چرا که من گره گوهرم که وا شده ام

قد خمیده من نیست عالی از پیری
پی سعادت پابوس او دوتا شده ام

ببزم او چو نزدیکست این آهی که من رفتم — شرر سان تا زجا برخاستم از خویشتن رفتم
چو صبح عید خندان آمد و روی سخن با من — فدای آن زبان گشتم بقربان دهن رفتم
نشد یکبار با آن بیوفا در دل گویم — که من از خویش هر باری در آغار سخن رفتم
چرا نی باغبان رو ش شود از شام هجرانش — که گل سیراب شد از اشک من چون در چمن رفتم
بسکه رو هر بهر جائی که باشم غرقی دارم — چه شد گر همچو بوی گل بغربت از وطن رفتم
من مدهوش و این طاقت که خود گیرم در آغوشت — چه عار از صحبتم داری بیا بنشین که من رفتم

فغانی را جوابی دادم از ضبط نفس عالی
چو از بهر گهر در قعر دریای سخن رفتم

کسی را بر من بیکس گزاری نیست غافل هم — عجب گر بر سرم آید دمی شمشیر قاتل هم
ز خون آلوده شهپر نامه پیچیده دارد — بذوق شرح حال نامه بر شد مرغ بسمل هم
چه پنهان دارم احوال خود از شوخ او افهمی — که فهمد آنچه آید بر زبانها بلکه در دل هم
دل بیحاصلم را غرقی پیدا شد از یادش — شود از بستن دارو گرامی فرد باطل هم
نماید رنگ گر از رنگ خودی آئینه یزدانی — چه رمزست اینکه وصل یار آسانست و مشکل هم

یار میخواهد دلم چون یار میخواهد دلم

جز روی تو در نظر ندارم — غیر از تو کسی دگر ندارم
خون گشت دل و نمیکشم آه — از بیم تو این جگر ندارم
خواهی که نگریم از فراقت — من حوصله اینقدر ندارم
جنس همه دم لمیخرد کس — عیبم بود این که زر ندارم
خصمی مکنید با من از رشک — ای بی هنران هنر ندارم

رفتم همراه عالی از خویش
جز شوق تو رهبر ندارم

بغیر از حسرتی در دل نماند از صحبت دوشم — یک شب نفتم از یادش مگر خواهد فراموشم
نمیدانم چرا در وصل او گم میکنم خود را — نه او مهرو نه من سایه ندارد با وجود من هوشم
بزنگی نسبت خویشیست عشقم را بحسن او — که گر گل میشود بویم وگر می میشود جوشم
هلال آسا من گم گشته کاهیدم ازین حسرت — کزان خورشید تابان یک شبی پر گردد آغوشم
نگویم قصهٔ هجرش سراپا گر دهان گردم — نیم من غنچه دلتنگی چرا کرده است خاموشم

چرا غافل بدل عالی ز مهرو بر میدارم
فدایم عاشقم محروم غلامم حلقه در گوشم

من از جفای تو دلبسته وفا شده ام — بطرز از همه بیگانه آشنا شده ام
چو آن نگاه که از چشم دور می افتد — همیشه پیش توام از تو گر جدا شده ام
گدا ز حرص تمام آخر صفای باطن داد — به بین که آئنه از صیقل مدعا شده ام
بزیر سایهٔ تو با دشاه وقت خودم — زمین لطف تو مستغنی از هما شده ام

بشکست و ریزه‌ریزه‌اش همه این ستاره‌ست — سنگی که من بشیشهٔ گردون زدم زدم

عالی لبان غنچه ترم مرده خفته بود
آبی ز گریه بر رخ بخت زبون زدم

در شب وصلی که همصحبت بماهِ خود شدم — از کمال رشک دشمن با نگاهِ خود شدم
آسمان را نیست بر من منت بیداد هم — خود بخود از درد دل بخت سیاهِ خود شدم
خامشی تقریر دعوای نفس در دیدن ست — هر دو لب شاهد که قائل بر گناهِ خود شدم
چون گل نرگس که روید در گلستان از قلم — دیده در بر رویش از مژگانِ خود شدم
ناله را از ضعف چون دیدم که دیگر بر نخاست — آنقدر از درد کاهیدم که آهِ خود شدم
شاه فقرم لشکرم در دست صبر و اشک و آه — بر شهان غالب از این خیل و سپاهِ خود شدم
جوش شوق از هستی من یک نفس باقی گذاشت — چون حباب از بر دهٔ چشمی نباهِ خود شدم

از صد آمین دعا برخورد عالی یار من
کرد بیجا نازی و من هم براهِ خود شدم

ای خدا نی سبحه نی زنار میخواهد دلم — دردمندم عاشقم دیدار میخواهد دلم
هر دم از شوخی رود چون بوی گل بیرون ز بزم — اندکی بنشین ترا بسیار میخواهد دلم
تازه میسازم بناخن بر سر خود داغ را — لاله بر گوشهٔ دستار میخواهد دلم
چشم او میخانه و هر گردشی پیمانه ایست — در خمارم ساغر سرشار میخواهد دلم
پیش صیادم من از بهر خدا ضامن شوند — یک پریدن تا سر دیوار میخواهد دلم
سوخت از سودای دل سرمایهٔ دنیا و دین — انقدر کی گرمی بازار میخواهد دلم

عالی از یک سو نمیباشد محبت هیچ جا

خراب گردش پیمانهٔ چشمی شدم آخر
عجب دارم که شور حشر هم سازد خبر دارم

سرم غیر از جنون با کس نمیدارد سر الفت
مگر از پنبهٔ داغ ست تار و پود دستارم

ز هر سو نسبت همسایگی دارم بویرانی
درین دار فنا باشد عناصر چار دیوارم

نمی بینم کسی از زنده دل در عالم هستی
بسیر صفحهٔ تصویر پنداری گرفتارم

سر سودائیم شوری ز فکر کاکلش دارد
که چون کلک مصور در پریشانیست دستارم

سفید از انتظارت گشته چشم داغهای من
چرا هرگز نمی آئی بسیر باغ من زارم

چنان روشن شد از حسن تصور خانهٔ دل
که از بیرون نمایان گشته همچون نقش دیوارم

چو گل در غنچه خسبی روی او در خواب دیدیم
صدای خندهٔ چاک گریبان کرد بیدارم

زبس جا کرد در دل خار خار نو گلی عالی
چو ماهی خار گردید استخوانها در تن زارم

کردم بسی تلاش دمی از چند و چون زدم
هر جا که عقل کرد کمی بر جنون زدم

اول بآه زخمهٔ ساز جنون زدم
چون تار شد گسیخته بر موج خون زدم

در راه عشق قطره بمژگان نزدم چو اشک
نعل از برای بی غلطی در اژگون زدم

از بهر در گرفتن صحبت بجوی یار
آتش بخانمان ز برای سکون زدم

بیرون دل ز هستی اگر رنگ ماند گیست
چون داغ لاله حلقه بدر از درون زدم

عقل کل ست عکس بفیض کمال من
ز آئینه تخته بر سر فکر جنون زدم

من در ره طلب همه جا راست رفته ایم
گامی غلط شده ست که بار منون زدم

از چشم پر خمار تو مردم شدند مست
من هم ز اشک خویش مئی لاله گون زدم

شام غمم نبود کم از کشت زعفران
چون صبح خنده بر فلک نیلگون زدم

آرزوی وصل دارد دل چه کافر نعمت است
من باین حالم که از چشمش نگاهی دیده ام

خواب اگر آمد پریشان تر ز زلف یار بود
در شب هجرش عجب روز سیاهی دیده ام

شوخی چشم غزالان صید بیت آموز کیست
یکجهان رم کرده از خود از نگاهی دیده ام

تیغ ابروچشم بر راه و مرا گشت انتظار
میتوان از مصلحت گفتن گناهی دیده ام

چون ز چشم آن عنبرین گیسو ز من گردد بدر
در وصال او شبی را بعد ماهی دیده ام

پستی طالع مرا از کوی جانان میبرد
در ره از نقش قدم هر گام چاهی دیده ام

تن ز پیری حلقه چشمیست گرچه چون حباب
عمر را عالی بمقدار نگاهی دیده ام

چون کمان حلقه گرد بار او هم آغوشی کنم
سر بسر آرم ز راز خویش سر گوشی کنم

حرف رنگینی ز سوز عشق دارد بر زبان
دود دل خیزد اگر چون شمع خاموشی کنم

میرسد فصل بهاری کاشکی در رنگ گل
خرده باشد بکف صرف قدح نوشی کنم

جز تغافل نیست استغنای بیجا را جواب
کاش دریادم بماند تا فراموشی کنم

در خیال روی او مژگان هم خامه شد
صفحه سازم برگ گل را مشق مدهوشی کنم

میرسد تیغی ز بخت کج بسان موج آب
گرچه چون انگشت ز خاکستر زره پوشی کنم

عالی اشک از دل بچشم آید که راز افشا کند
می نهم مژگان بروی هم که خس پوشی کنم

نخواهد کرد ترک بت پرستیها دل زارم
که چون سنگ سلیمانیست ما در زاد زنارم

بهار و باغ بی رویش دلم را تیره میسازد
بجای سبزه تر روید اگر آئینه زنگارم

چراغ خویش را از تیره بختی میکنم روشن
سواد دیده مهتاب میگردد شب تارم

تیغ نازآخته میخواهم — رحم نشناخته میخواهم
انچه گفتند سخن پردازیست — حرف بیباخته میخواهم
مژده تازود تراز هوش رود — قاصد تاخته میخواهم
ازدل برده طمع دارم عیش — شتل ازباخته میخواهم
تاشد از بیضه جدا گوگو گفت — الفت فاخته میخواهم
نیست در سینه دگر جای سخن — لوح پرداخته میخواهم
حسن بی پرده بود برق نظر — برقع انداخته میخواهم

تاشناسد سخن عالی را
حرف نشناخته میخواهم

خضر ساقی راومی راآب حیوان گفته ایم — شبشه ازمی تهی راجسم بیجان گفته ایم
یکدم بی یار کمتر ازدم شمشیر نیست — درجدائی صبح رازخم نمایان گفته ایم
بیش گردد وحشت خاطر زجمع مال وجاه — دولت بیدار راخواب پریشان گفته ایم
انبساط لغو گل ازنخل ماتم چیدنست — خندهٔ بیهوده راچاک گریبان گفته ایم
بی طلب در خانها رفتن زبس باشد عجب — حلقهٔ بیرون در راچشم حیران گفته ایم

تهمت افشای راز عشق بر عالی چرا
کی کجا پیش که ما این راز پنهان گفته ایم

دیده راگم کرده آه جلوه گاهی دیده ام — گر روی ازخود بیا با من که راهی دیده ام
صید ها در حلقه دام رم صیاد هاست — مومیوی آن مژه نخچیر گاهی دیده ام
خاک کویش راطپیدنها غبار خاطرست — هرکه آمد رفتن جانش بآهی دیده ام

بحرف سرسری چندین جفا با جان من کردی
چو میکردی تو جان من اگر اسرار میگفتم

مدرس بوده ام عمری دبستان خموشی را
نمی پرسید اگر کس مشکلی ناچار میگفتم

شفای درد را میخواند مجنون پیش من آیا
نمی فهمید اگر هر حرف را صد بار میگفتم

شبی باز ابدان داخل شدم در حلقهٔ ذکری
همه قمّار می گفتند و من غفار میگفتم

طبیب از درد دل علمیست گر بر آسمان رفته
میحادم نزد چون حال این بیمار میگفتم

ترا از نازکیها می خلید این حرف در خاطر
که نسبت با گل روی تو گل را خار میگفتم

نگفتی هیچ و نتوان اینقدر با سنگدل بودن
جوابی داشت آخر هر چه با کهسار میگفتم

نگاهی گشته رنگین مرصعی از شوق خاری
سراپا گوش میشد گل چو در گلزار میگفتم

زمن نشنید عالی حال دل آن بیوفا گرچه
بآه آتشین و دیدهٔ خونبار میگفتم

دل رفته از نگاهی و جان مانده در برم
امید وار یک نظر لطف دیگرم

صیاد غافل ست ز حالم خبر کنید
پیچیده ام بدام ز بس صید لاغرم

چون اخگری که ساخته خاکسترش نهان
افسردهٔ جفای فلک گشته اخترم

باشم چو شعله مضطرب از آرزو هنوز
گر یک نگاه گرم شود پای تا سرم

ماند بیان تشنگی شوق ناتمام
گر بحر صفحه ام شود و موج مسطرم

عشقم کمال مرتبه دارد چو حسن یار
قدرم همین بس ست که هموزن گوهرم

نومید چون شوم سبب از جا نبین ست
تو بیش از آفتاب و من از ذره کمترم

عالی بسان سایه نخواهم شدن جدا
گر وصل ماه من شود امشب میسرم

نه زکس رنجم و نه رنجانم — خاطر آزرمیده را مانم
نگذارد بحرف گریه مرا — کاغذ آب دیده را مانم
هر که غمگین شود مراست گزند — لب دندان گزیده را مانم
جام باده است گوش از سخنم — مژدهٔ نو رسیده را مانم
میچکد اشکم از جدائیها — شاخ تاک بریده را مانم
تپش دل بود سراپایم — قطرهٔ ناچکیده را مانم

نه شگفتم بکام دل عالی
گل بیوقت چیده را مانم

من جام حبابم بکف ساقی مستم — رفتم ببخشش بازنگنم دیده شکستم
صد شکر که نبشت مرا نقش مرادی — چون نقش قدم بر در کوئی تو نشستم
در زلف تو گر رسم شکستست درستست — من خود بخدا نشکنم آن عهد که بستم
در طالع من بود درین وقت شکستی — رفتم بدر میکده و توبه شکستم
بر غنچهٔ دل خورد زبوی تو شمیمی — گل گشتم و از تنگدلیها همه رستم
از زلف تو سر رشتهٔ کاری بکف آمد — زنار کشودم زمیان سبحه گسستم
از آه بلندست مرا نامه و پیغام — روزی که ازو دور کند طالع پستم

عالی زپیش رفتم و گفتم که زمن باش
برگشت و نگاهی بادا کرد که هستم

چه بیدردانه امشب در دل بایار میگفتم — که او کم می شنید از ناز و من بسیار میگفتم
ببزم وصل او کاش اینقدر هم میشدم محرم — که چون آئینه حرفی از پس دیوار میگفتم

بسکه بر روی تو می افتد نگه بر روی من
مینمایم در نظر چندانکه پنهان میشوم

تخته مشق گدائی چند باشد نان غیر
میشوم شرمنده پیش هر که مهمان میشوم

بسکه گشتم مختلف از مهر پیدا کرونت
هر کجا آئینه گم گشت تا وان میشوم

بر عجائب دیده ام عالی مدار روزگار
هر کجا جای تعجب نیست حیران میشوم

ولی از سنبل زلفت پریشان داشتم دارم
چو گل بوی تو در چاک گریبان داشتم دارم

ز خاک من بجای سبزه نخل شعله میروید
هنوز آن آتشی کز سوز هجران داشتم دارم

جراحت را نمکدان لبش ناصور میسازد
ز تیغ ابروش زخمی نمایان داشتم دارم

نمی آید بهم آئینه سان مژگانم از حیرت
همان چشمی که بر روی تو حیران داشتم دارم

پریشان میشود چون غنچه هر کس راز دل گوید
غمش را همچو جان خویش پنهان داشتم دارم

بیاد روی او عالی سر شکم رنگ میگیرد
ز اشک چشم خود گلها بدامان داشتم دارم

وطن در ملک دل کردم عجب جائی خوشی دارم
بجانان میفروشم جان چه سودای خوشی دارم

نقاب چهره مقصد نباشد غیر خود بینی
چو چشم از خویشتن بستم تماشای خوشی دارم

دلم خواهد بپایش افتم و برگردم سر گردم
خداوندا نصیبم کن تمنای خوشی دارم

بچشم کم مبین دیوانگان عشق را زاهد
اگرچه من بدم اما دل آرائی خوشی دارم

فضای هر دو عالم طی کنم زانا ندیشه وصلش
ز دلتنگی درون سینه صحرای خوشی دارم

پر از درد ستا هر آه بلندم در غم عشقش
بیا ساقی می پر زور و مینای خوشی دارم

بجای طوق قمری حلقه زد بر سینه ام داغے
زیاد قامت او سرو رعنای خوشی دارم

چنانکه برق ززیر سحاب نماید
زسینه صافی من شد عیان طپیدن دل

زدرد عشق چنان زار و ناتوان شده ام
که تا بکوی تو ام میبرد کشیدن دل

کمند صید بجز جذبهٔ محبت نیست
غزال دشت جنونیم از رمیدن دل

برای خلق جهانی بلای جان شده است
غرض چه بود خدا باز آفریدن دل

بوصل یار مرا وعده داد و رفت از خود
نشسته ام بسر راه تا رسیدن دل

زخار راه محبت چه باک عالی را
که جاده را رگ گل کرده خون چکیدن دل

چون بحر هر ساعتی از جوش خود افتم
موجی زنم و باز در آغوش خود افتم

ساقی ندهد فرصت یک خوردن آبی
نوبت بمن افتد چو من از هوش خود افتم

حیف آیدم از هر چه بیاد تو نباشد
در فکر سخنهای فراموش خود افتم

لغزنده بود راه و من خسته گرانبار
در هر قدم از بار سر و دوش خود افتم

حرفی که نگویم سخن اصل همان ست
تا کی بغلط از لب خاموش خود افتم

آن نکته رازم که کسی محرم من نیست
گوهر شوم و در صدف گوش خود افتم

هر کس زپی میوه رود پای درختی
من در قدم سرو قبا پوش خود افتم

پیرانه سر از جام محبت شده ام مست
عالی چو می کهنه کی از جوش خود افتم

گر من نه آشنای تو جانانه میشدم
از خویش هم برای چه بیگانه می شدم

مینای نیستی می هستی بجلوه داشت
خمیازه میکشیدم و پیمانه می شدم

در جلوه گاه شمع رخت ره نمیدهند
ای کاش من بصورت پروانه میشدم

کم کرده بود شب دل بدست آه را
گاهی بکعبه گاه بتخانه میشدم

می نماید که زخاکستر من خواهد رخیت — رنگ دنیای نوی طور دگر آتش عشق
هر کجا دود دلی هست بود آباد بے — دهد از منزل مقصود خبر آتش عشق
عبث اے داغ خط دم سفر چه می ترسانے — هست از دود رخ سوخته تر آتش عشق
دل خون گشته بیاقوت لبش میماند — خالی از شعله دود است دگر آتش عشق
داغ دل مهر نسب نامه این سلسله است — آتش طور پدر بود و پسر آتش عشق
گرم و سرد ره تحقیق بود آنیکه رسید — آب تیغش بگلو تا بکمر آتش عشق
نوبهاریست جنون زاکه تماشا دارد — داغ سودا گل عبرت ثمر آتش عشق

عالی از تیرگی بخت دلم را چه غم است
شمع این کلبه بود تا بسحر آتش عشق

از رز از نهان تو عیان کرد مرا عشق — ایوای که رسوای جهان کرد مرا عشق
محنت رقمی بود که خواندند محبت — در دو ستیش دشمن جان کرد مرا عشق
در روز الست اینهمه چون جلوه نمودند — از دور نظر کرد و نشان کرد مرا عشق
چون غنچه ام از فکر تو سر بر بسر زانوست — در مهد خیال تو کلان کرد مرا عشق
هر لحظه بنگی شدم از آتش سودا — تا چند بگویم که چسان کرد مرا عشق
خود را همگی باختم از نام تو بردن — فارغ زغم سود و زیان کرد مرا عشق
چون دید زبان و دل من هر دو یکی بود — مانند جرس ناله کنان کرد مرا عشق
در خانه اش آتش فتد آنکس که زجامے — گوید که چنین کرد و چنان کرد مرا عشق
بشگفتم ازین شوق که گفتم غم دل را — چون غنچه گل جمله دهان کرد مرا عشق

عالی همه احوال بجا موشی ادا کرد

باشند اهل طبع ملائم شگفته روی
تا نخل موم هست بماند بهار شمع

در روزگار پهلوی چون بی رکس ندید
دائم بود مکیدن انگشت کار شمع

چشمیست تیره بختی محتاج بر کرم
شد دیدهٔ سیاهی شب ز انتظار شمع

پروانه ساخت گردش خود حلقه رکاب
تا طفل شوخ شعله شود فی سوار شمع

هر گرم باده روز شدن تیره روزی ست
مینای شعله میشکند شب خمار شمع

روشن بیانیم کند امین ز اعتراض
عالی چنانکه ریتو خود شد حصار شمع

چون خاطر شگفته نباشد گلی بباغ
بر نو بهار خنده زند چون رسد دماغ

افشاندم آستین بگلستان کن دست من
شاخ شگوفه شده از پنبهای داغ

خمیازهٔ شراب مرا چون هلال کرد
دارم دل پری ز تهی بودن ایاغ

پیش نفس درازی یاران پوچ گو
بهتر ز عمر خضر بود لحظهٔ فراغ

بسیاری جماعت و بسوزم هم بلاست
پروانه چون هجوم کند میکشد چراغ

اینجا که نقش پا گل صحرای وحشت ست
باید گرفت از دل گم گشته سراغ

در فکر شعر شعلهٔ ادراک کافی ست
عالی چه حاجتست که سوزد کسی دماغ

باشد جهان در روز و شب او بیک طرف
خورشید و مه بیکطرف آن رو بیک طرف

جز وصل او بهیچ تسلی نمی شود
افتاده دل چو کودک بد خو بیک طرف

کج میکند نگاه که از خشم و گه ز ناز
هر بار کی بود رم آهو بیک طرف

ایمان و کفر جلوه کند هم چو صبح و شام
هر گه فتد نقاب از آن رو بیک طرف

اثر نجبت نکو ظاهر از افعال بود | که بلندی نشود هیچ به کوتاه غلط

عالی از عشق مجازی بحقیقی راهی است
حیف باشد که کند عارف آگاه غلط

بارها کردیم با هر قسم مردم اختلاط | یار و پیسی نشد با سر پشم اختلاط
تا نجوشی با کسی کی نسبت صحبت مخواه | زین توقع گرم دارد باده با خم اختلاط
همچو بلبل خلق را چون آری از غوغا بتنگ | غنچه سان کن با خموشی و تبسم اختلاط
گر تو گرم الفتی با کس شریک نان مشو | سرد شد در آدم و حوا ز گندم اختلاط
گر صد ابر خیزد از مجلس گریزان مشویم | میخورد بر هم در اینجا از تکلم اختلاط
گوشهٔ بیار در و بیکسی افتاده ایم | ساعتی با ما تو انکرد از ترحم اختلاط
اختلاط بی طمع باشد نشان مردمی | میکند مور و مگس وقت تنعم اختلاط

کمتر است آسیبش از آمیزش انبای دهر
گر کند عالی کسی با مار و کژدم اختلاط

منکر نه ایم از نیکه وفا کرده ایم شرط | اما تو باد کن که چها کرده ایم شرط
داریم آخر از تو امید ترحمی | هر چند تاب جور و جفا کرده ایم شرط
کی پیش میرود پس عمری تعجبی | در هیچ نماز حسن ادا کرده ایم شرط
هجران قبول نیست که مردن علاج اوست | با درد ناپذیر دوا کرده ایم شرط
دل برده که ناوک نازت خطا نشد | ما جان نبرده ایم و خطا کرده ایم شرط
دخلی نداشت بردن نام رقیب با | دل باختن بدست تو ما کرده ایم شرط
عمری که صرف گشت جدائی حساب نیست | یک عمر خضر با تو جدا کرده ایم شرط

ز انتظار جلوه ات آئینه زار ای شد جهان
روی بنما عالمی را کن ز حیرانی خلاص

خط برون آورد و عاشق رست از زنجیر زلف
همچو آن مفلس که گردد از پریشانی خلاص

میکشانرا مشکل است از جام دل برداشتن
زورق از گرداب کی گردد بآسانی خلاص

بخل ممسک پیش ما از جود منعم خوشتر است
میکند ما را ز منت های احسانی خلاص

اعتمادی بر سخنهای خوشامد گو مکن
زانکه در ظاهر سیرت گشت و پنهانی خلاص

روزه داری اختیار خویش از کف داده ای
عید آنروزی که کس باشد ز رمضانی خلاص

کرد جانان جلوهٔ عالی مرا از خویش برد
جان رها از بند شد من از نگهبانی خلاص

کم شود پیش سخا پیشه به بسیار عوض
جان گرفتست ز ما تا چه دهد یار عوض

شب که یکجا شده بودند پی ناز و نیاز
کاش میشد دل من با دل و دلدار عوض

رشته در گردنم از بهر کشش خوبتر است
سبحه را میکنم امروز زنار عوض

حاصلم غیر حبابی نشد از چشم پر آب
اینچنین داد من بخت نگونسار عوض

مستی عقل بدر رفت ز سر کو ساقی
تا بیک جرعه کنم ساغر سرشار عوض

لعل و یاقوت بنقش سخن افتد ز بها
نکنی خامشی خویش بگفتار عوض

لذت باقی و فانی چه بهم می ماند
دین بدنیا مکن ای عمر ده زنهار عوض

غیر عالی گر پی شعر ز تدریس گذشت
کس ندیدم که کند گل بخس و خار عوض

تیر ترا دل آه نهان میدهد عوض
برداشته است زخمی جان میدهد عوض

خورشید گرم تربیت لاله و گل ست
رنگ ترا شکسته ازان میدهد عوض

غافل کنند میر شکاران شکار را — خود غافل ست دلبر من از شکار خویش
سالک خوشست از انچه دهد یار راضیا — پروا ز عاشق ست بشمع مزار خویش
شد مدتی که رفته ام از خود بیا داو — حیران بهر طرف نگذرم ز انتظار خویش

عالی بنای خانه بود یادگار خلق
من بتبها گذاشته ام یادگار خویش

ماهی ندید دیده ٔ ما روی ماه خویش — شرمنده گشته ایم ز روی نگاه خویش
آفت نظر کشودن ما بود چون حباب — کردیم چشم بستن خود را پناه خویش
منت بسان کلک مصور نمیکشد — از فقر آنکه موی سرش شد کلاه خویش
چشمی کز انتظار تو بنمود سفید نیست — رم میکند غزال ز چشم سیاه خویش
عشقم بجز سخت دلیهای او ندید — سنگ نشان نموده ٔ دلش را براه خویش
هرگز ز گریه منت خشکی نمیکشم — چشمم پر آب میشود از دود آه خویش
دعوی به پیش قاضی حاجات می برم — دارم برات مغفرتی از گناه خویش
حلاج لاف زد که کمانم که می کشد — سر دار کرده عشق مرا بر سپاه خویش

عالی برای بیگنهی دست و پا مزن
چون دست و پای تست بمحشر گواه خویش

بهر جا سایه افتد بر زمین هنگام رفتارش — شود شمع و پریروانه سازد یاسمن زارش
نگهدارد دم آخر خدا ایمان آن کافر — که در وصلش نگاه اولین شد تار زنارش
دلم گر آب شد از آتش عشقش عجب نبود — گدازد سنگ گردد آئنه از شوق دیدارش
فلک میر قصد از شادی کند مه را ز کوشش او کند

ز جنون سنگ طفلان ثمر بهارم این شد
که شدم دو چار طفلی دل خویش بود سنگش

چه کشود غنچه لب ز سخن چو گل شگفتم
که نشاط خاطر من بود از دهان تنگش

نه طلای مهر حل شد نه صفای گل بجا ماند
چه کند مصور آخر چو رسد بنقش رنگش

ز که چشم دلنوازی بجز از نگار باشد
بکشد غزال گردن که مگر رسد خدنگش

بخدا که کار عاشق چه ز ناخدا برآید
که محبت ست دریا غم دل بود نهنگش

ز قلم خیال عالی چو بدست نیزه گیرد
غزلی بعرصه آرد نرود کسی بجنگش

بجهان دلی نه بندی فریب بیرنگش
که چو شهد آن پسندی نگریزی از سرنگش

پی نعمتی دواند بمرتبی رساند
چو خدا دلی نماند دو سه روز بیش رنگش

طمعی مکن ز دنیا که بعینیهاست دریا
گهرش بسی ست آماز قضا بود نهنگش

نروی بکوه دولت گل سبزه است عشرت
بنگر بچشم عبرت که قدر شده پلنگش

چه زن زمانه گردی پی آب و دانه گردی
بخدا نشانه گردی نشود خطا خدنگش

دو جهان بود ترازو بکدام سر کشی رو
زر و گوهر ست یکسو سر مگیریت سنگش

مکنی تمیز عالی بجهان چه پر چه خالی
چه کلوخ با سفالی چه جواهر فرنگش

میکند باز این دل شوریده آزار خودش
من چرا منعش کنم خود داند و کار خودش

می شناسد آب حیوان و دم عیسی چه بود
هر که نکبد م باده نوشیده ست با یار خودش

بس بود خونریز عاشق خنجر مژگان یار
گلبن از گلچین ایمان می ماند از خار خودش

هر نگاهش کار اعجاز مسیحا میکند
گرچه نتواند علاج چشم بیمار خودش

بجز غنچه که دارد دهن اینکه بنبوشد
آن باده که بلبل شده مست ز بویش

دود دل من حلقه زد از آه جگرسوز
مویش چو بپیچید بخود زآتش رویش

کی همچو شرر سوز دارین ره نفس من
چندان روم از خود که بهم تا سر کویش

تنها نه دل از موی شریش گشته پریشان
کرده است گرفتار خودم هر سر مویش

اعجاز جمالش ز نقابش شده ظاهر
دیدم که بهر رنگ شده افتاده برویش

لعل تو کند گر هوس باده کشیدن
گل ساغر میخانه شود غنچه ببویش

آن می که فلاطون خرد در خم دل ریخت
حیف است که گردد سر هر خیره کدویش

عالی چو بیاد رخ او جامه کند چاک
لائق نبود جز برگ گل تار رفویش

بصحرای که مجنون وار گردد واله رویش
ز خون دیده داغ لاله گردد چشم آهویش

نسیم دشت چین را گر دهد بادی ز زلف او
کند می پیچد سر بخود نافها از غیرت بویش

بهر تاری ز مویش میرود اهل نظر از خود
چه دور آئینه را گر شانه سازد عکس گیسویش

زند گلگونه اش بر باده نوشی موج استغنا
شراب رنگ می آید بجوش از گرمی خویش

خدا میخواست چشمش را ز چشم بد نگهدارد
ازین رو خال مشکین شد سپند آتش رویش

زند قرگان او با شاخ آهو لاف همچشمی
ببرگشتن گره گردد کند از چین ابرویش

تماشای چمن دور از رخ او میکشد مارا
ز هر سو تیغ عریانی درآید در نظر خویش

دو بالا نشئه چون گردد نماند تاب خودداری
بر نگ سایه افتد سرو پیش قد دلجویش

مرا چون حرف پهلو دارد در دل میخلد هر دم
برای گفتن با من نشیند هر که پهلویش

برنگ رفته از رخ گر نویسم میرسد نامه
که از خود میرود قاصد رسد چون بر سر کویش

شوخ من برگ گلی داد و فرستاد و گفت بس

یارب بدل سوخته ام تاب غمی بخش
با این شب هجران مرا صبحدمی بخش

بر نقد روان سکهٔ داغی بزن ای شاه
زان گنج که مخفیست بما هم درمی بخش

عمریست که شد خاک رهت این تن عریان
یکبار بیا خلعت نقش قدمی بخش

تا کوی تو صد جاده دل ما را ه غلط کرد
باید بر هر سنگ نشان صنمی بخش

خواهی اگر از من که نخواهم ز تو چیزی
کام دل بسیار و تمنای کمی بخش

صحرای عدم صید گه وحش وجودست
یک جذبه بکمند افگن و توفیق رمی بخش

عالی بکبش امروز ز دل آه بلندی
سر خیل صف لشکر غم را علمی بخش

بیا ساقی که یار آمد بباغ و کرد جای خوش
بر آر از جام خورشیدی که ابرست و هوای خوش

چنان بیرحم شد بر نالهٔ عاشق که پنداری
بگوشش میرسد چون نغمهٔ بلبل نوای خوش

ندارد کس مپندار بخود دی جانگاهی غم را
اگرچه خانهٔ تنگیست دل دارد فضای خوش

دل آزاری بود آن سنگدل را شوخی و بازی
مگر دارد شکست شیشهٔ دلها صدای خوش

ز آب خضر شد ما را یقین و از دم عیسی
که میباید برای زندگی آب و هوای خوش

گلی از دست بخشش داشتن خوشتر نمیباشد
گران سازد دل چون غنچه خود بینوای خوش

عروسان سخن را عشقبازی نیست چون عالی
ولی باید که معنی بکر باشد با ادای خوش

رویش عرق آلود شد از گرمی خویش
ما دیده ام اشک خود از آئینهٔ رویش

صد بار دلم رو بطرفهای دگر کرد
هر مرتبه چون قبلهٔ نما گشت بسویش

تا نان بکف آورده کسی و سم بزیست
افتاد چو دندان همه نان را چه کند کس

عالی دل و دست و لب خود پاک توان داشت
تهمت زدن مدعیان را چه کند کس

دل قوی دارای برادر از کسی بیجا مترس
گر خدا ترسی تو از دنیا و ما فیها مترس

گر امان خواهی ترس از آشنائیهای خلق
دیگر ایمن باش و از دام و دد صحرا مترس

گر چراغ از پرتو نوری بری با خویشتن
راه تاریک عدم را چون دمی تنها مترس

در غم عشق نبی خون شد جگر ای مدعی
بی جگر کرده است ما را عاشقی از ما مترس

ز ورق جانرا خطر از چار موج عنصرست
گر ازان وارستی از طوفان این دریا مترس

میتوان بهر ثمر از گل گذشتن چون نهال
بگذر از دنیا و عقبی گیر ازین سودا مترس

رسم سودا نسیه کردن نیست عالی با کریم
گر تو امروز از خدا میترسی از فردا مترس

جرعهٔ ساقی عرفان بکفم داد که بس
آمد از مستی من عقل بفریاد که بس

عشق را تاب تراشیدن تمثال نبود
تیشه ازدر غضب بر سر فرهاد که بس

ره تاریک طلب قطره زنان میرفتم
شمع را سوخت درین ره نفس استاد که بس

بیش ازین بود غم دل که نوشتم چه کنم
خامه دلتنگ شد از دست من افتاد که بس

می تپیدم ز غم هجر چو ماهی بر خاک
خاک پایش بسر خود قسم داد که بس

بود نزدیک سر رشته بگلزار رسد
از خدا بیخبری گفت بصیاد که بس

ترسم از بسمله اول چو بالله رسید
بر دانگشت بسوی لبش استاد که بس

قاصد از یار طلب کرد جواب عالی

این غزل را عالی آسان میگیرد و شوار آنرا

پوشید روزما و حجابی ندید کس — خورشید شد نهان و سحابی ندید کس
حیران چشم بندی آن سحر غمزه ام — عالم تمام خفته و خوابی ندید کس
بشکست زد رباده ز شوقش سبوی دل — در هر دو نشئه همچو شرابی ندید کس
ناصح مگو که تاب صبوریست عاشقی — این حرف را بهیچ کتابی ندید کس
واسوخت دل هر چه کسی بست غیر یار — دیگر درین زمانه کبابی ندید کس
لب تشنه مراد نباشی که غیر خضر — فرصت بقدر خوردن آبی ندید کس
بهر تسلی دل اگر بود بد نبود — در وادی امید سرابی ندید کس
عالم پر است جمله ز عشق و کیمیا — در هیچ کار حق حسابی ندید کس

تحسین شعر خلق بتقلید میکنند
عالی دگر خطا و صوابی ندید کس

تن بیدل روشن چو شد آنرا چه کند کس — گر آئنه رفت آئنه دانرا چه کند کس
رنگینی هر برگ گل از جوش بهارست — گر هم او نیست زبانرا چه کند کس
از خواهش گوهر بکشایند صدف را — گر یار نباشد دو جهانرا چه کند کس
چاک دل صد پاره گرفتم که نهان شد — رسوائی این آه و فغانرا چه کند کس
از حلقه چشم ست نگه بر رخش امید — وقتی نبود حیله کمان را چه کند کس
زان سنگدل شوخ ستمها مزه دارد — هر کو نبود تیغ فسانرا چه کند کس
گر جان و دل خسته فدای تو نگردد — این دل بچه کار آید و جانرا چه کند کس
در دست کرم ریب دهد خاتم دولت — از اهل دول نام و نشانرا چه کند کس

گفتن توان که زندگی از مرگ بهتر است / گر مرد را هنر بود و بخت نیک نیز
در دهر نیست هیچ بلا جانگدازتر / از نوکر منافق و آقای بی تمیز
در روز روشن مناسبتی گر بود ضرور / باشد شب فراق شب روز رستخیز
مرگان کشید خنجر و برگشت این عجب / دارد نگاه یار بما جنگ در گریز
ای دل بگیر گوشهٔ امنی ز ملک قدس / در ملک تن مباش که خاکیست فتنه خیز

عالی چه گونه‌ست ببین شتهای عمر
بستن نمیتوان دل خود را بهیچ چیز

سوختم چون شمع از شوق تو خندانم هنوز / میچکد خونابهٔ حسرت ز مژگانم هنوز
دامنی از نقد اشکم پر شد و خود مفلسم / صد غم در دل جمع و پریشانم هنوز
بسکه نالیدم بیادت شد زبانم چاک چاک / چون جرس با صد زبان در شور و افغانم هنوز
خاک شد جسم من و رویش غبار خط گرفت / همچو آئینه برویش دیده حیرانم هنوز

دوش بر یاد رخش چاکی زدم بر پیرهن
عالی می آید بوی گل از گریبانم هنوز

میفشاند شمع اشک حسرت دیدار آز / دیدهٔ ما را بود این گریه سرشار آز
دل روانه در فراق عارض آن گلعذار / همچو سیلی کان بود پیوسته در کهسار آز
چشمهای چشمه ها جاری بهنگام بهار / چون کنم با جان بیطاقت که آن دلدار آز
من طمع دارم دلی با صبر و جانی با قرار / در نمایم صبر رنجد خاطرش صد بار آز
هر که عاشق کی تواند بود با صبر و قرار / صبر اگر خواهی نماید پرده را بردار آز

چهرهٔ آن گل که دل نالد برایش چون هزار

محرومم ز خوگرمی آنگل شده‌ام باز — واسوخته از صحبت بلبل شده‌ام باز
یارب من بیچاره ندانسته چه کردم — کامشب هدف تیر تغافل شده‌ام باز
بیطاقتی‌ام در غم دل سود نبخشید — اکنون ز سر پای صبر و تحمل شده‌ام باز
از چشم تو دیگر شده‌ام محو چو نرگس — وز زلف تو آشفته چو سنبل شده‌ام باز
کوس و علم سلطنتم ناله و آه است — مغرور ازین عرض تحمل شده‌ام باز
چون غنچه شب و روز سرم بر سر زانوست — دلتنگ ازین فکر و تامل شده‌ام باز
بازاین تن خم گشته بدریای غمم افتاد — تا عمر بر و دی گذرد پل شده‌ام باز
جا گرچه دل تنگ ندارد سر موئی — دل بسته زلف و خط و کاکل شده‌ام باز

عالی چه خطر ها که ندیدم بره عشق
من سالک این ره بتوکل شده‌ام باز

شگفتگی طلبی کام دل مجو هرگز — که کس نچیده گل از باغ آرزو هرگز
دل گرفته زاهد ز عشق بیخبر است — ندیده غنچه تصویر رنگ و بو هرگز
دلی که پرده صبرش درید پنجه عشق — چو چاک پیرهن گل نشد رفو هرگز
کجاست دل که بتی تازه در نظر دارم — که هیچ دیده ندیده است مثل او هرگز
برای قتلم از ابرو دو تیغه مے بارد — کسی ندیده چنین ترک جنگجو هرگز
چمن چمن ز رخت نوبهار مایه گرفت — تو آن گلی که نیفتی ز رنگ و بو هرگز

هلاک طرز تو عالی شوم کز استغنا
نه ریختی ز پے مطلب آبرو هرگز

غیرت ز شیشه‌های می آموزای عزیز — یعنی بریز خون خود و آبرو مریز

خار پیراهن شود ترسم نگاه تند من
شوخ من دارد قبا از رنگ گل هم تنگتر

خواب موحش ببیند از افسانه آواز پا
چشم آهو را نگاهش کرده شوخ و شنگتر

تیره روز بهار حسن نوخطان بخت مرا
میکند مانند الماس سیه دل سنگتر

پیش پیران مال دنیا بیشتر باشد عزیز
در نظر نزدیک شام آید شفق گلرنگتر

بسکه مژگانش بود گیرا ز عکسش میشود
جوهر آئینه فولاد روئین چنگتر

تا سخن شد سبز عالی مصرعم برجسته شد
تندتر گردید چون شد تیغ من پرزنگتر

مفت عشاق که خطش ندمیده هنوز
نامهٔ قتل محبت نرسیده است هنوز

زلف زنار فرنگی مژه خالش هندو
صبحت اسلام بانجا نرسیده است هنوز

بیخودی فرصت تصویر بنقاش نداد
جان کشیده از تن و جانان نکشیده است هنوز

دلم از بیم فراق تو بخود میلرزد
همچو آن قطره که از گل نچکیده است هنوز

میرسد گر چو گل از چاک گریبان چندی
اشکت از عشق بدامان ندویده است هنوز

سر بسر جوش و خروشم چه شد ار خاموشم
چون نویدی که کس آنرا نشنیده است هنوز

در فغان است دل از حسرت آن غنچه لب
همچو آن طفل که پستان نه مکیده است هنوز

چمن از غنچهٔ خشخاش سر افگنده بپیش
بیدماغست که کیفش نرسیده است هنوز

دل ما هست چو کوکب بتپشی در طالع
همچو آن صید که صیاد ندیده است هنوز

هرگز از چرخ کهن صبح وصالی ندمید
پیر گشت و نفس خوش نکشیده است هنوز

طوطی از آئینه خوش تا خت بمیدان سخن
سخن عالی مارا نه شنیده است هنوز

پیدایم و پنهانم چون معنی هر لفظے — موجودم و معدومم کیفم بشراب اندر
آباد و خرابم من چون خانهٔ تصویرم — گویانم و خاموشم کوهم بجواب اندر
بنمایم و ننمایم چون قطرهٔ آئینه — پیدایم و پنهانم آبم بسراب اندر
هم دورم و هم نزدیک چون نقش صور در چشم — هم عشرت و هم حسرت چون وصل بخواب اندر
چون نام نگین دارم پستی و بلندی هم — هم کثرت و هم وحدت چون رشته تباب اندر
مجبورم و مختارم در کردن هر کاری — درکارم و بیکارم صفرم بحساب اندر

عالی چو کتابم من هم خامش و هم گویا
مضمون سوالم من پنهان بجواب اندر

چون به بینم گو میت هجران جفا کرد انقدر — در نوشتن کی توان مطلب ادا کرد انقدر
عمرها شد یار با من بیوفائی میکند — شکر میگویم که عمر من وفا کرد انقدر
وصل و هجرش را خدا روزی که قسمت مینمود — از جدائی حصهٔ ما را جدا کرد انقدر
در دل زارم که از تنگی نمیگنجید روح — حیرتی دارم که درد عشق جا کرد انقدر
ناتوانم تا بکوی آن بتم باید رساند — ای مسلمانان توان بهر خدا کرد انقدر
عشق میداند که تقصیر از نیاز ما نبود — از غرور حسن استغنا بما کرد انقدر
حیف روز وصل او کوته شد از طول سخن — پس نمی بایست عرض مدعا کرد انقدر
مردن عاشق بآهی یا نگاهی بیش نیست — کاهلی در کار خود مجنون چرا کرد انقدر

آسمان خم گشت از بار و زمین از پا فتاد
از برای وصل او عالی دعا کرد انقدر

شد گل رویش مگر از روی گل گلرنگ تر — کز نوای بلبلان شد ناله سیر آهنگ تر

ز نقطه ریزی اشکم چنین بفال آمد — که میرسد خبر از یار و بخیر کاغذ
هم انتظار من اینست و هم بهار اینست — که قاصد تو رسد جای گل بسر کاغذ
ز مرغ نامه بروعند لیب سوخت ز رشک — از نیکه برگ گلی بود در نظر کاغذ
حریف باده نشد زاهد کتاب بدست — برای اینکه ز آبست در خطر کاغذ
اگرچه زد سخن بی سواد نتواند — قلم چو نیزه شود میشود سپر کاغذ
امید نفع گرامی کند ارازل را — شود عزیز چو گردد مجلل زر کاغذ

ملک تبنگ شد از نامه عمل عالی
چرا بشعر کنی ضائع اینقدر کاغذ

بیخود از جوش گلم جلوه یارست مگر — باز دیوانه شدم فصل بهارست مگر
بیشمارست مرا شوق و تغافل داری — وعده وصل تو بر روز شمارست مگر
باز ماند دهن غنچه ز حیرت زدگی — برگ گل روی مرا آئینه دارست مگر
ای دغا باز نشنید سخنم در دل تو — هر زمان طور دگر نقش قمارست مگر
لازم عشق بود بیخودی و بیتابی — کوکب طالع عشاق شرارست مگر
این همه یمن و سعادت ز کجا یافت همای — بسته بر بال و پرش نامه یارست مگر
هر کجا خط دمد از حسن غبار دل ماست — سر نوشت دل ما خط غبارست مگر
میکشی تا نفسے میگذرد عمر عزیز — آنچنان تند که بر باد سوارست مگر

قدر هر مصرعه عالی نشناسند چرا
پیش این مرده دلان شمع مزارست مگر

شد آمدنم رفتن چون موج بآب اندر — ما دیدن من دیدن چون هشتم بخواب اندر

انیقدر رها نتوان غافل و بی پروا شد

مشتاق تو گل نبید و مسر و رنگرد
پروانه بگرد شجر طور نگردد

درد کهن عشق کم از عمر ابد نیست
رحمت بران زخم که ناسور نگردد

از غنچه آن لب نمک خنده نریزد
تا خام کباب دل ما شور نگردد

خون دلم از اشک دمادم نشود کم
از شستن کف رنگ حنا دور نگردد

غافل نه برد فیض ز اندرز تو عالی
چون شمع که آن راهبر کور نگردد

رنگ گلشن بزمین طرز نگاهش ریزد
نقش پا برگ گل تازه براهش ریزد

دل بیمار مرا نشتر مژگان که زد است
شرر قطره خون از رگ آهش ریزد

رم آهوی ختن گر دکند در ره او
تا شود سرمه و از چشم سیاهش ریزد

روز من تیره ز طفلیست که مانند هلال
پر تو مهر و مه از طرف کلاهش ریزد

سخت گستاخ بروی تو نظر کرد رقیب
کاش تیغ مژه ات خون نگاهش ریزد

گر کند دعوی همچشمی اشکم گوهر
چون صدف خنده زلبهای گواهش ریزد

نامه شوق تو بر بال کبوتر بستم
میدود اشک که تا دانه براهش ریزد

قطره بس بود از بحر کرم عالی را
کز پی شستن طومار گناهش ریزد

ز سوز سینه چه انشا کنیم بر کاغذ
که شعله را نتوانیم بست بر کاغذ

مکن ز من گله از نیکه نامه ننوشتم
امان نیافت بدستم ز چشم تر کاغذ

سفید شد ز بهت چشم و می پرد از شوق
چه حاجتست پر مرغ نامه بر کاغذ

بقمار دولت دنیا طمع کنی زچه رو
طلا درست بزنگ پریده میماند

درین زمانه غزلهای شاعران عالی
بحرف های مکرر شنیده میماند

طامع چو گشت مور بجای نهنگ شد
بهر شکست توبه مئ شیشه سنگ شد

بیهوده بر بهار و خزان شاخ و برگ هست
از شوق دل طپید و زرنگی بزنگ شد

با آفت ست صحبت بیگانه آشنا
آب جدا زتیغ سبب ساز زنگ شد

آن قفل ابجدست که وا میشود بحرف
کے میتوان کشود دلی را که تنگ شد

جان میدهم زحسرت بوسه بران دهن
رحمی که کار بر من بیچاره تنگ شد

ابروی شوخ چشم تو زد ناخن انیقدر
تا عشق ما بعقل در افتاد و جنگ شد

ایمان ما چگونه نماند زدست تو
آئینه از تو صورت کار فرنگ شد

عالی بره کشود بره چشم انتظار
این پوست تحت فقر زصید پلنگ شد

بهر مکتوب تو چون بال کبوتر وا شد
آتش شوق مرا باد زنی پیدا شد

من نه از روی جنون رو به بیابان کردم
رفتم از دل گرهی باز کنم صحرا شد

دانه آسوده بود تا که نروئید گیاه
هر گه آمد بزبان صاحب دل رسوا شد

شمع و پروانه چه باشد که برو پیچد عشق
انیقدر هست کزین رشته مری پیدا شد

سطر غمنامه ما داشت مگر صورت موج
که گهر سوخته تنجاله لب دریا شد

از طلب چشم چو بستم رخ مطلوب نمود
دیده از سرمه واسوختگی مینا شد

عمر بگذشت و ندارد خبر از خود عالی

اثر از عالم علوی رسد در عالم سفلی
چو میسوزد نفس پا از دو بیدن باز می ماند
جهان محو تماشای تو شد گفت شنیدی کو
اثرها در دعا و نغمها در ساز می ماند

نمی ماند ز کس جز یادگاری در جهان عالی
گلاب از گل سخنها از سخن پردازی می ماند

خموشی کن دلت گر طاقت گفتار هم دارد
چه میگوئی غم دل حاجت اظهار هم دارد
دل از من میبرد حسن ادای نیرنگ او
وگرنه آب و رنگ ظاهری گلزار هم دارد
بگردن حلقه زنار سایش ای مسلمانان
چه بیداد است این کافر شده زنار هم دارد
من بیدرد جان تسلیم کردم بی طپیدنها
ندانستم که ذوق این تماشا یار هم دارد
غرض از این همه معنی شناسی ها ست ایغافل
اگر حیرت بود بس صورت دیوار هم دارد
تو کم ظرفی که از تهجرعهٔ بدست میگردی
وگرنه ساقی ما ساغر سرشار هم دارد
چرا باید کشیدن اینقدر ناز از طبیبانم
دوای درد من آن نرگس بیمار هم دارد

گذشت آن بیمروت زین ره و نشنید با عالی
حیا مانع شد و از صحبت ما عار هم دارد

نه گل بردی نه نرگس بدیده میماند
نگار من بکدام آفریده میماند
بیان لذت وصلش نمیتوانم کرد
بیاد آید و بر لب رسیده میماند
ز هجر او نه همین عندلیب نالان ست
گل از فراق عجیب دریده میماند
چه حاجتست شهیدان عشق را به بهشت
سر بریده بگلهای چیده میماند
چو بی رخ تو بر آید نگاه از چشمم
بآه از سر حیرت کشیده میماند
دلم به پیش تو بسیار خوار و بیقدرست
به بندهٔ تو که ارزان خریده میماند

هرگز دلم زیار بغیر از جفا ندید
روی دلی چو غنچه ازان بوفا ندید

گر عاشقی نرود ست مدد سبحهٔ نیاز
در فکر این مباش که او دید یا ندید

عیسی نمیرسد بتو گر بر فلک رود
نفعی که دل ز درد تو دید از دوا ندید

اهل سعادت ازپی ایذا نمیشوند
بر تیر هیچکس پر بال هما ندید

در کار دوست دیو نرنجی بتا ملے
آن خود روی ست که بر پشت پا ندید

آمد بزم دلبر و ما را ز رشک کشت
از بسکه بود واله خود سوی ما ندید

عالی علاج درد محبت نمیتوان
بیمار عشق فائدهٔ از دوا ندید

سالها بگداخت دل تا محرم دیرینه شد
آنچه سنگ راه من بود از گداز آئینه شد

شد غبار خاطرم پیراهن خانوس دل
شکوه هر گه شعله در سینهٔ بیکینه شد

همچو رستم از طلسم هفتخوان آمد برون
هر کرا در هفته روز شنبه آدینه شد

جور دنیا انتقام لذت آن نشه است
سر گرانی از خمار بادهٔ دوشینه شد

می نگارم از الف خط و ز داغ دل نقط
تختهٔ مشق جنون در مکتب من سینه شد

عمر چون در آبرو بگذشت عالی شکر کن
رسن بالا رفته را چنبهای دیم زینه شد

ز بار شرح غم قاصد ز رفتن باز می ماند
بمرغ نامه برمی بندم از پرواز می ماند

ز رفتارت بجا می خویش سرو ناز می ماند
دهان غنچه چشم گل ز حیرت باز می ماند

ز طرز بردن نام تو دل دادن بود پیدا
کجا در سینهٔ عاشق نهان این راز می ماند

درین دار فنا جا صلح چون مرغ تصویر ست
که هر گه صید شد در چنگل شهباز می ماند

شب سینه‌ام ز سختی احوال تنگ بود — دلرا تپش چو جستن آتش ز سنگ بود
دیدم تمام کشور هستی که سیر داشت — گردیدن خیال ز رنگی بر نگ بود
هرگز نشد که عیش تمامی شود نصیب — هرگاه دل شگفت گل غم درنگ بود
دوشم ز فراق بود گران خاطرم چو کوه — شب از ستاره در نظرم همچو پلنگ بود
روی نیافت هرکه دل آزار خلق شد — هرکس شکست آئنه با خود بجنگ بود
عمرم ز خوی یار در امید و بیم رفت — دل همچو غنچه گل ز عنا در درنگ بود
گر کافری عدل عمل کرد دور نیست — مانندهٔ جهاد ز تیغ فرنگ بود

نفعی رسد ز سختی ایام عاقبت
عالی بخشیم هوش بهین بره سنگ بود

احوال روزگار به بینم چه می شود — هستم در انتظار به بینم چه می شود
باز آمده است بر سر دیوانگی دلم — تا آخر بهار به بینم چه می شود
ساقی مترس ازین که نشسته است محتسب — برخیز و می بیار به بینم چه می شود
یا سر نهم بخاک درش یا دهم بباد — رفتم بکوی یار به بینم چه می شود
کاری نشد ز عقل زدم بر در جنون — تا چند این که کار به بینم چه میشود
گفتی اگر قرار بگیری رسی بکام — باری ازین قرار به بینم چه میشود
چون در کنار خود نکشیدم نگار را — خود را کشم کنار به بینم چه میشود
من رنگ گل مزاج تو بوی آفتاب طبع — صحبت نشد برآر به بینم چه میشود

عالی ز روی کار کسی پرده بردار
دستی نگاهدار به بینم چه میشود

سودا کنم اندوخته عمر گذشته
گر بر سمنی تازه مسلمان شده باشد

صد دیده حیران دگر در دل من هست
چون جوهر آئینه که پنهان شده باشد

عالی نشناسد مزه شکر گفتار
خط طوطی طبعی که سخندان شده باشد

اهل دل دم از غمش در شادگردیدن زند
غنچه چاک اندر گریبان وقت خندیدن زند

هر نفس شرمنده میگردد ز روی آئینه
چشم بر هم گر نظر باز تو در دیدن زند

گل همه گوشت وقت عرض حال و عندلیب
بر در انداز معشوقی ز نشنیدن زند

حلقه بزم جهان جز جلوه یک حسن نیست
شعله جواله خود حلقه ز گردیدن زند

چشم دارم بر نگردد از دلم مژگان او
گرچه پهلو بر دم آهو ز جنبیدن زند

میتوان از حال گلچین یافت وضع روزگار
خار همچون مار بر دستش ز گل چیدن زند

شعر عالی ادهد ترجیح بر اشعار غیر
در سخندانی هر آنکس لاف فهمیدن زند

فروغ حسن تو با صبح چون مقابل شد
رواج توبه شکست و نماز باطل شد

ز تاب مهر تو رنگی پرید و جان گردید
تپید ذره از شوق جلوه ات دل شد

همیشه دید ز مژگان کند نماز خسوف
که جسم خاکی من در میانه حائل شد

همیشه در سفرم تا دلی بدست آید
مرا چو دانه تسبیح جاده منزل شد

چرا بگرد در و خانه تو میگردد
اگر نه پنجه خورشید دست سائل شد

چه سحر بود که دیدم ز کلک تو عالی
که نظم و نثر تو هر کس شنیده مائل شد

عشق و رفتن پی آرام چه خبی دارد — در محبت طلب کام چه معنی دارد
کاش از پرده برآید که به بینی رخ او — تا بدانی که دلارام چه معنی دارد
هرگز از دست مده شیوه تسلیم و رضا — شکوه از گردش ایام چه معنی دارد
جستن از بند تو با نیست میسر تلاش — پر زدن در قفس و دام چه معنی دارد
حذر از صحبت ناجنس ضرورست ضرور — آشنائی بد و وام چه معنی دارد
عرض حاجات روانیست بگو پیش کریم — از بخیلان طمع خام چه معنی دارد
خود پرستیست که از قوم بآن مشغول اند — کس ندانست که اسلام چه معنی دارد
حرف امید که یکبار شود گفته بس است — باز هر مرتبه ابرام چه معنی دارد
وقت آن از ره و دشمن چه بتشویر گران کافیست — جنگ یعنی چه و دشنام چه معنی دارد
شوخی و طفل مزاجی نسزد در پیری — صبح نشناختن از شام چه معنی دارد
جامه زشت برا رباط طرب نتوان دید — شیشه باده بر اندام چه معنی دارد
یار ته جرعه خود داد بمن دانستم — مثل بوسه به پیغام چه معنی دارد
زهر چشمی بشکر خنده در اینجا زنان — دو شکر تلخی بادام چه معنی دارد

عاشق آنست که رسوای جهان شد عالی
فکر ناموس چه و نام چه معنی دارد

هر دل که ز زلف تو پریشان شده باشد — کار دو جهانش چه بسامان شده باشد
عمریست که کفرم به تمر قیست ز عشقش — تا حال عجب نیست که ایمان شده باشد
صد شکر که از من بتی بیش نمانده است — گر یار شد از گفته پشیمان شده باشد
در صبح قیامت ببرو پنجه بخورشید — دستی که پی چاک گریبان شده باشد

بطلب تا خته خواهیم آمد — جلوه انداخته خواهیم آمد
فیض تا زود بریم از صحبت — مانفس باخته خواهیم آمد
زین تفاخر که نرفتیم زیاد — سر برافراخته خواهیم آمد
ما بیک چشم زدن از مژگان — بال و پر ساخته خواهیم آمد
پاکنیم از سر اگر بشناسیم — ورنه نشناخته خواهیم آمد
تو هم ای دوست تکلف نکنی — زانکه بسیاخته خواهیم آمد

در جواب طلبت عالی گفت
سر قدم ساخته خواهیم آمد

زمن بدبر نامهربان دعا برسد — نمیرسی تو بفریاد من خدا برسد
رسید جان بلب از انتظار نامهٔ تو — پس از هلاک چه سودست اگر دوا برسد
برای رفتن کوی تو سر قدم سازم — اگر مرا ز بن از نشاط پا برسد
حساب سان همه تن دیده ام براه فنا — که آب تیغ تو چون موج جا بجا برسد
امید عشق من از حسن تست نیست عجب — که فیض شاه بدرویش بینوا برسد
بگرد سرمهٔ چشمش نمیرسد آهو — درین تفاوت یک میل ره کجا برسد
هنوز دل جور و جفاست حیرانم — که در میان من و یار تا کجا برسد
کشاد کار بدلبستگی نمی ارزد — که کس بجان نرسد تا بمدعا برسد
رهی که از پی دل میرویم نزدیکست — همین که بگذرد از خود کسی بجا برسد

تغافلش چه بلندست عالی از سر ناز
بطاق ابروِ او کاش دست ما برسد

نفاق ست اینکه گردد جابجا وسوسه بسیارد

پیکنم های دلم عشوه گری میخواهد — دل عاشق بیک اندازه بری میخواهد
خبر از آمدنت کردی و رفتم از خود — از خدا بیخبر این کی خبری میخواهد
جگرم خون شده و کار بقسق افتاد لوله — حمله بر شیر نمودن جگری میخواهد
آب بردارد اگر زخم دل از اشک بست — رفتن از خویش چه زاد سفری میخواهد
همچو گل جامهٔ خود را بهوس چاک مکن — درد فریادی و فریاد اثری میخواهد
حیف از گریه که بر مرگ تو گریان نشد — آتش مرده کجا نوحه گری میخواهد
ممسک از دیدن همیان تهی بگریزد — صورت ما ربود هر که زری میخواهد

ای خدا عالی بیچاره بهند آمده است
ناز نین شوخ ظریف سکهری میخواهد

نظارهٔ جمالش چشم کتاب دارد — از روی رحم دلبر بر رو نقاب دارد
هر سطر آه عاشق چندین کتاب حرفست — هر حرفی از نگاهش چندین جواب دارد
گر در دل تو نیست غمگین شوی ز خواندن — شرح غم کتابیست این را که تاب دارد
گر بنده بیگناه است محروم باشد از عفو — بالله گناه کردن خیلی ثواب دارد
همچون لب خموشت کی بسته گشت گوهر — هر کس که دید میگفت این شیر آب دارد
دانسته که چشمت بیمار ناتوان ست — غافل مشو دل من بوی کباب دارد
عشاق را وصلش بوی فنا نمودست — این آب زندگانی موج و حباب دارد

دریست حال خود را ننوشته بجانان
عالی بهوش باز آ قاصد شتاب دارد

افسر عقل چو بر تارک فرزانه زدند
گل داغی عجبش بر سر دیوانه زدند

بیدلان را چو بافسون تغافل آن کبر و بخواب
حیله بازان خرد بر در افسانه زدند

کوی عشقت مگر خرج رکاکل گشتند
حلقه آنانکه چو بر در این خانه زدند

واعظان منع شراب از دو سه جرعی کردند
فضل ایجد بگرفتند و بیجا نه زدند

عاشقان آنچه شود گر بگریبان نرسند
دست امید که بر دامن جانانه زدند

صید را بند بلا مرهم شود پیش از دام
گره رشته همان بود که بر دانه زدند

آنقدر شعله که زد قدر تو بر پرده چشم
آتش از شمع کجا بر پر پروانه زدند

خم عمامه بسر محتسب از دور نبود
باده خواران بدر میکده رندانه زدند

عالی آنانکه پریشان بسر زلف شدند
چاک در سینه خود بیشتر از شانه زدند

چنان حسن خداداد ش بغیر رنگ و بو سازد
که در پیش صفای رنگ و آئینه رو سازد

مصور غنچه گر دو تا کشد نقش دهانش را
ولی باید که کلک خویش از یک تار مو سازد

نماز عید قربان وصالش از کسی آید
که از آب دیده همچون مردم چشم وضو سازد

شد از تاب عتاب او شرر هر قطره خون من
سمندر طینتی باید که با آن شعله خو سازد

بمحشر نامه اعمال خود را از چه رو آرم
که عشق از کفر دین همچون گل رعنا دو رو سازد

ادا سازم حقوق دستگیر یهای ساقی را
مرا احیا کند هر کس که از خاکم سبو سازد

چو منت می نهی زاهد بمردم از نکوکاری
عزیز خلق آن باشد که خلق محمود نکو سازد

زبان خشک خود همچون صدف باید در مقصود
تسلی خویشتن را گر کسی از آبرو سازد

نیاید خوش مرا هر جائی زود آشنا عالی

بی نیازان که شکستند صف آزو هوس
یکه بر قلب دل از همت مردانه زدند

میکشان زود تر از نشه رسیدند ز شوق
که درین ره قدم از گردش پیمانه زدند

بیدلان پا بنهادند بکویش زادب
دست حیفی بسر خویش غریبانه زدند

سر نوشت همه روزی که نگارش کردند
رقم عشق بنام من دیوانه زدند

موشگافان سخن زلف تو کردند دراز
طعنه بود که بر خامشی شانه زدند

نیست بر هیچ دل از رهگذر عشق غبار
آب از گریه برین کوچه و کاشانه زدند

زخم صبح ازدم شمشیر محبت چو نبود
شب نشینان نمک از خنده مستانه زدند

عالی آنانکه رساندند قلم را بدوات
کوش شادی زدو بیتی بدر خانه زدند

ذات میخواست دلم ره بصفاتم دادند
نقد میجستم و بربسته براتم دادند

شاد گشتم نفسی معدن اندوه شدم
خوگرفتم بغم از غصه نجاتم دادند

عالمی نوشود آباد اگر مایه کنم
انچه از جلوه حسنش بزکاتم دادند

چون دل از کار شد از کام شدم شیرین کام
آخر این شیشه شکستند و نجاتم دادند

برده بود این تپش زندگی آرام زمن
همچو سیماب بکشتند و ثباتم دادند

عدم گشت وجود از پی هم موج صفت
هر دم از تیغ فنا آب حیاتم دادند

یوسف از هر رسن چاه نیاید بیرون
حسن معنی همه از کلک دواتم دادند

ساخت سرگشتگی عشق چو پرکار مرا
مرکز دایره از نقطه ذاتم دادند

طفل بودم چو بمه نو که رسیدم بکمال
تا زگهواره گردون حرکاتم دادند

در خیالش شدم از زمزمه خوان فارغ
همچو دل منزل عالی درجاتم دادند

بگلشن چون درآئی گل زخجلت رنگ گرداند
ز بس مدهوش گردد عندلیب آهنگ گرداند

نگنجد غنچه وقت جلوه‌اش در پوست از شادی
قبای رنگ را بالیدن گل تنگ گرداند

باو نزدیکتر هر چند گردم دورتر افتم
که شوق دیدنش هر گام را فرسنگ گرداند

عجب دارم دهد بلبل مجال حرف طوطی را
چنین کز عکس او آئینه را گلرنگ گرداند

نسازد سختی ایام سرگردان مرا هرچند
فلک از کوکب من چون فلاخن سنگ گرداند

دم ارباب فقر از اهل دولت بیش اثر دارد
که خاکستر نشینی تیغ را بی زنگ گرداند

کجا با سخت رویان چهره گردد صاف دل عالی
اگر سنگی رسد آئینه رو از جنگ گرداند

از رفتن جان و اهمه زنهار مدارید
بر کار خود آئید و بخود کار مدارید

کم گشتن سر رشته شود عقده دلها
دعوی هم از سبحه و زنار مدارید

در عقل کجا نشئه میخانه عشق است
دل شاد بیک ساغر سرشار مدارید

از مردمک چشم توان مردمی آموخت
ارباب نظر را ز نظر خوار مدارید

خون میچکد از دیده چو با نفقه فتد کار
امید گل دیگر ازین خار مدارید

از پست و بلند غم و شادی چو گذشتید
خوف دگر از این ره هموار مدارید

جدول شده بر احسن تقویم نگاهش
چشم نظر از ثابت و سیار مدارید

آئینه بود صحبت درویش نه پوشش
گر عیب ندارید ازو عار مدارید

عالی ز دو مصراع دو شاهد گذرانید
یاران ز غزل گوئیش انکار مدارید

عار فانی که دم از صحبت جانانه زدند
دست رد بر سر هر محرم و بیگانه زدند

جدا از شعلهٔ دیدار عاشق بیشتر سوزد
چو شمع از پا فتد دود از دل پروانه برخیزد

نمیدانم چسان مشاطه زلفش را بیاراید
کزین بند بلا مو بر تن هر شانه برخیزد

مده در خانه چشم ای جفاجو راه مردم را
که از هر گوشه اینجا فتنهٔ در خانه برخیزد

توانم شد خلاص از انتظار منت ساقی
حباب آسا گر از می خود بخود پیمانه برخیزد

نگهدارد خدا از چشم بد آن آتشین خو را
که عاشق چون بشنید از شوق بتیابانه برخیزد

زحل عقدهٔ خاطر زبان آور شود عارف
زبان تابع بود دل اگیاه از دانه برخیزد

مبادا پیش عالی قصهٔ فرهاد گوید کس
اگر در خواب شیرینست ازین افسانه برخیزد

بر من ز بس فراق تو تیغ جفا کشد
نقاش عضو عضو من از هم جدا کشد

هر کس چو سرمه خواست عزت بچشم خلق
خود را بگوشهٔ چو رسانید وا کشد

چین جبین ز موجهٔ سیلاب بدتر است
منت مباد آنکه کس از آشنا کشد

یک گام بیش نیست ره منزل مراد
آنهم همین قدر که کس از دو جا کشد

چون نقش جاده بر سر راهش فتاده ایم
گر دیم خاکپای سحری گر بپا کشد

من بیوفا نیم دل من دارد آرزو
کز دوست ناز ها کشد اما بجا کشد

طول امل کمند شکار هوس نه شد
این رشته دراز کسی تا کجا کشد

صد بار جان کشید ازان آنکه تیغ خلق
یکبار کس نفس زنی مدعا کشد

دانی چرا ز گفتن حال دلم خموش
ترسم که رفته رفته بجوش و جرا کشد

عالی شده است پیر نکرده است ترک عشق
نخل خمیده است که بار وفا کشد

خط شعاع محالست از آفتاب بخیزد — نگاه لطف تو باور نمیشود که نباشد
رسد کدورتی آخر ز دور چرخ بهر کس — که دُرد درته ساغر نمیشود که نباشد
هلال کاسهٔ دریوزه پر ز مهر نماید — فقیر را طمع زر نمیشود که نباشد
تلاش بهر فزونی ز رشمنی نبود کم — نزاع درد مرا بر نمیشود که نباشد
گرفت حصه زیاد از شریک توام بادام — نفاق درد و برادر نمیشود که نباشد

چنین که طرز سخن تازه کرد کلک عالی
پسند طبع سخنور نمی شود که نباشد

تیغ گاهی در جدا کردن رسائی میکند — کی ستم پیوسته مانند جدائی میکند
شکر میگویم که عمر من وفا کرد انیقدر — عمرها شد یار با من بیوفائی میکند
جان بهائی بوسه دادیم آنرا هم نداد — یار با این خوش ادائی بد ادائی میکند
بر در آن بیوفا عاشق ندارد عزتی — روز و شب با کاسهٔ چشمش گدائی میکند
یار در صحبت زبس رو داده است آئینه را — پیش ما هرگاه آید خود نمائی میکند
دوست میداریم جاندادن براه دوستان — دشمنست آنکس که با ما آشنائی میکند
وصل دلبر شد نصیب بلبل و پروانه سوخت — کام دنیا یافت هر کس بیحیائی میکند
کی روا باشد که افتد حاجت او بر کسی — هر که در راه خدا حاجت روائی میکند

نیست دیگر هیچ غم شد محو نقش سرنوشت
بسکه عالی بر در او جبهه سائی میکند

زبس شور جنون در نعش جانانه برخیزد — نشیند گر کسی با من دمی دیوانه برخیزد
کسی را کی ز دل آید که از میخانه برخیزد — مگر از می پرستان نالهٔ مستانه برخیزد

دوش ازان شوخ جفا پیشه بخود نالیدم
دل کشید آه که یارست چه میباید کرد

در محبت همه دل بردن و دل باختن ست
عشق مانند قمارست چه میباید کرد

وصل رو داد و بدل طاقت دیدار نماند
شیشه خالی و بهارست چه میباید کرد

بشمار از تو جفا دیدم و کس داد نداد
وعده بر روز شمارست چه میباید کرد

دوست میخواست صبوری زمن اما دل من
دشمن صبر و قرارست چه میباید کرد

کاکل انداخته بر بالش و رفته است بخواب
فتنه زیر سر یارست چه میباید کرد

گریه و سوز من از دیده مهجور نست
خانه بر دود و شرارست چه میباید کرد

ساقی امروز من از توبه حجابی دارم
خود به بین وقت خمارست چه میباید کرد

عالی از راه و فا خاک رهش گشت و هنوز
بر دل یار غبارست چه میباید کرد

تا کوی تو دل رهبر ما شد چه بجا شد
آئینه ما قبله نما شد چه بجا شد

با خون دل خویش وضو ساخت گدا را
ابروی تو محراب دعا شد چه بجا شد

دیوانه رویتو بهر جای که رو کرد
چون ماه نو انگشت نما شد چه بجا شد

من تشنه ناز تو سراپا همه نازی
ایما بکام دل ما شد چه بجا شد

گفتی دل عالی شکنم زود شکستی
چون وعده جفا بود وفا شد چه بجا شد

با محبت دلبر نمیشود که نباشد
که رشته را سر دیگر نمیشود که نباشد

حباب بحر شد قست اصل هستی عاشق
هوای وصل تو در سر نمیشود که نباشد

رسد به بستن دل در نظاره تو نگاهم
گره بر شته گوهر نمیشود که نباشد

نعمتخان عالی

زلف مشکین از سر او تا بپایش میرسد
سورهٔ واللیل هنداری که نازل میشود

قید خودداری ز صدر زنجیر و زندان بر تبست
رحم بر دیوانه دارم که عاقل میشود

مرگ دشمن میوهٔ مقصود باغ زندگیست
این ثمر از نخل ماتم خوب حاصل میشود

دور نبود گر نرفته خضر تا حال از جهان
آدمی از آب خوردن سخت کاهل میشود

جان بمیغزان فرو رفته است در فکر بدن
از ضعیفی راه رو پا بند در گل میشود

هر دو پا چون رشته می پیچد بهم از تاب شوق
دور بر مشتاق ره نزدیک منزل میشود

همچو مه روشن بود عالی بر ارباب کمال
میخورد هر دم دل خود هر که کامل میشود

اشکم بچشم مانع دیدار میشود
آئینه چون بآب رسد نار میشود

کی بر زبان من گله جاری شود ز یار
زخمی بخون دل لب اظهار میشود

از زلف یار آهوی تصویر شد دلم
با مو اگر کشند گرفتار می شود

معلوم نا شد که بسودای حسن و عشق
بایع گر میشود که خریدار میشود

آزادی است رشتهٔ امید از صفا
وابستگی عبث گرهِ کار میشود

تمثال را در آئنه فرقی ز اصل نیست
عاشق چو صاف گشت دلش یار میشود

ظالم جواب اهل ستم خوب میدهد
جز شعله هم زبان که بهر خار میشود

ما را که نسبت است بشر زیست یکدم
خندیدن جسود گل و خار میشود

عالی صریر کلک سخن میکند زیار
آهسته باش بخت تو بیدار میشود

فتنه در چشم نگار است چه میباید کرد
گردش لیل و نهار است چه میباید کرد

بر چشم من خسته قدم نه که همیشه / خوشرنگ عنابی بکف پای تو باشد
حیف ست که محروم شود طالب دیدار / خود را اگر م ازان کرده که جویای تو باشد
در هجر تو جان را دلم از سینه برون کرد / کس را نتوان دید که برجای تو باشد

عالی نکنی شکوه که دربارگه حسن
چندان نه غرور ست که پروای تو باشد

گرچه دلتنگم ازین غمها که بر ما بگذرد / صبر داریم اندرین تنگی که دنیا بگذرد
تشنهٔ خون خودیم از آب تیغش نگذریم / آرزو داریم کین آب از سر ما بگذرد
گر چنین از سرمه چشمش دل ازجا میبرد / هر قدم یک میل از آهوی صحرا بگذرد
گر بگیرد ساغری از دست ما آن مست نا / سر بلند مهای ما از چرخ مینا بگذرد
شغل گلبازیست او را من ز خود وا رفته ام / تا بیایم من بخود وقت تماشا بگذرد
تا بکی در انتظارت ای گرامی تر ز عمر / عمر من در وعدهٔ امروز و فردا بگذرد
سالک راه طریقت را خطرها در رهست / میرسد وقتی بمطلب کز تمنا بگذرد
پاکدامانی ببین هر جا فشاندم دانه را / ابر کشتی خواست آنجا تا ز دریا بگذرد

رهبر و راه یقین عالی بود چالاک او
گام اول اینک میباید ز دنیا بگذرد

خلوت اندر انجمن کردن چه مشکل میشود / چون دو عالم گم شود در یکدگر دل میشود
سرمه سبز نگینی دولت بخون غلطیدن ست / هر مژه از بال همای شمشیر قاتل میشود
تیره گردد دل اگر مد نظر خود بینی ست / آئنه زین رو بیجا فرد باطل میشود
هر گه افتد چشم ما بر نعمت دیدار یار / پنجهٔ مژگان ز خواهش دست سائل میشود

ز اهل معنی اگر نیستی مشو خرسند
با نیکه خلقت تو شکل آدمی دارد

کند بگریهٔ ماخنده هر که بیدرد است
وگرنه مردن دل نیز ماتمی دارد

ز زهد خشک اگر زاهد آبرو خواهد
هنوز خرقه تر دامنی نمی دارد

برای شمع دم واپسین بود دم صبح
خوشا کسی که در آخر چنین دمی دارد

بود بخیل پریشان چو زلف بی حلقه
که در همی چو رود حال در همی دارد

کجا بشوخی چشم تو میرسد آهو
که عمرهاست درین ره همین رمی دارد

ز لطف خود کم و بیش نصیب عالی کن
که در دو بیدی و طاقت کمی دارد

غنچه دهان من چرا هیچ سخن نمیکند
ور سخنی کنم باو گوش بمن نمیکند

هوش بغمزه میبرد جان بکرشمه میدهد
یار من انچه میکند گل بچمن نمیکند

گر طلبی محبتش از دل دردمند جو
تا نبود خمار عشق وطن نمیکند

باد صبا بسوی او بوی گل از چه میبرد
تحفه آنکه نافه است عزم ختن نمیکند

عالی ازین شکسته دل شد که چه هیچ من
از دم جانفزای خود روح بتن نمیکند

چون نام تو نقش دل شیدای تو باشد
هر جای که خالیست همان جای تو باشد

بیتابی دل کشت مرا چیست ندانم
یکبار بیا بلکه تمنای تو باشد

امروز دهد کاش امان شوق تو دل را
تا منتظر وعدهٔ فردای تو باشد

جان بر سر دل رفت و دل از دیده برون شد
اینها همه از بهر تماشای تو باشد

دنیای دگر می شود آباد بهر جا
من باشم و دل باشد و غمهای تو باشد

آن عشوه گر طناز آن شوخ سراپا ناز — آن آفت جانها باز بر جان که می آید
عمریست که مدهوشم شد نالهٔ فراموشم — پس انیهمه در گوشم افغان که می آید
عاشق که رهش پوید میگردد و میجوید — چون دید کسی گوید حیران که می آید

عالی نبود اینجا نالوسوختهٔ جز ما
این بوی کباب آیا از خوان کی می آید

زمین از جلوه اش نقش قدم در خویشتن دزدد — که شب خورشید را تا صبحدم در خویشتن دزدد
ز بس خونریز شد بیباک من با خنجر مژگان — نگین از نام او پرسد شکم در خویشتن دزدد
نخیزد دود اگر در سوختن اینهم تواند شد — که عاشق آه را هنگام غم در خویشتن دزدد
ز خاموشی بفکرش غوطه زن تا دل شود روشن — گهر یابد اگر غواص دم در خویشتن دزدد
سفید از انتظار نامه ات شد چشم و ننوشتی — ز بخت من سیاهی را قلم در خویشتن دزدد
ز جلدی در دهم چون شعلهٔ جواله رسوا شد — که هر گه افتد از جنبش دم در خویشتن دزدد
لنا گردد جو حرف نه در آید در میان لا — عدم بهر ثبوت ما عدم در خویشتن دزدد
وجود ما حبابی شد مگر دریای هستی را — که هم از خود کند پیدا و هم در خویشتن دزدد
ز آشوب حوادث نیست باکی شیر مردان را — که باد تند را شیر علم در خویشتن دزدد

ز ضبط گریه دل را غم مکدر میکند عالی
که گیرد زنگ چون آئینه دم در خویشتن دزدد

برون کن از دل اگر شادی و غمی دارد — ببین که ترک دو عالم چه عالمی دارد
چو از تو دل ببرد کس بچرب نرمی گوش — همین بود اگر این نرخم مرهمی دارد
مشو حریص که سیرابی گل خورشید — ازین بود که قناعت به شبنمی دارد

ساقی رسید و کرد مغنی نوا بلند — شد از شکست توبهٔ ما این صدا بلند
کم طالعی ز جانب ما کوتهی نکرد — چندانکه شد تغافل آن بیوفا بلند
خاک رهیم بر سر ما گر گذر کنی — از مقدمت چو گرد شود قدر ما بلند
دل بسته ام چو سبحهٔ زاهد هزار جا — از بس شده است زلف تو نام خدا بلند
نتوان ز نخل دولت خود چید حاصلی — تا دست سائلی نشود در دعا بلند
دریا دلی کن و ز گدا پوچ تر مباش — خواهد همیشه مرتبهٔ آشنا بلند

حاجت بقصر عالی و جای بلند نیست
نام سخنور ست ز بیت رسا بلند

داغها سینهٔ ما را چمنی ساخته اند — بر دل زار ز گل پیرهنی ساخته اند
تا دهان تو بود کی سخن از غنچه رواست — بیش ازین نیست که شکل دهنی ساخته اند
اصل مطلب همه یکحرف بود لیک برمز — غور ناکرده هر جا سخنی ساخته اند
جلوهٔ حسن محالست که بی عشق شود — هر کجا هست بتی برهمنی ساخته اند
گل رخش سرو قدش غنچه لبش نرگس چشم — از بهار انچه بجا ماند تنی ساخته اند
تا تعدد نکند ناظر و منظور جدا — همچو آئینه شمائی و منی ساخته اند
آنقدر نیست جنونم که ز محشر ترسم — منکه از پنبهٔ داغم کفنی ساخته اند
مینویسند بصد نامه گلے خود را رو — کاغذست انیکه گل و یاسمنی ساخته اند

هر غزل مجلس معنیست که عالی طبعان
چون مصور بقلم انجمنی ساخته اند

هر نقش قدم ماه ست جانان کجا می آید — چشم همه بر راه ست مهمان که می آید

مشناس سر زپای براه وفا که عشق — آن را که پای زد بجهان سرفراز کرد
گر اهل دل شوی همه کارت عبادت است — نتوان درون کعبه بهر سو نماز کرد
کارش مباد بسته الهی بروز بد — پیر مغان که شب در میخانه باز کرد
پرسیدم از طبیب که پرهیز چیست گفت — جز درد باید از همه چیز احتراز کرد
دین و دل از نظاره روی تو باختم — این کعبتین دیده مرا پاکباز کرد
ممنون غارتیم که آن ترک شوخ چشم — از ما هرانچه برد همه صرف ناز کرد
گفتم ببار وعده وصلت کجاست گفت — وقتی ترا زمن نتوان امتیاز کرد

قاصد اگر ببار رسی انقدر بگو
مشتاق تست عالی و عرض نیاز کرد

زنیت کجا بحسن خداداد میرسد — تقلید کی بصنعت استاد میرسد
در درد عاشقی که بفریاد میرسد — جز تیشه که بر سر فرهاد میرسد
پرواز رنگ اگر نبرد با خودم خوشست — من بیخودم زشوق که صیاد میرسد
یاقوت شد زمرد ازان خط پشت لب — با نو خطیش کی خط استاد میرسد
در کاروان گل خبر بس از غنچه بسته اند — نکهت بجای غلغل فریاد میرسد
زابنای دهر حال جهان ترقی است — کاری که روی داد به بیداد میرسد
یک کوچه راه ماند بکویش ز چاک دل — قاصد چه خاصیت که فریاد میرسد
ما راز دل چو غنچه بجائی نگفته ایم — تا لب کشوده ایم خود از باد میرسد

عالی بیاد قامت او مصرعی بشود
حرفی اگر بخاطر ناشاد میرسد

نقشی بنشینند بجهان راست انمش را
گرچه بنبود نقش نگین نام ندارد

صید دل ما بسته یک تار نگاه است
حاجت بکمند و قفس و دام ندارد

دادیم بشوخی دل بیحاصل خود را
بشکست که این شیشه خواهندام ندارد

کاری زنگین خانه نیاید چو نگین نیست
این خانه بجز هیچ دگر نام ندارد

جاهل زجفای فلک آسیب نبیند
هیچ آفت چیدن ثمر خام ندارد

چشمت بنگه کاش کند تازه دماغم
در شهر کسی روغن بادام ندارد

گو راه عدم سر کند آن قاصد بیدرد
کز دلبر من نامه و پیغام ندارد

گر مرغ گرفتار کشد سر تبه بال
بر بالش پرهم دمی آرام ندارد

کاهیدن بدر از غم یکدیر هم قرص است
خورشید نگاهد که زرکس وام ندارد

عالی چه غم اوراکه توئی صبر و قرارے
پروای کس آن دلبر خود کام ندارد

بسکه عاشق در خیالش کفر و دین یکجا کند
نامهٔ اعمال را برگ گل رعنا کند

تا شدی در سینه پنهان آرزو در خاطرم
هر نفس گردد بزنگی تا ترا پیدا کند

هر نگاه از چشم حیرانش بهای یوسف است
گر تو سودا میکنی عاشق دکانرا وا کند

مردم ای یاران گران جانند چون سنگ مزار
کو سبکروحی چو بوی غنچه رو در جا کند

عالی از خود رفته دل در فکر یاری گم شده است
میدهم جان مژدگانی گر کسے پیدا کند

دل را چو انتظار تو آب از گداز کرد
شد آب زندگانی و عمرم دراز کرد

سر بسته بود بوی تو در غنچهای گل
رنجیدم از نسیم که افشای راز کرد

گر نداری سر از فیض سحرگه شوری — خورده باشی بحرامی نمک خوانی چند
کی بجشر انیمه محو عناست که واعظ دارد — خجل استاده وخاموش پشیمانی چند
بندیان سر زلفش بخط آزاد شدند — خاطرم جمع شد از فکر پریشانی چند
چه بهاری که ز تو باغ شکوفه ست جهان — باز مانده همه جا دیدهٔ حیرانی چند
شوق دیدار تو از سیر چمن شعله کشید — برگ گل آتش دل رازده دامانی چند
دل گلشن بگداز یاد تو صد چاک شده ست — تا سراسر بروم با تو خیابانی چند
مرد را جلوه کند حسن ز آئینهٔ تیغ — چشم وابرو بود از زخم نمایانی چند

به شعیری نخرد شعر تراکس عالی
باورت نیست بخوان پیش سخندانی چند

آنی که عاقلان همه دیوانهٔ تواند — ارباب هوش مست زپیمانهٔ تواند
دور شراب حسن تو هرگز نشد تمام — خوبان تمام ساقی میخانهٔ تواند
بیهوده نیست گردش سیارگان مدام — شمعیت رویت انیمه پروانهٔ تواند
سحری دگر ز چشم فسونساز کردهٔ — این شیشه های چرخ پریخانهٔ تواند
تاج شهی به پیش تو کشکول سائل ست — شاهان همه گدای درخانهٔ تواند
دلها که چون صدف لب خم اهش کشوده اند — در آرزوی گوهر یکدانهٔ تواند
آنانکه محرم اند ز خود چشم بسته اند — در فکر خویش مردم بیگانهٔ تواند

عالی بکش صفیر غزل راکه بلبلان
محو خروش نالهٔ مستانهٔ تواند

آغاز طرب عمر در انجام ندارد — کیفیت فیض سحری شام ندارد

گل کجا با روی یار من برابر می شود
بلبل اینجا گفتگو تا در برابر میکند

اهل دولت سر بسر کوشند اما بی تمیز
مرغزار بخت سرسبز اینچنین کم میکند

کی جواب شعر شاعر از سفیهان میشود
وزن خود سنگ و گهر با هم برابر میکند

یار ما عالی ندارد هیچ عیبی غیر ازین
کین رقیبان هر چه میگویند باور میکند

یاد شبی که میکدهٔ وصل باز بود
ساقی نگاه و دیده قدح باده ناز بود

سودِ مسیح و خضر ز ادراک عهدِ تست
ورنه کدام نفع ز عمر دراز بود

امشب چه منت باده کشان بود ما نهاد
آئینه را تراش رخ او در گداز بود

رعنا ز سیر باغ تو شد سایهٔ نهال
گر پای بوس سرو قدت سرفراز بود

عمری گذشت و در دل ما نشد تمام
طومار شرح غم چه قدر ها دراز بود

چون داغِ لاله حلقه بیرون در شده است
این دل که همچو غنچه ز ارباب راز بود

کوته ز بیم خوی تو کردیم شکوه را
ورنه ز بان طعن خموشی دراز بود

نبود کسی برای پرستش بجز خدای
هر سجده که کرد برهمن نیاز بود

عالی تو از کدام طرف حرف میزنی
روزی که داد و بستد ناز و نیاز بود

چیست معمورهٔ عالم ده ویرانی چند
بهم افتادهٔ در دست و گریبانی چند

چه قباحت ببر از دولت دنیا که در و
فخر انسان بجوادست و بحیوانی چند

ساخت هر کس بریا سبحه ز مرجان و عقیق
ریخت گویا بعبث خون مسلمانی چند

شده مانع ز رسیدن بخدا وسوسه ها
بر سر گنج نشاندند نگهبانی چند

پنداشته بلبل که دل خون شده دارد — ورنه گل باغ اینهمه فریاد ندارد
دل رفت ندانم که گرفتار که گشتم — این عشق چه دلبست که صیاد ندارد
گر فارغی از وسوسهٔ دیو تو انگار — نظارهٔ حسنی که پریزاد ندارد
داوش ندهد بس سر کوی محبت — هر دل که در و طاقت بیداد ندارد
رفتیم بخود تا بحد مملکت عشق — این عمکده یک خانه آباد ندارد
اجر قدح می ز کف یار گرفتن — در مذهب ما طاعت زهاد ندارد
خود گشته سواد دل من رهن شمار ان روی — در مدرسهٔ عشق که استاد ندارد
دل بر همه مهرست ولی عشق حجابست — با بوالهوسی خاطر خود شاد ندارد
محنت چو نباشد نتوان خواند محبت — غسرو شرف رتبهٔ فرهاد ندارد

گرده است توکل بخدا همت عالی
دیگر ز کسی حاجت امداد ندارد

گرد کلفت را فزون بخل تو انگر میکند — گنج ازین حسرت همیشه خاک بر سر میکند
پر طلا و نقره شد معدن ز فیض آفتاب — صحبت روشن ضمیران خاک را زر میکند
آبرو بیجا نباید ریخت تا گردی عزیز — قطرهٔ ناچیز را این شیوه گوهر میکند
گر نباشد حلقهٔ زر کی بسبته آید نگین — خلق نام خود بر بند و کار را زر میکند
دل چرا این قوم نامردان بهم بنیاد بسته اند — این عجوز بیوفا هر روز شوهر میکند
خط برون آورد و رفت از سر جنون عشق ما — چاره رنج دماغ خشک عنبر میکند
یار را در برگرفتن کی فراموشم شود — کی رود از یاد کس چیزی که از بر میکند
کرده تا فتوای عشقش خون عاشق را حلال — هر سر مو بر تن ما کار نشتر میکند

گهر به بحر کجا قدر و آبرو دارد — چه لازمست که دل بسته وطن باشد

تلاش رتبه نزدیکی از ادب دور است
همین بس است که عالی در انجمن باشد

زبس هر دم بطرزی بیوفا در جنگ برخیزد — غبار خاطرم از دل بچندین رنگ برخیزد
ز گلشن گر دمی بیرون برآید سرو نازمن — ز گل رنگ و ز بلبل نالهٔ بی آهنگ برخیزد
چنان کز درد هجرانش بخاک راه افتادم — عجب کز ناتوانیها ز رویم رنگ برخیزد
ز تاب آتش عشقم جهان از بس بجوش آمد — حباب از آب در دریا ز دل شرار از سنگ برخیزد
لباس نازکی بر تست چسپان تر ز رنگ گل — بر اندامم تو موکی زین قبای تنگ برخیزد
طلسم الفت من در دلش تاثیر کرد آخر — که محجوب آید اندر بزم شوخ و شنگ برخیزد

ز مطلب تا کی از شرم رقیبان بگذرد عالی
خداوندا ز دنیا رسم نام و ننگ برخیزد

هر آه که عاشق زدل تنگ برآورد — چون شاخ گل از باد خوش رنگ برآورد
میخواست برهمن ز خدا شعلهٔ حسنی — عشق آمد و آتش ز دل سنگ برآورد
محتاج بسر سبزی گلشن نشود باز — آئینهٔ گل را رخت از رنگ برآورد
آیا چه نوا بود که زد مطرب این کام — صد نغمه برآمد چو یک آهنگ برآورد
از کعبه تسلی نشود طالب دیدار — بتوان در دل را ز گل و سنگ برآورد

عالی ز رخش بر دل ربست بی نقش
از روم سفر کرد و سر از رنگ برآورد

جز یاد تو کاری دل آزاد ندارد — این طور دلی کس بجهان یاد ندارد

اتفاق دشمنان از دوست میسازد جدا
تا نشد یکجا عناصر فتنه پیدا نشد

روز بلبل در فغان پروانه شب در سوختن
کس چو عالی روز و شب در عاشقی رسوا نشد

بیتو کی رفتم که در چشم چمن خاری نشد
سرو از غم آهی و گل چشم خونباری نشد

برگ گل ساخت رنگین مهر خطش نوبهار
سرو قامت بود یارمن قباداری نشد

تنگ بود از بسکه دل عکس تن او جانکنده
آب این آئینه صرف یاسمن زاری نشد

مایه خوبی که در هر صورتی دل می برد
هرچه میباید شد اما حیف دیداری نشد

کار چرخ ارنا نهمد گر دیدنش بالا گرفت
حلقه زلف نگاری جام سرشاری نشد

نیست دولتمند را سررشته از دین بهتر
هیچ گوهر دانه تسبیح زناری نشد

دیده عالی از لبش خاصیت آب حیات
زندگی داد و دوای درد بیماری نشد

بخامشی لب او با که همسخن باشد
عقیق در یمن و غنچه در چمن باشد

کشد ز سایه بگلزار طرح رعنائی
چو سایه محو شود سرو یاسمن باشد

بباغ رفتی و پوشیده شد شمیم چمن
چو بوی سفیست که بوی تو پیرهن باشد

مباد حلقه بزمت نصیب غیر شود
چنانکه خاتم جم بیش اهرمن باشد

اسیر زلف ترا دل بجای نافه بود
تو هرچه صید کنی آهوی ختن باشد

بیان شوق بیک سطر کرده ایم اورا
ز چاک چیست که تا دامن کفن باشد

ز عاشقی نگذارم جدا شود معشوق
نظام کار جهان گر بدست من باشد

کمال جاهل ناقص ز رخت رنگین ست
لباس صورت دیبا بجای تن باشد

عالی طبیعتان که درکس نمیزنند

بسیار عالم دل فکر جهان ندارد
هرکس که شد بجانان پروای جان ندارد

طور حبس نیاید مارا پسند خاطر
یک دل طپیدن آخر چندین فغان ندارد

صاحبدلان خموشند کو جای حرف با شد
شد غنچه از زبان پُر اما بیان ندارد

لاف هنر زنادان تا بست در زمانه
سودای خود فروشی هرگز زیان ندارد

خوکن بجور نرمی تا آفتی نه بینی
هنگر که نخل مومی باک از خزان ندارد

چشمم زهر نگاهی طومار شکوه وا کرد
این حرف را که گفته است عاشق زبان ندارد

امروز خوش بلندست بر ما تغافل تو
کس را چه چاره جنگی با آسمان ندارد

قدر بلند خواهی هردم فروتنی کن
نتوان رسید بر بام اگر نردبان ندارد

قد چون خمید عالی از خلق گوشه گیر
با ب کشاکش دهر باز این کمان ندارد

قفل خاطر را کلیدی در جهان پیدا نشد
دل برنگ گل زهم پاشید اما وا نشد

شوق ذاتی از تنگ ظرفی دلم را باز داشت
کار می میکرد آتش سنگ ما مینا نشد

طرفه نرخی داشت جنس وصل در بازار عشق
تا نرفت اینجا خریدار از میان سودا نشد

نیست جز آئینه داری کار ما در بزم یار
عکس طوطی از کشود منهای لب گویا نشد

ناقه لیلی چه منت بر سر مجنون نهد
لائق یکدل تپیدن وسعت صحرا نشد

چون سبوی قطره طالب تشنه خون خود ست
زانکه حاصل خرشکست از صحبت دریا نشد

در ره کویش پس افتد هرکه پیش آرد قدم
نقش پای ما بجز گامی رفیق ما نشد

در خیال او رها از قید وحشت شد دلم
هیچ دست آموزرم آهوی این صحرا نشد

مرغ دل من خود ز غم یار کباب است — او بر سر خوانم ننشیند ننشیند

عالی سخن خویش نشانده است بکرسی
پیش تو چه دانم ننشیند ننشیند

ذوق عبادتم دم مستی ز باده شد — محراب حق پرستی من موج باده شد
گویا که داد تنگدلیهای خود بمن — هر غنچه گلی که بگلشن کشاده شد
امشب حذر ز ناله بدست من کنند — هر داغ دل بیاد خوش جام باده شد
چندان بکوی یار ز مین بوس کرده ایم — تا نقش بوسه بیشتر از نقش جاده شد
رفتی بباغ و گل ز مین بوس غنچه شد — اول ز بی سواری شاخش پیاده شد
احسان ناتوان بتوانا عجب مدار — هر زور میتوان ز کمان کیاده شد

صائب نوشت این غزل تازه را بمن
عالی گرفت نسخه جوابی که داده شد

این حاسدان که طعنه بناکس نمیزنند — سنگی بشاخ میوهٔ نارس نمیزنند
از آه جانگداز شبی کوکه عاشقان — آتش بجان خویش چو قفنس نمیزنند
بیرحم گلرخان که جهانی بسوختند — آبی بر آتش دل یک کس نمیزنند
گر آه شعله رنگ نداری مگو ز عشق — این آتشی بود که مهر خس نمیزنند
ای مدعی ز بخل بخیلان بکن گله — زاغان صلای جیفه بگرگس نمیزنند
گر عزت آرزوست کمالی بهر سان — بر سر بجای لاله و گل خس نمیزنند
از اختلاط سفله حذر کن که نیمبه را — خلق از جل و پلاس بر اطلس نمیزنند

کی فکر تنگدستی شان حلقه میکند

در سینه آرزوهای دل پرز جستجوها
خامش که گفتگوها شرط ادب نباشد

جز رنگ و بوی در گل کیفیتی دگر نیست
غوغای بلبلان را اینها سبب نباشد

لب بر لبی نیازی لب بر زبان نیارد
تا این که بر لب او حرف طلب نباشد

عزت گرفته رشته چون در گهر کشیدن
گر بینتها حسب نیست فخر از نسب نباشد

بنیاد آفرینش چون شد ظهور قدرت
دارم عجب که باشد هر چه عجب نباشد

داسوخته ز صحبت کردم عرق ز خجلت
گرمی ز اهل الفت جز وقت تب نباشد

عاقل زیاد ایزد غافل نگشت عالی
تا ذکر رب نباشد دل را طرب نباشد

بهشتی کان کمان ابروئی نخجیر می آید
شکار صد بیابان از قفای تیر می آید

نداشم باز عشق او کرا دیوانه خواهد کرد
که امشب بوی زلفش حلقه زنجیر می آید

عجب کیفیتی دارم ز جنبش کز پس مردن
غبار من بکار گرده تصویر می آید

بهم میچید از شهد شهادت زخم را دلها
توان گفتن که کار مرهم از شمشیر می آید

سخنگو گشت عالی از صفای طبع همچون آن
چو آن طوطی که از آئینه در تقریر می آید

این سوز نهانم بنشیند بنشیند
وین آه و فغانم بنشیند بنشیند

گر یار رسد بر سر من گو بیت که حرفی
گوید ز زبانم به نشیند به نشیند

از آه سحرگاه بر آماج اجابت
تیری بر سانم به نشیند به نشیند

بر خاطر یار از من بیچاره غبارست
این گرد چه دانم بنشیند بنشیند

بر آتش دل کز غم او شعله کشیده است
اشکی بفشانم بنشیند بنشیند

خوانده ناصح فصل و بابی چند بهر میکشان — کس نمیپرسد چه میگوئی بگو در باب خود
وصل یار از بیقراریهای دل صورت گرفت — خودنمائی چیست ای آئینه از سیماب خود
عاشق همت بلند شوق نیست محتاج فلک — میکند پرواز رنگ خویش را مهتاب خود
ایمن از آفت شوی گر خصم را از خود کنی — رنگ بستن نیست ممکن تیغ را از آب خود

دولت بیدار را عالی نهان کن از حسود
مدتی یوسف پریشانی کشید از خواب خود

آنانکه دل با بروی آن ماه داده اند — اسلام را بطاق بلندی نهاده اند
خود ناتوان و بی هنر آموز مردمند — پیران قد خمیده کمان کباده اند
دارند با تو دعوی همچشمی آهوان — گردن کشیده بهر همین ایستاده اند
این داغها که بر در دل حلقه میزنند — چون زلف یار چشم برویش گشاده اند

عالی تو نگری اثر اختر ست و بس
اهل دول چه هست بیک قطره باده اند

چمن بی جمالت صفائی ندارد — همه غنچه شد دلکشائی ندارد
چه شد گر برویم در دیده بستی — مگر چاک دل ره بجائی ندارد
شهان طالبند استخوان گهر را — بگو اوج دولت گدائی ندارد
شود چاک دل جاده این بیابان — ره بیخودی رهنمائی ندارد

ندانم دلش از چه شادست عالی
کسی کو غم دلربائی ندارد

یک گام برنیاید گر صد تعب نباشد — کی لب رسد بجانان تا جان لب نباشد

آتشی در خانه چون افتاد خونها میشود

جایش بسینه از دل بیتاب میشود — آئینه عکس گیر ز سیماب میشود
در دیدهٔ من از نکه به بینی هر شک نیست — از شرم وصل او نگهم آب میشود
بخت سیاه گر پی قتلم مدد کند — ابروی تیغ یار سیه تاب میشود
دارد همیشه دولت بیدار در نظر — چشمی که در خیال تو در خواب میشود
صد بار غنچه دل بلبل شگفت و ریخت — گلشن ز جام وصل که سیراب میشود

عالی چو تیغ آن غمزه آید بیاد من
مو بر تنم چو خنجر قصاب میشود

شوخی که از و بهر چه شنیدیم ادا بود — امروز بمن گفت بیائی که نیا بود
انصاف بده خود که بآنچه تو کردی — در پیش گه و کیش که این شیوه روا بود
مشاطه بخال سیه آراست جبینت — در مصرع ابروی تو این دخل بجا بود
ای بیخبر از خویش مکن شکوه تقدیر — چیزیکه تو بینی بشتابش ز هر دو ابود

عالی ورق سینه بجا ماند نخوانده
آگاه نشد کس که درین صفحه چها بود

گشتهٔ خاکستر از سوز دل بیتاب خود — همچو اخگر خفته ام بر بستر سنجاب خود
تا بفکر معنی روشن فرو رفتم بخویش — از صفای دل چو گوهر گشته ام گرداب خود
میرساند رفته رفته رشتهٔ عمرم بیار — میکند نزدیکتر هر دم ز پیچ و تاب خود
اهل دولت را ندیدم جانب حق رو کنند — کرده اند این خود پرستان طبع کج محراب خود
مایه در مهمانی خضر و سکندر خرج شد — خم شده است اکنون فلک در فکر نان و آب خود

جای بوسه است سر انگشت حنا بسته تو
غنچه شد گل که گل از دست تو چیدن دارد

گوهر از رشک زخت قطره اشکی شده است
که دلش حسرت بر خاک چکیدن دارد

جان عالی بلب از تشنگی دیدار است
کو عقیق لب لعلش که مکیدن دارد

گرچه اشکم هر نفس در عشق رسوا میکند
کی توان گفتن که طفلی با من اینها میکند

از نسیم آه ممنونم که در گلزار عشق
غنچهای اشک گلگون مرا وا میکند

جادهٔ گم گشتگان گویا خیال لعل اوست
هر که از خود میرود در کوی او جا میکند

عشق آن بت چون فتد در فکر عاشق جستن
گر نباشد آتشی از سنگ پیدا میکند

دهر عالی طینتا نازیرد ست مفلسا ست
بحر گوهر در تهٔ خاشاک بالا میکند

غنچهٔ دلها ز شوقت هر طرف وا میشود
گر نقاب از رخ برافگندی تماشا میشود

بر غم عشق تو جا در خانهٔ دلتنگ نیست
سیل بر هر جا که رو آورد صحرا میشود

نیست در عالم سخاوت پیشه چون چشم من
داشکم گر گشت سر شک دریا میشود

وصف پیچ و تاب زلفش چون بنویسد خامه ام
خود بخود بر صفحه مصرع ها چلیپا میشود

عشق پنهان ظاهرست از گریهٔ بیمار من
چون کند اسراف صاحب گنج رسوا میشود

بلبل آن رخسار را گل خواند و پروانه شمع
مدتی شد در میان هر دو دعوا میشود

گر نیفتد نکهتیه بر کارش ز چاک پیرهن
شرم یوسف پردهٔ کار زلیخا میشود

سخت رویها ز مردم چون کشم از بهر رزق
روزی دیوانگان از سنگ پیدا میشود

روز وصل از اضطراب خاطر عالی مپرس

راه گردانیدن گذشتن بر رقیبان مشکیش — برتفاکردن نگاه و یکبیک دیدن چه بود

دوش عرض حال خود میکرد عالی پیش او
مدعا فهمیدن و اظهار نشنیدن چه بود

دل از رقیبان در غم جانان که میکند — جان در کنار چشمهٔ حیوان که میکند
تا کندهٔ ایم دل ز جهان شد جهان زما — این نقش بر نگین سلیمان که میکند
سودای زلف یار پس از مرگ هم نرفت — این ریشه را ز خاک شهیدان که میکند
شد پیست قدر بوسه عاشق بر آستان — خاک درش ز سجده بمژگان که میکند
هر دل که جا گرفت چو یوسف عزیز شد — در حیرتم که چاه ز رخشان که میکند
فرهاد بهر میل دل یار کوه کند — این سنگ را ز جان خود آسان که میکند
شوخی که گشت راهزن نوبهار کیست — از گل قبای رنگ به بستان که میکند
سوفار آن خدنگ گذارست دل مرا — این شست صاف بر هدف جان که میکند
گر سیل خون مدد نکند چند ناله را — بنیاد خانهٔ دل ویران که میکند
شد کاسهٔ گدا پر و چشمش نگشت پر — دندان این طمع بلب نان که میکند

عالی کسی بمعدن اندیشه ره برد
از خامه تیشه نیست دلی کان که میکند

حرف نه شنیدن آنشوخ شنیدن دارد — آن تغافل بادای ست که دیدن دارد
همه عالم زمه نو بود جای دوگام — این دوگام از پی مطلب چه دویدن دارد
خم شمشیر بمحراب دعا میماند — بسمل نازکه امید تپیدن دارد
تا ز مژگان تو شهباز نظر بال کشود — مرغ تصویر هم انداز پریدن دارد

لب دریست خموش ابر و موجست گهر — صدف گوش که جای گهر راز بود
چه قدر کرد صبا سعی که یک غنچه کشود — عمر بر باد رود تا گرهی باز بود
نغمهٔ خوب بمیسر نشود در عالم — گر نه چون معجز داود سخن ساز بود
دلخوشی را بفضا بخش که خندیدن گل — گوش شادی زپی عشرت شهباز بود

گر خدا فرصت توفیق به عالی نبخشد
ساکن گوشه نزهتکده شیراز بود

میروم جائیکه رنگ و بوی گلها میرود — شعله از هر جا که شد خاموش آنجا میرود
در جهان از تنگی جا جمع کردم خویش را — قطره ام چون رو بر فتن کرد دریا میرود
دشت را از آفت تنگی نگهدارد خدا — باز این دیوانه ما رو بصحرا میرود
تا به گمنامی رفیقش باش ای آوارگی — دل غریبست ره تاریک تنها میرود
از خموشی چند پیغام زبانی داده ایم — قاصد مدهوشی ما پیش عنقا میرود
میچکد رنگ گل طاؤس حسرت می برد — زود بیرون آ ز خود وقت تماشا میرود

مهر آنروزی که بی یادش کند عالی غروب
در همی گویا عبث از کیسهٔ ما میرود

رخ نمودن بی نقاب و منع از دیدن چه بود — بر سر صلح آمدن خود باز رنجیدن چه بود
نامهٔ شوق مرا گر در دلش تاثیر نیست — هر نفس واکردن و ناخوانده پیچیدن چه بود
گر نه محتاج نیاز افتاده استغنای یار — آن نگاه خیره کردن باز دزدیدن چه بود
بس نبودی بیوفا گر داغ هجران سوختی — رو بغیر آوردن و احوال پرسیدن چه بود
اول آوردن مرا در گریه از ناز و عتاب — بعد ازان در زیر لب از ناز خندیدن چه بود

سپاهی ست هر آنکس که جانگهدارد

کارم ز بس گنه بسر افگندگی کشید
نقاش دید رویم و شرمندگی کشید

تنها نه غنچهٔ دل ما دارد از تو داغ
گل هم بگوش حلقهٔ این بندگی کشید

نالیدنم نخواب عدم چون نمیگذاشت
خار نفس ز جامهٔ تن زندگی کشید

سنگی کشست منتظر از بام آمدن
نتوان کمان نرم ز آنیدگی کشید

در نگاه او قلم عفو شد مرا
بر صفحهٔ خطا خط بخشندگی کشید

در کار کی ز همت عالی گره فتد
گر عقد گوهرست که در ماندگی کشید

از منزل مقصود کسی آگاه نمیبود
گر بدرقهٔ لطف تو همراه نمیبود

فانوس فلک پیش رخ شمع نمیخواست
بس بود جمال تو اگر ماه نمیبود

شکر دم شمشیر تو فرصت بعطاست
بیچاره چه میکرد اگر آه نمیبود

بسیار شبابت بزنخدان تو دارد
بیفائده یوسف بته چاه نمیبود

آتشوخ در آئینه دل خوی پری داشت
میبود گهی در نظر و گاه نمیبود

عالی نکشید آهی و شد صبح قیامت
شبهای فراق انیهه کوتاه نمیبود

موج آبی چو رسد دانه ثمر ساز بود
ناخن اینجا شکند گر گره ناز بود

نیمه نگشت نگه چون گل بادام ترا
چشم دارم که شود شوخ ترو تازبود

چقدر جوش قیامت بزم نام خدا
چشم مست تو اگر بر سر انداز بود

بیخودان را چه شود خود بسلامت بودن
برگ گل بلبل ما را پر پرواز بود

نه در کویش مرا بازی نه غیر از عشق او کارے | تکلف بر طرف کار اینچنین یار اینچنین باید

ندارد نرگس خونریز او پرهیز از کشتن
عجب حرفیست این عالی که یار اینچنین باید

پیش جنبش باغ را رنگ تماشا بشکند | تا بش خورشید رنگ روی گلها بشکند
تاب یاد هستی خود نیست ما را چون حباب | خیز د از دریا و هم از موج دریا بشکند
بی تعلق شو چو قنادی که میریزد نبات | قالبی امروز میسازد که فردا بشکند
اشک را جو رو بمطلب خنده دندان نما ست | همسری با گل کند خاری که در پا بشکند
ما تنک ظرفان چو گل نازک مزاج افتاده ایم | جنبش باد بهاری توبه ما بشکند
نیست در این نشئه فانی خماری جز بقا | باده پرزور میخواهم که مینا بشکند
از شکست دل شود سامان جمعیت درست | مجلسی رو میدهد آئینه هر جا بشکند
شیشه دل در بغل داریم ما ای سنگدل | اندکی هموار شو با ما مبادا بشکند

شعر عالی را ادا از خط شکسته باک نیست
فکر بر درست میتراشم قلم را بشکند

کسی که جان ز برای فدا نگهدارد | اگر بکار تو آید چرا نگهدارد
ز شیشه که بسنگ آشنا شود چه امید | خدا کند دل ما را جدا نگهدارد
بهر قدم چو ز خود رفتنی به پیش آید | عنان خویش کسی تا کجا نگهدارد
هر آنکه سر نگذارد بدست در ره تو | بر اشش دست بسر نه خدا نگهدارد
ندیده ایم بغیر از طبیب در همه کس | نشانه از پی تیر خطا نگهدارد

ز کوی یار به تیغ جفا مرو عالی

سامی بیگ

با من هلال عید ابرو اشاره کرد — چون آفتاب جام زری داشتی چه شد

در عیب جوئی اند همه اهل روزگار
عالی نگفت کس نهری داشتی چه شد

پیش روشندل خموشی شرح معنی میشود — روز چون آئینه باشد لال طوطی میشود
جوش دل هم در امید کامیابی باده است — پیش ما هر برگ تاکی دست شاخی میشود
میتوان از خوی تند ظالمان هم فیض برد — شعله شمع کشته را اعجاز عیسی میشود
انتقام قول بد اثبات قول بد بیست — ابله است آنکس که در فکر تلافی میشود
برخلاف طبع مردم دم زدن دارد خطر — گر نسیم کج وزد کشتی تباهی میشود
نیست فردای قیامت باکی از روز دراز — عنقریب آنهم ز خلف وعده کوتاهی میشود

مصرعه شوخیست هر تند نگه بروی یار
مطلع جنش جواب شعر عالی میشود

لبش بر غنچه دارد خنده دل را اینچنین باید — ز رشکش داغ گردد لاله رخسار اینچنین باید
بهر جای که نقش پای او افتاد اختر شد — زمین را آسمانی کرد رفتار اینچنین باید
ز کویش عزم رفتن چون کنم سودای لف او — کند از جاده زنجیرم گرفتار اینچنین باید
ز هر بوی گلی گیرد دل زارم سراغ او — بحق بیقراریها طلبگار اینچنین باید
مرا بی رنجش خاطر فگندی از نظر آخر — چرا ظالم چرا کافر وفادار اینچنین باید
من آن شوریده احوالم که دارد عشق با ایام — نداری رحم بر حالم نگر یار اینچنین باید
مرا عشقت جانفرسا تر ا حسنی جهان آرا — سخن کوتاه عاشق اینچنین یار اینچنین باید
ز خونین قطره های اشک حسرت غنچها دارم — برای عندلیب زار گلزار اینچنین باید

بجولان چون در آید سرو قدت من ملک خواهد — که از بهر نثارش نقد انجم از طبق ریزد
ز مژگان خامه باید ساخت در وصف دهان او — که حرف نخچه آن لب ز کلک تنگ شق ریزد
دم مردن ببالینم بیا مگذار کز هجرت — چو شمع صبحگاهی اشکها زین بی‌رمق ریزد
کتاب عمر را از دفتر گل بی بقا بردان — ز باد یک نفس این نسخه را از هم ورق ریزد
ز تیر ترکش مژگان مکن محروم عالی را — زکوة مال را هر کس به پیش مستحق ریزد

گر نه ابروی تو نقاش تصویر کشد — قدرت کیست که بر روی تو شمشیر کشد
از جنونست تبولاف مساوات زدن — عکس را جوهر آئینه بزنجیر کشد
جان نگهداشته‌ام بهر نثارت تبلاش — حیف صد حیف اگر آمدنت دیر کشد
رشک بینا بجوانی شود و در عنبائی — قدح باده ز دست تو اگر پیر کشد
خواهش زخم دواند بسر راه تو اش — اولین عفو که نقاش ز نخچیر کشد
ابرو از چشم مدد خواست بصید دلها — چون کمانی که کماندار نبه بگیر کشد
رزق هر چند رسد پیش و چشم حرص — چون طعامیست که طباخ بکفگیر کشد

کام دنیا غم و فکر نیرزد عالی
بگذر از کام چو کار تو بتدبیر کشد

ای گل بسوی ما نظری داشتی چه شد — با بلبلان زار سری داشتی چه شد
زان آتشی که شعله فروز محبت است — در سنگ دل تو هم شرری داشتی چه شد
گر در میان گیسوی تو گم نگشته است — باریکتر ز مو کمری داشتی چه شد
ای رشک مهر شبنم اشکم ز سر گذشت — رحمی بحال چشم تری داشتی چه شد
تا چند ناله از غم آن جگاه کش — ای نالهٔ درد کش اثری داشتی چه شد

بلبلان را بچمن حیرت رویت نگذاشت
که لبی در صفت گل بنوا بکشایند

بسکه کیفیت حسن تو اثر در ما کرد
خون گل جوش زند چون سر گل بکشایند

سخنی نیست در اینجا که بمفتاح زبان
اهل معنی دری از فیض خدا بکشایند

بزدا از رنگ هوس از دل خود تا بر خت
همچو آئینه در نور صفا بکشایند

عالی از تو هوس داشتن وصل عجبست
کی در خانه شه بهر گدا بکشایند

نه گل بروی و نه نرگس بدیده میماند
نگار من بکدام آفریده میماند

زهجر او نه همین عندلیب نالانست
گل از فراق بجیب دریده میماند

بیان لذت وصلش نمیتوانم کرد
بیاد آید و بر لب رسیده میماند

چه حاجتست شهیدان عشق را بهشت
سر بریده بگلهای چیده میماند

چو بی رخ تو بر آید نگاه از چشمم
بآه از سر حسرت کشیده میماند

دلم به پیش تو بسیار خوار و بیقدرست
به بندهٔ نوازان خریده میماند

بقا ز دولت دنیا طمع کنی زچه روی
طلا درست بزنگ پریده میماند

درین زمانه غزلهای شاعران عالی
بحرفهای مکرر شنیده میماند

چو بر روی زمین از لالهٔ رویش عرق ریزد
ز خاک جلوه گاهش آسمان رنگ شفق ریزد

دبستانرا گلستان چون نسازد غنچه لب طفلی
که برگ گل ز گفتارش بهنگام سبق ریزد

من بیدل بتیغ غمزهٔ او نیستم لائق
مگر خون مرا آن شوخ از بهر نسق ریزد

بهر کس گرم همچو منیم آنخورشید تابان را
سر شک حسرتم از بر بمن موچون عرق ریزد

چون باد آریم رو روی زمین دریا شود

آرزو دارم شبی با من قدح پیما شود — آنکه جام باده در دستش بدیبیضا شود
نه سراغش نالهٔ بلبل دهد نه بوی گل — میروم از خویش تا جائی که او پیدا شود
وحشت آباد جنون مرا گر کند معمور عشق — دیدهٔ آهو سواد اعظم دنیا شود
باشد از بخت و هنر میزان قسمت ادهر — پست میگردد سری هر گه سری بالا شود
ذره از رائی هر که یکشائی دلی سودی بری — نخل باری تازه بندد غنچه چون وا شود
چار سوی عنصری را نیست جنس کاسدی — در خور کالا که باشد مشتری پیدا شود
اهل دنیا را ز غفلت نیک و بد معلوم نیست — خواب شب تعبیر خواهد یافت چون فردا شود
میتوان دل بست گاهی بر حصول مدعا — رشتهٔ طول امل را گر کسی پیدا شود

ما بزور بیکسی عالی زپا افتاده ایم
برنخیزد تا ابد هر کس حریف ما شود

دل آن خود پرست از من کجا خشنود میگردد — که از کج طالعی با قبلهٔ من زود میگردد
چه گرد کلفت این کز فراقش بر جبین دارم — ز عکسم آب در آئینه خاک آلود میگردد
ترا گر با غبان میدید کی میدید این نخوت — گلستان بتو بر من آتش نمرود میگردد
ندارم اختیار گریه را ناصح مکن منعم — زدود شعلهٔ دل دیده اشک آلود میگردد
گل مقصود خواهی خار خار عشق پیدا کن — ایازی هر که دارد عاقبت محمود میگردد

ز آهم گرد باد دشت دود دل شود عالی
ز اشکم موج دریا تیغ خون آلود میگردد

گلرخان گر نفسی بند قبا بگشایند — گره غنچهٔ دل همچو صبا بگشایند

لذت عارف نیابد هرگز از قید حیات
کام جانرا صحبت دانا حلاوت میدهد

عیش و مرغ چمن را زندگی در دام تلخ
جاهلان باشند همچون میوهای خام تلخ

پیش او عالی کجا شیرین شود از نخبت شود
زهر چشمش مغز را کرده است در بادام تلخ

عبث هر کس برای کار خود تدبیرها دارد
قضا چیزی دگر در پرده تقدیرها دارد

طپیدن سوختن در خاک و خون غلطیدن مرغان
بحمد الله که در عاشقی تدبیرها دارد

وضو گریه طپیدن سجده حج برگرد سر گشتن
کلام الله دین عشق هم تفسیرها دارد

ز ره پوشیده باید گشت چون ماهی بدین دریا
که هر جا برکف از موج خطر شمشیرها دارد

هنوز ایام از فیض بتانم میدهد فیضی
غبارم را برای گرده تصویرها دارد

مگو عالی رکوعی یا سجودی در نماز آورد
بزیر افگنده سر از خجلت تقصیرها دارد

کاش صحرای قیامت زود تر پیدا شود
انقدر جا نیست در عالم که یکدل وا شود

همچو موسی طالب دیدار گشتن مفت نیست
کوه کوه از سرمه باید تا نظر بینا شود

فیض منعم تا تنگ ظرفان چه سازد چون حباب
کاسه اش خالیست گر همصحبت دریا شود

بی کمالان را وجودی نیست بی نقش و نگار
رخت رنگین تن برای صورت دیبا شود

راست را دوری کج طبعان خم ورافتد چو تیر
میگریزد از کمان چندانکه ناپیدا شود

اختلاط خلق جانکاهست از خوف و رجا
همدم خضر ست و عیسی گر کسی تنها شود

تا بخود جنبد گریبانش بزیر دامنست
آستین هر گه که در قصد ستم بالا شود

خطبهٔ شاهی بخوان عالی ز خط بندگی

در ملت عشاق خطا دعوی پاکی ست
عالی نتوانگفت نکردیم خطا هیچ

امروز برق حسن تو دیدیم بخواب صبح
سوزنده کس ندید چنین آفتاب صبح

جائیست پر ز خون جگر آفتاب صبح
ما در فراق یار نداریم تاب صبح

پوشیدگی لطافت اندام او شود
پیراهن ست بر بدنش ماهتاب صبح

شب را سواد مصرع زلف تو از کجاست
کی خواند غیر بسمله در کتاب صبح

نگذاشت از ستاره چو شب نقطهای عجب
یک مطلع بلند بود انتخاب صبح

گامی نهاد سیر جهانرا تمام کرد
خورشید بود نقش قدم در رکاب صبح

کشتیم ما ز غیرت پروانه شمع را
نگذاشتم که تیغ کشد آفتاب صبح

گوته ز شور بختی ما شد شب وصال
چندانکه زد نمک دل ما بر کباب صبح

از شرم پیش آینه کی میکشد نفس
بر صفحه تمام نوشتی جواب صبح

شب در خمار بادهٔ وصل تو بوده ام
در جام گل کشیدم ز شبنم شراب صبح

کوثر بروز حشر ز ما عاصیان بود
جز مست شب چکار کسی با آب صبح

ناچار صورت تو مصور کشیده است
هر جا که خواسته است کشد آفتاب صبح

پند اشت گر ز راه تو کوته شد بلند
لب تشنهٔ تو خورد فریب سراب صبح

با او دمی ز عمر جلا بخش خاطرست
عالی شب وصال بود در حساب صبح

در عتابم شد لب شیرین ازو دشنام تلخ
این نمک دارد که باشد پسته چون بادام تلخ

بسکه باشد در فراقت زندگانی بی مزه
جان شیرین در تنم شورست می در جام تلخ

ذکر پیوسته به تسبیح مسلمانی کرد
تهمت کفر مبندید بزنار عبث

نخل پر غنچه شد و غنچه گل و گل نو به
تو بیا تا نشود محنت کلفا عبث

شکوهٔ عالی ازین سنگدلان نیست بجا
جنگ دیوانه بود با در و دیوار عبث

بردم از درد سخن پیش سخن فهم احتیاج
حقهٔ گوش سخندان دشت داروی علاج

بلبل از اشکم فغان دارد سمندر سوخته است
مخزن عشاقم ز عشق آن گل آتش مزاج

زرد بیابان گردی من سکه بر رویی مبین
نیست برخ قم گل داغ جنون کمتر ز تاج

گل که بلبل خطبهٔ سلطانیش خواند بلند
دامن زر پیش حسن یار آورده است باج

پیچ و تاب زلف او بر عارضش تا حلقه زد
در هم خورشید در ملک دل افتاد از رواج

نیست روز و شب فلک چیده است این شطرنج دهر
مهره از آبنوس و مهره دیگر ز عاج

نیستم عالی گدا شاعر طمع ننگ منست
شاه ملک معنیم میگیرم از مردم خراج

در خلق نماندست ز آئین وفا هیچ
حاجت بخدا نیست مرا جز بخدا هیچ

بی نقشی انگشتریم سبحهٔ نگین ست
از بستی من هیچ تو نگذاشت بجا هیچ

از خانهٔ اندیشه سیه شد ورق دل
از بس ز تغافل منوشتی تو بما هیچ

پیوسته با برام خراشد دل مردم
جز ناخن خود نیست چو درویست گدا هیچ

بیدرد بیا چارهٔ درد دل من کن
بیمار ترا نیست بغیر از تو دوا هیچ

تا قیمت و مقدار خریدار بدانیم
یوسف بنمودیم و نکردیم بها هیچ

دارد چه سر انجام خوشی خانهٔ دنیا
جان هیچ و بدن هیچ بقا هیچ و فنا هیچ

جهان را مهر و ماهی بود خسار تو شد ثالث
خرام کبک و سروی دشت رفتار تو شد ثالث

چنان کز بهر یوسف حسن همشیل تو شد ثانی
برای لعل و دُر لعل گهربار تو شد ثالث

دم عیسی و آب خضر میکرد ند جانبخشی
ندارد هیچکس حرفی که گفتار تو شد ثالث

برای طرح صلح افگندنست آن جمع پیشانی
میان هر دو چشم مست خونخوار تو شد ثالث

دو عالم میشود آئینه دار جلوه حسنت
دل من از برای عکس دیدار تو شد ثالث

زمانی چند عشق افتاده از فکر اسیری شد
کمند فرهاد و مجنون را گرفتار تو شد ثالث

بود قند دوباره بیشتر شیرین ببین عالی
سه باره گشت تا کلک شکربار تو شد ثالث

منکه دانم که زمن نخجه شود یا عجبت
پس چرا در دل خود کینه اظهار عجبت

صبح روشن شدن از زار تو دور ست نبود
شوقم از خواب عدم ساخته بیدار عجبت

هست در انیمه پیدا شده پنهان شده
نیست گردیدن این گنبد دوار عجبت

سعی بردیم بکار انیمه نا فهمیدیم
سعی بیجا و طلب بهده و کار عجبت

گر نشد کام روا شکوه ز تقدیر مکن
کلمهٔ تلخی دارد ست ز بیمار عجبت

ای که برداشته پای طلب و ره آز
دست بردار چرا میکشی آزار عجبت

از بلندی نشود خاک بجز آفت چشم
دیده بکشا و مکن نخوت پندار عجبت

گر دل آزار نه ایمنی از شر بدان
رنج نادیده کسی را نه گزد مار عجبت

در نیاید بدل مرده دلان روح سخن
عیسی ما چه کشاید لب گفتار عجبت

بهره نیست ز نرمی به ره از نرل کردن
آبیاری بزمین های پر از خار عجبت

قول و فعلش همگی موج بر آید چو حباب
بتنک ظرف مده ساغر سرشار عجبت

حرف رسیده برلب و لبر شنیدنی ست
بگذار بر بنهال ثمر تا که چیدنی ست

وین دولی که داشتم از دست من کشید
در من نماند جنبش نفس آنهم کشیدنی ست

تا چشم اشکم آبله پا نمی شود
بستم ز ناتوانی و این ره دویدنی ست

خواهد حسود ریختن آبروی ما
جمع ست خاطر آب گهر کی چکیدنی ست

ما را غبار خاطر ما طوطیا بس ست
یعنی که روی مردم نااهل دیدنی ست

بر ما زبان طعن رقیبان ز طبع کج
هرگه شود دراز چو ناخن بریدنی ست

صد پاره ساختی دل بیچاره را ز جور
مکتوب من بنود که گویم دریدنی ست

حسنی که کوه سرمه شود از تجلیش
اهل نظر چگونه بگویند دیدنی ست

ای آنکه روز ما ز جفای تو شب شده ست
بیدار شو که صبح قیامت دمیدنی ست

عالی بنقد جان نگهی میخرد ز یار
جنس گران بهاچه شد ارزان خریدنی ست

بداغهای جنون حسن یار شد باعث
طراوت چمنم را بهار شد باعث

نداشت وعده وصلی بمن نگار آما
مرا امید برین انتظار شد باعث

حریف بیخودی خویشتن دگر نشدم
اگرچه عشق مرا اختیار شد باعث

بطعنه در دو سرما چه میدهی زاهد
شکست توبهٔ ما را خمار شد باعث

چو ذره روی نخواهیم تافت از خورشید
برین قرار دل بیقرار شد باعث

بغیر این تن خاکی حجاب دگر نیست
بدین رخ او را غبار شد باعث

بود ارادهٔ دیوان بخاطر عالی
زدوستان طلب یادگار شد باعث

در سینه هوا از تف غمهای تو گرم است

هیچ طالب لائق عشق تو ای مطلوب نیست
صاحب من خوبی از حد برون هم خوب نیست

رشتهٔ شمعت جان از انتظار روز وصل
این صبوری تا بکی آخر کسی ایوب نیست

خانه اش آباد آمد دید کشت انداخت رفت
بیش ازین رحم از مروت شیوهٔ محبوب نیست

شمع فانوس خیال دل نخواهد پیرهن
شعلهٔ شوقم چراغ دیدهٔ یعقوب نیست

هر نفس گردد دعا ها را اجابت گر دهد
کعبه می ماند بدل اما بدین اسلوب نیست

دل بسویت میکند پرواز حرف اینست و بس
بر پری بال کبوتر را کم از یکتوب نیست

کفر باشد غیر او هر جا که عالی رو کند
بت بکیش عاشقان مخصوص سنگ و چوب نیست

در بیت زلف معنی پیچیده بسته نیست
ما را سواد خواندن خط شکسته نیست

هر گز نیاورد دل عاشق کسی بدست
یارب چنین که ساخت سبو را که دسته نیست

گوشی که نشنود سخن درد کش کجاست
در هیچ حقه داروی دلهای خسته نیست

فهمیده تا بگوش کمان سخن بکش
امید باز گشت ز تیر که جسته نیست

انگور را بمی شدن آخر رساند تاک
دست دعا بر آر در فیض بسته نیست

قاصد چه مرده نه پیامی نه نامه
پای قلم چه شد قلم پا شکسته نیست

چشم پر از شوق و بوصلت نمیرسد
مژگان زدوری تو کم از بال بسته نیست

گلدسته زتا رنگاه تو بسته ایم
طول امل چو رشتهٔ الفت گسسته نیست

بی ماشبی که باده بنوشی چه خط کنی
گلگشت ماهتاب ز رنگ شکسته نیست

چون کعبتین نرد همه چشم حسرتم
روزیکه از تو نقش مرادم نشسته نیست

نگذاشتیم پنجهٔ مژگان بروی هم
عالی نماند هیچ بما دست بسته نیست

ما از شکستہ رنگی نظارہ یافتیم — این درد را طبیب و مداوای دیگر ست
همچون حباب چشم ببوشی ز مدعا — هر موج ابر از پی ایمای دیگر ست
ابلہ بہشت خواست تماشا کند الہی — ابلہ شدن ز ترک تماشای دیگر ست
خونِ دلم چکید ز آہی کہ شد بلند — هر قطرہ زین مشراب بمینای دیگر ست
هر کس کہ مشتری شود از خود فروشی ست — در بیع گاہ ناز تو سودای دیگر ست
در کار عشق فکر فلاطون نمی رسد — علم دگر حساب دگر رای دیگر ست
غافل مشو ز خاک نشینان کوی یار — هر مشت خاک گردۂ دنیای دیگر ست
منظور بستن نظر و باز کردن ست — در عالم طلب شب و فردای دیگر ست

غواص فکر عالی ازان در نشان نداد
آن گوہر یگانہ ز دریای دیگر ست

اشکم دگر از جوش تمنای تو گرم ست — پیداست کہ در دیدۂ من جای تو گرم ست
گل بوتہ شود بہر گداز دل بلبل — گاہی کہ نگاہ تو بشیدای تو گرم ست
دلچسپی اندام ترا سرو ندارد — چون شعلہ سراپا قد و بالای تو گرم ست
خاکستر زخم دل از آئینہ گرفتیم — باز آی کہ صحبت بتماشای تو گرم ست
هر لحظہ ز بس آمد و رفت تو بر نگیست — در بستر هر برگ گلی جای تو گرم ست
وا سوخت گل از طعمہ آواز هزاران — امروز کہ هنگامۂ غوغای تو گرم ست
قاصد قدمت بر سر من زود رسیدی — از گرمروی آبلہ پای تو گرم ست
یوسف نتوانست بیک پیرہنی ساخت — بازار محبت بی سودای تو گرم ست

عالی بکشا برخ دل روزن چاکے

هر جا رود زکوی تو سر میکند برون
مرغ دلم ببام و در خانه آشناست

خواهم خط غبار بآسانی تمام
چشمم بخط عارض جانانه آشناست

الفت گرفت با دل عالی خیال دوست
گنجست عشق او که بویرانه آشناست

طبع یار از بسکه نازک همچو تصویر گلست
شمع بزمش را پر پروانه گلگیر گلست

روبرو با دلبر من همچو با خنده زد
غنچها را سر بزیر از شرم تقصیر گلست

پرتو یارست عاشق را کمالی گر بود
نغمه رنگین بلبل هم ز تاثیر گلست

چین ابروی یار بیوفا عاشق کش ست
بلبل آگه نیست موج سبزه شمشیر گلست

راز دل هر چند دادا آهسته تر گردو خوشست
نکهت گلزار بشنو حسن تقریر گلست

وعده کردی سیر گلشن قطره زن شد نوبهار
ابرهای صبحگاهی گردنشگیر گلست

یکدل و چندین زبان بودن مدار از نفاق
پیشوا از غنچه ظاهر آب در شیر گلست

شعر عالی نیست انیهای که میریزد قلم
خامه اش چون کلک نقاشان تحریر گلست

هر غمزه اش فریب تمنای دیگرست
روی سخن بجا و دلش جای دیگرست

دیوانه که سر به بیابان نهاده است
صحرا ز جاده سلسله پای دیگرست

رنگ از خزان هجر نبازد گل خیال
هر برگ رنگ بست تماشای دیگرست

دلتنگ را فضای دو عالم کفاف نیست
این آهوی رمیده بصحرای دیگرست

باغ جهان برد گل بیرنگی از نظر
در بیضه عندلیب بغوغای دیگرست

همچشم دیده گشت دلم از ره دو مرده یک
تا عکس خال یار سویدای دیگرست

یک تیره شبی نیست که آنرا سحری نیست

چشم تو خوخ تو دل از من بچه انداز گرفت
که مسیح از نگهت نسخهٔ اعجاز گرفت

چه بهشتی است خیال تو که هر نالهٔ زار
عندلیبی شد و از شوق تو پرواز گرفت

روش آن جلوه که در کار گلستان کردی
سرو آئین خرامت سبق ناز گرفت

سرمهٔ چشم تو ام فرصت یک آه نداد
چه اثر داشت که از دیدنش آواز گرفت

تبغافل مده از دست گرفتاران را
صید چون جست زدامی نتوان باز گرفت

عالی آرام من بیدل و دین باخته را
آن جفا پیشه بت خانه برانداز گرفت

از فراق روی او در دیده ام عمان صدست
وز خدنگ غمزه اش در سینه ام پیکان صدست

آهم افزون میشود چون داغ بر دل می نهم
گر الف را نقطها در چله آید آن صدست

میتوانم سبحه از دانهای اشک ساخت
هر زمان در دامنم زین گوهر غلطان صدست

در چمن از بهر یک گل زحمت صد خار هست
همچو بزمی کاندران دانا یک و نادان صدست

موی زلفش گه پریشانم کند گه کاکلش
بی سر و سامانیم را جمله اسامان صدست

عاشقی از هر طرف در حشر گیرد دامنت
میتوانی آمد آنجا گر ترا دامان صدست

صد شکن آماده کن در پیچ و تاب زلف خود
کین دل صد پاره را گر شبکنی تاوان صدست

میکشد صد قسم تیر غمزه اش عالی مرا
مبتلای درد عشق یار را تاوان صدست

هوشم ببوی گلشن میخانه آشناست
دستم چو ساق لاله به پیمانه آشناست

در شیشه باده را چو پری جلوه میدهم
ساقی بمشرب من دیوانه آشناست

برخاسته است از سر دنیا و آخرت — هر کس که در خیال تو با ما نشسته است
دولت چو نیز گشت نشاند بخاک زود — شمع از طفیل تاج زر از پا نشسته است
گر برتری ز اهل نظر طبع کج نجست — ابرو ز چشم بهر چه بالا نشسته است

ویرانه که کرده دلش نام جای کیست
عالی در انتظار که اینجا نشسته است

از عشق یار دل اثر کیمیا گرفت — آهن در آتش آمد و رنگ طلا گرفت
در انتظار وعدهٔ تو پیر شد چمن — خم کرد بید قامت و نرگس عصا گرفت
آئینه بود تخته مشق آن زمان که عقل — سر مشق روشنائی باطن ز ما گرفت
مجنون بغیر بادیه هیچ آشنا نداشت — نخلی ز گرد باد به بست و غرا گرفت
بوی گل از تجلی تو گرد سرمه شد — پیراهن صبا صفت تو تیا گرفت

زنگی که رفت از رخ گل باز بر نگشت
عالی سراغ کوی ترا از کجا گرفت

آه دل ما سوختگان را اثری نیست — این شعله منهالیست که آنرا ثمری نیست
از تندی نیکو گهران بیم نباشد — در آتش یاقوت گمان شرری نیست
کشکول گدا کشتی و دریا کف منعم — هر چند که طوفان شده باشد خطری نیست
ارباب سخن را ز سخن نام بلند ست — از مصرعهٔ برجسته خلف تر پسری نیست
در گلشن دنیا مطلب خاطر جمعی — چون غنچه اگر در گرهت مشت زری نیست
از جانب ما کیست که با آئینه گوید — عیب دگران فاش نمودن هنری نیست

عالی نتوان شکوه ازین بخت سیه کرد

آب و رنگ گلستان عشق اکنون از منست
عندلیبان هر چه میگویند مضمون از منست

شبنمی از لاله نخبت جگر افشانده ام
دامن صحرا و چشم چشمه پر خون از منست

قسمت میراث عشق از نوبهارست و خزان
حسن لیلی را تو داری عشق مجنون از منست

در غمت بخت سیاهی دارم و چشم تری
از سواد هند تا سرحد جیحون از منست

حسرت روی ترا با خویشتن بردم بخاک
با وجود خاکساری گنج قارون از منست

لشکر غم چون شب هجر تو رو آورد بمن
تشنه خون خودم یعنی شب خون از منست

دارم از هجرت لب خشکی و چشم پر نمی
بادشاه بروبحرم ربع مسکون از منست

نخل طبع فکرت عالی کند نشو و نما
گر رود بر آسمان فکر فلاطون از منست

صانع آن روزی که نقش عالم ایجاد بست
نخل قد یار ما را بهتر از شمشاد بست

بوی زلفت را صبا با سر قری میرساند
تهمت عشق ترا بر بنده آزاد بست

لاله نبود آن بکوه بیستون خونین دل است
کز غم شیرین بدور دیده فرهاد بست

رشته جانرا دهد پیوند با تار نفس
جز خدا دیگر که تواند گره بر باد بست

سخت جان دائم بقید زیست دنیا بود
موج جوهر را به بین زنجیر بر پولاد بست

عقد بکر فکر را با عالی اشب بسته اند
حجله باید از صفای خاطر داماد بست

نقش کدام عاشق شیدا نشسته است
بر چهره تو گرد تماشا نشسته است

در جستجوی آبله پا بسکه گشته ایم
شبنم بروی سبزه صحرا نشسته است

جا بر طپیدن دل ما تنگ میشود
مجنون میان بادیه تنها نشسته است

صبح طرب و شام غم امروز مساویست

گر زبان عشق فهمی لیلی و مجنون یکیست
هست فرقی در عبارتها ولی مضمون یکیست

بزم چون بی یار باشد در نشاط و غم رفیق
جام لبریز از فراق و دیدهٔ پرخون یکیست

محو دیدارش ندارد ظاهر و باطن جدا
اندرون خانهٔ تصویر با بیرون یکیست

عزت و خواری بود پست و بلند روزگار
گر بنجود همواری کوه با هامون یکیست

هر کرا آمد بسر لغزید پا در راه حق
افسر شاهنشی و طالع واژون یکیست

سنگ میزان گر گرانباری ز استغنا بود
در حساب همت عالی کم و افزون یکیست

خندهٔ برجاز خوشطبع سخندان خوشنماست
جلوهٔ گل بر سر و دستار خوبان خوشنماست

در محبت گر بدی هم سرزند زیبنده است
گریه از خوشحالی وصل عزیزان خوشنماست

چین به پیشانی بدست آمانه از اهل کرم
موج بر دریای گوهربخش عمان خوشنماست

دور باش غمزه شیدا ترکند عشاق را
خشم و ناز آشکار و لطف پنهان خوشنماست

هر کسی در خانهٔ آئینه آمد شاد رفت
خویش را تابع نمودن پیش مهمان خوشنماست

دوستان در هوشمندی پیروان شدند
ابر میخواهند یعنی مهر پنهان خوشنماست

نرمی اهل سخن خالی ز سختی خوب نیست
گر سخن داری به بین لبهای دندان خوشنماست

در محبت هر جا که رفتم اشک خونی ریختم
رشتهٔ لعلست جاده در بیابان خوشنماست

هر کجا دست محبت میرسد آرائش است
دامن از معشوق و از عاشق گریبان خوشنماست

هر که حرفی گفت با کهسار عالی رد نشد
عین مطلب شد جواب این بزرگان خوشنماست

نقاش ازل بگذاشت بر گنج لبش خالی
تا بوسه زند عاشق واندر که دهن اینست

هر چین سر زلفش از نافه چین خوشتر
آهو چه بخود نازد گر مشک ختن اینست

قمری تو چه میجوئی کوکو ز چه میگوئی
بر قد و رخش بنگر سرو این و چمن اینست

هر گه نبود جانان کی زنده توان بودن
جانم بچکار آید جان اوست بدن اینست

کس نیست که پیش او گویم غم دل را
غربت چه بود عالی ما را که وطن اینست

در خیالش دل گهی جان و گهی جانانه است
عاشق بیچاره گه غافل گهی فرزانه است

پی بصانع میبرم از هر چه آید در نظر
خانهٔ چشمم گهی مسجد گهی بتخانه است

آرزو در دل گره گردد پی دنیا و دین
در ره سالک گهی دامست و گاهی دانه است

مستی و مخمور یم بست و کشاد خاطرست
قطرهٔ این باده گه مینا گهی پیمانه است

گاه باشد ساده لوح و گاه گردد موشگاف
خاطر عارف گهی آئینه گاهی شانه است

عشق هستی سوز آخر با معشوقی کشد
عاشق ثابت قدم گه شمع و گه پروانه است

حال دل هر دم دگر گونست از امید و بیم
تا گرفتار تو شد گه گنج و گه ویرانه است

میرود هر دم بر شوخ بی پروای من
پیش او عالی گهی خویش و گهی بیگانه است

با داغ دلم شمع شب افروز مساویست
ور شعله زبا دست ولی سوز مساویست

ما ساده دلان کینه و مهری نشناسیم
در کشور آئینه شب و روز مساویست

فریاد که عاشق ز هوسناک ندانی
در پیش تو او ستاد و تو او آمور مساویست

در سینهٔ مجروح که مشتاق خراشست
این آه من و ناوک دلدوز مساویست

آنرا که چو عالی ز بر یار جدا نامد

بوادی طلبت کمتر از سراب نیم — حباب ابلهِ پا و موج تشنه لبی ست
نگفته ماند سخنها ازین که خاموشی — مرا ز تنگدلی یار را ز غنچه لبی ست
سخن اندسطر اشارات را ز مژگانش — سواد سرمه نشد روشن ار چه خود عربی ست
مرا که جام چو نرگس شد ست چشم و چراغ — چو نور دیده مشرابم زیرده عنبی ست
صحیح گشته نسب نامها بمدرس عشق — وصال مطقی ست و فراق بولهبی ست
غم ست درد جدائی و ناله فرزندش — جنون برای محبت برادر سببی ست
شبیه بیضه عنقا بود و لے که در و — فرا نعبال زپرواز مدعا طلبی ست

چراغ محفل عالی ست شعله ادراک
خدا پناه دهد از مصاحبی که عجبی ست

هر کجا می نگرم شورش سودای کسی ست — چشم یک حلقه ز غوغای تماشای کسی ست
دل من خون شد و از دیده دمان لحظه چکید — انیکه در سینه گره گشته تمنای کسی ست
پیش من هر دو جهان آمد و در دل ننشست — میتوان گفت از ینجا که مگر جای کسی ست
آسیای فلک ایدوست بنوبت یا بند — عیش امروز کسی عشرت فردای کسی ست
دل ما نیمه بیدا و ز تو چشم ندا شت — نیست از پیش خود البته بیمای کسی ست
آب در هر ثمری حالت دیگر دارد — چشم هر چون کسی ساغر صهبای کسی ست
تو تیا چون نبود از نظر افتاده من — سرمه چشم دلم خاک کف پای کسی ست

عالی از بسکه بمجنون شده نزدیک ز عشق
مردم از دور شناسند که رسوای کسی ست

چیپانده دو برگ گل یعنی لب من آنست — کو جای سخن اینجا بسل جای سخن انست

دیدمش همدم اغیار ز بس مضطربم
رفتن از خویش دران انجمن از یادم رفت

قاصد آورد جواب من غربت زده را
آنقدر دیر که نام وطن از یادم رفت

حسرت انیست که صیاد مرا چند اسیر
در قفس داشت که راه چمن از یادم رفت

هر قدر خار که در سینه خلید از غم دل
زهم آغوشی آن گلبدن از یادم رفت

هرگه از یار جفا جوستمی تازه رسید
داغ دیرینه و زخم کهن از یادم رفت

کفر و دین هر دو فراموش شد از عشق مرا
سبحهٔ شیخ و بت برهمن از یادم رفت

عالی از وعدهٔ او باز امیدی دارم
طور آن دلبر پیمان شکن از یادم رفت

بیم خطر از همدمی خلق ز بس هست
در خانه آئینه نرفتیم که کس هست

از زندگی آئینه دل پر ز غبار ست
هرگز نفسی خوش نبود تا که نفس هست

نالد دل مظلوم و بدادش نرسد کس
گم گشت ره قافله با اینکه جرس هست

یکسان نبود لذت آزادی سیری
کو عیش چه شد دانه و آبی تفقس هست

گر غنچه نگردد دولت از خار تعلق
هر گل که بخواهی بگلستان هوس هست

خواری ز طمع میکشی و رشد نهی نام
زین شیوه چه فخرست که در مور و مگس هست

عالی بخدا برد پناه از غم شیطان
از زرد گریبانک ندارد که عسس هست

بیزم وصل تو چیرانم این چه بوالعجبی ست
که کافریست تغافل نگاه بی ادبیست

چو سبحه های سلیمانیم همه زنار
دلم بذکر تو با نالهای نیم شبی ست

بپاس خاطر ما جلوه کن که عاری نیست
اگرچه باده فرنگیست شیشه هم حبابی ست

یک چشم زدن اشک نشستند زدیدن — رنگم که پرد گرد رهش در تک و تاز است
از شرم تو استاد حلب رو ننماید — هر ذره ز خورشید رخت آینه ساز است
از سر تو کس بو نبرد تا تو نه گوئی — گویا دهنت غنچهٔ گل کردن راز است
برگ گل رعنا شده هر فرد ز دفتر — جائیکه ز کلکت رقم ناز و نیاز است

عالی دل معنی طلبان صید توان کرد
در اوج سخن مصرع من شهپر باز است

راز دلها گل نکرد آخر سخن پیچیده است — غنچه سان اینجا زبانها در دهن پیچیده است
پیرهن پوشست از گرد رهش گویا نسیم — بوی گل امروز خوش در انجمن پیچیده است
نامهٔ شوق مرا کی وا شود جز غیر یار — در کف نامحرمان بر خویشتن پیچیده است
کوه کندن سخت چون دل کندن از دلدار نیست — زور عجز است اینکه دست کوهکن پیچیده است
سرو را با شاخ آهو راست آمد نسبتی — بسکه از رفتار او بر خویشتن پیچیده است
فاش گردد عاقبت سر گرمی اهل فنا — شمع فانوس استخوانها در کفن پیچیده است
طالب دیدار را آخر فغان خامشی ست — این صدا از سرمه در کوه یمن پیچیده است
تا گره بر ابروش از خشم و ناز افتاده است — جوهر قید از حسد بر خویشتن پیچیده است
بسکه با شد عشق پیچان کرده در پیچان اثر — شاخ و برگی بر درختان چمن پیچیده است
عکس ما را شخص دانستن ندارد صورتی — غافل از معنی عجبث بر ما و من پیچیده است

می شناسد هر که بوی برده از لطف سخن
کلک عالی در ورق مشک ختن پیچیده است

بسکه محو تو شدم ما و من از یاد م رفت — رفتم احوال بگویم سخن از یاد م رفت

هر دم که زند بر دل من برق خیالش
مدنگه از دیدهٔ گریان رگ ابر است

از مهر جمالش قدری ساخته پنهان
هر موی از آن زلف پریشان رگ ابر است

در گریه ام آورد و بیاد قد رعنایش
در دیدهٔ من سرو خرامان رگ ابر است

آب رخ عالم بود از فیض کریمان
مدی که کشیدند ز احسان رگ ابر است

عالی بچمین شبنم گل اشک فشان است
هر شاخ گل از فرقت جانان رگ ابر است

روم ز شوق بهر سو که مدعا اینجاست
دلم طپد که غلط کردهٔ خطا اینجاست

ز کوی دل سفر آغاز کن که آن رای
که جاده ها شود از یکدگر جدا اینجاست

حصار امن و امان مبتلا شدن ببلاست
تو بیدلانه گریزی ازان بلا اینجاست

بخون خویش شود تشنه سالک کویش
چه حالتست مگر دشت کربلا اینجاست

ببزم دهر ز دل دیده ایم گرمی و بس
غنیمتست که یک یار آشنا اینجاست

بباغ سرو بتعظیم او کند قد راست
نسیم فرش کند بر گ گل که جا اینجاست

ز جلوه اش بچمین غنچه بهر جانب
برای بوسه شود خم که نقش پا اینجاست

دمید بر لب او خط سبز پنداری
نمود خضر که سر چشمهٔ بقا اینجاست

امید مطلب عالی ز آستانه تست
دری که حاجت کس میشود روا اینجاست

از یاد تو رفتم سفر مرد و دراز است
کم خدمتی من عوض قصر نماز است

سالک بره عشق چو شبگیر نماید
چون شمع سر انجام سفر سوز و گداز است

بی آه و فغان نیستم از دست تو یکدم
تار نفس من مگر ابریشم ساز است

وقت غم ناخوش بود هر چیز آید در نظر — در دل کس خوش بود دنیا و مافیها خوشست
نقطهٔ بیجا اگر افتد زبان گردد زیان — خامشی بروقت خوبست و سخن برجا خوشست
عکس زیبنده است گر انصاف باشد آینه — احتیاج از عاشق از معشوق استغنا خوشست
بی نیاز از خلق بودن بهتر از سلطانی است — نزد عاقل اینقدر از دولت دنیا خوشست
غنچه گر گل گشت و بلبل در سرود آمد چه سود — هر کجا دل وا شود وا زمزمی آنجا خوشست
ابر بیزدانی ز دریا داد گوهر در عوض — چون تنک شد مایه با اهل کرم سودا خوشست
نیست در واقع عذابی سخت تر از انتظار — بی تکلف گر شود امروز یا فردا خوشست

مصرعهٔ برجسته خالی نیست از کیفیتی
قلقل می را شنیدن عالی از مینا خوشست

جان را فدای دوست نمودن فن منست — با من کسی که دوست شود دشمن منست
شادم که پر شده است دل از حلقهای داغ — هر جا که زخم تیغ کشد جوشن منست
بیخود شدم ز بوی چمن در خیال یار — گل ساغری ز بادهٔ مردافگن منست
هر قطره خون ز آبله پائیست غنچه — بر هر گل زمین که رسم گلشن منست
بیرون جهد ز شوق رخت چون شرر ز لگام — فرگان بجای سنگ من و آهن منست
بیمار عشق بستر و بالین چه میکند — هر جا که دل بخاک طپد مسکن منست
هر جا که برگ لاله مرا دید داغ شد — از خون دل که ریخته در دامن منست

افتاده ره بکعبهٔ دل بت پرست را
عالی نشین که رهبر من رهزن منست

در پردهٔ دل ز خم تو پنهان رگ ابریست — کز بارش خون چاک گریبان رگ ابریست

حسن رنگ آمیز او را نیست با کس نسبتی
باغبان این دسته گل طور دیگر بسته است

طالب اهل نظر زندانی شوق خودست
حسن را آئینه باز نجیر جوهر بسته است

زافت خونریز او دل را نگهدارد خدا
چشمش از مژگان بعینه بر کف خنجر بسته است

این غزل را در جواب صائبا عالی نوشت

آنکه هر جا معنی چون آب گوهر بسته است

ای کاش که وارسته شوم کام همین است
افتاده بقید خودی ام دام همین است

قاصد چو بپرسد خبرم یار بگوئی
جان داد بیک آه که پیغام همین است

هر لحظه سپندست دل از آتش شوقت
فریاد که در بزم تو آرام همین است

سودای وصال تو دل سوخته پخته است
گر هست بعالم طمع خام همین است

غافل مشو از دل که بود نقطه پرکار
آغاز همین باشد و انجام همین است

جز یاد رخ و زلف تو کار دگرم نیست
در هجر تو ورد سحر و شام همین است

هر جا سخن وصلت و ذاتست سخن نیست
مطلب چه زیک نام و چه صد نام همین است

باید زهه بست نظر جز رخ دلدار
در مذهب ما بستن احرام همین است

بوسید لب ساغر و ته جرعه بمن داد
یعنی که به بین بوسه به پیغام همین است

روزم سیه از چشم تو و خال شد و زلف
صیاد همین دانه همین دام همین است

عالی می معنی چو ز مینای قلم ریخت
لبریز ادا کرد و خط جام همین است

خاکساری با وجود رتبهٔ اعلا خوشست
تهٔ نشین خس شدن از گوهر دریا خوشست

وسعت مشرب چو باشد از دل آزاران چه غم
خار و اهن گیرهم در دامن صحرا خوشست

قطرهٔ می زلبت دانه یاقوت شود — لعل در آتش شنگرف از لب پیمانه تست
بس بود بهر قناعت تبلوی بلبل عشق — قطرهٔ اشک که هم آب و هم دانه تست

سوخت عالی و ندانست که این آتش چیست
شعله آمد بزبان گفت که جانانه تست

جبین مهر پر از فیض آستانه تست — خط سپیدهٔ صبح آستان خانه تست
هلال بدر شد از خم شدن بسجدهٔ تو — قد خمیده کلید در خزانه تست
نگاه لطف ترا نیست حاجتی بزبان — ولی ز غایت ناز این همه بهانه تست
خدنگ ناز بر افتادگان نمیداری — کسی که گردن دعوی کشد نشانه تست
مرو ز پیش نظر ای تذرو گلشن حسن — بچشم من ثمرهٔ خاک آشیانه تست
کسی بزلف تو محرم نبود یکسر مو — سخن که گشت دراز از زبان شانه تست

دو مصرع تو عنان سخن بود عالی
کمیت خامه بجولان تازیانه تست

آتش دل هر کرا در رشتهٔ جان در گرفت — در حقیقت زندگی را شمع سان از سر گرفت
میتوان کردن نبرد می جای بهر خصم را — شعلهٔ مینای می را همچو جابر بر سر گرفت
گر نه مژگان تو میسازد ز زره فولاد را — پس چرا آئینه بر تن جوشن از جوهر گرفت
قصد جان این نخیلان نیست چندان دشمنی — پیش اینها ز ره از جانست باید زر گرفت

قوت دل میدهد عالی کف اهل سخا
میتوان از موج دریای کرم عنبر گرفت

آن دهن کز جوش تنگی غنچه سر بسته است — بی سخن راه سخن بر تنگ شکر بسته است

ای خوش آندم که نمیخواست وصالش سببی — دل ما هم خبر از عالم اسباب نداشت
یوسف از خواب عبث اینهمه آزار کشید — گر بدیدار تو میکرد نظر خواب نداشت

چشم عالی صدف گوهر نظارهٔ تست
این لطافت که تو داری در نایاب نداشت

نه همین سطر زبان در گلهٔ خاموشیست — قدر لب بستن ما بسملهٔ خاموشیست
گرد و مصراع بچیند بهم از دولبت — گوش کردامن پر از صلهٔ خاموشیست
حرف حق گرنه همانست که ناگفتنی است — این چه غوغاست که در زلهٔ خاموشیست
تا نگویم بتو احوال نگیرم آرام — تپش دل ز غمت زلزلهٔ خاموشیست
نشد آزرده ز حرفی و نیازرد دلی — وصعت انیست که در حوصلهٔ خاموشیست
حرف بیوقت نباشد کم از اسقاط جنین — لغزش اینجا خطر حاملهٔ خاموشیست
حسرت حرف توام کشت و نه شد یکمشت — چشم در کمیش حیا عاقلهٔ خاموشیست
محکمش دار که ناگه نکند حمله بتو — شیر گفتار که در سلسلهٔ خاموشیست

عالی از طبع سخن زای غزلیان چه خبر
غزل طرحی من قابلهٔ خاموشیست

کی سزا در طلب شان بزرگانه تست — گر خود از لطف قدم رنجه کنی خانه تست
نیست در قافلهٔ دل بجز از جنس امید — نظر ما همه بر همت مردانه تست
مهر از داغ جنون داشت و انسب نامهٔ عقل — هر که دیدیم درین سلسله دیوانه تست
نور حسن تو چراغیست که عالمتاب است — شمع پرساخته از شعله پروانه تست
می پرستان همه بیخود شده جوش غوغ دارند — آسنه خشت خم باده بمیخانه تست

دانه دانب نه چون لذت خار خجالت است / در قفس نالهٔ مرغان گرفتار بجاست
کاسه گر بشکند آخر بزود بوی گلاب / خاک شد چشم و همان خم اهش و دیدار بجاست

تا دلم هست بجا می کشدم زهر فراق
عالی آسوده نباشی که سر مار بجاست

عیش دنیا بی رخش حال تباهی بش نیست / گر شب عشرت بود روز سیاهی بش نیست
ساکن ملک دل اقلیم جبا نرا خوش نکرد / خوبی آب و هوایش اشک و آهی بش نیست
هر کرا چشمست زود از سیر دنیا سیر شد / فصل نرگس در زمستان یکدو ماهی بش نیست
چشم بر مال جهان چندان نباید دوختن / عمر از سر تا بپا مد نگاهی بش نیست
راه دوری را توان طی کرد از مکتوب و صل / چون قلم در دست آمد کوچه راهی بش نیست
کاهلی در کار خود مجنون چرا کرد اینقدر / مردن عاشق بآهی یا نگاهی بش نیست
پیش ارباب نظر آسان بود تدبیر کار / چون جهد چشم علاجش برگ کاهی بش نیست

بیگناهی بی نصیب از لذت عفو تو کرد
عفو کن تقصیر عالی را گناهی بش نیست

هیچ از چشم و فا دیدهٔ بیخواب نداشت / نگهی کرد بسویم که دلم تاب نداشت
می پرید از رخ من رنگ بیاد رخ او / دوش ویرانهٔ من حاجت مهتاب نداشت
خواستم آتش دل را بنشانم بسرشک / اینقدر هم جگر سوخته ام آب نداشت
اینهمه گشت سکندر پی آب حیات / نگر آن گم شده جای زمی ناب نداشت
چه غم از حادثه گر وسعت امکان داری / دشت هرگز خطر از آفت سیلاب نداشت
دست قدرت بضرورت گل آدم بسرشت / مسجد بی جهتی منبر و محراب نداشت

سبحه گردید سلیمانی و زنار بجاست — کافر سنگدل انیطور مسلمان شده است
اهل دنیا بگمانند زهم آزرده شوند — سرگرانی چه درین عمکده ارزان شده است
خنده صبح چو دیدم ز پس گریهٔ شمع — خاطرم جمع ز غمهای فراوان شده است
دل محبت طلب و دلبر ما محنت دوست — کار دشوار همان است که آسان شده است

رشتهٔ نسبت ما مصرع شوخی باشد
هست عالی ز آنکس که سخندان شده است

بی تکلف آمدن از دوست ممنون کردنست — انتظار رقعهٔ رنگین جگر خون کردنست
چون قلم در بند این بودن که آید نامه — خامه را چون مار رام خود بافسون کردنست
صف کشی از سطر میدان در قرابات نیست — این سیاهیهای لشکر در شب خون کردنست
سرکشیدن بی سبب از صحبت دریادلان — بخت خود را چون حباب از جمل وژرون کردنست
وحدت از خود کردهٔ کیفیت صحبت مخواه — همدمانرا ترک صحبت ترک افیون کردنست
میکشد ما را ز مجلس رفتن صاحبدلان — همچو گل چیدن که پیش باغبان خون کردنست

از شکایت کم نگردد قدر پیش دوستان
مطلب عالی ازین حرف الفت افزون کردنست

غمزه جان بخش و نگه دلکش و گفتار بجاست — دل که از جا رود از یاد تو بسیار بجاست
حال مستان می عشق تعجب دارد — زانکه سر میرود از نشئه سرشار بجاست
سوخت دل زاتش عشق و غم دل هیچ نرفت — آئنه شد همه خاکستر و زنگار بجاست
به شریران نرسید آفت و نیکان نفتند — رسم دنیاست که گل میرود و خار بجاست
سنگدل گر بسعادت برسد از بد دست — سبحه گردید سلیمانی و زنار بجاست

دیگر نفس نماند که نالم ز جور یار
این رشته از کشیدن آهم گسسته است

در ابر قطره لائق گوهر شدن کجاست
اشکم ز سرد مهری دلدار سسته است

دست نگار بسته او ریخت خون من
کاری که آن نگار کند دست بسته است

عاشق کش ست هم نگه شوخ و هم مژه
بر دل خدنگ ناز تو تا پر نشسته است

از حلقهای صحبت خلق آنکه شد برون
ماند بآن شکار که از دام جسته است

خواهی که رتبه لیست نگردد خموش باش
شمع از زبان دراز یش از پا نشسته است

عالی چو نیست صاف می از دور روزگار
این نیز مومیائی رنگ شکسته است

نو بهار از سعی گل را چون رخ او کرده است
لیک این حسن ادا را گل کجا بو کرده است

کی نماید روی در آئینه گر باشد دو رو
اهل بینش هر که شد با خلق یکرو کرده است

از تغافلهای او بخت سیاهم در نظر
سرمه را گر در رمید نهای آهو کرده است

عکس روی یار در آئینه اسکندر ست
ورنه این دولت بگوئید از کجا رو کرده است

عالمی جان در رهش از یک اشارت میدهد
قتل عامی ماه من با تیغ ابرو کرده است

دست تاک و چشم نرگس لبت سوسن زبان
غمزه چشمش مگر بر باغ جادو کرده است

بدتر از مرگست بر من انتظار روز حشر
با قیامتهای هجرانش دلم خو کرده است

از نسیم زلف و قری در گل و سنبل نماند
چون خس و خاشاک اینها را یکسو کرده است

ناتوان هم میتواند کار را صورت دهد
نقشها بر صفحه تصویر ها مو کرده است

با ضعیفی ها چراغ خویش روشن کن بسعی
ماه نو این کار کے با زور بازو کرده است

عالی اندر حق دشمن هم بدی هرگز نکرد

بر سر کویش رقیبان حلقه بر در میزنند
گل درین باغ از هجوم خار چیدن مشکل است

شد یقین از قصهٔ یوسف که از امحای حزن
کف بریدن نیست مشکل دل بریدن مشکل است

دردمندان را گذشتی هست از روی وفا
پیش پیدردان بدرد کس رسیدن مشکل است

با ملایم طبع صحبت میدهد تمکین مباد
تا درون آب باشد کس ندیدن مشکل است

در دل مردم چو خواهی جا کنی هموار شو
رشتهٔ ناصاف را در در خزیدن مشکل است

لال گر بیتاب شد این را وجه میدانی که چیست
حرف ناپرسیده از مردم شنیدن مشکل است

در نگیرد دلبر عیاران چو کس آگاه شد
صید غافل ساختن بعد از رمیدن مشکل است

چون شکم نامرد را پر شد تواضع را گذاشت
زن چو آبستن شود او را خمیدن مشکل است

چون ز کس دولت رود افتد ز اوج اعتبار
بال و پر بهر گاه میریزد پریدن مشکل است

نیست ممکن ماندن سیماب بر آتش بجا
شوق دل را سوخت عالی آرمیدن مشکل است

امشب این غمزهٔ پنهان تو بی چیزی نیست
سوی من جنبش مژگان تو بی چیزی نیست

از کسی هیچ مگو خاطر من جمع شود
شورش زلف پریشان تو بی چیزی نیست

عهد الفت بکه بستی که دلش نشکستی
با کسی بستن پیمان تو بی چیزی نیست

گر نه صیاد دلی دانه و دام از پی چیست
خال و خط رخ تابان تو بی چیزی نیست

از لطافت رسدت آب گهر تا بگلو
گوهر گوی گریبان تو بی چیزی نیست

روده ساغر این غنچه گل در جامی
رنگ سرخ دل خندان تو بی چیزی نیست

عالی از طرز تو پیداست که عاشق شده
این همه ناله و افغان تو بی چیزی نیست

پاک طینت را گره در کار اگر افتد چه غم
قانعم چون گوهر آب و دانه در چشم یکیست

غفلت ارباب نجمت هیچ کم از خواب نیست
غلغل کوس شه و افسانه در چشم یکیست

هر که آید پیش من چون مردمک گردد عزیز
جای خلق از محرم و بیگانه در چشم یکیست

دیده خود را مینرند بیتاب بر شمع رخش
پرده چشم پر پروانه در چشم یکیست

همچو تیر آواره ام کرده است آن ابرو کمان
چلّه قوس آستان خانه در چشم یکیست

عالی از بس حسرت زلفش بدل جا کرده است
سینه صد چاک و شکل شانه در چشم یکیست

همچو یار امشب دلم اندوهگینم کرده است
بی رخش مهتاب خاکستر نشینم کرده است

من بخصم و دوست چون آئینه یکدل کرده ام
سینه صافیها خلاص از مهر و کینم کرده است

هر کجا پا میگذارم سایه ام دامنست
غمزه در گوشه چشمش نگینم کرده است

نیستم بر حال خود در وصل تا بینم رخش
انچنین دیوانه خود فکر همینم کرده است

در کجا یارب گل دیوانگی بو کرده ام
باز سودای خلل در عقل و دینم کرده است

بخت و اژدر دان حاضر است آنجا که نام من برند
بسکه چپ شد جای در نفس نگینم کرده است

وصل او را کرده ام از هر دو عالم انتخاب
هر که رویش دیده باشد آفرینم کرده است

گرد و از مشق جنون هر نقطه اش داغ دلی
هر که سر مشق از خط چین جبینم کرده است

کس نیارد ناخنی بر کلک عالی بند کرد
دست قدرت را خدا دسته نینم کرده است

راه و رسم دوستی طور دگر باید گرفت
باید اینجا داد سر را در و سر باید گرفت

پیش ما چیزی گرفتن با توکل دشمنی ست
بس بود کز دوستان گاهی خبر باید گرفت

چون پی نیکان تواند دفع آسیب بدان
خار چون گردد سنان از گل سپر باید گرفت

معمورهٔ دل را بنگر طرفه بنائیست — هر گوشهٔ این خانکده دنیای جدائیست
از پای درافتی چو دهی راستی از دست — پیر خرد تو طالب و محتاج عصائیست
در مسلک حق جادهٔ بربان چه ضرورت — چشمت ز رهروانگشت مژه را رهنمائیست
شیرازهٔ مطلب نشود رشتهٔ امید — آنرا که بجائیست دل و دیده بجائیست
خوبی نه گل و عارض و نه سنبل و نسرین — معشوق که دل میبرد از حسن ادائیست
گر کینه وری با تو درآید ز ره عجز — بازی نخوری ظالم مظلوم نمائیست
کو همچو توئی کز تو برد دل که بدانی — بر عاشق بیچاره جدائی چه بلائیست

کس از ستم عشق نکرده است شکایت
عالی که کند شکوه عجب هرزه درائیست

در رسیدن بحق ادراک خرد نارسائیست — شعله را جامهٔ زرین ببدن عریانیست
بارشی هست اگر برق جهد زیر سحاب — چشم ما بر کرمش زان نظر نهانیست
حسن را پاکی دامن چه گریبان گیرست — یوسف از قید نگهداری خود زندانیست
نیست ممکن که تماشائی اش از جا نرود — آب آئینه که استاده شد از حیرانیست
عجز دشمن شده از بس دل دشوار پسند — کار اگر سهل بود مشکل من آسانیست
دم شمشیر چو بر سنگ رسد برگردد — سخن تند بما سنگدلان نادانیست
آن سیاست که برارند زبان راز قضا — از چمن کرد گل آخر که زنا فرمانیست

دید عالی چو کسی قدرت مار السخن
از دل و جان به ثنا گوئی مدحت خوانیست

باغ یک صفحه بیان گل رخسار کسی ست — رگ گل مسطر رنگینی گفتار کسی ست

یقین که پردهٔ دل صاف‌تر ز پردهٔ چشم است
میان یار من آیا حجاب ازین دو کدام است

ز هر دو زلف تو پیچید دلم نجویش چه دانم
که بیشتر سبب پیچ و تاب ازین دو کدام است

نقطه ز خال میان دو ابرو فتاده است
دو مصرعیست بگو انتخاب ازین دو کدام است

دلم گداخته تا خون دل چکید چه گویم
که شیشه زین دو کدام و شراب ازین دو کدام است

ز سوز عشق تو خاکسترم چه فرق نتوانکرد
که آتش ست دلم یا کباب ازین دو کدام است

رخت ز بام نمود و طلوع مهر شد از چرخ
کسی تمیز نکرد آفتاب ازین دو کدام است

تو اب جرم تو عالی دو گفته روزشمار ست
برای عفو بگو در حساب ازین دو کدام است

هر که با ما راست گوئی کرد یار خاطر ست
نقطه کز هم تفاوت کرد با ر خاطر ست

گر صفا خواهی چو آب آئینه بر جای باش
خاک کویش را طپید نها غبار خاطر ست

غنچه کو دلتنگ گردد گل شود خمیازه کش
جلوهٔ رنگین تدرو من بهار خاطر ست

دل ز دستم رفت و داغ دل بجا بی جیبش ماند
در بغل دارم عزیزش یادگار خاطر ست

حلقهٔ فتراک گل گل گشته از خون بهار
بوی گل جولان گاهی در شکار خاطر ست

چون نگردد دل کباب از شعلهٔ آواز آب
بر خراش سینه اشکم آبشار خاطر ست

غور کن عالی درازی چیست در روزشمار
از پی تحقیق درد بیشمار خاطر ست

تاب تغافل اینهمه در بسمل تو نیست
دل را بگیر و بشکن اگر قابل تو نیست

هر شیوه که لازم مجو بی است هست
جز اندکی وفا که در آب و گل تو نیست

با آنکه هیچکس ز تو مهری ندیده است
یک ذره نیست کز دل و جان قابل تو نیست

وصل و فراق یار بهار و خزان اوست

خاک ملیح هند نمکسار عالم است
تخمی که سبز گشته دران تخم آدم است

بر سینه در سلام گذارند دست رد
هر کس جواب میدهد امروز خاتم است

نام کسی بلند در ایام ماند
جز برفراز موم که از نقش خاتم است

غمگین زدل نخیزی یاران گذشته ایم
باری که زود در دل کس جا کند غم است

دفع ستم ز خانه اهل ستم بخواه
زنبور خود بساختن موم مرهم است

آخر زمانه زیر و زبر شد ز مفلسی
در کار درهم است از انکار درهم است

شد لوح ابجد دگر از جوهر آئینه
بهر بیان شوق تو این خود فهم است

عالی ز رنج و راحت کس امتیاز کن
جد و ار و پیش را بنگر رشته باهم است

هر کس از روز ازل چیزی بچنگ آورده است
من دلی چون شیشه او همچو سنگ آورده است

بر امید اینکه حرفی زان دهن روزی شود
شاد باشد هر که با خود رزق تنگ آورده است

ترک کافر کیش من آید بخونریزد دلم
تیغ ابروی چو شمشیر فرنگ آورده است

از غرور طبع رام هیچکس آخر نشد
یارب آهنه از کجا خوی پلنگ آورده است

خلق بی آرام شد از نالهای زار من
یکدل از تنگی جهانی را بتنگ آورده است

ای گل رعنا ندارد تحفه عالی دگر
چهره کاهی و اشک لاله رنگ آورده است

خون دل از دیده ام جوشید و بیتابانه ریخت
آنقدر لبریز شد این می که از پیمانه ریخت

مجلس آرائی چمن تا شمع رخسار تو شد
بر سر هم برگ گل همچون پر پروانه ریخت

پیش هر کس میکنم ظاهر که آن دلبر چه گفت
بسکه خوش حرفست میگوید بگو دیگر چه گفت

گر بگویم غیر دل کو محرم اسرار عشق
زیر لب دریا نمیدانم که با گوهر چه گفت

میکند دل را تبنگ از بسکه میپرسد دلیک
کی زبان شعله می فهمد که از اخگر چه گفت

گفت هر کس سوخت از غم سر بدینش کشید
هست روشن اینکه با آئینه خاکستر چه گفت

گفت ای سنگ از گدازاین نو پیدا کرده
عکس مطلب مطلبست اما بتو جوهر چه گفت

گفت می پیچم بخود کانهم زدستم میرود
صورت حرفم ولی کس پرسد این ابتر چه گفت

لحظه روی سخن با من کن از روی نیاز
تا بگویم آمد آن مژگان بکف خنجر چه گفت

گفت تیغ غمزه ام سر میبرد خاموش باش
یا بابرو از اشارتها بگو از سر چه گفت

هست عالی از عطیما در غزل سهو عظیم
زانکه از قاصد نپرسیده که آن دلبر چه گفت

بیاکه شیشه می در سجود جام شداست
ببین که خانه ما مسجد الحرام شداست

دران صحیفه که وحی است بر پیمبر عشق
جدا زدلبر خود زندگی حرام شدست

سر بریده بود هر گل چمن بی تو
مگر زمانه هلاکست که قتل عام شدست

برآمدند همه از پی تماشایت
زمین خانه آئینه پشت بام شدست

زچند قطره که از فیض بر زمین آمد
نیامده همه مینا رسیده جام شدست

نوشت خون جگر فصل در در اشرحی
که باب عیش کتاب جهان تمام شدست

مصیبت ست ملاقات مردم عالم
ببین که دست زدنها بسر سلام شدست

خوریم خون جگر چون عقیق از ناموس
خراشها همه در دل برای نام شدست

باشک من نگهی چشمش از ترحم کرد
غزال وحشی ازین آب و دانه رام شدست

رنگ پریده از رخ گل کرد را کیست / پنهان میان دیدهٔ نرگس نگاه کیست
در وصل تو ز شوق نمردن گناه من / آیا برین گناه نکشتن گناه کیست
دل گر نه عشقباز تو بوده است از ازل / این چرخ سرنگون شده پس دود آه کیست
گویند نور ماه ز خورشید پرتوی است / خورشید پرتوی ز رخ همچو ماه کیست
گردم هلاک شوخی طرز آفرین او / بیداد کرد و گفت که این داد خواه کیست
خلقی بلاف دعوی عشق تو میکنند / انصاف خود بده که دل تو گواه کیست
از شادی افگنند ببالا کلاه را / یارب که شاد گشت و مه نو کلاه کیست
عقل و جنون مقابل هم صف کشیده اند / یاران خبر دهید که فتح از سپاه کیست
دل را مروب از خس و خاشاک وسوسه / پاس ادب بدار ببین جلوه گاه کیست

عالی صباح وصل رخش نقش دولتست
شام فراق کرده بخت سیاه کیست

بی تو آن سرمایهٔ عیشی که ما را بود نیست / هر چه در دنیاست هست اما دل خشنود نیست
دیر باشد گر نیاید یار پیش از وعده هم / در صحاح عشق ذکر شوق لفظ زود نیست
آه حسرت ساخت تیره دیدهٔ داغ مرا / از برای چشم روزن سرمه غیر از دود نیست
بادهٔ حسن و دل خوش مدعا او نبوده ایم / در دکان دهر جنسی قیمتی موجود نیست
چون دو دست آید بهم از بهر کاری میشود / این صدف هرگز تهی از گوهر مقصود نیست
گوهری چون اشک غلطان گشته در عشق ای دریغ / از بساط سلطنت در خانهٔ محمود نیست

عالی آن روزی که خیزد پرده ها از روی کار
در حقیقت عابد از جز خدا معبود نیست

همچو خورشیدی که خون آلوده می آید برون
روز محشر از شهیدش هیچکس در پیش نیست

در بغل دارد ز رقیبی که نشاید کسی
در همی جز داغ دل سرمایه درویش نیست

گفتم این دل چیست کز وی انیمه باید کشید
سینه کردم چاک دیدم قطره خونی بیش نیست

زاهد از زهد ریائی طعنه بر عالی مزن
در فرنگستان عشقش کافر بدکیش نیست

خاموشی من نالهٔ فروش تب و تاب ست
فریاد من سوخته دل بوی کباب ست

پروانهٔ لب تشنهٔ آن شمع جمالم
در مشرب من جلوه مهتاب سراب ست

گفتم سخن از وحدت و کس روی نتابید
آنکس که بمن چهره شد آئینه و آب ست

تنها ز وفاداری گل شکوه نداریم
از حلقهٔ خط حسن بتان پا بر کاب ست

بر خانه دنیا ننهی دل که چو غنچه
تا در بکشود ست کس این خانه خراب ست

شادند بامید طرب اهل زمانه
این طائفه را طول امل تار رباب ست

دنیا طلبان بیخبر از مطلب اصلند
چون طفل که مشغول بسر لوح کتاب ست

در پرده سخنهاست ز بی پردگی یار
آئینه میان من و معشوق حجاب ست

از خال رخش مرتبهٔ حسن بیفزود
این نقطه غلط گر نکنم صفر حساب ست

آن یار خطا دید که رم کرده چو آهو
گر چشم بپوشد ز خطا عین صواب ست

اشکم شده آئینه ز خم دل داغش
تا چشم کند کار همه موج حباب ست

امروز نترسید ز بد مستی آهم
کز یاد رخش داغ دلم جام شراب ست

یارب نرسد چشم بدی نازکیت را
مژگان تو خم گشته ز سنگینی خواب ست

برداشته عالی ز سرم منت گل را
روی که رگ لعل برد بند نقاب ست

آن چشمهٔ فیضی که دران آبحیات است — شد بر همه روشن که دوات قلم تست
از کلک قضا باید قدرت رقم فتح — منقوش بخط ازلی بر علم تست
خورشید و قمر بهر سپهرست دو دیده — وان هر دو پر از نور شبیه درم تست

عالی شده مداح ز شاگردی احسان
چون دید که اخلاق نبی در شیم تست

لبهای درفشانت در طعن عاشقانست — اینجا کسی چگونه حرف تو در میانست
چون مصحفی که یاقوت مدش کند بشنجرف — بر لعل نوخط او سرخی ز رنگ پانست
کونین را دو خانه ازما بکار آمد — این مشت خاک آدم چون قبضهٔ کمانست
احوال کلک قدرت پیداست از دل ما — این نقطه را نظر کن از بهر امتحانست
بر جای مانده هر حرف در خامشی که گفتست — نقش نگین ندارد مهری که بر دهانست
در هر طرف ز هجرش دود دلم بلندست — اینهم بمن طرف شد پنداشت آسمانست
از روز بیکسیها انداخته است مارا — دشمن تری ندارم زانکس که مهربانست
در سر هر انچه داری کاش از زبان برزد — این بام را همیشه آفت زنا ودانست

عالی برآورد زود دلرا ز قید تشویش
رهزن باعتقادم بهتر ز پاسبانست

از محبت حاصل دل غیر رنج درویش نیست — گرچه میداند ولی در اختیار خویش نیست
معنی درویشی استغناست از اضداد خلق — هر که بر دست کسی دارد نظر درویش نیست
نیشکر بر بند بند خویش خنجر بسته است — تا بدانی هیچ نوشی در جهان بی نیش نیست
کار بر تقدیر چون باشد توکل بهترست — هر که فکر عاقبت دارد مآل اندیش نیست

نسبت یکی بود بوجود و عدم مرا — شوق تو از دو سو بمیانم گرفته است
فیضی زمن بخلق بهرحال میرسید — سود و زیان هم از زبانم گرفته است
برابروی کشیدهٔ او میکشد دلم — صید افگنی مگر بکمانم گرفته است
جز دیدن رخ تو نخواهد نگاه من — درد محبتت رگ جانم گرفته است
چیزی بقدر و قیمت من در زمانه نیست — گر کس خرد بهیچ گرانم گرفته است

عالی گداز عشق بود روشن از سخن
چون شمع آتشی بزبانم گرفته است

دارم بتی و منع ز گفتن بود که کیست — خلقی در آرزوی شنیدن بود که کیست
گفتم که هست عشوه گری اینقدر بس است — بیجا دگر سوال کس از من بود که کیست
بیرون خانه حلقه بدر میزند کسی — در اندرون دلم بطپیدن بود که کیست
پرسی چرا که کیست درین باغ باغبان — معلوم از طراوت گلشن بود که کیست
شوخی که تاخت بر سر عشاق شد نهان — بیدار چشم منکر برتن بود که کیست
شمعی که پرتوش ببرد ظلمت عدم — پروانه باش تا بتو روشن بود که کیست

عالی چه حاجتست تخلص درین غزل
ظاهر نبود ماهر این فن بود که کیست

سرهای سلاطین همه خاک قدمت تست — اسکندر عهدی و دولت جام جمت تست
تمثیل سلیمان شده و خیر نبوت — یعنی که چو او زهد و جلال خشمت تست
میداد خدا جان بجهد از دم عیسی — از فضل خدا آن اثر اکنون بدمت تست
چون بارش رحمت که کند زنده جهانرا — عالم همگی چشم براه کرمت تست

زینت عریانی از مال جهان ما را بس است
چشم پوشی جامه سرپیچی ازان دستار ماست

بیشتر باشد امید از انچه نبود در نظر
چشم بر مطلب کشادن رخنهٔ دیوار ماست

ناتوانی استخوانهارا ازبس درهم شکست
آب هر جا موج زن شد بستر بیمار ماست

هر غزل عالی غزالی شد ز شوخیهای یار
چشم آهو نقطهٔ از نسخهٔ اشعار ماست

رو کشاد در باغ نرگس کورمادرزاده ایست
لاله از داغی که دارد گل بچشم افتاده ایست

شاد دم از نازک ادائی کن که مهر عندلیب
قطرهٔ از شبنم گل شیشهٔ پر باده ایست

رحم خورد از قید تشویش آنکه باشد سیر چشم
در فراغ دل غزال سر بصحرا داده ایست

ای دل عرفان طلب غافل مشو از آئنه
شرح مطلب جمله دارد گرچه لوح ساده ایست

در طریق بندگی باید شدن چون آفتاب
خود زسر تا با جبین و پرتو ش سجاده ایست

عشق افگند اهل دنیا را ز چشم اعتبار
هست در زنجیر زلفی هر کجا آزاده ایست

غمزه اش ساقی تبسم جام لبریز می ست
گرد صالش رو نماید عشرت آماده ایست

میتوان یک رست فتن در دل شب همچو ماه
تا بکوی یار از چاک دل من جاده ایست

سنگ شمشیر جفا دل سختی یار منست
گردش ایام یارش چون شود سباده ایست

عالی از وصف جمالش باید فکر بلند
پرتو خورشید حرف پیش پا افتاده ایست

از خاموشی چو غنچه زبانم گرفته است
دل پر شده است راه دهانم گرفته است

از وادی جنون نهم یکقدم برون
تا نو بهار حسن عنانم گرفته است

جان در تن ست مرغ گرفتار در قفس
از بسکه دل ز وضع جهانم گرفته است

آب و رنگی بعجب عالم بیرنگی داشت
نقشها را همه پرداخته میباید رفت

خویش را گم کند آنکس که ره عشق شناخت
طرفه راهیست که نشناخته میباید رفت

سرو آسا مطلب از طلبش آزادی
بلکه کوکوزده چون فاخته میباید رفت

روشن از ماه شد این نکته که از روی وفا
زیر تیغش سپر انداخته میباید رفت

من بی مایه چه دارم که ببازم عالی
رنگ رو همچو خجل باخته میباید رفت

غمگین شدم که او کرم از من دریغ داشت
فی الحال شاد کرد و غم از من دریغ داشت

نزدیکی ست شکوه ز بیداد دوریش
این شد ستم که او ستم از من دریغ داشت

من تشنه ام بخون خود او کشت ز انتظار
یکدم ز آب تیغ هم از من دریغ داشت

آیا جواب چیست چو پرسد خدا از او
یک پرسشی بوقت غم از من دریغ داشت

شد جور یار بیش چو راضی شدم به کم
امید بیش کو که کم از من دریغ داشت

گاهی بنامه یک قلمی میکشید یار
الحال نامه یک قلم از من دریغ داشت

زین شد تسلیم که تسلی نصیب نیست
از سر نوشت بد رقم از من دریغ داشت

رفتم ز شوق تا که گذشتم ز خویشتن
آمد بخشم و یک قدم از من دریغ داشت

آهو بوقت رم نگهی میکند ز پس
او یک نگاه وقت رم از من دریغ داشت

عالی چه آبرو طلبم در حریم یار
خاک رهش شدم قدم از من دریغ داشت

گردش سر در خیالش ساغر سرشار ماست
دل طپیدن مستی ساقی غم دلدار ماست

یاد رویش را چراغ خلوت دل کرده ایم
هر کجا آئینه بینی سایه دیوار ماست

طبع ما کی سر فرود آرد بسیر باغ و راغ
برق در ابر پریشان لاله کهسار ماست

اشک حسرت میچکد از دیده‌های عندلیب

کس نگفته است بتو کون و مکان را دریاب — آنچه دریافتنی نیست همان را دریاب
رمز انیست که بگذرز کجیها چو خدنگ — جنبش گوشه ابروی کمان را دریاب
جام کیفیتی از صحبت احباب بکش — همچو مستان مزهٔ عیش جهان را دریاب
لذت پختگی و خامی هر میوه بچش — امتیازی که بود پیر و جوان را دریاب
ایدل و جان جهان گشته فدای نکهت — من دل باختهٔ سوخته جان را دریاب
برق رنیست جز این امر دگر مدّ نظر — میزند چشم که عمر گذران را دریاب
قدر نعمت بود آن روز که افسوس خوری — لب بدندان بگزی و این لب نان را دریاب
پیش ازانی که شود غنچه لب گل زسخن — مدعاے دل آن غنچه دهان را دریاب
ای مصور بکش اینجا بکناری خود را — خوب باریک شو آن موی میانرا دریاب

باخدا کار فتاد از دل سختش عالی
رهبرم گفت که این سنگ نشانرا دریاب

شمع سان پای زسر ساخته میباید رفت — از غمش با تن بگداخته میباید رفت
بسته دنیاره مطلب زتن خاکے ما — خاک در دیده اش انداخته میباید رفت
گر رسیدن بخدا از ره طاعت خواهی — تا نبود مرکب تن تاخته میباید رفت
بر نکو کاری خود غره نمیباید شد — در دل خود دل و دین باخته میباید رفت
پیر تعلیم ادب میدهد از خم شد نش — تا ندانی که قد افراخته میباید رفت
نشود در سفر عمر سرانجام زغیر — کار ها را همه خود ساخته میباید رفت
در دم سرکشی نفس مدارا نکنی — بر سرش تیغ ستم آخته میباید رفت

غیر از رخش دگر که دهد عمر جاودان / البته دیده است خضر عکس وی در آب
چون یافتند مردم دیده سراغ او / این خیلی آب برد که بر وند پی در آب
هر جا که غیرتست وطن بهر آفتست / شکر نشد گداخته تا بودنی در آب
دریاب فیض صحبت روشندلان بسعی / بی دست و پا زدن نشود راه طی در آب

عالی بسیل اشک دمادم رود ثمره
مانند موجه که فتد پی بپی در آب

نگاه من برویش چون بهار گلشن ست امشب / مبادا چشم بد روئی نگاهش با منست امشب
بزور چرب نرمی رام کردم پاسبانش را / مسوزایدل کزین رو عمر چراغم روشنست امشب
ز زلف پرشکن سررشته عیشی بدستم ده / دلم را مشکن از حسرت که تشکن شکنبت امشب
نقاب از رخ مگر برداشت کز جوش تماشائی / نظر هر سو چراغان ساز شهر و برزنست امشب

ز بس کز انتظارت شعله ور شد خاطر عالی
برنگ سرمه در دود دل بچشیم روزنست امشب

چون شبانش میبرد ذوق نوای عندلیب / او بجای گل نشنید گل بجای عندلیب
عشق را نازم که زندان میکند گلزار را / کرده موج سبزه را زنجیر پای عندلیب
گر کسی با یار در یک پیرهن باشد خوشست / تکمها از غنچه باید بر قبای عندلیب
بی نیازم کرده داغ عشق آه و نالها / در گلستان از گل و سرو و نوای عندلیب
ای صبا امشب نفس آهسته میباید کشید / گل چراغان کرده در خلوتسرای عندلیب
عاشقانرا شحنه جام تو بخشد زندگی / شبنم گل آب خضرست از برای عندلیب

دوش گلگشت چمن میکرد عالی همرهش

از نگاه تند او مضمون آهم ظاهر است — هر سوالی را توان فهمید از روی جواب

بسکه بهر درویش نگه بر روی هم افتاده است — بی نقابی میکند بر عارضش کار نقاب

نور وحدت مختلف در جلوه گاه کثرت است — لذت دیگر کند تحصیل در هر میوه آب

غافل از حق هوش صرف کار باطل میکند — چشم بسته باز باشد بهر دیدنهای خواب

خوش بود دنیا و عقبی گر بحق داری نظر — هر دو مصرع نقطه ذات است بهر انتخاب

در جزای ظلم دارد گریه مظلوم اثر — آتش سوزنده را خاموش کرد اشک کباب

دوستان را تاب و رنج از همدگر باشد ضرور — تا دو تا نزاید بهم در هر دو باید پیچ و تاب

هیچ مطلب نیست بی صبر و سکون صورت پذیر — ز آئینه سیماب را محروم دارد اضطراب

دوست را در شورش آوردن نباشد بی جزا — شور بلبل را مکافاتست تلخی در گلاب

نور ایمان مکر شیطان را در اندازد ز پا — خان و مان دزد را سیلاب گردد ماهتاب

در فشاط آرد وصال دوستان مشتاق را — حلقه صحبت نمیباشد کم از جام شراب

بیت عالی خاطر از روز حساب اندیشناک
بسکه بسیارست جرم من نیابد در حساب

ساقی فگند جام بلورین می در آب — یا بسته شد حباب تا ثیر وی در آب

محو وصال کشته بود کشته خیال — ماند بدست زنده ماهی تصویر کی در آب

گرم آشناترست بظاهر عدو ز دوست — در آتش انچه دید کجا دیدنی در آب

جز جسم و جان من که شد از آب دیده خشک — هرگز کسی ندید چنین هیچ شی در آب

از عکس یار حلقه جوهر در آئنه — باشد بر نگ ساغر بر تر می در آب

شیرین بچشم خلق ز می توان شدن — سر تا بپای پز شکر گشتانی در آب

اگر تلاش کنی نشئه بدست آید — که تاک ریشه دواند بجستجوی شراب
سبک شوید چو مینا بسر نگونی نجت — ز زهد خشک مرنجید آبروی شراب
چو عیب جوی شرابی تو زاهدا این عیب است — که در تلاش بهشتی برای جوی شراب

سخن چو صاف شود خوش رباغ میسازد
چنانکه شعر تو عالی گرفته خوی شراب

جائیکه زخم تیغ تو برداشته است آب — سر چشمه بقا سپر انداخت از حباب
پر چین شود چو ابرو آنماه از عتاب — در مصحف جمال بود آیت عذاب
در بیخودی چه سود اگر وصل شد نصیب — ماند بآب خوردن لب تشنگان بخواب
عزت بفیض خاک نشینی نمیرسد — قحط است اگر شود همه در قطره سحاب
مامست پیمبر عشقیم و پیش ما — هشیاری ست معصیت و بیخودی ثواب
ما جان فدای بندگی یار کرده ایم — این یکه غلام بود چه خ آفتاب
ما را سواد دیده روی تو روشنست — باشد کشودن مژه وا کردن کتاب
ایمن ز هول روز جزا زنده میشوم — چون نامه را تو بعد قیامت دهی جواب
قدر رنکو به پیش بدان نیز کم نشد — ز نبور هم ز شبنم گل ساخت شهد ناب
ناقص گذاشت کار فلاطون خم تهی — نه نشست بی شعور چرا در خم شراب
از بس کشاد کار پریشان ز یاس دیده ایم — ما را کلید فتح بود موجه شراب

عالی تمام صفحه ایام دیده ایم
یک مصرع است کلک تو گیری گر انتخاب

جز در دهان یار کز بوس خرش شد کامیاب — کس ندیده ذره پیوسته شد با آفتاب

دل من پیش آنمه ماند و من از خویشتن رفتم
چو برخوردیم بعد از سالها نشناختم دل را

ز عکس مطلب آخر عکس مطلب را جدا دیدم
چو از زنگ هوس آئینه سان پرداختم دل را

مرا نزدیک بود از ناله رسوائی جهان سوزد
کشیدم از درون سینه دور انداختم دل را

بگرد تو سن دل کی رسد اشک از دو دیده نها
که شد پرواز زنگم گرد ره چون تاختم دل را

رساندم عالی از خاک درش جا بر آب خضر
ز پا بوسش سر عزت بعرش افراختم دل را

خواهم تجلیی که رسد دل بنور قرب
طی بر براق برق کنم راه دور قرب

هر گه دل از خیال تو فکری بلند کرد
گویا کلیم باز بر آمد بطور قرب

غیر نبی مسافت کونین را که دید
کس کی کشید آن دو کمان را بزور قرب

پنهان شدم چو جوهر آئینه از نظر
تا روشن ست دیده من از ظهور قرب

شد موج زن چو سیل بدریا نمود روی
یعنی که میدهد لب خندان بسرور قرب

بیش ست خوف خلوت آتش اگر بشیر روی
دارد خطر ز خدمت شاهان و فور قرب

بگذار طوق بندگی از دست ای عزیز
ابلیس را ببین که چه شد از غرور قرب

مانند بوی گل که جدا شد ولی در وست
عالی شده است غیبت بعدم حضور قرب

لب تو آنقدر افزود رنگ و بوی شراب
که غنچه در نظر آید مرا سبوی شراب

توان شناختن از آه گرم عاشق را
چو می پرست که رسوا شود ز بوی شراب

چه دلکش ست برویش اشاره ابرو
چنانکه جنبش موجی بود بروی شراب

صراحی می و طنبور توام اند بهم
بغیر زمزمه حیف ست گفتگوی شراب

چه رنگ آمیز شد ز اندیشهٔ دل گلشن جنبش
ز آب آئنه سامان سرسبز است باغم را

دران عالم که من بایاز خود شب را بروز آرم
پر پروانه از خورشید و مه باشد چراغ را

مرا هم صحبتی با عالی دیوانه مشکل شد
که دود شعلهٔ ادراک برهم زد دماغم را

بوحشت هم رهائی کی بود عشاق مفتون را
کنند از حلقه چشم آهوان زنجیر مجنون را

عجب پروین بر روزی مین گلگون دهد جولان
بروی خویش میباید دواندن اشک گلگون را

قبا رنگین برنگ لاله خواهم کرد من مفلس
کنم پیوند با هم داغهای خفته در خون را

خم پر بادهٔ می میبرد از عرش بالاتر
منی هرگه رساند بر فلک فکر فلاطون را

بلندیها و پستیهای جاه و فقر موهوم است
چنان کز صفحهٔ تصویر بینی کوه و هامون را

بمیدانی برد سالک چو گردد در طلب کامل
توان از آخر مه یافت وجه نعل واژون را

چه نسبت عشق را با عقل و رد مکرش زاهد
بمعجز همسری کردن میسر نیست افسون را

دل عشاق واریست از گزند افعی زلفش
خط سبزش زمرد کرد آخر لعل میگون را

ز بس آوارگی در طالعم باشد عجب نبود
گه گردد اختر سنگی فلاخنهای گردون را

پی سرسبزی واژونه بختان سعی کن عالی
تهیدستی چنین آشفته دارد بید مجنون را

چه میجوئی تو پنداری که پنهان ساختم دل را
نمیدانم ز مد هوشی کجا انداختم دل را

دو چشم کعبتین از بهر نرد عشقبازی شد
نظر بر رویش افتاد و بخالش باختم دل را

نشد با دصبا از روی آنگل پرده بردارد
برنگ غنچه از بوی تسلی ساختم دل را

ز سیماب طپیدن کیمیای عشق میسازم
محبت آتش و غم بوته شد بگداختم دل را

انگشت خود همیشه بدندان گزیده ایم
کی لقمه دگر بدهن میکنیم ما

عمر دراز بهر سر انجام مردن است
زین رشته تار و پود کفن میکنیم ما

عالی لباس عاریت آتش چه میکند
از خاک خویش پوشش تن میکنیم ما

قطره سان بر هستی موهوم بندی دل چرا
غرق گرداب خودی میگردی ای غافل چرا

راه منزل سر کن و تا جاده چون مقصد بس است
همچو نقش پا بهر گامی کنی منزل چرا

اهل بینش را بجز حق نیست منظور نظر
چون نگاه احولان رفتی ره باطل چرا

رو بهیچ از ماسوی فارغ شو از اندیشها
کار آسان میکنی بر خویشتن مشکل چرا

چون طپد دل از هوسها کی تواند یاد دوست
نامه می بندی ببال طائر بسمل چرا

ریشه بید از دو بیدین حاصلی پیدا نکرد
گر تهی دستیست قسمت سعی بیحاصل چرا

چون یقین دانی که خواهی یافت هر ذره عوض
میشوی غافل ز شکر نعمت سائل چرا

از کرم مطلب رضای حق بهبت آورد دست
اجر احسان را بمنت میکنی باطل چرا

ذره ایم امید وار پرتو از آفتاب
ای سحاب بیمروت میشوی حائل چرا

خرمن خود را بآه آتشین خواهیم سوخت
انقدر با اضطراب ای برق سنگین دل چرا

حیرتی دارم که عالی بی نصیب از لطف تست
خشک لب نزدیک دریا مانده چون ساحل چرا

رساند از دشمنی ساقی بمدهوشی دماغم را
ز خالی کردن دل میکند پر می ایاغم را

کمال عاشقی دارد جمال همچو معشوقی
سمندر را خگری بلبل گلی پنداشت داغم را

من گم گشته از خود رفته ام در بی نشان یارب
که از پرواز رنگ گل تواند جست بر اغم را

بی سر و پایان عریانرا سری باید کشید
موی سر چون کلک تصویرست بهر دستار ما

سست نبود تیر آه ما ضعیفان گو کسی
چون کمان سخت باشد در پی آزار ما

ما ز گوهر داشتن در مستی دولت نه ایم
کی تواند قطره شد ساغر سرشار ما

صفحه میدان سخن باشد که از نقش حروف
میشود هر سطر عالی تیغ جوهردار ما

گیرم که رساند بتو گل رنگ و صفا را
آخر ز کجا آورد این حسن و ادا را

هر چند که کردیم خدارا نه شنیدی
ای شوخ خود آرا چه شناسی تو خدارا

چون غنچه سوفار مکن خون دل پیکان
کز قد خمیده است کمان تیر دعا را

ارباب نظر رخصت گفتار ندارد
مانع زهمین وجه شود سرمه صدا را

تاثیر خیال رخ او با طن صاف است
جا کردن گوهر بصدف داده صفا را

از چرخ کمان باید و تیر از پر عنقا
تا صید توان کرد بآن مطلب ما را

دولت ندهد دست بدون غم دل کوشش
هر برگ بود دست ردی رنگ حنا را

نو کیسه نقد سخن اند انیمه عالی
بیجا چه عبث خرج کنم دخل بجا را

رازش نهان چو بوی چمن میکنیم ما
در زیر لب چو غنچه سخن میکنیم ما

هر گاه نام لعل لب یار میبریم
خون در دل عقیق یمن میکنیم ما

هر جا که پا نهیم شود نافه آبله
در کوی یار سیر ختن میکنیم ما

همچشم ما برای نظر بازی تو شد
آئینه جلای دهن میکنیم ما

سحرست مگر مدعی در راستی عصا
دفع هزار حیله و فن میکنیم ما

تا ز خود رفتیم چندانی که هیچ از ما نماند
میکشد نقاش خود را تا کشد تصویر ما

کار ما آخر بجائے میرسد کز عشق
بر همین فتوی نویسد از پے تکفیر ما

سکه از داغ جنون در عالم دل میزنیم
این جهان را تنگ نبود لائق تسخیر ما

آب حیوان آبیاری کرده تیغ عشق را
زنده سازد چون دم عیسی دم شمشیر ما

در خیال روی او هر گه که از خود میرویم
جلوهٔ مهتاب گردی باشد از شبگیر ما

از دل پر داغ دامی بهر صیدش ساختیم
دام را هم برد با خود عاقبت نخجیر ما

زین جهان پیر رونق رفته بود از کهنگی
باز عالم را جوان کرد از سر نو پیر ما

دایه را خون شیر شد تا کرد ما را پرورش
باز از جور فلک خون جگر شد شیر ما

مژده دنیا را که طوفان دگر در طالع است
تا بشوید دست قدرت نامهٔ تقصیر ما

عالی از بس وصف شوخیهای چشم او نوشت
چشم آهو شد دوات خامهٔ تحریر ما

دیدهٔ بد دور گر میکرد با ما یار ما
چون سپند آتش گره وا میکند از کار ما

شعلهٔ جواله ایم و خانمان سرگشتگیست
گر بجا باشیم می افتد در و دیوار ما

هر قدر گردیم چون کلک مصور در رهش
آنقدر از شوق می پیچد بپا دستار ما

پلهٔ میزان چها از دست ما خواهد کشید
توبه هر گه بشکند از بار استغفار ما

تا بها با ید مخالف تا دو تا را آید بهم
متفق خواهد شد آخر سبحه با زنار ما

در خیالش دل برنگی میشود هر دم هنوز
طاقت گرد آمدن پهلوست در بیمار ما

پرده های چشم باشد فرش مخمل در رهش
خواب را پامال سازد دیدهٔ بیدار ما

بسکه در هر قطرهٔ خون ما غمی جا کرده است
دشمن خونخوار باشد هر که شد غمخوار ما

نعمت‌خان عالی

تو گر فتی همگی شیوهٔ جان بخشی را
نفسی بیش نشد قسمت ازان عیسی را

رنگ و بوی چمن از تست بانبات رسید
مهر گل کرده سند محضر این دعوی را

بی نقابی رخ پنهان ترا نتوان دید
لفظ درکار بود یافتن معنی را

عشق عکسی ست که از جلوه حسن افتاد است
دل چه شد آئینه مجنون چه کند لیلی را

کاملان را همه سرگشتگی انکار خود ست
حاجت گردش پرکار نشد مانی را

پیر میخانه تسلی نشد از مهر سجود
بخط جام گرفتم سند تقوی را

چشم حیران نشود حلقه چاه از یوسف
پست فطرت چه شناسد سخن عالی را

بزم یکرنگی ندارد اختلاف سازها
مختلف می آید از یک پرده این آوازها

جوش زد گیرای حسن تو بصید بلبلان
شد درون غنچه پر از چنگل شهبازها

طائر ما بسکه شرح دل گرانی می برد
چون شکست نامه پر با ماند از پرواز ها

سر کشد چون ساقی مے دست در گردن کند
دختر رز دیده هست از ناک دست اندازها

رنجش یاران ز حرف شکوه مانع میشود
شد غبار خاطر اینجا سرمه آواز ها

آخر از هر غنچه گل کرد اسرار بها
در دل طفلان کجا پنهان بماند رازها

بر سر کویش نباشد حاجت باغ و بهار
گشته رنگارنگ خاک گشتگان نازها

ساختی بیتاب شوق و از نظر انداختی
عالی بیدل ندارد تاب این اندازها

عقل را دیوانه کرد اندیشهٔ تدبیر ما
حیف مجنون نیست تا گیرد سر زنجیر ما

خون دل را ریختم از چشم و تا دامان رسید
خون ناحق بود آخر گشت دامنگیر ما

هر قطره اشک ما شرری شد ز سوز دل — آتش بجای آب چکد از سحاب ما
دارم بیار صحبت از آمد شدن نگاه — طومار باشده است سوال و جواب ما
اوراق روز و شب همه تاریخ حال ماست — شیرازه خط صبح بود بر کتاب ما
چون ذره گشته ایم سراسیمه آفتاب — باشد ز روی جذبه شوق اضطراب ما
داریم هیچو مردم تصویر در جهان — بیداری که فرق ندارد ز خواب ما
از عجب معصیت شود ارطاعتی کنم — پس فرق کو میان گناه و ثواب ما
در بزم دهر خلق ترش رو چو سرکه اند — این نخبت شور کرده تمک در شراب ما

عالی چو مشک گشت ز بر گفتن قبول
شد مصرعه نگفته تو انتخاب ما

باکسیر حقیقت تا رسانی جا نگدازی را — مده ز نهار از کف بوته عشق مجازی را
محبت را نباشد دشمنی با ناز و استغنا — نیاز عشق محبوب است حسن بی نیازی را
بجوش ناله عشاق نبود نغمه بلبل — اگر مرگان شود خش ز خمه گردد دلنوازی را
نظر بر رویش افتاد و بجا بی با ختم دلرا — دو چشم کعبتین گردید نرد عشقبازی را
چو نگذارد دلم کز فکر زلف او برون آیم — شب هجران بآن اندازه میدارد درازی را
نمیگردد میسر تا جداری بی دلیر یما — چو شمع از سر گذشتن لازم آمد سرفرازی را
بجز تیشه بپای خود زدن صورت نمی بندد — بهر جا طبع کج رفتار باشد چاره سازی را
بپوش از غیر دیده تا لباس تن بپردازی — ز آلایش نگهدارد این بخت نمازی را

مصور میکشد دست از تلاش زینت صورت
اگر از کلک عالی بیند این معنی طرازی را

عاشقان را کی رسد پا پس زمین از شوق وصل
شمع باشد جادهٔ راه طلب پروانه را

دانهای اشک خود را میکشم در تار آه
سبحه خواهم کرد آخر گریهٔ مستانه را

بی درشتی کی کشاید کار پیش سخت دل
در کلید افتاده لازم ساختن دندانه را

خامشی ذاتیست در طبع ملائم بی سبب
نیست بهر خواب مخمل هیچ دخل افسانه را

کی کند فضل و هنر اصلاح حال مفلسان
کس ندیده گنج آباد ان کند ویرانه را

بخت کوتا چون کمان عالی بقربانت شود
کاش چون سوفار بوسد آستان خانه را

تمامی عمر نگذارم می و میخانهٔ خود را
کنم پیمانه پُر تا پُر کنم پیمانهٔ خود را

همیشه جای من خالیست چون نقش نگین اما
برای نام زینت مینمایم خانهٔ خود را

جواب من بداد آن شوخ میداند که شمع آخر
بخاموشی ز سر وا میکند پروانهٔ خود را

محبت دشمنان را دوست میسازد عجب دارم
که عشقش وا گذارد اینچنین دیوانهٔ خود را

قیامت آنزمان باشد که کس از خواب برخیزد
در انوقتی که می بیند رخ جانانهٔ خود را

محبت کن بدشمن قدر مظلومی بدان ظالم
سپند برق خرمن سوز میکن دانهٔ خود را

سمندر جاد آتش کرد و بلبل خانه در گلشن
من رشوریده دل تا کی ندانم خانهٔ خود را

شود هر هوشیاری مست و هر مستی بهوش آید
بکام دل کشم گر نالهٔ مستانهٔ خود را

بیانی نیست معنی های وجدانی بر و عالی
نگهدار از برای کودکان افسانهٔ خود را

پیوسته بادلش دل از غم خراب ما
چسپیده است سخت بسنگ این کباب ما

شد از میان حلقهٔ زلفش رخ آشکار
طالع شده است در دل شب آفتاب ما

مشت خاک ما ز تصویر خیالش کرده است — مومیا را خامه مهزاد میسازیم ما
نیست محکم گر رسد بنیاد دنیا تا بآب — چون حباب این خانه بی بنیاد میسازیم ما
اخگر از خاکستر خود رنگ آتشخانه ریخت — از خرابی خانه را آباد میسازیم ما
ناله کردیم از فراقش تا نفس در سینه سوخت — سرمه خاموشی از فریاد میسازیم ما
دل نمود آئینه تا سازد گرفتار خودش — دام را از جوهر غولاد میسازیم ما
خاک خود زر میکنم از پرتو رخسار او — کیمیا از نسخه ایجاد میسازیم ما

ابروی سنگ دعالی نقش بدل میکند
نقشها شیرین تر از فرهاد میسازیم ما

چند در هر جا ز دل ناشاد میگوئیم ما — میرویم و هر چه باد آباد میگوئیم ما
سینه پر چاک خود صاحبدلان را عیب نیست — چون جرس هر جا بصد فریاد میگوئیم ما
گفته بابا پس از عمری چه میگوئی بگو — داد میگوئیم تا بیداد میگوئیم ما
پر بلند ست این صفیر او میادا رم کنم — در دل آهسته با صیاد میگوئیم ما
سرو هم گر بهت پرسی پای بند ریشه است — تا درین قیدست کی آزاد میگوئیم ما
سرور دین شاعران را خواند شاگرد خدا — هر که گوید این غزل استاد میگوئیم ما

همره مکتوب خود عالی بکویش میرویم
قاصد خود را مبارکباد میگوئیم ما

تغافل عیب ای مشتاق گفتارت شنیدنها — نیائی گر بدیدنها بیائیم از طپیدنها
چه خوش باشد که تا جای سخن دل از طپیدنها — شکاری غمزه صیادی شود چشم از پریدنها
رسیدم تا بمطلب بسکه از مطلب گذشتم من — تمامی راه راطی کرده ام از پا کشیدنها

نیافت خوبی دل راشب فراق کسے
غنیمت ست که نه شناخت هیچکس مارا

زبیم خوی تو آهی بسینه دزدیدیم
گرفت گریهٔ پرزور چون عسس مارا

بیامدی که بسوزیم این رقیبان را
زجور تو رگ سنگست خار و خس مارا

نیافت آب و هوائی که خوش کند عالی
شکست دل چو حباب از همین هوس مارا

روز محشر گو که امشب داد میخواهیم ما
وسعتی اندازهٔ فریاد میخواهیم ما

بال و پر فرسودهٔ پرواز شد در جستجو
یک نشانِ خانهٔ صیاد میخواهیم ما

آه جانسوزی طمع داریم هر دم از نفس
بهر خرمن کار برق از باد میخواهیم ما

کس نشد بی نشئهٔ می کامیاب شستین
یعنی از پیر مغان ارشاد میخواهیم ما

عشق بر گلهای داغ بوالهوس خندید و گفت
همچو لاله داغ مادرزاد میخواهیم ما

تختهٔ مشقی بدست آورده ایم از آئینه
یک نگه سر مشق از استاد میخواهیم ما

داد آخر بیوفا غمنامهٔ ما را جواب
شاد کن دل خاطر ناشاد میخواهیم ما

میکنم از خاک خود جان در تن هر گرد باد
روح مجنون شاد از و امداد میخواهیم ما

مدعای ما ز بسیاری فراموشت شده است
آنقدرها ی که رفت از یاد میخواهیم ما

کلک عالی را نباشد در دل سنگش اثر
خامهٔ چون تیشهٔ فرهاد میخواهیم ما

بگوشهٔ شدم از ترک خانمان تنها
باین امید که آئی تو یکزمان تنها

چو دشمنان غم دل تاخته ست بسیر من
که دیده ست ز هجران دوستان تنها

بهر که دوست شدم بیگناه دشمن شد
بمن ستم نه همین کرد آسمان تنها

خاک ما را نبود بهتر ازین اکسیرے — که سبو گشته بمیخانه رساند خود را
چه بهشتیست بهار چمن پیر نگے — کاش آنجا دل دیوانه رساند خود را
چوب شمشاد توان گفت که جوهر دارد — تا بزلف تو اگر شانه رساند خود را

بر سر کوتیو عالی چه بر سوائی رفت
بهتر این بود که رندانه رساند خود را

تا آئینه دار رخ یار ست دل ما — میخانه سر جوش بهار ست دل ما
جائی که بجائی نرسیدیم رسیدیم — بر توسن اندیشه سوار ست دل ما
هر لحظه بزار خم تمنای دگر زد — در سینه نهان چون سر مار ست دل ما
از عالم بالا چو چراغش شده روشن — پروانه شمع قد یار ست دل ما
بر شیشه شبنم خطر از گرمی مهر است — از سردی مهر تو فگار ست دل ما
آتشکده چون سینه مانیست بسامان — بر پنبه هر داغ شرار ست دل ما
آواز یکه آسیب کند من ز تغافل — نازک ترم از اندام بکار ست دل ما
چون شیشه ساعت بکدورت گذرانیم — از دور فلک پر ز غبار ست دل ما

جائی نمودی که نشیند دل عالی
پیش تو چرا انیمه خوار ست دل ما

چو صبح شعله یک آه بود بس مارا — چنان گداخت که سیلاب شد نفس مارا
اسیر گشته نیچیر گاه ایجادیم — شکست بیضه بود رخنه قفس مارا
فغان و سینه صد چاک دل طپیدن ماست — کمند در سفر بیهودی جرس مارا
ز دولت غم دل آستین پر از داغست — چو شاخ گل بدرم هست دسترس مارا

نیافت

میکند فرزند آخر دعوی مال پدر
میوه از خورشید گیرد از گل پرورده را

فیض قدرت روح را در قالب خاکی دمید
میکند نقش اول استاده مصور کرده را

مژدهٔ وصل آب حیوان طپیدن میشود
نقش پا بر خاک ماهی شد بیام آورده را

نیست مرگ اهل فنا را تلخ تر از زندگی
ترک عادت بد تر از مردن بود خو کرده را

هستی موهوم عاشق مانع دیدار نیست
از کتان پیوسته میاید مه نو پرده را

ناصح آمد پیش ما عالی ترش روی و خنک
تحفه آورده است یاس و یخ پرورده را

چون گدازد آتش شوقش دل بیتاب را
موج گردد بال پرواز طلب این آب را

برندارد سالک راه یقین دست از دعا
تا نسازد از خم تیغ فنا محراب را

کامجوئی بی سبب شد بهر ناکامی سبب
گر خدا خواهد مهیا میکند اسباب را

خانهٔ عشاق ویران کردهٔ شمشیر اوست
میکند یکقطره آبی کار صد سیلاب را

سبزهٔ خطش که بر ریحان ترازد خط نسخ
همچو زلف او شکسته نرخ مشک ناب را

غافل از حق در کشاد کار دنیا رو مکند
تا نه بندد چشم خود را کس نه بندد خواب را

معنی رخشان درخشد در سواد نامه ام
عالی از بحر دل آرم گوهر شب تاب را

هر که یکبار بجا تا نه رساند خود را
این محال ست که تا خانه رساند خود را

قیمت بحر بیک قطرهٔ گوهر نرسد
مبد و داد که تا دانه رساند خود را

بسته گردد دهن شوق ز خمیازهٔ عیش
گر لبم تا لب پیمانه رساند خود را

ای صبا همچو نفس سوخته بر شمع متاز
اینقدر باش که پروانه رساند خود را

گر نیائی زره دیده چه شد خاک دلم
در اگر بسته شد از خنه دیوار بیا

بار رقیبان منشینی که همه سنگدل اند
زود برگشته چو آواز ز کهسار بیا

عالی آئین کرم در خور استحقاق ست
مست در مسجد و در میکده هشیار بیا

خونی جوش بهار از جلوه ات بیداد ها
بنفشه بلبل دل از خاموشی فریاد ها

در تماشایت ز بس چشم غزالان حلقه زد
صید ها در دام دشت افتاد از صیاد ها

هر نگاهت سطر مژگان کرده اعرابی نوشت
تا سواد سرمه روشن شد ازین استاد ها

بندگی را گر بود در عشق تو حسن قبول
یوسف مصر اند از قید خودی آزاد ها

کوه کندن دل ز نقش دلبر کندن ست
کرده شیرین کاریت عالم پر از فریاد ها

در ره بیمهری یاران ما از چاک دل
جاده ها پیدا شد از پس رفته ایم از یاد ها

چرب نرمی زود می بندد زبان خصم را
موم در به کردن زحمت کند امداد ها

وقت موسی خوش که بیهوشی بفریادش رسید
بود کوه سرمه کم در چاره فریاد ها

دوست دشمن میشود گاهی بیک خندیدنی
غنچه گل گشته می افتد بخاک از باد ها

خامه تصویر باشد هستی اهل جهان
قطره انیست عالی سیل این بنیاد ها

میبرم زان بیوفا آخر دل افسرده را
میدهم از تیغ آب این گلبن پژمرده را

صاف دل را مدعا صورت نه بست از اضطراب
عکس بر هم مینماید آب بر هم خورده را

فیض معجز هم علاج تیره روزان را نکرد
زندگی سازد دم عیسی چراغ مرده را

بالب ساغر ببوسم پای خم چون دردمی
موم بالی شد شکست خاطر آزرده را

خبرم گیر که از تیغ تغافل کشتی
گر همه ناوک نازست بانداز بیا

انتظار طلب و وعدهٔ تکلیف چرا
خانهٔ تست دل ای خانه برانداز بیا

در کمین اند ز هر گوشه ترا مردم چشم
با شارت سوی ما چون سخن راز بیا

هر صدای که ز پای بر بهت میخیزد
من چو نقش قدمم گوش برآواز بیا

برگ گل از پر پروانه چرا کم باشد
ای چمن گرد سر یار به پرواز بیا

عالی از درگه او کفر بود نومیدی
با میدی که بود کارخدا ساز بیا

این چه زیبست که در جامهٔ آلست ترا
خون ما ریختن ای شوخ حلالست ترا

آنقدر آئنه رخسار شدی نام خدا
که سویدای دل سوخته خالست ترا

نیمرنگست گل طرف کلاه تو دگر
میتوان یافت که در سر چه خیالست ترا

عرق صحت بیمار شود آبحیات
گر تو یکبار بپرسی که چه حالست ترا

شاید از نور جمال تو شود کار بعکس
دیدن خویش در آئینه محالست ترا

ای گل تازه بیا بر سر چشمم بنشین
که تو ریحانی و عالی چو بنفشه ترا

دل ما ریختی زهم ای گل بیخار بیا
ای بهار من دیوانه بیکبار بیا

مست نازم من ازین رنج خمارم برهان
زود چون نشه برس میروم از کار بیا

اینقدر صبر مرا کو که رسد جان بر لب
نیم بسمل شدگان را همه بگذار بیا

شعلهٔ آه عجب نیست شود شمع مزار
ای مسیحای جهان بر سر بیمار بیا

نگه گرسنه چشمم ز کسی سیر نشد
هست مشتاق تو ای عالم دیدار بیا

خضر گر آب حیوان وصال دوستان میخورد
چرا امید داد آب زندگی تنهائی خودرا

فلاطونت نماید در نظرها چرخ دون پرور
بنا دانی بذل گر میکنی دانائی خودرا

بگرداب غمش عالی فگندی زورق خاطر
رساندی خود بساحل کشتی دریائی خودرا

لاله داغیست دل عاشق دیدار ترا
برگ گل حلقه دامیست گرفتار ترا

گرچه آتش رود از کار چو در آب فتد
آب آئینه فزود آتش رخسار ترا

تا نخنی تا نزند بر دولت آن ابروی مه
نکشاید فلک از هم گره کار ترا

گشت خورشید بسی هرزه بجولانگه حسن
تا مگر سرد کند گرمی بازار ترا

چشم عالی پر داز آرزوی خاک درت
مژه پنداشته خار سر دیوار ترا

گرفته آئینه بر کف گل جمال ترا
نموده مردمک چشم خویش خال ترا

زروی و قد گل هر کسے که فال گرفت
چمن بهار طلب کرد و من وصال ترا

سفیده مه و شنجرف لاله کم رنگست
بگو چگونه مصور کشد مثال ترا

مرا بهیچ تسلی نمیتوان کردن
نمیدهم بدو عالم دمی خیال ترا

بهر داغ دل تست گنج غم عالی
نخورده است کسی در میانه مال ترا

مست بیباک و همه غمزه و انداز بیا
گل بسر دست زده بر کمر از ناز بیا

جا بجا خانه دل پر شده از داغ فراق
مهر ها چیده ام ای شوخ دغا باز بیا

بیخودم کردی و رفتی و نیامد رحمت
باز اگر من بخود آیم بخدا باز بیا

سر بزانو در خیال غنچه سان خوابیده ام
گر نسیمی دم زند بیدار میسازد مرا

ناصح بیدرد را خاصیت سوهان بود
از درشتیهای خود هموار میسازد مرا

تا سخن را سبز کردم جوهرم شد آشکار
تیغ موج سبزه ام زنگار میسازد مرا

شکوه در وصلش زیادم میبرد چون آئینه
بسکه حیرت صورت دیوار میسازد مرا

جام داغی از جنون عالی بسر خواهم کشید
در خمارم ساغر سرشار میسازد مرا

تو و دل بردن و بیرحمی و خود کامیها
من و عشق تو و رسوائی و بدنامیها

ای رخ از باده برافروز مبارک باشد
تبو پیمانه بمن خون دل آشامیها

سرو را قد بکش تا در جولان گاهت
که بگیرد ز تو تعلیم خوش اندامیها

کی چو گل بشگفد آندل که نشد غنچه زغم
سر خود گشته ام از خون دل آشامیها

آرزو کرده بزخمش نمک بیمزگی
تا چشیدست دلم لذت ناکامیها

خون بجوش آر که سودای محبت بیزی
میوه رنگین چو شود بگذرد از خامیها

گر نباشد غزل ساده بدیوان عالی
چشم تحسین نتوان داشت ازین عامیها

بهر جا تا بکی پنهان کنم رسوائی خود را
زتن خواهم برون کرد این دل هرجائی خود را

بگو شب مجلس افروزی که بودی آفتاب من
که شمع از غیرت آتش میزند رعنائی خود را

زلیخا رشک بر یعقوب دارد در غم یوسف
که نتوانست دیدن بی خرد بینائی خود را

ز رشک جلوه اش پیراهن گلها قبا گردد
چو سرو من بپوشد جامه زیبائی خود را

بگفتم مرد میدان محبت نیستی ایدل
سخن نشنیدی و کردی همان خودرائی خود را

شب مهتاب بیش از آفتابم سوخت بر رویت
فلک با من دو روزی کرد این صاحبکمالی را

برآمد آخر از میخانه مست و جام می بر کف
عبث در مسجد و محراب میجستیم عالی را

از نوش خند لعلش شد محو هستی ما
با آنکه می نمک داشت افزود مستی ما

یکدم صراحی ما از سجده نیست فارغ
شد موج باده محراب آرمی پرستی ما

چون غنچه فسرده دارد یم مشت خاکی
دلتنگ کرده ما را این تنگدستی ما

عیب گهر نباشد گر تیره نشین دریاست
پیش گهرشناسان موجب پستی ما

تیر دعا گذارست از نهضت جوشن چرخ
ای سنگدل حذر کن از ناوکشتی ما

چون رنگ گل دو روزی گلشن جهانم
کی اعتماد باشد بر رنگ پستی ما

عالی چو خار نگرفت بیهوده دامن کس
آخر بکار آمد کوتاه دستی ما

من چه گویم با تو احوال دل غمدیده را
دیده باشی بسمل در خاک و خون غلطیده را

بسکه هر دم نقد اشک از دل تمنا میکنیم
کاسه دریوزه کردم کاسهای دیده را

زلف اگر بر عارض او حلقه گردد دور نیست
پیچ و تابی هست لازم موی آتش دیده را

دیدهٔ آئینه را مژگان شود تمثال من
بسکه خم دارم ز بار غم تن کاهیده را

گر بداند نامه بر کین شرح شوق روی کیست
شمع راه خود نماید نامهٔ پیچیده را

گریهای عالی نهان در زیر مژگان کرده ام
اشک من در دیده ماند آخر این پوشیده را

غنچه ز نفش ناتوان وزار میسازد مرا
آخر این هندو پسر زنار میسازد مرا

حذر از من نکنی آتش یاقوتم من
نه شرارست و نه خاکستر و نه دودم مرا

بال پرواز کبوتر سوی او سوخت دلم
آتش شوق ازین باد زن افزودم مرا

دل چو گلبن بزمین چمن انصاف ارد
برساند بخاک ره او زودم مرا

همچو زخمی که فراهم نشود بی مرهم
چشم راحت شب هجر تو نیاسودم مرا

بی رخت آمد و رفت نفسم سوهان است
رحم کن رحم بیازود که فرسودم مرا

توام فصل بهارست یقین دان عالی
ساخت همصحبت او طالع مسعودم مرا

زین ره چنین شتاب گذشتن چرا چرا
آخر تغافل اینهمه بر من چرا چرا

رم کرده میروی چو غزالان چه شد چه شد
بیگانه چونیت نگفتن چرا چرا

پیمان تو نه بست دلت گو نه بسته باش
عهد قدیم خویش شکستن چرا چرا

ابری اگر بگشت نبارید شکوه نیست
برقی بجست بر سر خرمن چرا چرا

کم نیست اضطراب جنون خیز عاشقی
در عشکر روزگار دهم تن چرا چرا

ای باغبان نظاره گل تا درودی او
بستی بروی من در گلشن چرا چرا

عالی اگر بدل ندهی اختیار خود
دادن عنان خویش بدشمن چرا چرا

بزنگی صاف کردم باده ناز خیالی را
که دُرد ساغر من مست میسازد زلالی را

چه سود از کشت مهتابم چو نبود باده نابم
فلک بیهوده میگرداند شب جام خالی را

پریشانی بغایت برد هوشم را نمیدانم
سر زلف که تا وان میدهد آشفته حالی را

نمیگنجد بیک تن آنقدر زخمی که دل خواهد
بعشاقت دهند ایکاش ابدان مثالی را

اگر مالی زبان صاحب طبع روان سازد — چرا پس باغبان پرساخت از سوسن لب جو را
مصلی عابدان شهر ما را دام تزویر ست — بآب دودانه کار ست این کبوتر های یاهو را
بصد خون جگر در گریه عمر خود بسر بردم — نمودم در شنا چون موج دریا زور بازو را
چو بر خاک درش افتم بگردم کے رسد شاهی — کنم بال هما از خاکساری نقش پهلو را
سخن در وسعت اندیشه ام بی معنی رنگین شد — بصحرا حالت دیگر بود گلهای خودرو را
پی سنجیدن یوسف بعکس روی یار آمد — بمیزان نظر کردیم مارو کش ترازو را
بسنگ سرمه خنجر های مژگانش کشید امشب — ازین جان سختی من پس نداند تیغ ابرو را
باین نسبت که دارد مار با خود مهره پنهان — دلم پیدا پی گم گشتنی کرده است گیسو را
ز بس بستند دلها عاشقان بر نخل بالایش — تماشای صنوبر دیده است آن سرو دلجو را
کشد موصورت آدم ولی از شوق گیسویش — بچینی صورت آدم بسوی خود کشد مو را
علاج تلخکامی را فلک کرد از ترش رویی — دوا از بهر صفرا میکند سیر و لیمو را
ز شوق حسن گندم گون بگندم کرد رو آدم — نیم فرزند آدم گر گزارم روی نیکو را
ز گرمی میکشد خمیازه بیرون از کمان لب — که جام از حلقه مجلس بود آن آتشین خو را
بخواهم از خدا چیزے بغیر از هر چه میباشد — چه معنی دارد این یعنی که میخواهم ازو او را

اگر انداخت عالی پای همتی در غزل عالی
تو هم رندانه در گوشش بگیر و دنبالش همورا

دوست افسوس هم سودم و شد سود مرا — صدف گوهر مقصود همین بود مرا
دل من یافته لذت ز ادای سخنت — این کباب از لب تو گشته نمک سود مرا
پرتو حسن تو جان ست مگر در تن من — که ندانند بجز از تو موجود مرا

خط از من

زا بر نغمه بود خوشنماش کسوت عیش — که تار ساز شود پود تار باران را
عجب عجب که فراموش کرده اند مرا — وگرنه آمده باشد بیاد یاران را
علاج سنگ دلانست عجزمے بینی — بموکشیدن نقاش کوهساران را
غبار گرد برآرد ز دیدهٔ مردم — بچشم کم نتوان دید خاکساران را

ز آب و رنگ سخن رشک برد گل عالی
هزار بار خجل کرده ام هزاران را

دلم از پیش روان شد که نمیگذارم اورا — چه کنم چه چاره سازم که نگاه دارم اورا
ثمره بستن و کشودن شده مشق این تمنا — که چسان ببر بگیرم چقدر فشارم اورا
بخیال هم نه بینم رخ او که طالع این ست — بروم ز خویش هرگه که بیاد آرم اورا
سخنے جز این ندارم که دل از فراق خون شد — بسر شک دیدهٔ خود بتو می نگارم اورا
بقسم گرفت صد جا ز حدیث شوق گفتن — غم عشق سبحهٔ شد همه دم شمارم اورا
ز من اینکه جان بکسرت دهم از تغافل تو — ز تو جان من نگاهی که نگاه دارم اورا
همه وقت لاف الفت اثر نفاق باشد — چو کسی نگشت دشمن ز چه دوست دارم اورا

بر قیب رو نمودن گله اگرچه دارد
بکنایه گفت عالی که برو نیارم اورا

نقاب رنگ نهان از نظر گردان گل رورا — بر نگ غنچه دارم دل خود میکنم بورا
نمایان شد ز گرد سرمه صد شوخی و اندازے — رمیدن دل کند ست از نگاهش چشم آهورا
ازان در پیش او نرگس نیارد غمزه افگنده — که میسازد خجل همچشمی اعجاز جادورا
ز مهتاب فنا یکدست گردد پرتو هستی — چراغ زندگی تا یک سازد ره خداجورا

ز شام هجر بدل شد بدر راحت ما
بود سیاهی شب مشک بر جراحت ما

نمیرسیم بجای که همچو مردم چشم
در آب دیدهٔ گریان بود ساحت ما

بسیر عالم دل میرویم و میبالد
فضای هر دو جهان گامی از ساحت ما

هزار ناله کند زین گلی که تازه شگفت
که بسته شد دهن غنچه از فصاحت ما

درین زمانه نیابد کسی که بگذارد
ز موم نرم دل مرهم جراحت ما

نروید از دل سخت تو تخم مهر و وفا
چسان بسنگ شود کارگر فلاحت ما

نمود عالی چو قطع نظر ز دشمن و دوست
دگر چه کار کسی را بر نج و راحت ما

بباغ بیتو مصیبت شود ملال مرا
سیاه پوش کند سایهٔ نهال مرا

فراق روی تو در زندگی چه حرف است این
تو خود در آئینه بنگر که چیست حال مرا

گهی تو من بشوی گاه من تو حیف که نیست
جدائی که دهد لذت وصال مرا

گداز عشق مرا صاف آنچنان کرده است
که آب آئینه خود میشود مثال مرا

نسیم لطف چه شد تا نقاب برگیرد
که لمعه رسد از نور آن جمال مرا

اسیر عشق ز بخت سیه شدم عالی
که دام و دانه صید ست خط و خال مرا

چنانکه برگ شگوفه ست نوبهاران را
بر التفات تو چشمست امیدواران را

ببین بر آئینهٔ سیماب تا شود روشن
که میکشد غم دیدار بیقراران را

قلم بوصف تو هر کس گرفت سوخت ز عشق
گذر ز شعله محالست نی سواران را

شکست قیمت نرگس خدنگ غمزهٔ چشم
بهیچ تیر چه دستست نی سواران را

کاستم همچو هلال از غم او روز بروز
که ازان ماه شبی پر شود آغوش مرا

سیر باغی که بود بتیو کم از ماتم نیست
میکند سایه هر نخل سیه پوش مرا

چون می کهنه فرودست مرا نشئه عشق
کی کهن سالی من افگند از جوش مرا

شکر عالی که ازان سجده ریائی رستم
صحبت پیر مغان کرد قدح نوش مرا

سم همند کسی دام کرد روی زمین را
که کرد خانه چشم غزال خانه زین را

بگیر جا بدل خلق از فروتنی خود
که نام نیک زپستی بلند گشته نگین را

چو شمع ده سر و گلهای تازه بر سر خود زن
که تیغ یار کلید دو بست خلد برین را

شد ست خون بجگر از بشیر مادر ایام
چنین که شیر بود از برای زنگی چنین را

چو اشک من که بر نگیست هر نفس تماشا
در استین نه تو دارد نگار خانه چین را

خوش آنکه در دم آخر رسد بمطلب عالی
کمند صید نماید نگاه بازپسین را

شستست ابر چهره گلهای باغ را
کو یک سبوی می که بشوییم داغ را

زنهار پاس عزت میخانه را بدار
جاده بچشم خویش چو نرگس ایاغ را

بر محضر شهادت ما گر نظر کنی
هم خط زخم بینی و هم مهر داغ را

نیکان چو به کنند بنیکان عجب مدار
بی شبهه میکشد دم عیسی چراغ را

تا گرد شمع قد تو گردد ز روی شوق
برگ شکوفه شد پر پروانه باغ را

عالی چگونه ره بسر کوی یار برد
نگرفته گرد بوی گل و مل سراغ را

مصور سهر کلک خود مهم بستست چنین مو
مبادا در میانش کم کند موی میانش را

بجای خال کنج لب گذارد نقطهٔ شکی
شده نقاش حیران چون نمی بیند دهانش را

زبس عالی پریشان حالم از هجر فراق او
قلم بادشنه گردد چو بنویسد بیانش را

گویم از باغ جنان فرق کدام است اینجا
می خلاصیست در آنجا و حرام است اینجا

هیچگه بر سر کوئی تو ندیدیم هلال
هر شب از بهر رخت ماه تمام است اینجا

نیست از دائرهٔ فیض برون هیچ مقام
مهر در چرخ و بگلشن گل و جام است اینجا

در وقت داخل شدن میکده کن عزم رحیل
چیست تعظیر و چه حاجت بسلام است اینجا

صحبت اهل جهان نیست کم از بند بلا
حلقه بزم همه حلقهٔ دام است اینجا

سفر عشق کجا کوچ و مقامی دارد
اگر از خود بروی حق مقام است اینجا

ساغر از دانهٔ جنون داد بما ساقی عشق
خون دل در عوض باده بجام است اینجا

باید ش خورد غم یار چو کس عاشق شد
نالهٔ و آه صلائیست که عام است اینجا

تا نگفتی تو تو انگفت بلند است سخن
لب خاموش بجای لب بام است اینجا

عالی از شوق چه تحریر چه تقریر کنم
آه طومار غم و نالهٔ پیام است اینجا

شکوهٔ هجر و غمش گشته فراموش مرا
غنچه سان تنگدلی ساخته خاموش مرا

هر گه از فکر لب لعل تو از خویش روم
میرسد آب گهر تا ببر و دوش مرا

چه کند ساغر و مینا بمن دریا کش
ساقی از حسن ادا میبرد از هوش مرا

قطرهٔ شبنمی از برگ گل آویخته بود
جوش زد گریه بیاد در آن گوش مرا

خصم را تیغ زبان تند شد از حرف درشت
سخن سخت مگر سنگ فسانست اورا

عاشق گر نه چشم از تو ندارد سیری
هر شب وصل تو روز رمضانست اورا

این چه حرفست که عالی ز عتابت رنجید
تلخی حرف تو شیرینی جانست اورا

نیست ممکن دیدن دیدار خود یار مرا
کم شد از آئینه عکس آئینه رخسار مرا

می خلد در دل تمنای بهار جاوه‌ات
خنده برق آتشی گل کند خار مرا

از گرانی بر زمین افگند پیش از سایه‌اش
بود سقف از پرتو خورشید دیوار مرا

با خدا افتاد کار من ز دست هر کسی
بر کسی هرگز نیفتد از خدا کار مرا

دل ز غم خوردن بوصل آسوده اما بیخودست
ناگواری میکند پرهیز بیمار مرا

میشود روشن چرا غش از طواف کوی یار
دل لباس کعبه پندارد شب تار مرا

بهر من دارد جنون بر عقل لاف برتری
خود فروشی نفع سودا شد خریدار مرا

من درین پیرانه سر عالی نظر بازش شدم
گشت برگ لاله عینک چشم خونبار مرا

جهان با من نداد الفت دل نامهربانش را
بناهای میزنم بر هم زمین و آسمانش را

غبار خاطری از ما نبا شد پاسبانش را
بآب دیده گل کردیم خاک آستانش را

شنیدم حال این پرسیده از ایمای ابروئی
کشیدم تا بگوش از زور ضعف آخر کمانش را

من و این مهربانیهای او تا صد چه میگوئی
مساز از پیش خود حرفی که میدانم زبانش را

بطوفان بلا پرورتن زاری که من دارم
چو موج از یکدگر بندد شکست استخوانش را

لطافتهای حسن از بسکه نازک کرده اندامش
توان در سایه او دید اسرار میانش را

نور شمع از خاک می آرد پر پروانه را

چو یار محرم بزم شراب کرد مرا
نگاه گرم رقیبان کباب کرد مرا

ز عیش رفت بیاد انچه بود در گرهم
چو گل شگفتگی دل خراب کرد مرا

صریر کلک ز تصویر من شد افسانه
همین که چشم گشودم بخواب کرد مرا

به پشت آئینه سیماب شد نهان ز شرم
چو شوق روی تو در اضطراب کرد مرا

ز عشقبازی حسن تو شهره ام بجهان
بسان سایه عنان آفتاب کرد مرا

بملک عشق بجز اشک و آه چیزی نیست
ز ضعف آب هوایش حباب کرد مرا

بدام چین جبین بیگناه افتادم
توان خلاص بقصد ثواب کرد مرا

گذاشت بر سر من نقطه زداغ خبان
برای درد تو عشق انتخاب کرد مرا

گهی بگردن ساقیست دست و گه مینا
خوشم زباده که مالک رقاب کرد مرا

دمیدن خطش ار دام زلف کرد رها
خلاص از غم این پیچ و تاب کرد مرا

چه دور اگر لب یاشود ز دهشت خشک
ز روی همت خود خجلت آب کرد مرا

ولیکن چه غم ز غم بیحساب او عالی
که در شمار اسیران حساب کرد مرا

نتوان گفت از دیده نهانست اورا
که دو چشمست دو عالم نگرانست اورا

نیست ممکن که تماشائیش از جا نرود
چه عجب آئینه گر آب روانست اورا

نبض بیماری چشمست نگه باید دید
در حق عاشق بیدل چه گمانست اورا

همچو آن نور که نماید و نهان باشد
جای در دیده صاحب نظرانست اورا

من بیچاره خود از جستن او گم شده ام
نمائید خدارا چه نشانست اورا

بهر جانکهت گل را شنیدم از صبا عالی
بیاد آمد مرا حرف فراموش خموشیها

خوش نمی آید دل آسوده محبوب مرا
بد شوم با هر که گوید پیش او خوب مرا

بهر عرض ناتوانی نقش مسطر هم بس است
از برای یار منویسید مکتوب مرا

شکر با پامال شد از آمد و رفت نفس
ناله بی طاقتی صبرست ایوب مرا

دل طلبیدار شوق چندانی که جان بر لب رسید
کشتی از طوفان بود بحر پر آشوب مرا

سر نوشت عاشق خالش بخط هندویست
بخت ازان داده نخواند نقش مطلوب مرا

دیدهٔ دل روشن از سوز و گداز عشق شد
پیر من شد نیشهٔ این داغ یعقوب مرا

از حیا در باغ نکشاید چو گل بند نقاب
شرم می آید ز نرگس طفل محجوب مرا

نیست مضمون غیر ازین کز انتظارت ختم
میرسد پروانه گر گویند مکتوب مرا

یک فرنگستان محبت در دل عالی ازروست
دیده باشی کعبهٔ تبخانه اسلوب مرا

چارهٔ یک درد شد درد دگر پروانه را
روزن معلوم باشد راهبر پروانه را

زندگی باشد ز پای شمع تا بالای سر
عشق تا بد رشته عمر اینقدر پروانه را

بال پرواز طلب سامان اوج نیستی ست
زود ازین مقراض شد قطع نظر پروانه را

شمع وقت نامه وا کردن ز بال و پر نداد
کرد پیغام زبانی بیخبر پروانه را

میرساند آفتاب عشق بار مدعا
نخل موم از پرتوش بنجشد ثمر پروانه را

آشیان بستن بشاخ گل دهد باد از هوس
دست میدارم ز بلبل بیشتر پروانه را

از عدم آورد عالی جلوهٔ حسنش مرا

غلط بود آنکه کشتی را بساحل ناخدا آرد — ببین دریا بسوی ناخدا آرند ساحلها
نشان بدر بودن را هلال از عکس خود دارد — پی اظهار نقصان و آرگون شد نعل کاملها
برنگ برگ گل کو شد درخ غنچه پنهان — زبانها راز واران را نهان چون نیست در دلها
ز بینائی امید دیدنت در خود نمی بینم — که پیش آمد مرا از پرده های چشم حائلها
رسید آخر بجان یک کاروان تا کعبه مقصد — که دل برداشتن از آرزوها بود مشکلها

ندارم از بلند و پست دنیا هیچ غم عالی
تساوی عندنا بالعشق عالیها و سافلها

غنچه را زیست زخس پوشی خاموشیها — گل زده چاک ز سر گوشی خاموشیها
دُر و نوشان چو بمیخانه اسرار روند — بیخود افتند ز مد هوشی خاموشیها
همچو سیلاب که شورش بود از گنج تهی — در فغانم ز هم آغوشی خاموشیها
مطلب از آه و فغان شکوه دلدار نبود — ناله کردم ز فراموشی خاموشیها
تا خمارے نکشی از سخن بیجائے — بکشا لب بقدح نوشی خاموشیها

هیچگه عیب سخن فاش نسازد عالی
کس چه گوید ز خطا پوشی خاموشیها

سخن را پختگی افزاید از جوش خموشیها — نگردد شعله ادراک خس پوش خموشیها
نفس را ضبط کن مانند غواص سخن شنو — که شد دریای معنی را صدف گوش خموشیها
لب از گفتار وا کردن بود خمیازه خجلت — بهوش آی و بکش جامی ز سر جوش خموشیها
مبادا از دم زدن خیزد شرر از خانمان سوزی — مدم زنهار آتشهای خاموش خموشیها
خدنگ آسوده باشد از خطا تا در کمان باشد — سخن از سهو ایمن شد در آغوش خموشیها

عالی هرکس عیار دان سخن ست
گویا که بزر خریده باشد مارا

تو هرگز دیده ای بیوفایی یار عاشق را
که گردست انیقدر محروم از دیدار عاشق ها

طپیدن افتن از خود گریه کردن مردن از حسرت
کمست افسوس عمر و کارها بسیار عاشق را

بهمین عشق مستغنی ست از میخانه و ساقی
زوال عقل باشد نشئه سرشار عاشق را

ز فیض حسن عشقش هیچ جا خالی نمیماند
چمن را گل دهد دیده خونبار عاشق را

نگاه حسرتی بس بود بهر حال دل گفتن
کشود نامه مژگان شد لب اظهار عاشق را

شب هجران سیاهیهای اختر سوختن گردد
ز بخت خفته باشد دیده بیدار عاشق را

چمن گل گل شگفت اما جدا از یار خونریزست
پلنگی مینماید در نظر گلزار عاشق را

کشد هر دم بآه سوزان عقده های دل
نباشد کار ها تسبیح یا زنار عاشق را

قیامتها ز هجران دیده باشد همچنان بنجوید
عجب کز شورش محشر کند هشیار عاشق را

حصار عافیت شد دشت مجنون را چو پیدا نیست
رسد سنگ ملامت از در و دیوار عاشق را

چو با خود داده ناصح قرار مردم آزاری
مکن در بیقراری سرزنش بسیار عاشق را

چه عالی صد هزاران آبله پرخون بپا دارد
گلستانی بود در هر قدم از خار عاشق را

حیاتی ان احبابی براح الوصل خابدلها
که من محرومم از هجران تولی میخانه دلها

اگر خواهی توانی باز کردن عقده دلها
گهر آئینه ساز من بیا بر حل مشکلها

بدود آغشتگی تاریک سازد دیده هستی
جو گردد شعلها خاموش باشد شمع محفلها

بمطلب میرسد سالک نفس را گر عنان گیرد
سلیمان سوار باد شود در ملک منزلها

برخاستم که گرد سرش گردم از نیاز
از روی ناز گفت که عالی کجا کجا

کار با طرفه جفا پیشهٔ افتاد مرا
که نه یادم کند و نی رود از یاد مرا

شوق او از قفس تن کند آزاد مرا
کی شود تا نفس رشتهٔ صیاد مرا

جلد پرواز تر از رنگ خود و بوی نگم
بیخودی خود بخموشی زده فریاد مرا

خواب سنگین شب هجر تو مرا کوه غم است
مژه آید بنظر تیشهٔ فرهاد مرا

بود بر چهرهٔ من گرد غم از روز نخست
سیلی از بهر یتیم زده استاد مرا

مژه ات زد بدلم ناخن و وا شد دل من
این گره از نظر لطف تو بکشاد مرا

عشق جادو گر من ساخت چو نرگس بهمه چشم
تماشای تو روزی که فرستاد مرا

بسکه دل بسته ام از خود نتوانم رفتن
محو انم که چسان برده از یاد مرا

من گدای در او بال همارا چکنم
مهر او بر سر من سایه فگن باد مرا

گنج مقصود بویرانهٔ دل عالی یافت
کرده ویرانی این بتکده آباد مرا

هر گه سخنت رسیده باشد مارا
همچون گل تازه چیده باشد مارا

در چشم چو انگاهایم سرشک
این خون و جگر چکیده باشد مارا

آب گهر ایستاده گردد پیشش
اشکی که بر خ دویده باشد مارا

یکجاست که منزل ز خود رفتنهاست
مجنون شاید که دیده باشد مارا

عشقا مشتاق دیدن ما شده است
آیا ز کجا شنیده باشد مارا

جامی گله نیست خواهد آمد بعمل
طوری که حق آفریده باشد مارا

پیش لب تو نیشکر انگشت حیرت است
بگداخت آب خضر تو از رشک قند را

معنی رساز فکر سخن ساز میشود
زینسان بود تار رساز صدائی بلند را

عالی چه لذت ست درین خامه گر سخن
شیرین چو نیشکر نکند بند بند را

خونفشان ساخته ام زخم نمایانے را
کرده ام دیده گریان لب خندانے را

چشم از اشک بود سبحه بکف روی مپوش
مهر آخر زمیان حق مسلمانے را

صد زبان را زکجا جمع کند شانه صفت
تا بتو شرح دهم حال پریشانے را

غنچه یا سمن آورد زبان تو بباد
ریخت بر زخم دل خسته نمکدانے را

نه دلی ماند و نه جانی چه زمن میخواهی
که کسی باج ستاند ده ویرانے را

معجز حسن که گل کرد ز یوسف چه عجب
دامن پاک کند چاک گریبانے را

سالها همچو فلک گشتم و پیدا کردم
آفت جان و دلے غارت ایمانے را

سرور آنست که گیرد سر دستی ز کرم
نه که پائی بزند ببیر و سامانے را

عالی از وسعت خلقم نشود رام رقیب
کس چسان رام کند غول بیابانے را

معنی و لفظ اگرچه نباشد جدا جدا
دارم برای وصل تو هر دم جدا جدا

ای بیوفا بمن چه ادا ها که کرده ئی
گر داد امان قضا بشمارم ادا ادا

محروم شد ز صحبت تو چشم و گوش و لب
چون بسمل اند در تپش اعضا جدا جدا

هرگز ز حب جاه نخواهم بروبرو
کو گوشه که با تو بگویم بیا بیا

حرفی بجا ز کس نشنیدم ز اهل هند
غیر از کسی که گفت مطرب بجا بجا

بسکه نازک بود مضمونهای رنگین سخن
از رگ گل ساخت عالی خامه تحریر را

بمن ای سنگدل تا چند ترک مهربانیها
زتو این سست عهدیها و از من سخت جانیها

هلاکت زنده‌ام تا حال میدارد کمین جانم
چه خوش باشد که از طبعت رود این بدگمانیها

زبس برداشتی دل از من افتادم بخاک ره
سبک در چشم مردم ساختی از سرگرانیها

نسیمی گر وزد از گلشن لطف تو نمایم
بهار افشاندن نخل وفا از جان فشانیها

چه ماه و روز عمرم رفت و ماندم تشنه لب مطلب
که پنهان چون شب قدرست اینجا قدردانیها

چراغ عالمی روشن زمن شد رشته شمعم
بکار خلق آیم چون وجود ناتوانیها

کشیدیم آنقدر سختی زجور چرخ پی در پی
که قدم چون کمان حلقه خم شد در جوانیها

بدست آور دلی چون غنچه تا گل چینی از مقصد
بناکامی مران مارا که بینی کامرانیها

گهی در حلم چشم تاجداران شعله در گردد
که دارد شمع با این چرب نرمی بد زبانیها

می انگور باشد ظالمان را مستی دولت
که از جانهای شیرین تلخ سازد زندگانیها

نظامی وصف خسرو گفت خسرو قصه مجنون
تو حال خود بگو عالی چه حاجت قصه خوانیها

سطر کتاب زینه بود هوشمندرا
آرد همیشه گرچه بپستی بلندرا

بالا نرفت هیچ که از بیچه کار شیخ
کوتاه کرد بسکه گره زد کمندرا

در حلقهای خط زرخش خال کم شود
مجمر بان دام دهد رم سپندرا

سوفار تیر یار زپیکان زهر دار
سازد نشان عیش دلم زهر خندرا

گردد ز شاخ غنچه گل طفل مے سوار
چون شهسوار من بجهاند سمندرا

چو در میخانه آئی ساغری باید کشیدانجا
که موج باده باشد مهر قفل دل کلیدانجا

بیا در کوی جانان و تماشای گلستان کن
هوا گلشن شد از بس رنگ عشاقش پریدانجا

ببا غم نیست حاجت کلبه ام خود لاله زاری شد
دل پرخون من در یاد او از بس طپیدانجا

کسی دیوانه باشد کز سر کویش رود جائی
دل اینجا دولت اینجا مدعا اینجا امیدانجا

عجب مردم دل خوش آرزو دارند در دنیا
که مخصوص بهشت است این خداکی آفریدانجا

قدم فهمیده نه گر بام دولت آرزو داری
که باشد پایه پایه نردبان نتوان رسیدانجا

درین عالم چه داری مایه سود اغنیمت دان
ز درویشان متاع آخرت باید خریدانجا

برای این اشارت قالب پیران چو ابرو شد
که طاق نیستی پست ست میباید خمیدانجا

بمحشر سرخ رو چون آفتاب از خاک برخیزد
بتیغ غمزه او هر که میگردد شهیدانجا

سویدای دل من دیده آهوست پنداری
که نتواند خیال آهوز وحشت آرمیدانجا

ز مردم یار میپرسد که عالی کیست طالع بین
که عمرم در محبت رفت و کار آخر رسیدانجا

مال دنیا آبرو باشد جوان و پیر را
نیست غیر از نقره آبی مجلس تصویر را

بسکه لبریز نشاطم از خیال روی یار
جام پیری کرد خونم جوهر شمشیر را

بیقرارم تا رسم در دولت بیدار وصل
از رگ خوابم بدان سررشته تدبیر را

رتبه سروست در بستان بلند از فاخته
بی وجود پر نباشد اعتباری تیر را

عقل را سرگشته دارد چاره دیوانگی
اشک من گرداب باشد حلقه زنجیر را

دور باد از چشم زخم از واله دیدار او
زخم تیرش چشم دیگر میشود نخجیر را

میکند ظالم حمایت گر برد عاجز پناه
عاقبت تعویذ طفلان گشت ناخن شیر را

بسان ماهی بی آب می طپند آنجا

نزاکتی رگ گل گشته ریشهٔ دل ما
جواب سخت شده سنگ شیشهٔ دل ما

بیار و برگ رسانیم نخل قد ترا
که باغبانی حسن ست پیشهٔ دل ما

گلی که چیدم از و سنبلی پریشان است
مگر زلف نگارست ریشهٔ دل ما

رسید چون رمضان از شراب دل کندیم
شود هلال همه روزه تیشهٔ دل ما

حباب وار تنک ظرف ساغری نشدیم
ز موج باده شکسته ست شیشهٔ دل ما

قلم و سخن از خطهٔ خط عالی ست
نی قلم همه روید ز ریشهٔ دل ما

بر زلف تو بستم دل غم پرور خود را
قندیل حرم ساخته ام گوهر خود را

بر خاک در یار نهم گر سر خود را
برتر برم از عرش برین اختر خود را

هر چند سیاه ست هنوز از جگر داغم
چون لاله برافروخته ام محجر خود را

سر مشق خط جام بود چین جبینم
تا نشئه کز سودای تو دادم سر خود را

با من چه کند گرد گسادی که چو یاقوت
از آب برافروخته ام اخگر خود را

ترسم که ز پیری قد من خم شده باشد
تا بر قدم یار گزارم سر خود را

گر ز رگرهٔ رفت مکن گریه چو شبنم
مانندهٔ گل خنده کنان ده ز رخود را

یارب چه شود ره بدر میکده افتد
تا همچو خود از هوش برم رهبر خود را

هرگاه نشد ساقی ما مهر لقائی
از غصه شکستیم چو مه ساغر خود را

عالی بود آئینه همه صفحهٔ هستی
گر طوطی ما رنگ نسازد پر خود را

بآب دیده عالی شست این لوح منقش را

بست ست لب غنچه تلاش سخن ما
رنگ از رخ گل برده قماش سخن ما

برداشته بلبل زپی هرزه سرائی
چیزی که برآمد زتراشِ سخنِ ما

در دست خرد گردن مینای گلاب است
تا هست قلم غالیه پاش سخن ما

شمعیست زهر مصرع ما معنی روشن
گردد پر پروانه فراش سخن ما

انگشت نما گشته که کز کجیِ طبع
ناخن شده از بهر خراش سخن ما

هر وصل که بیمیست بهم زد دل ما را
همچون مگس افتاد در آتش سخن ما

عالی نشد آگه دل ناقدر شناسان
از راز عیان گشته فاشِ سخن ما

بهر کجا که تو جولان دهی سمند آنجا
بجای گرد شود بوی گل بلند آنجا

ز خاک درگه او سر چگونه بردارم
دلم چو نقش قدم گشت پای بند آنجا

رها نرود ام تماشای چشم یار نشد
غزال را رگ گردن شود کمند آنجا

اگر بکوی تو قدرم نشد بلند چه غم
همین بس ست که شد ناله ام بلند آنجا

گزند خصم شود حرز نیک بختان را
که هست مردمک چشم بد سپند آنجا

ز زهر چشم تو از بسکه جان شیرین رفت
شکست تلخی بادام نرخ قند آنجا

دلم ببزم تو از رشک غیر میسوزد
چنان که آتش من میپرد سپند آنجا

ستاره ها بنظر همچو خیل زنبور ست
بهر کجا که روم نیست جز گزند آنجا

فتاده ایم بدام فریب صیادی
که خود ز شوق رود صید در کمند آنجا

شده ست خاکه درش عالی دیگران از رشک

از موجهٔ خون تیغ کشد بر سر هستی
در پیش شهیدش چه وجود است عدم را

برخاست سخاوتت اگر با تو عیان داشت
حاتم بزند بر سر خود دست کرم را

بر سنگ نگر شیشه شد از آتش انگشت
ظالم بنخود انگبخت مکافات ستم را

از خویش رمیدن هنرست آه که عالی
از آهوی تصویر نیاموخته رم را

از بسکه خامشی ز سلام و پیام ما
گویا که نقش مهر خموشیست نام ما

عنقای بی نیازی ما را کسی گرفت
کز رشتهٔ محبت دل بافت دام ما

سودای عشق جوش زد از تشنه شراب
آمد بکار مشق جنون خط جام ما

زد از ستاره خندهٔ دندان نما بصبح
در شوق وعدهٔ شب وصل تو شام ما

رفتن ز خود روان کند آب سراب را
از بیخودیست چشمهٔ خضر دوام ما

جرم فلک ز همت عالی کنیم عفو
چندان نداشت مایه که گردد لگام ما

بهواری توان خاموش کردن خصم سرکش را
که آب از بس کند نرمی فرو نشاند آتش را

ز تیر آه درویش قناعت پیشه میترسم
ز نقش بوریا به هر دو جانب بسته ترکش را

اگر باشد دلم بر خار گلشن واشود ورنه
چه خواهم کرد باغ دلکشا و جای دلکش را

بسودای محبت در همم داغم روا باشد
گدا از عشق بیرون برد از قلب دلم غش را

نکاوی سفله را تا جبهٔ بلطف باز نکند ظاهر
که اندک کاوشی سوزانماید قلب رو کش را

کجا در آب برهم خورده صورت بست تمثالی
میسر نیست نقش مدعا طبع مشوش را

دل پر آرزو خالی ز مکر و ریا نمیباشد

با خاک درش پاک کن از کفر جبین را
چون نقش که از سجده بود رست نگین را

تنها فلک از ذکر خدا نیست بجنبش
هر برگ که روئیده ز بانیست زمین را

جولان ترا سجده کند مومن و کافر
محراب بود از دو طرف خانهٔ زین را

دادند بما از دو جهان کفهٔ میزان
تا اینکه بسنجیم مهم شک و یقین را

جمعیت هر اهل دل از دولت فقرست
یک شانه نگهداشت بسی در ثمین را

چون چشم کنی سیر اگر گوشه بگیری
وقفست تماشای جهان گوشه نشین را

باشد دل ابنای زمان شیشهٔ ساعت
هر مرتبه دارد نه کنند الفت و کین را

در اول نازاین چه عتابست که دیدیم
بر مصحف رخسار تو بسم الله چین را

در زیر زمین یافته شد گم شدهٔ ما
بر لوح مزارم نبویسند همین را

عالی گر آن به که شود سبحهٔ ذکری
در عزت دنیا نگذاری غم دین را

زد کاتب صنع از پی ایجاد رقم را
این هر دو جهان آفتی وحشی ست قلم را

ماندست یک انگشت ره از کفر بایمان
بردار درین راه ز انگشت قدم را

فرض ست ز افگندن سر سجدهٔ شکرے
محراب کند یکدم اگر تیغ تو خم را

در معرکهٔ عشق شکست از صف دلهاست
زلف تو چرا ساخت نگونسار علم را

از سایهٔ قد تو مرا شانهٔ دو بالاست
عنقای چنین بود کجا ساغر جم را

از نام تو کس خرده نگیرد بعیارش
گر مهر خموشی زند این سکه درم را

دارد نفسم آمد و رفت از پی کشتن
هر لحظه بمن میکشد این تیغ دو دم را

سامان غمش نیست کم از ملک سلیمان
دل حلقهٔ داغی شمرد خاتم جم را

ای در هوای وصل تو سرگشته ماه و سالها — بگشود شهباز نظر هر سو ز مژگان بالها
مستی ز جام فکر تو در بیخودی عقل آفرین — پیمانه در میخانه هست از گردش احوالها
آئینهٔ اسکندری از فیض تو عالم نما — انگشتری در دست جم سر حلقهٔ اقبالها
بی حکم تو چاک دلست این جدول تقویمها — جز چشم حسرت هیچ نه در قرعهٔ زالها
بر درگهٔ رزاقیت ارباب حاجت حلقه زن — از بهر روزی سر بسر چشمند چون غربالها
چون بحر ایمان جوش زد گشتند پنهان سر نگون — آری صفای آبها سازد نگون تمثالها
هر گه جنون دوری شود گردد تسلسل سلسله — دیوانه ما بگسلد زنجیر استدلالها
مجهول را انشا مکن معلوم را رسوا مکن — ملا برو غوغا مکن بگذار قیل و قالها

عالی چو دل آئینه شد عکس حجابی رو نمود
ابطال ها اثبات ها اثبات ها ابطال ها

شکر خداست میوهٔ باغ بیان ما — برگ شکوفه است زبان در دهان ما
یارب ز آب گوهر مقصود در شجر — کز تشنگی چو شمع برآمد زبان ما
بگشا چو غنچه قطرهٔ اشک نشاط را — بر بند چشم حسرت و داغ نهان ما
کو کهربای جذبهٔ شوقت که بشکند — رنگ رخ بهار ز شاخ خزان ما
از حسرت نظاره درین باغ سوختم — آتش نزد دگر بنخل آشیان ما
تا صفحهٔ ز حمد تو موزون نوشته است — بر سرو ناز کرده قلم در بنان ما
خود پرتوی فگن که درین جلگی شود — شمع مزار با قلم استخوان ما

از بار جرم قامت عالی خمیده است
خم کن بزور سجدهٔ طاعت کمان ما

گلے از غنچهٔ دل یوسفے از چاه اندیشه
بدامان قیامت میرسد چاک گریبانها

چو خواهد بود در رحمت ز خود تقصیر ما عالی
شفاعت خواه باشند این عباد تهمار عصیانها

بیا ای خامه بسم الله سر کن نامطلب را
برآر از دامن حرف آفتاب از نقطه کوکب را

سیاهی می نگارد حمد را چشم جهان روشن
اگر روز از سعادت سرمه بنیش کشد شب را

ز بس گوش و دهن وا شد ز حیرت ساختم دامے
که طاؤس سخن چون بال نکشاید زهم لب را

کف دست کرم را وسعتی بخشید احسانش
که دندان طمع خائید پشت دست اشعب را

لبالب ساخت از ابر عطای او صدف گوهر
تهی کرده است از بیم عنایش ماه قالب را

اگر فیضش ز حب سینه ها شهر حلب سازد
همیشه منصب گفتار می باید مخاطب را

ز خون داریم لعل بی بهائیش اگر باشد
ز الماسی که بر یاقوت دل کنده است یارب را

بنا کامی نماید شکوه از تقدیر کم طبعی
که موج آب حیوان میشمارد نیش عقرب را

بدعوی عجز منکر را گواهی نیست روشنتر
از آن نسبت که با ماه شب افتد ماه نخشب را

کلاه سرنگونی میشود بی عجز توحیدش
حبابی کرد آخر دعوی پوچ ابن مصعب را

کتابے اشده بال ست و هر سطرش بود شهپر
تدرو حرف رنگین آشیان کرد ست مکتب را

چه رنگ آمیز شد بیرنگی از کثرت عجب دارم
که ریزد رنگ هستی وحدت مفرد مرکب را

قلندر مشربم من نامه پردازی نمیدانم
بیک موی بلندی مینویسم جمله مطلب را

بخود میلرزم از جرم و امید رحمتش دارم
بدست رعشه دار آورده ام جام لبالب را

خداوندا دل گرمے به عالی ده ز عشق خود
که آرد شمع سان در استخوانم ریشه تب را

بسم الله الرحمن الرحیم

تمامی یابد از مصراع بسم الله دیوانها
به بین کز مدّ این ابرو ست زیب روی عنوانها

برنگ مهر کین اجسام رنگارنگ بنماید
وجودش گر نباشد متنع گردند امکانها

همه پیدا شده از تو تو باشی از همه مخفی
نهان از ما عیان سازی عیان از خویش پنهانها

مدار اکن باندک درد خود بیمار صحت را
که بی لطفت بدرد خویش درمانند درمانها

بخاموشیست تکرار سبق ها هی فراموشی
دران مکتب که آموزند دانایان زنادانها

نمایان شد ز بوی پیرهن پوشیدن یوسف
زهی صنعت که ظاهر میشود پندار از پنهانها

ز موج بحر قدرت ناخن خضر هدایت شد
ز مشکلها کشایش دام میگیرند آسانها

صدف را با گهر بنگر ببین آئین زرّاقی
که اول بالب نان میکنند ایجاد دندانها

طریق اهل احسان بخل لازم دارد از جودش
طفیلی میزبان باشد چو جمع آیند مهمانها

ز تو میدی مرا امید مطلب پیشتر باشد
من اول تا نگفتم کفر کی ثابت شد ایمانها

عبارت خاطرم هر سو جهانی رنگ میریزد
که من در هر قدم رم کرده ام از خود بیابانها

به عون سخن آفرین زبان گویای بخشش انس و جان

جند اکلام عالی شکر بار که کام و زبان سخن از حلاوت نظمش صد مایه اندوز شیرین مقالی ست معروف

دیوان نعمتخان عالی

از تجلی فکر بلند صاحب طبع عالی وارجمند کلیم طور سخن طرازی نعمتخان عالی شیرازی

در مطبع نامی منشی نول کشور به طبع متین مزین مقبول جهان شد

اطلاع - اس مطبع مین ہر علم و فن کی کتب کا ذخیرہ سلسلہ وار فروخت کے لیے موجود ہی جسکی فہرست مطول ہر ایک شائق کو چھاپہ خانہ سے مل سکتی ہی جسکے معاینہ اور ملاحظہ سے شائقان اصلی حالات کتب کے معلوم فرما سکتے ہین قیمت بھی از ان ہی اس کتاب کے ٹیل پیچ کے تین صفحہ جو سادہ ہین اونمین بعض کتب کلیات و دواوین و قصائد فارسی وغیرہ درج کرتے ہین تاکہ جس فن کی یہ کتاب ہی اوس فن کی اور بھی کتب موجودہ کارخانہ سے قدردانون کو آگاہی کا ذریعہ حاصل ہو۔

کلیات و دواوین و قصائد

کلیات حزین - یہ مجموعہ نوادر روزگار سے ہی جسمین چند رسائل ہین۔

۱ سوانح عمری حضرت مصنف۔ ۲ - تواریخ سلاطین۔ ۳ - قصائد نعتیہ ائمہ اطہار علیہم السلام۔ ۴ - دیوان مصنف ۵ - مثنویات صیقل دل و چمن انجمن۔ ۶ - مثنویات خرابات۔ ۷ - فرہنگ نامہ۔ ۸ - تذکرۃ العاشقین - مصنفہ شاعر عدیم النظیر وحید العصر شیخ محمد علی حزین۔

کلیات خاقانی - جسمین قصائد عربی و فارسی و غزلیات و رباعیات کا پورا ذخیرہ ہی ایسا کلیات اس جامعیت کے ساتھ کمیاب ہی جو اس مطبع مین محشی ہوکر مع حل معانی اشعار عربی کے دو جلد مین چھپا ہی۔

کلیات مرزا بیدل - اس کلیات مین چار کتابین ہین۔

۱ - دیوان بیدل - غزلین سب ردیفونکی

۲ - عناصر بیدل۔

۳ - رقعات بیدل۔

۴ - نکات بیدل - نتیجہ طبع شاعر نازک خیال مرزا عبد القادر بیدل تخلص۔

دیوان بیدل - فقط نقل از نسخہ قلمی محررہ ولایت۔

کلیات سعدی شیرازی - جسمین رسائل ذیل ہین۔

دیباچہ کلیات - کریما محشی - گلستان - بوستان - قصائد عربیہ و فارسیہ و مراثی و ترجیعات - طیبات - و بدائع - و خواتم و غزلیات قدیم و مقطعات - و صاحبات - و مثنویات - و قطعات - و رباعیات - و مفردات و ہزلیات از نتائج طبع حضرت مصلح الدین سعدی شیرازی

Deewan Yeamut Khanali.

به عون سخن آفرین زبان گویائی بخشن انس و جان

بعد از کلام عالی شکوار که کام و زبان سخن از حلاوت نظمش صد مایه اندوز شیرین مقالی ست و موجب

دیوان امتیخان عالی

از تجلی فکر بلند صاحب طبع عالی دار جند کلیم طور سخن طراز معنی امتیخان عالی شیرازی

در مطبع نامی منشی نول کشور به طبع متین مزین مقبول جهان شد

Dīwān-i- Ni'mat Khān.

Ni'mat Khān, called 'Ālī

1881.

~~4 Gor C 12~~

Indian Institute, Oxford.

The Lucknow Sparks Library.

Presented

by

Munshi Newul Kishore.

49 c 91